

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL
TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE
İRDELENMESİ**

Hilmi Ekin OKTAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

2011

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL
TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE
İRDELENMESİ**

Hilmi Ekin OKTAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

2011

**T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL
TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE
İRDELENMESİ**

Hilmi Ekin OKTAY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**Bu tez 2010.02.0121.033 proje numarasıyla, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel
Araştırma Projeleri Yönetim Birimi Tarafından desteklenmiştir.**

2011

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL
TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE
İRDELENMESİ**

Hilmi Ekin OKTAY

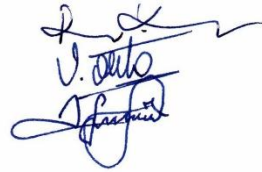
YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

Bu Tez 24/06/2011 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından (85) not takdir edilerek
Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Reyhan ERDOĞAN (Danışman)

Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME

Doç. Dr. Atila GÜL

ÖZET

AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE İRDELENMESİ

Hilmi Ekin OKTAY

Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Haziran 2011, 200 Sayfa

Bu çalışmada kentler için önemli bir kaynak olan akarsularla ilgili olarak, kent halkının rekreasyonel beklentilerinin ne olduğu saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla akarsu kıyılarının rekreasyonel kullanıma sunulma tipleri araştırılmış ve kullanıcı ihtiyaçlarının akarsu ekolojisini koruyarak sağlanmasının yolları, Antalya/Boğaçay akarsuyu özelinde irdelenmeye çalışılmıştır. Öncelikle dünyadan ve Türkiye'den, araştırma alanı için örnek niteliği taşıyan kent içi akarsu sistemleri ile ilgili araştırmalar incelenmiş, Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili bilgiler toplanmış ve yapılması olası bir rekreasyon alanı için alan kullanıcılarının görüşlerini almak ve paydaşların akarsu ve doğa algı ve tutumlarını saptamak amacıyla anket çalışması yürütülmüştür. Yapılan çalışmanın sonuçları Faktör Analizi işlemine tabii tutulmuş ve analizden çıkan sonuçlar MANOVA yöntemiyle sorgulanmıştır. Çalışma sonunda kullanıcılarda Boğaçay ve yakın çevresi için alanda bir yeşil alan düzenlemesi beklentisi olduğu ve bu alanın yeşil alan ve yapısal uygulamalar dengesinin kurulduğu bir karakterde olması gerektiği tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Kent içi akarsular, Rekreasyon, Açık Yeşil Alan Tasarımı,
Yeşil Yol, Akarsu Koridoru

JÜRİ: Yrd. Doç. Dr. Reyhan ERDOĞAN (Danışman)

Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME

Doç. Dr. Atila GÜL

ABSTRACT

DISCUSSION OF PUBLIC PREFERENCES FOR RECREATIONAL RIVER COASTS IN THE CASE STUDY OF THE BOĞAÇAY

Hilmi Ekin OKTAY

M.Sc. Thesis in Landscape Architecture

Adviser: Asst. Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

July 2011, 200 pages

In this study, it is determined that the expectations of urban people about recreational activities relating to rivers which are one of the significant resources for cities. For this reason, river use types which are presented for recreational use of the river shores is studied and in the specialized area of Antalya, the Boğaçay River, providing ways of users' requirements are examined by protect the river ecology. For that purpose the studies, from the world and Turkey, relating to urban river systems that could serve as a model to the area are revised, information relating to the Boğaçay have been investigated and a proposal river design scenario in a questionnaire has been examined to collect users' opinion and to determine stakeholders attitudes and perceptions about the river and nature on a study area. The results of the questionnaire put to the Factor Analysis and the results of the analysis are examined with the MANOVA method. Following the study for the Boğaçay River and its surroundings users have expectations relating to the design of green space and features of this area should comprise medium density use.

KEY WORDS: Urban Rivers, Recreation, Urban Green Space Design, Green Ways,
River Corridors

Committee: Asst. Prof. Dr. Reyhan ERDOGAN (Adviser)

Prof. Dr. Veli ORTACESME

Assoc. Prof. Dr. Atila GUL

ÖNSÖZ

Su kaynakları insanlar için her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. İlkel yerleşimlerden günümüz gelişmiş kentlerine kadar bütün insan yerleşmeleri su kaynakları etrafında şekillenmiş ve su kaynakları ile beraber büyümüş, ilerlemiştir. Bunun yanında kentsel gelişmelere koşul olarak bu kaynaklarda belli bozulmalar meydana gelmiştir. Bu bozulmaların önüne geçebilmek ve bunun yanında insanların modern kentin karmaşasından kaçabilecekleri doğal alanlar oluşturmak önem taşıyan bir konudur. Bu yüzden bu tez çalışmasında akarsu kıyısındaki rekreasyon olanakları Antalya kentinde bulunan Boğaçay örneğinde incelenmeye ve saptanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında farklı disiplinlerin olaylara bakış açıları farklı ve çeşitli olmaktadır. Rekreasyon ve açık yeşil alan tasarımı da farklı disiplinlerin çalışma alanına giren konulardandır. Bu yüzden bu çalışmada peyzaj mimarlığı disiplinin peyzaj tasarımı yaklaşımı ile sosyal bilimlerin toplumu ölçme ve araştırma yöntemleri birleştirilmeye çalışılmıştır. Tabii ki daha çok disiplinin katılımı ile daha bütüncül ve etkili bir yaklaşımın gerçekleştirilmesi mümkündür. Farklı disiplinleri bir arada buluşturan çalışmaların artmasının ülkemizdeki kaynakların etkili yönetilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada desteğini esirgemeyen ve bana her türlü çalışma olanağını veren Sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Reyhan ERDOĞAN, Prof. Dr. Bahattin AKŞİT, Prof. Dr. Osman KARAGÜZEL, Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME, Doç. Dr. Atila GÜL, Yrd. Doç. Dr. Meryem ATİK, Yrd. Doç. Dr. Selçuk SAYAN, Yrd. Doç. Dr. Tahsin YILMAZ, Dr. Ahmet BENLİAY, Arş. Gör. Hacer MUTLU DANACI, Arş. Gör. Bihter SAATCI, Arş. Gör. Burcu ERTAN, Yrd. Doç. Dr. Süleyman KARAMAN, Dr. M. Nisa MENCET, Arş. Gör. Yavuz TAŞÇIOĞLU, Arş. Gör. Asaf ÖZALP, Arş. Gör. Eda İLBASMIŞ; her konuda desteklerini esirgemeyen annem Güler OKTAY, babam Dr. Yüksel OKTAY, canımdan çok sevdiğim kardeşim F. Başak OKTAY, dayım Dr. Halil Yener AKŞİT; her zaman yanımda olan Nihal ELVANOĞLU, kadim dostum Arş. Gör. Ozan TAMER; bilgi alma araştırma sürecinde her türlü olanağı sağlayan ve yönlendirici olan Konyaaltı Belediyesi İmar Bölümü çalışanları, araştırma ve gözlemlerini paylaşan Mimar Aysun ÇOŞAR REGNIER ve öğretirken öğrenmenin güzelliğini yaşatan,

gelecekte Peyzaj Mimarlığını hak ettiği yere getireceklerine y¼rekte inandığım Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Lisans öğrencilerine teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL BİLGİLER ve KAYNAK TARAMALARI.....	11
2. 1. Kuramsal Bilgiler.....	11
2. 1. 1. Kent ve açık alan.....	11
2. 1. 2. Rekreasyon kavramı.....	17
2. 1. 3. Su.....	21
2. 1. 4. Akarsular.....	25
2. 1. 5. Suya bağlı rekreasyon olanakları.....	32
2. 2. Kaynak Taramaları.....	37
3. MATERYAL ve METOT.....	51
3. 1. Materyal.....	51
3. 2. Metot.....	51
4. BULGULAR.....	59
4.1. Çalışma Alanının Özellikleri.....	59
4. 1. 1. Toprak.....	64
4. 1. 2. Jeoloji.....	66
4. 1. 3. Hidroloji.....	66
4. 1. 4. İklim.....	68
4. 1. 5. Bitki örtüsü.....	70
4. 1. 6. Çalışma alanının imar durumu.....	72
4. 2. Alanla İlgili Yapılmış Planlamalar.....	74
4. 3. Halkın Boğaçay ile İlgili Görüş ve Beklentileri.....	84
4. 3. 1. Anket çalışmasının değerlendirilmesi ve halkın rekreasyonel.....	
tercihleri.....	84
4. 3. 2. Ki-kare analizi.....	94
4. 3. 3. Faktör analizi.....	106

4. 3. 4. Faktör skorları ve demografik verilerin “MANOVA” analizi.....	115
5. TARTIŞMA	148
6. SONUÇ	169
7. KAYNAKLAR	183
8. EKLER.....	193
EK-1 Anket formu.....	193
EK-2 Ankette kullanılan fotoğraflar	198
ÖZGEÇMİŞ	

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 1. Akarsu kıyısı yerleşmelerine örnekler; Bern-İsviçre ve.....	
Düseldorf- Almanya.....	7
Şekil 1. 2. Dünyadan akarsu kıyısı kullanımına örnekler;	
Parma- İtalya ve Stuttgart-Almanya	8
Şekil 1. 3. Porsuk kıyısından görüntüler ve akarsu içerisinde yapılan aktiviteler	9
Şekil 1. 4. Düden çayı ve Düden şelalesi Antalya	9
Şekil 2. 1. Geleneksel tasarıma Floransa ve Amsterdam'dan örnekler	31
Şekil 2. 2. Akarsularda modern tasarıma Kore ve Japonya'dan örnekler	31
Şekil 2. 3. Akarsularda doğa restorasyonu tasarımlarına İsviçre ve	
Almanya'dan örnekler	32
Şekil 2. 4. Su üzerinde ışık ve fiskyelerle oluşturulan görsel etkinliklere	
Seul'de bulunan Cheonggyecheon'dan örnekler	33
Şekil 2. 5. Güvenli bir şekilde suya erişimi sağlayan tasarım	
örnekleri, Seong-Nae kanalı ve Sihwa sulak alanı, Seul, Kore	34
Şekil 2. 6. Akarsu kıyısında balıkçılık aktivitelerine uygun düzenlemeler	35
Şekil 2. 7. Kat kat yapılan iskele biçimine İsviçre'den bir örnek	36
Şekil 3. 1. Çalışma alanının plan görünümü	51
Şekil 3. 2. Çalışma alanının hava görüntüsü.....	52
Şekil 3. 3. Çalışmanın akış şeması	54
Şekil 4. 1. Çalışma alanından genel bir görünüş.....	59
Şekil 4. 2. Çalışma alanının mevcut durumundan bir görünüş	60
Şekil 4. 3. Mevcut durumda balık tutan kullanıcılar	61
Şekil 4. 4. Alanın deniz kıyısına yakın kesiminden panoramik görüntüler	62
Şekil 4. 5. 2003 yılında yaşanan taşkın sonrası yıkılan Boğaçay köprüsü.....	63
Şekil 4. 6. 2003 yılında yaşanan taşkına ait görüntüler.....	64
Şekil 4. 7. Çalışma alanının iç kısımlarına ait panoramik görüntüler	65
Şekil 4. 8. Çalışma alanı Boğaçay'ın suyunun kaynağı olan	
havza ve sınırları	67
Şekil 4. 9. Çalışma alanında görülen <i>Polypogon monspeliensis</i> ,.....	
<i>Carex sp.</i> , <i>Schoenoplects lacustris</i> , <i>Phragmites australis</i>	
ve <i>Nerium oleander</i> bitkilerine ait görseller.....	71

Şekil 4. 10. Çalışma alanında görülen <i>Phragmites australis</i> 'a ait görüntüler	71
Şekil 4. 11. Çalışma alanında gözlemlenen <i>Ficus carica</i> ve.....	
<i>Ailanthus altissima</i> türlerine ait görseller	72
Şekil 4. 12. Alanda bulunan <i>Pinus brutia</i> ve <i>Populus alba</i> 'ya ait görüntüler	72
Şekil 4. 13. Boğaçay çevresindeki parsellerin imar durumu.....	73
Şekil 4. 14. Deniz Ticaret Odası Antalya Şubesinin Boğaçay için	
öngördüğü proje.	82
Şekil 4. 15. Ankete katılanların yaş dağılımları.....	84
Şekil 4. 16. Ankete katılanların cinsiyet dağılımları.....	85
Şekil 4. 17. Ankete katılanların eğitim durumu dağılımları.....	85
Şekil 4. 18. Ankete katılanların mesleklerinin dağılımları	86
Şekil 4. 19. Ankete katılanların aylık gelir dağılımları.....	86
Şekil 4. 20. Ankete katılanların Antalya'daki ikamet süresi	87
Şekil 4. 21. Kullanıcıların yeşil alanlarda aradıkları niteliğin dağılımı	88
Şekil 4. 22. Yeşil alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin dağılımı	88
Şekil 4. 23. Yapılan ilk faktör analizi sonrasında ortaya çıkan çizgi grafiği	107
Şekil 4. 24. 32 önerme ile yapılan faktör analizinin çizgi grafiği	112
Şekil 4. 25. 26 önerme ile yapılan faktör analizi sonrası oluşan çizgi grafiği	114
Şekil 5. 1. Kore'den akarsu kıyısı yeşil alan tasarımlarına örnekler	148
Şekil 5. 2. Düden şelalesi kıyısında bulunan parktan yer döşemesi	
ve korkuluk detayları	150
Şekil 5. 3. Düden çayı üzerinde bulunan yaya köprüsü ve akarsu	
kıyısında bulunan ticari kullanımlara bir örnek	150
Şekil 5. 4. Mekana özgü belirli bir konseptten hareketle yapılmış	
tasarımlara örnekler	151
Şekil 5. 5. Mekana özgü donatı elemanları ile mekanın tanımlı kılınması	151
Şekil 5. 6. Güney Kore'de uygulanmış akarsu kıyısı düzenlemelerinde	
alana özgün düşünülmüş döşeme örnekleri	152
Şekil 5. 7. Akarsu kıyısında bağlantısallığı ve alana erişimi sağlayacak	
kıyı kullanımı örnekleri	154
Şekil 5. 8. Boğaçay köprüsü ayağında bulunan istinat duvarında 2011	
yılında yaşanan çökme	157

Şekil 5. 9. Akarsu ve doğaya erişimini sağlayacak tasarım	
anlayışına Kore'den örnekler	158
Şekil 5. 10. Mekanda farklı aktivitelere imkan sunan tasarımlar	
mekanın kullanıcı tarafından daha fazla sahiplenmesini sağlamaktadır	160
Şekil 5. 11. Akarsu kıyısındaki yeşil yol düzenlemelerine Madrid'ten	
bir örnek	161
Şekil 5. 12. Su ile beraber düşünülmüş ulaşım patikaları ve seyir	
teraslarına örnekler.	162
Şekil 5. 13. Kıyı kullanımlarına örnekler, balıkçılık ve manzara.....	
seyir bankları	163
Şekil 5. 14. Boğaçay'da yazın oluşan kirlilik ve Konyaaltı Belediyesine	
bağlı ekiplerin temizlik çalışmaları	164
Şekil 5. 15. Alanın karakterine uygun tasarımlar alanı özgün kılmaktadır	165
Şekil 5. 16. Alan için geliştirilmiş balık tutma ve seyir teraslarını	
tanımlayan kesit tipleri	165
Şekil 5. 17. Alana erişimi artıracak yapısal tasarım kesit tipleri	168

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4. 1. 1975-2010 yılları arasında Antalya'daki ortalama.....	
hava sıcaklıkları (°C).....	69
Çizelge 4. 2. 1975-2010 yılları arasında ölçülen yağış değerleri.....	69
Çizelge 4. 3. Ankette kullanıcılara sunulan önermeler ve alınan cevaplar	90
Çizelge 4. 4. Anketin sekizinci sorusunda gösterilen ileriye yönelik	
senaryo alternatifi görsellerine kullanıcıların katılım durumu	93
Çizelge 4. 5. Yaş ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi.....	95
Çizelge 4. 6. Yaş ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi.....	96
Çizelge 4. 7. Eğitim Durumu ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi.....	97
Çizelge 4. 8. Eğitim Durumu ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi.....	98
Çizelge 4. 9. Meslek ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi	99
Çizelge 4. 10. Meslek ile Yeşil Alan Faaliyeti karşılaştırmasının	
Ki-kare çizelgesi.....	100
Çizelge 4. 11. Gelir ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi.....	101
Çizelge 4. 12. Aylık Gelir ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi.....	102
Çizelge 4. 13. İkamet Süresi ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi.....	102
Çizelge 4. 14. İkamet süresi ile Yeşil alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi.....	104
Çizelge 4. 15. 5. Soru, 1. Önerme ile 6. Soru, 12. Önermeye verilen	
cevapların Ki-kare yöntemi ile çapraz sorgulanmasının	
sonuçları	105
Çizelge 4. 16. “Yeşil Alan Faaliyeti” ile “Yeşil alanlar bireyin	
sosyalleşebileceği alanlardır” önermelerinin çapraz	
sorgulanması.....	105
Çizelge 4. 17. 37 önerme ile yapılan faktör analizi.....	108
Çizelge 4. 18. 32 önerme ile yapılan faktör analizi.....	111
Çizelge 4. 19. 26 önerme ile yapılan faktör analizi.....	113
Çizelge 4. 20. Faktörlerin skorlarının yaşa göre ortalama ve standart	
sapma değerleri ve ANOVA sonuçları.....	116
Çizelge 4. 21. Faktörlerin puanlarının eğitim duruma göre ortalama	
ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları	122

Çizelge 4. 22. Faktörlerin puanlarının mesleğe göre ortalama	
ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları	128
Çizelge 4. 23. Faktörlerin puanlarının aylık gelire göre ortalama	
ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları	135
Çizelge 4. 24. Faktörlerin puanlarının ikamet süresine göre ortalama	
ve standart sapma değerleri ile ANOVA sonuçları	141

1. GİRİŞ

Su yaşamın vazgeçilmez öğelerinden birisidir. En basit ifade ile su yaşamdır. Canlı organizmanın büyük bir kısmı (canlıdan canlıya değişmekle beraber %60 ile %90 arasında) sudan meydana gelmektedir (Gezgin 2009). Bütün yaşamsal faaliyetler su ile mümkün olabilmektedir. Bu nedenle su ve yakın çevresi, tarihin bütün dönemlerinde fiziksel ve kültürel anlamda önem taşımıştır. Tarihin başlangıcından itibaren birçok yazılı kaynakta bulunan su ile ilgili efsane ve mitoslar bunun bir kanıtıdır. Birçok toplum ve insan topluluğu, yaratılış efsane ve mitoslarını su üzerinden kurmaktadır. Bunun yanında antik kentlerin de kuruluşlarını ve koruyucu tanrılarını, kentin su ihtiyacını sağlayan pınarlara eş tutmaları ve bu kaynaklara metafiziksel vurguda bulunmaları çok yaygın olarak gözlemlenmektedir.

Bilimsel veriler de tıpkı mitolojide olduğu gibi suyun önemine işaret etmektedir. Yerkürenin dörtte üçünü sular oluşturmaktadır. Dünyanın erken yaşlarındaki ilk canlılar suda yaşamaktaydılar. Dünya var olduğundan bu yana su, canlılar için gerekli hayat kaynaklarının başında yer almaktadır. İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler yaşam enerjilerinin büyük kısmını sudan elde ederler (Gezgin 2009). Su; canlı yaşamında tartışılmaz bir yerinin olmasının yanında mekânsal anlamda da canlılar için önem teşkil etmektedir.

Su ve su kıyıları tarih boyunca insanoğlunun yiyecek, yerleşme, çoğalma ve öğrenmeyi sağlayabildiği en ideal yaşam alanlarından biri olma görevini üstlenmiştir (Hamamcıoğlu 2005, Kurtaslan ve Bilsel 2007, Hölzer vd 2008). Su, işlevsel açıdan sağladığı kolaylıklar yanında uygun iklimsel özellikler, manzara ve eğlenceli zaman geçirilebilecek alanlar da sunmaktadır (Hamamcıoğlu 2005). Bu temel ihtiyaç, canlının her zaman gereksindiği bir nesne konumundadır. Canlılığın devamı için gerekli olan su, insanın çoğu zaman farkında olmadığı ve önemsemediği bir kaynak olabilmektedir. Bu durum, aşinalığın yarattığı yanılsamalardan birisidir. Bu aşinalık bazı durumlarda; insanın bu temel kaynağa gereken ilgi ve özeni göstermemesine, yaşantısının farklı aşamalarında, o an ki koşullar bağlamında hatalı değerlendirmeler sonucu yanlış kararlar alarak, bu önemli kaynağın zarar görmesine, azalmasına ve hatta tükenmesine neden olabilmektedir.

İnsanoğlu, medya ve diğer kaynaklardan duyduğu çevresel felaketler, üçüncü kaynaktan edindiği bilgiler ve gelecekte olması muhtemel çevre felaketlerine çoğu zaman önem vermemektedir. Bu da gerekli önlemleri almak adına gereken adımların atılmasına engel olmaktadır. İnsanların çoğu; petrol krizi, çevresel kirlenme veya su kıtlığı gibi olaylardan doğrudan doğruya değil de, ikincil derecede etkilenmektedir. Yani çoğu insan, özellikle de gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin vatandaşları günlük yaşamlarında, sorunun kendisi ile değil de sorunun yol açtığı ikincil derecede etkilerle yüz yüze gelmektedir. Bu durum; olayların sanal sorun olarak algılamasına neden olabilmekte ve bundan dolayı bu olaylara çoğu durumda gereken önem verilmemektedir. Bunun temelinde, insanların tehlikeyle birebir yüz yüze gelmemiş olması yer almaktadır. Bundan dolayı yerkürenin tamamını etkileyen olaylar dahi bireyin temel yaşamsal etkilerinin harekete geçmesi için yeterli olamamaktadır (Bennet 2010).

Küresel ısınma, içme suyu sıkıntısı, sel, kuraklık, türlerin yok oluşu vb. gibi sorunlara insanoğlunun birçoğunun duyarsız kalması, bir anlamda bu temel etkilerin sadece yüz yüze gelinen gerçek bir tehlike karşısında harekete geçmesinden kaynaklanmaktadır. Bu problemlerin çözümünden önce günlük hayatındaki iş, aile, barınma ile ilgili sorunlar, ortalama insanın zihnini daha çok meşgul etmektedir (Zizek 2008, Bennet 2010). İşte yaşanan büyük modernleşmeye ve gelişmeye rağmen, halen daha atalarından miras kalan bazı etkilerle hayatını devam ettirebilmekte olan insanın çelişkileri, zararın sadece kendini değil, çevresini de etkilemesine yol açmaktadır. Su ve akarsularda bu bozulmadan en büyük payı alan kaynaklar arasındadır.

Tüm bu yaşamsal öneminin yanında su kaynakları insan hayatında farklı açılardan önemli bir yer tutmaktadır. Nerdeyse bütün büyük şehirler, akarsu koridorları boyunca inşa edilmiştir (Baschak ve Brown 1994, Asakawa vd 2004). Derelerden büyük akarsulara, küçük gölet ve göllerden büyük göllere, drenaj kanallarından su toplama rezervuarlarına kadar çeşitli biçim ve boyutlarda olabilen su yüzeyleri; peyzajda hem görsel hem de fonksiyonel olarak önemli işlevlere sahip birer kaynak konumundadırlar (Güney ve Hepcan 1994).

Peyzajda farklı biçim ve formlarda olabilen su ögeleri gerekli düzenlemelerle toplum sağlığının iyileştirilmesi, bireyin kent yaşamında karşılaştığı güçlükler ve bunların sonucu oluşan stresin giderilmesi, psikolojik olarak tatminin sağlanması ve yabancılaşmanın önüne geçilmesi, su ögesinin ve yeşil alanların yerinde ve doğru planlanması ve tasarımıyla mümkün olabilmektedir. Bu süreç mekânsal kurgunun yanında toplum ve bireyin ihtiyaçlarının bilinmesi ile mümkün olabilmektedir. Su ve su yapılarının, doğal veya insan üretimi farkı olmaksızın tarih boyunca insan yaşamında her zaman önemli bir yeri olmuştur. Yerleşimler, su varlığı boyunca konumlanmış; üretim, su varlığıyla mümkün olabilmıştır (Güney ve Hepcan 1994).

Önen (2007)'in Fairbrother'dan aktardığı gibi; su peyzajda hazırlanması planlanan bir kompozisyon için zorunlu bir ihtiyaç olmadığı hallerde dahi sıklıkla kullanılan belli başlı bir niteliktir. Her durumda kendisini çevresine uyduran; peyzajdaki en ilginç obje olup, uzaktan gözü cezbeder, yaklaşmaya davet eder, yakınında olunca zevk verir; sessiz manzaranın dinginliğini yumuşatacak sakin bir alana yayılabilir; dolambaçlı şekilde parıltı ve romantik duruma müsriflik katar (Önen 2007). Peyzajda su genel olarak iki şekilde kullanılır. Durgun sular; göl, gölet, kıyı bantları, baraj, sedde, havuz vb. gibi suyun durgun yüzeyler halinde ve yansıtma serinleme amacı ile kullanılırlar. Bu tip kullanımlarda su aktif kullanımdan daha ziyade manzara ve mekâna hoşluk katan bir öğedir. Hareketli sular ise; akarsular, kaskatlı havuzlar, kaynaklar, kanal yapıları ve şelalelerdir. Bu amaçla kullanılan sularda suyun hareketli olması çekici bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca hareketli suyun çıkardığı sesin insan üzerinde rahatlatıcı bir etkisi olduğu bilinmektedir (Önen 2007).

Akarsular farklı tasarım biçimleriyle peyzajda hem durgun su olarak hem de hareketli su ögesi olarak kullanılabilir. Akarsular belli bir çizgiselliğe sahiptir. Bu çizgisellik peyzaj içindeki dikey akışın bir temsili niteliğinde olup; sadece su içi ile değil suyu topladığı alanla da bir bütün yapı göstermektedir. Çevresindeki birçok canlı ve cansız varlık akarsularla yoğun bir ilişki içerisindedir. Sürekli akan ırmaklar gibi daimi su kaynakları, su kıyısı bitki varlığı çevresinde yaban hayatı türleri için kaliteli yaşam ortamı hazırlaması açısından oldukça yararlıdır (Anonim 1998, Sivrikaya ve Köse 2004).

Akarsuları incelerken, akarsuların su kaynakları içindeki hiyerarşik yerinin tanımlanması önemlidir. Buna göre dünyada su kaynaklarının genel olarak “Deniz ve kıyı suları (denizsel sular)” ve “Kıta içi sular (içsel sular)” olarak ikiye ayrıldığı söylenebilir (Önen 2007).

Tez de incelenen akarsular ise kıta içi sular başlığı altına girmektedir. Kıta içi suları; “Yeraltı suları” ve “Yüzeysel sular” şeklinde iki ana gruba ayrılır. Akarsular; pınarlar, göller, baraj gölleri gibi yüzeysel sular kategorisine girmektedir (Önen 2007) .

Su kenarı vejetasyonu dere, akarsu ve göllerdeki yaban hayatı ve balık çeşitliliğini desteklemekte ve besin zincirinin temelini oluşturan akarsulardaki omurgasız hayvanlar için besin materyali sağlamaktadır. Ormanlık alanlarda var olan ağaç kapalılığının %50 veya daha fazla olması, su içindeki canlı varlığını artırmaktadır (Anonim 1998, Sivrikaya ve Köse 2004). Su kıyısı bitki varlığı, karada yaşayan yaban hayatı için önemli bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Bu alanlar yaban hayatı türleri için dinlenme ve doğal beslenme alanları olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla, “Su Kenarı Ormanları” yaban hayatı açısından kritik bir öneme sahiptir (Sivrikaya ve Köse 2004). Çünkü

- Sürekli ve mevsimsel su kaynağı sağlamakta,
- Yapısal habitat çeşitliliği içermekte,
- Yaban hayatı çeşitliliğini maksimize etmekte,
- Yaban hayatı türleri için yuva ve beslenme, imkânı sağlamaktadır (Sivrikaya ve Köse 2004).

Ancak gelişime bağlı olarak akarsular zamanla bazı bozulmalara uğramış ve bu alanlarda yeniden düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Özellikle sanayi devrimi sonrasında oluşan bu yeni dönemde; önceleri kırsal alanlarda yüksek oranda bulunan nüfus, üretim biçimlerinde yaşanan değişimler nedeniyle, oluşan iş gücü ihtiyacını karşılamak üzere, kentsel yerleşim alanlarına göç etmiştir. Bu dönemde “kır” cazibesini yitirmiş ve “kent” büyük bir mknatıs gibi kitleleri kendisine çekmiştir.

Geçmişin koşulları doğrultusunda kurulan birçok kent yeni oluşumlara gösterdikleri adaptasyon ölçüsünde ayakta kalabilmiştir. Ancak yine de kentlerin tarihi, kentlere değer katmasının yanında çözülmesi güç sorunları da beraberinde getirmektedir. Kentlerin; eski dönemden kalan bir organizasyon ve işleyişe sahipken, aşırı nüfus artışı nedeni ile yeni oluşan koşullara adapte olması zaman almıştır. Bazı mekânsal sıkıntılar ile yüz yüze kalan kentler yeni dönemin koşullarına uygun çözümler aramak ve bu çözümleri idealize etmek zorunda kalmışlardır.

Örneğin yaşanan yoğun göç, konut sıkıntısını doğurmuştur. Bunun yanında yaşanan teknolojik atılımlar, yeni üretim merkezlerinin açılması, yeni üretim biçimlerinin oluşması ve yeni iş kollarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Eskiye ve eskide kalan üretim merkezleri terk edilmiş ve hayalet yapılar, ıssız mekânlar halini almışlardır. Diğer taraftan üretimin en büyük girdisi olan doğal kaynak kullanımı ise had safhaya ulaşmış ve doğanın yoğun kullanımı beraberinde birçok sorunun oluşmasını tetiklemiştir.

İnsanlar oluşan bu yeni dönemde geleneksel yerleşim biçimlerinin dışında yeni dönemin koşullarının yarattığı koşullar altında yoğun ve düzensiz bir yerleşim geleneğinin esiri olmuşlardır. Yoğun nüfusun etkisi altında arsa fiyatlarının artışı da yerleşimde pragmatik bir anlayışın benimsenmesine neden olmuştur. Bu pragmatik anlayış, insanın rutinler içinde sıkışarak, kendine ve çevresine yabancılaştığı bir ortam yaratmıştır. İnsanın ruh halindeki değişim ve suç oranlarındaki yükselme, bu genel sıkıntının bir dışavurumudur.

İnsan biyolojik varlık alanının yanı sıra bir de psiko-sosyal varlık alanına sahiptir. İnsanı öteki varlıklardan ayıran bu alandır. İnsani eylemler; bu alanda insanın doğumdan sonra öğrendiği bilgi, sanat, gelenek, görenek, inanç ve alışkanlıkların denetiminde gelişip gerçekleşir (Maden 1993). Yani insan çevresindeki diğer bireylerin varlığı sayesinde insan olabilmektedir. İnsan, düşünmeli, hareket etmeli ve bulunduğu ortam ile sosyal etkileşim halinde bulunmalıdır. Bireylerin kişisel tatminleri ve yaşam arzuları bu sosyal ihtiyaçların tatminiyle mümkün olabilmektedir. Sosyal ihtiyaçların giderildiği mekânların en önemlilerinden birisi de parklar ve yeşil alanlardır. Kelime

anlamıyla rekreasyon, yani yeniden yaratım, doğanın fon oluşturduğu bu yeşil alanlarda sağlanabilmektedir.

Bu yüzden insanların büyük bir kısmı hayatlarını, diğer insanlardan uzak kırsal veya doğal alanlarda bir başına yaşamaktan ziyade kentlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bu insanın sosyal güdülerini tatmin eden önemli tercihlerden birisidir. Ancak bu sosyal tatminin yanında psikolojik tatmin durağan ve statik karakterdeki yapıları çevrelerde gerçekleşmemektedir. İnsanoğlunun kendi yapıtı olan kent, bir anlamda insanı esir almaktadır. İnsanın birincil yaşam alanı olan doğaya karşı duyduğu bu özlemin kentlerin aşırı kalabalıklaşması sürecinde ortaya çıkan kent parkları ve rekreasyon kavramlarıyla giderilmeye çalışılması kesinlikle bir rastlantı değildir.

İşte bu ve benzeri nedenlerden dolayı kentlerde yaşayan insanlar doğaya özlem duymakta ve bunun için kent içindeki, kente yakın ve kent dışındaki rekreasyon alanlarını kullanmaktadırlar. Kent içindeki yeşil alan ihtiyacının yetersizliği nedeniyle kent dışındaki alanlarda oluşan aşırı talep, kent içinde kalan boşlukların uygun planlama kararlarıyla değerlendirilmesi ve mevcutta bulunan yeşil alanların niteliğinin artırılmasıyla üstesinden gelinebilecek bir durumdur. Bu şekilde kent dışı doğal alanlar üzerindeki mevcut baskının ortadan kalkması olasıdır.

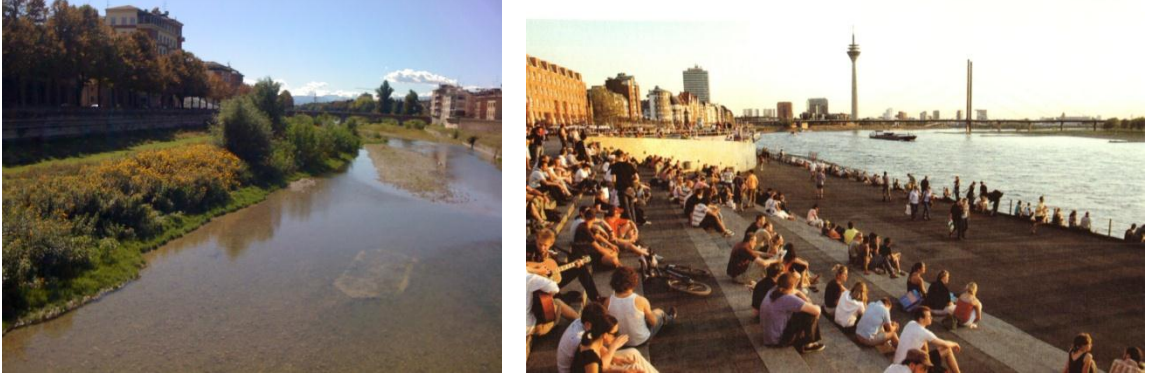
Kıtaları saran denizler kadar, dünya; kıtaları ağ gibi örmüş olan akarsu sistemleri ile beslenmektedir. Kırsal alanlara olduğu gibi kentsel alanlara da sokulan akarsular kentlerin tarihleri, sosyo-kültürel yapıları, ekonomileri, vb. ile yoğrulmakta, şekil bulmaktadır. Bu akarsular topoğrafik yapılarının sahip olduğu şartlar ile kentler içinde odak noktaları olduğu gibi, silik duruşlarıyla da varlıklarını sürdürmektedir (Önen 2007). Dünyadaki kentsel akarsulara örnek olarak;

- Venedik kanalı, Venedik, İtalya,
- Tiber nehri, Roma, İtalya,
- Sein nehri, Paris, Fransa,
- Saone nehri, Lyon, Fransa,
- Thames nehri, Londra, İngiltere,
- Mersey nehri, Liverpool, İngiltere,

- Tyne nehri, Newcastle, İngiltere,
- Spree nehri, Berlin, Almanya,
- Ren nehri, Köln, Almanya,
- Elbe nehri, Hamburg, Almanya,
- Main nehri, Frankfurt am Main, Almanya,
- Oder nehri, Frankfurt an der Oder, Almanya,
- İsar nehri, Münih, Almanya,
- Ren nehri, Basel, İsviçre (Şekil 1.1),
- Aare nehri, Bern, İsviçre,
- Limmat nehri, Zürich, İsviçre,
- Parma nehri, Parma, İtalya (Şekil 1.2),
- Rotterdam kanalları, Hollanda,
- Amsterdam kanalları, Hollanda,
- Besos nehri, Barselona, İspanya,
- Garonne nehri, Bordo, Fransa,
- Tuna nehri, Ingolstadt, Almanya; Viyana, Linz, Avusturya; Budapeşte, Macaristan, Belgrad Sırbistan,
- Charles nehri, Boston, Massachusetts, ABD.,
- Hudson nehri, New York, ABD.,
- San Antonio nehri, San Antonio, Texas, ABD.,
- Cheonggye deresi, Seul, Güney Kore,
- Nil nehri, Kahire, Mısır verilebilir (Önen 2007, Hölzer vd 2008).

Şekil 1. 1. Akarsu kıyısı yerleşmelerine örnekler Bern-İsviçre ve Düsseldorf-Almanya (Hölzer vd 2007)

Şekil 1. 2. Dünyadan akarsu kıyısı kullanımına örnekler; Parma-İtalya ve Stuttgart-Almanya (Orijinal 2009, Hölzer vd 2007)

Ülkemizde de pek çok kentimiz akarsuya sahip olma bakımından şanslıdır. Bunlar genelde küçük dere ve çaylar olduğu gibi bir nehir kenarında olma şansına sahip kentlerimiz de vardır (Önen 2007). Türkiye'deki kentsel akarsulara örnek olarak;

- Alleben deresi, Gaziantep,
- Ankara çayı, Ankara,
- Porsuk çayı, Eskişehir (Şekil 1.3),
- Melen çayı, İzmir,
- Manavgat nehri, Manavgat/Antalya,
- Düden çayı, Antalya (Şekil 1.4),
- Aksu çayı, Antalya,
- Meriç nehri, Edirne,
- Asi nehri, Antakya,
- Yeşilirmak nehri, Amasya,
- Seyhan nehri, Adana,
- Kağıthane deresi, İstanbul,
- Bartın çayı, Bartın,
- Çoruh nehri, Artvin,
- Dicle nehri, Diyarbakır verilebilir (Önen 2007).

Ülkemizde kıyıları planlanarak rekreasyonel potansiyeli karşılayacak durumdaki akarsular çok sınırlı sayıda olup son yıllarda düzenleme girişimleri başlamıştır. Bu

çalışmalar içerisinde dere ıslahı ve çevre düzenlemesine en güzel örnek, “Büyük Porsuk Projesi” kapsamındaki Eskişehir Porsuk çayı çevre düzenlemesi olabilir (Şekil 1.3)(Önen 2007).

Şekil 1. 3. Porsuk kıyısından görüntüler ve akarsu içerisinde yapılan aktiviteler (Anonin 2007a, Anonim 2007b)

Antalya kentinin üzerinde yer aldığı falezin doğusunda Aksu çayı vadisi ile Yamansaz düzlükleri, batısında ise, Boğaçay’ın oluşturduğu alüvyonal düzlükler yer almaktadır. Bu vadilerin denize açıldığı yerlerde ise kıyı düzlükleri oluşmuştur (Anonim 2007c). Antalya kenti için çok önemli nitelikte olan bu akarsular, yüzyıllardan beri tarımsal üretime katkı sunmalarının yanında içme suyu ihtiyacını da karşılamaktadırlar. Bunun yanında yüzeye etki ederek Antalya’nın günümüzdeki coğrafyasını oluşturan en önemli etmenlerden birisidir. Örneğin merkez ilçelerden Aksu sınırlarında bulunan Perge antik kenti eski dönemde önemli bir liman kenti iken bugün denizle ilişkisi kesilmiş durumdadır.

Şekil 1. 4. Düden çayı ve Düden şalesi Antalya (Orijinal 2011)

Antalya kentinin içme kullanma suyu ihtiyacı, Duraliler bölgesinde açılmış sondaj kuyularından, Boğaçay bölgesinde açılmış kuyulardan ve Termesos (Kırkgözler) bölgesinde açılmış kuyulardan karşılanmaktadır (Anonim 2007c). Bu yönden çalışma alanı olan Boğaçay kent için önemli bir yerde durmaktadır.

Yapılan birçok çalışmada belirtildiği gibi akarsu çalışmaları doğa onarımı olduğu kadar aynı zamanda kültürel bir çalışmadır (Gobster ve Hull 2000, Darby ve Sear 2008). Yapılacak olan çalışmalar halkın desteğini alabildiği ölçüde başarıya ulaşabilir. Ancak bunun yanında en önemli olan materyal ise yine doğanın kendisi yani niteliğidir.

Bu durumdan dolayı gerek planlama, tasarım, yönetim ve değerlendirme aşamalarının her birinde peyzaj ekolojisini göz önüne alan, paydaşların ilgi ve beklentileri doğrultusunda sürdürülebilir ve ekonomik yönetim yaklaşımları zorunludur.

Bu çalışmada, Antalya Boğaçay'ı akarsuyunun rekreasyonel olanaklarının peyzaj mimarlığı bakış açısıyla analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma için Boğaçay'ı akarsuyunun seçilme nedeni Antalya'nın en büyük akarsularından biri olması, gelişen kent oluşumu içinde kentsel bir karakter kazanması, kentin dünyaca bilinen simge alanlarından birisi olan Konyaaltı plaj sistemiyle olan ilişkisi, hala doğal karakterini temsil edebilen alanlara sahip olması ve pek çok peyzaj unsurunu içermesidir. Özellikle denizle birleştiği alandaki kıyı bandı rekreasyon alanı ve Konyaaltı plajlarını yıl içinde önemli bir zaman dilimi boyunca farklı gruplardan birçok birey kullanmaktadır.

Bu çalışma akarsu kıyısındaki rekreasyonel düzenlemeleri ile ilgili kullanıcıların tutum ve görüşlerini saptamayı amaçlamaktadır. Bu tutum ve görüşler ölçüsünde akarsu kıyısı rekreasyonel tasarımında dikkat edilmesi gereken hususların saptanması çalışmanın diğer bir amacıdır. Çalışma, akarsular üzerindeki peyzaj düzenlemelerine dair halkın bakış açısının ne yönde olduğunun saptanması bakımından önemlidir. Bu çalışmanın akarsu kıyılarında çalışacak tasarımcıların yanında kamu ve özel kuruluşlarında faydalanabileceği bir doküman olacağı düşünülmektedir.

2. KURAMSAL BİLGİLER ve KAYNAK TARAMALARI

2. 1. Kuramsal Bilgiler

2. 1. 1. Kent ve açık alan

Kentleri insan nüfusunun yoğun olarak yaşadığı mekânlar olarak tanımlamak mümkündür. Kentler tarihin farklı aşamalarında yaşadıkları değişimlerle günümüzdeki durumlarına gelmişlerdir. Tarihsel aşamaların hassasiyetlerine göre kentler farklı kullanım ve yerleşim planlarına sahip olmuşlardır. Örneğin, ortaçağ döneminde savunma ihtiyaçları nedeniyle dışa kapalı, askeri gerekliliklerin önde olduğu, duvarların ardında ve hendeklerle çevrili bir karakterdeyken; barutun bulunmasıyla kent duvarları ve kaleler koruma işlevini yitirmiş, kent silüetinden kaybolmuş ve yerlerini açık alanlara bırakmışlardır. Bu bakımdan kent ve açık alanlar arasında değişen bir ilişkinin olduğu savunulabilir.

Güneş (2010), Hatt ve Reiss'a dayanarak; tarihsel olarak kentlerin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı ve geliştiğini kesin bir biçimde ortaya koymanın güç olduğundan bahseder. Bu güçlüğün birinci nedenini antik kentler hakkında arkeolojik çalışmalara dayanan bilgilerin büyük oranda eksik olmasına bağlamaktadır. Bütün tarihsel dönemlerdeki ve farklı coğrafyalardaki kentlerin eşit bir şekilde incelenmediğini söyleyen araştırmacı, doğu toplumlarında yer alan kentler hakkında bilinenlerin batı uygarlığındaki antik kentler hakkında bilinenlerden daha az olduğundan yakınmıştır (Güneş 2010). Ancak kentlerde günümüzdeki kullanımlar dahi, geçmişteki kullanımlara dair ipuçları vermektedir.

Ayrıca eski çağlarda kent öncesine ve kentsel yaşama ait yazılı belgenin bulunmamasının sonraki dönemdeki kentler ile karşılaştırma yapılmasını zorlaştırdığı ancak, bu sınırlılıklara rağmen arkeolojik bulguların tarihte ilk kentlerin MÖ. 6000 yıllarında belirmeye ve MÖ. 4000 dolaylarında ortaya çıktığını gösterdiği belirtilmektedir (Güneş 2010). Bu kadar eski bir tarihe sahip olan kentler, tarih içerisinde işlev ve anlam bakımından birçok değişikliğe uğrasa da, insanoğlu için en temel işlevini yani barınma işlevini, halen daha sürdürmektedir.

Yine de bütün bilinenler ışığında insanoğlunun ilk çağlardan beri kendini koruma, güvende hissetme, barınma yani yaşama gereklerini rahat bir şekilde yerine getirebilmek için barınaklar yaptığı bir gerçektir. Zamanla bu barınaklar gelişerek günümüze kadar yaşam şartlarına uygun birçok değişiklikle, yaşadığımız mekânlar halini almıştır (Kapancı 2008). İnsanın mağara ve ağaç kavuklarında, yani doğanın sunduğu korunaklarda başlayan barınma olgusu, yapabilme kabiliyetinin gelişimi ile farklı bir hal almış ve yine doğanın sunduğu imkânlarla ilk barakalardan günümüzdeki yaşam birimlerine doğru gelişen bir seyir izlemiştir. Bu değişken seyir yine kent topografyasında ve örgütlenmesinde kalıcı izler bırakmıştır.

Kent ve açık alan ilişkisi akarsu koridorlarının işlevindeki değişimleri, akarsularda yaşanan değişimleri anlamak açısından önemlidir. Tarihten günümüzde akarsu kıyısı kullanımlarında yaşanan değişimleri anlamak için kentlerde yaşanan değişimleri dikkatli incelemek gerekmektedir.

2. 1. 1. 1. Kent

Kenti yalnızca görünen mekânsal yönüyle değil, bu mekânsal görünümün ardında yatan ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi yapılar, bunların birbiri içine girmiş karmaşık ilişkileri ve etkileşimleri ile birlikte ele almak gerekmektedir. Çünkü fiziksel mekânın oluşumu, bu yapıların karmaşık, karşılıklı etkileşiminin sonucudur (Keser 2006). Kentin işlevselliğinin yanında anlamsal bir bağlamının olduğunu da kavramak önemli bir temel taşıdır. Çünkü mekânlar yalnızca görsel olarak veya sundukları işlevler bakımından değil, taşıdıkları anlam bakımından da insanları kendilerine çekmektedir.

Modern dünyadaki teknolojik gelişmeler, sanayinin hızlı ilerlemesi, seri üretimlerin artmasını sağlamıştır. Kentlerde olan bu hızlı sanayileşme, kırlardan kentlere göçün ve konutlaşmanın da artmasına neden olmuştur. Bu istikrarsız ve hızlı gelişimin doğal getirisi de düzensiz ve çarpık kentleşme olgusudur. Yaşam alanlarının azalması, insanların sosyal ve fiziksel faaliyetlerini gerçekleştirdiği mekânların giderek yok olması ve kentlinin birbiri ile ilişkisinin hızla kopmasının en önemli nedenidir (Arslan 2005). Bunun yanında yaşanan teknolojik gelişmeler de insanlar ilişkilerini ve mekân kullanım tercihleri üzerinde değişikliğe yol açmaktadır. Birçok kamusal alan

eski cazibesini yitirmiştir. Bunun yanında güvenlik algısı da insanların dış mekândaki aktivitelerini belirleyen en önemli etmenlerden birisidir. Belli dönemlerde toplumda yaşanan değişimlere bağlı olarak artan suç oranı veya mekânsal gerekliliklerde var olan zafiyetlerden kaynaklanan güvensizlik bireylerin açık alanları kullanımını doğrudan etkilemektedir.

İnsanlık tarihinde, bitki ve hayvanların ehlileştirilmesi yani tarımın başlaması, ilk büyük değişimi meydana getirmiş, toprağa yerleşmeyi mümkün kılmıştır. Tarım, nüfusun belirli bir yerde toplanmasını yoğunluk kazanmasını sağlayabilmiştir. Bu ilk yerleşme düzeninden sonra, medeniyetlerin tarihi aşağı yukarı kentlerin tarihidir, denilebilir (Güçlü 2002). Günümüz kentleri ise tarımsal üretimden farklı, daha karmaşık üretim biçimlerine ve bunların etrafında şekillenen ilişkiler bağlamında bir örgütlenmeye sahiptir.

Kentlerde insanın yaşadığı coğrafyanın birçok açıdan somut yansımaları söz konusu olabilmektedir. Örneğin, antik bir kentte yaşamın tarihi bir mirasa ve geçmişe sahip olma anlamına gelmesi gibi; kentlerin olumlu ve olumsuz olarak gündeme gelmesi de o kentte yaşayanların üzerinde etkiler oluşturabilmektedir. Ayrıca kentler, sanayi kenti, kültür kenti, eğitim kenti, ticaret kenti, hizmet kenti gibi farklı ama temel niteliğe vurgu yapan yönleri ile de değerlendirilebilmektedir. Örneğin, bir zamanlar sanayi ile özdeşleşen kentler, bugün hizmet sektörünün yoğunlaştığı toplumsal ve kişisel ihtiyaçlara karşılık veren rekreasyon alanları, kültür ve bilişim merkezleri kimliği ile ön plana çıkmaktadırlar (Kaypak 2010). Özellikle, 1980'lerden sonra küreselleşmenin etkisiyle birikim, yatırım ile üretim biçimlerindeki değişme ve sanayisizleşme, kentlerin gerek sosyal gerekse mekânsal açıdan, önemli değişimler geçirmesine neden olmuştur. Bu değişimlere paralel olarak, planlamada da yeniden bir sorgulanma ve değişim süreci yaşamıştır. Planlamanın kavramsal yapısındaki değişim, beraberinde uygulama alanları ve araçlarında da değişiklikleri gündeme getirmiştir. (Kütük İnce 2006).

Diğer taraftan teknolojik gelişimin bir diğer yan etkisi birbirinin aynı benzer karakterde, yerel koşulların özelliklerini yansıtmaktan uzak kentlerin ortaya çıkması

olarak kendisini göstermiştir. Kentlerde yaşanan bu aynılaşmanın önüne geçmek için son dönemde kentsel kimlik kavramı önem kazanmıştır. Kentsel kimlik, bir kentin veya çevrenin doğal-kültürel elemanları ve toplumun sosyo-kültürel özellikleriyle tanımlanır. Doğal çevrenin belirleyici olduğu, kimlik elemanları kentin topoğrafik yapısı, iklim koşulları, su ögeleri, bitki örtüsü, jeolojik yapı ve genel konumundan oluşmaktadır. Bu ölçütlerin farklılığı kentleri birbirinden ayırmakta, kente farklılık kazandırmaktadır. Kent kimliğinin göstergeleri olarak doğal yapı ya ilişkin verilerin iyi analiz edilmiş olması, korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve vurgulanması kentin kimliğinin korunması anlamına gelmekte ve kimlik algılaması daha anlaşılır olmaktadır (Köylü ve Dokumacı Kiper 2007, Salıcı 2009).

Kentlerin şekillenmesinde üç unsur önem kazanır. Bunlardan ilki kentin doğal yapısı, ikincisi fiziksel yapısı, üçüncüsü ise sosyal yapısıdır. Bu üç unsur, birbirleriyle etkileşim halinde kentin sistemini oluşturur. Bir kentin doğal yapısında su elemanının varlığı veya yokluğu yani o kentin kıyı kenti olup olmayışı, tüm kentin işleyişini ve imajını etkileyen bir durumdur. Kıyıları, kentlerin doğa ile buluştuğu alanlardan birisidir. Kent, kıyının varlığından dolayı doğa ile bütünleşmektedir (Akköse 2007). Diğer yandan doğal yapı ve insan faaliyetleri sonucu oluşan manzara bütünü, o yörede yaşayanların değerlerinin bir sembolü, düşüncelerinin yönetiminin vücut bulmasıdır. Bu sembolizm; bir kültürün felsefesinin izlerini taşımaktadır. Peyzajın ideolojisi işte tam olarak budur. Peyzaj güçlü fiziksel çevresel, ekonomik, kültürel, psikolojik ve estetik bileşenlerden oluşmaktadır. Daha da önemlisi insanı yaşatan peyzajdır. Kent olsun kıy olsun ve hatta en saf hali ile doğa olsun hiçbiri bu konuda daha baskın değildir (Hopkins 2005).

Suyun karayla olan değişken ilişkisi, geçmişten günümüze, kent karakteri ve formunu belirlemede son derece etkili bir faktör olmuştur. Yerleşmeler tarihi boyunca bunun çok sayıda çarpıcı örneğine rastlamak mümkündür (Hattapoğlu 2004). Deniz, ırmak ya da göl gibi su kaynakları, kente farklı yönlerden artı değer katmaktadır. Bunlardan ilki, ilk yerleşimlerde de görüldüğü gibi kentin diğer yerleşimlerle ulaşımını ve iletişimini sağlamaktır. Bu şekilde kent, doğal bir ulaşım ağı içerisinde bulunmakta ve kentin farklı yerleşimlere açık olduğu dış dünya bağlantısı kuvvetlenmektedir. Bu

durum kenti yeniliklere ve ilerlemelere açık hale getirmekte ve her yönden gelişimini hızlandırıcı bir etki yapmaktadır.

İlk çağlardan beri medeniyetlerin geliştiği alanlar dikkate alınırsa Mısır; Nil nehri sayesinde, Mezopotamya da Fırat ve Dicle akarsuları ile gelişim sağlamış ve günümüze kadar gelebilmiştir. Kentin dış dünyaya açılan kapısı olarak kıyı, farklı faaliyetlerin yer aldığı kent insanı için bir toplanma yeri ve iletişim-etkileşim yeri olmuştur (Akköse 2007). Suyun kent kimliğini öne çıkardığı kentler arasında Amsterdam, Londra, Paris, Venedik, New York, Prag ve Tokyo en çarpıcı örneklerden bir kısmıdır (Hattapoğlu 2004). Bu kentler gerek tarihsel olarak ticaretle gelişmiş ve ticaretle var olmuş kentlerdir. Bu açıdan suyun kentin yaşamasında en önemli faktörlerden biri olduğu bir kez daha gözlemlenmektedir.

2. 1. 1. 2. Açık alan

Açık alan kavramı, kent dokusunun önemli temel elemanlarından birisi olup, mimari yapı dışında kalan açıklıklar veya boş alanlar olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, dış mekân üzerinde herhangi bir amaca göre yapılaşmanın olmadığı ve herhangi bir rekreasyonel kullanım için uygun potansiyele sahip alanlar olarak algılanmaktadır. Örneğin su yüzeyleri, üzerinde bitkisel eleman bulunmayan veya çok sınırlı sayıda bulunan meydanlar ve ulaşım alanları açık alan olarak tanımlanmaktadır. Yeşil alan kavramı ise, mevcut açık alanların bitkisel elemanlar (odunsu ve otsu bitkiler), ile kaplı veya kombine edilmiş yüzey alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre her yeşil alan bir açık alan niteliğindedir. Yeşil alan kavramı için genel olarak “Toplumun yararlanması için ayrılan oyun bahçesi, çocuk bahçeleri, dinlenme, gezinti, piknik, eğlence ve kıyı alanları toplamıdır. İnterpol ölçekteki fuar, botanik ve hayvanat bahçeleri ve bölgesel parklar da yeşil alan kapsamındadır” denilebilmektedir. Aktif yeşil alan kavramını ise “kent ve mahalle parkı, çocuk bahçesi ve oyun alanlarının toplamıdır” şeklinde tanımlamaktadır (Gül ve Küçük 2001).

Kentsel alanlar insanların yaşaması, çalışması ve yaşam koşullarının gereği olan bütün yapıları içeren bir çevreyi ifade etmektedir. Bir kentteki yapılı çevre çok çeşitli

amaçlara hizmet eden binalar, ulaşımı sağlayan yollar ve açık ve yeşil alanlardan oluşmaktadır (Sayan 2011).

Bu açık ve yeşil alanlar kullanımlarına ve büyüklüklerine göre farklı sınıflandırmalara tabii tutulmaktadır. Akarsular da çizgisel hatlara sahip doğal kaynaklardandır. Kent ile akarsu arasında bulunan geçiş zonlarındaki yeşil alanların birleşiminin lineer uzanımlı bir yeşil alan oluşturduğu düşünülebilir. Yorulmaz (2006)'ın Bell'den aktardığına göre; linear parklar yaya ziyaretleri için planlanırlar. Bu alanlar için belli bir büyüklük ya da uzaklık standardı belirlenmeyip, uygun yerlerde oluşturulurlar. Su kanallarının kenarları, lateral yollar, yoğun kullanımı olmayan patikalar ve doğa koruma açısından önem taşıyan yollar çerçevesinde yapılandırılması mümkündür. Halkın yoğun kullanımına açılmayan ama alanın özellikleri ve çekiciliklerinin tanınmasına ve informal rekreasyona olanak sağlayan alanlardır (Yorulmaz 2006).

Su ise kent içinde hem mikro klima yaratması hem de farklı imkanlar sunması bakımından kentsel açık alanlar için önemli bir kaynak durumundadır. Su barındırdığı potansiyelle her zaman kullanıcılara farklı deneyimler vaat etmektedir. Ancak su kullanımı beraberinde dikkatli bir planlama ve tasarımı da getirmektedir. Çünkü su ilgi çekici olduğu kadar tehlikelidir de. Ancak dikkatli ve insana öncelik veren bir tasarım anlayışı ile bu sorunların üstesinden gelmek olasıdır. Bunun yanında kentlere değer katan alanlardan birisi olan kıyıların değerlendirilmesi kentsel açık alanlara katkı sağlamasının yanında kente ve kent kültürüne de katkılar yapmaktadır (Uzun 1990). Bu bakımdan kıyı alanlarını, kullanıcılara farklı aktiviteler sunan alanlar olarak değerlendirirken, kentsel açık alan niteliğini de göz önünde bulundurarak üst ölçekteki planlamaları bu doğrultuda yapmak kent için önemlidir.

Kıyı alanları insanlar ve insan aktiviteleri için farklı derecelerde çekici olma özelliği göstermektedirler. Her çekici özelliğin bir gereksinme ve biyo-klimatik özelliklerden kaynaklandığı kabul edilirse, insanların kıyı alanlarına olan ilgisi gelişmiş toplum olmanın bir fonksiyonu olarak fiziksel ve rekreasyonel ihtiyaçlarının bir sonucu

olduğu söylenebilir. Kıyı alanlarının insanların sosyal ve ruhsal ihtiyaçlarına ilişkin potansiyelleri ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Uzun 1990):

- Genelde kıyıların sahip oldukları sudan kaynaklanan iklim, karasal iklime göre daha yumuşaktır ve yer yer oluşturduğu mikro-klimalar ile insan yaşam çevresini daha olumlu yönde etkiler.

- Kıyı alanlarda topografik çeşitlilik, fiziksel planlamalar için daha uygun olanaklar ortaya koyabilir. Genel bir deyişle kıyı alanları ve özellikle hareketli su ve su sesi; fonksiyon, estetik ve algılamaları yönünden insanların dinlenmeleri, eğlenmeleri, yeniden zindelik ve canlılık kazanmalarına doğrudan olarak tanıdığı herkes tarafından kabul edilmektedir.

- Bu olanakların başında yer alan kıyı parkları, su kıyılarının sunduğu özelliklerin toplunun ihtiyaçları doğrultusunda fiziksel düzenlemeler olarak tanımlanabilir. Daha açık bir ifade ile kıyı parkları, buldukları bölgedeki insanların sosyal, kültürel, ekonomik yapı ve ihtiyaçları ile rekreasyonel eğilimlerine uygun olarak kıyının içerdiği doğal elemanların fiziksel planlamaları ile yapılır (Uzun 1990).

2. 1. 2. Rekreasyon kavramı

Rekreasyon, yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince “*recreation*” kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme olarak kullanılmaktadır. Bu ise, bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır. Rekreasyonun, yeniden yaratma anlamındaki klasik yaklaşımına göre rekreasyon, kişiyi zorunlu iş ve etkinliklerinden sonra yenileyen, dinlendiren ve gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Aybay 2006).

Rekreasyon ile ilgili olarak yapılacak bir çalışmada öncelikle ele alınacak konuların başında kuşkusuz boş zaman kavramı gelmektedir. Çünkü rekreasyon her şeyden önce boş zamanı olan insanların, bu boş zamanlarında gerçekleştirecekleri

etkinliklerle ilgilidir. Zamanın çalışmakla ilgili bölümünün dışında kalan çalışma dışı zaman dilimi içerisinde boş zaman da yer almaktadır. Kavramla ilgili olarak çalışma dışı zamanı etkileyen faktörlere değinmek önemlidir (Karaküçük 1997).

Özel (2004)'in Bucherve ve Karaküçük'e dayanarak bildirdiğine göre; rekreasyon kavramının daha geniş açıklanabilmesi için şu tanımlayıcı temel ifadeler kullanılmaktadır:

- Rekreasyon, boş zamanda yapılır. İş değildir ve kar gayesi taşımaz.
- Rekreasyonda kişi; gönüllü olarak ve tamamen kendi arzusu ile katıldığı etkinliklerde bulunur.
- Rekreasyon faaliyetleri, katılana zevk veren, mutlu eden ve neşelendiren bir tarzda olur.
- Rekreasyon faaliyeti, kişisel ve toplumsal fayda sağlar.
- Toplumsal değerlere aykırı değildir. Yemek yemek, uyumak gibi hayati önem taşımaz (Özel 2004).

Yine Özel (2004)'in Sağcan'dan bildirdiğine göre, bu tanımlamaların ortak yönü, bu faaliyetlerin gönüllü olması esasına dayanmaktadır. Rekreasyon faaliyetlerinin tamamının en önemli unsuru, bu faaliyetlere katılanların bunları rekreasyon faaliyetleri olarak benimsemeleridir. Böylece bir yaklaşımın avantajları, hangi faaliyetlere ne zaman, nerede, ne kadar süre katılacağı sorularını açıklığa kavuşturmasıdır. Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi, dürtü, amaç ve katılım şekillerine ve daha birçok faktöre göre değişik anlayışlar sergileyebilen rekreasyonun özellikleri konusunda, ortak bir noktaya ulaşma zorlukları bulunmaktadır. Ancak, rekreasyonun birçok araştırmacı ve diğerleri tarafından kabul edilebilen bazı temel özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Bunlar rekreasyonu, diğer faaliyetlerden ve kavramlardan ayıran temel özelliklerdir (Karaküçük, 1999).

Karaküçük (1997)'ün Bulca'dan aktardığına göre, belirli bir gelir elde etmek ile emek satarak toplumun değer yaratma sürecine katkı olarak tanımlanabilecek çalışmanın dışında kalan zaman, kişinin kullanımına açık tüm zamanın bir parçasıdır. Bu sürenin varlığı ve ne yönde kullanıldığı, pek çok farklı faktörlerle etkilenir. Bu

faktörlerin tümü arasında bir ilişki vardır, birbirindeki değişiklik diğerine yansımaktadır. Sözü edilen faktörler; a) Toplumun üretim ilişkileri, örgütlenme biçimi ve teknolojik gelişmesinde yansıyan sosyo-ekonomik yapısı, kültürü, değer yargıları, örf ve adetlerini içeren “Genel faktörler”, b) Sosyo-ekonomik faktörlerin mekânsal şekillenmesi, insanların, kırsal, kentsel ayırım, yaşama, çalışma alanları ve diğer kullanışların mekânsal konumları, ulaşım şekilleri yakın uzak fiziki çevre, doğal değerler ve iklimi içeren “Fiziksel Faktörler”, c) Cinsiyet, yaş, sosyal sınıf, eğitim düzeyi, çalışma alanı, aile yapısı gibi değerleri içeren “Kişiyeye Dönük Faktörler”, olarak üç grupta toplanabilir (Karaküçük 1997).

Bu faktörlerden biri olan “Fiziksel Faktörlerin” altında değerlendirilebilecek olan “mekan” rekreasyon bakımından önemli bir bileşendir. Bir bakıma rekreasyon doğrudan mekânla ilişkili bir kavramdır. Güncel durumda doğal peyzajlarda ve açık alanlarda yapılan birçok aktivite, insan yapısı veya özelliği bulunmayan, çekicilikten uzak birçok mekânda da yapılabilmektedir. Örneğin tırmanma aktivitesinde bulunmak için özel olarak üretilmiş iç mekân cephe yüzeylerinde de tırmanma ve dağcılık aktiviteleri gerçekleştirilebilmekte veya değişime uğramış ve endüstriyel bir bölgenin içinde kalmış, doğal özelliğini kaybetmiş ve beton kanal içine alınmış bir akarsuda da balık tutmak mümkündür. Birçok insan için rekreasyonel aktivitenin yer aldığı mekânın kurulum özellikleri bütün deneyimi etkileyen bir özelliğe sahiptir. Ve birçok zaman insanlar aktivitelerden daha ziyade o peyzajın görsel tatminini yaşamak için bu alanları ziyaret edebilmektedirler (Bell 1997).

Karaküçük (1997) Simmons’a dayanarak rekreasyonu; kent içi ve kent içi faaliyetlerine oranla daha çok yeğlenen kırsal rekreasyon faaliyetleri şeklinde de sınıflandırılmaktadır. Kentiçi rekreasyon etkinlikleri kent merkezli, açık veya kapalı mekânlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinlikleri kapsamaktadır. Kırsal rekreasyon faaliyetleri ise, aslında kırsal kökenli değil, tersine şehirden çıkmış, ancak geniş arazi kullanımı ve bazı doğal özellikler gerektirdiğinden kırsal alanda yapılabilen rekreasyon faaliyetleridir (Karaküçük 1997).

Bunun yanında açık havada yapılabilen ancak doğal ortamdan ayrılan futbol ve tenis gibi sporlardan farklılıklar gösterdiğini belirterek bir ayırım yapmaktadır. Kırsal rekreasyon faaliyetlerine; zevk için yapılan çeşitli yürüyüşler, su sporlarıyla uğraşma, kamp yapma, doğal buzda paten yapma, dağcılık, motorlu sporlar, balık tutma, yüzme, deniz altı uğraşlar, bisiklete binme, doğa incelemeleri, arkeoloji, mağaracılık, avcılık, atıcılık, piknik yapma gibi etkinlikleri örnek olarak gösterilebilir (Karaküçük 1997).

Rekreasyon amaçlı kıyı alanlarında mevcut kıyı kullanımının eğlenme, dinlenme ve park gibi yeşil alanlara dönüştürülmesi söz konusudur. Dünyadaki birçok örneğinde kıyı alanı olma özelliğini, sanayi ve endüstriyel faaliyetler gibi başka amaçlar için kullanılması nedeniyle yitirmiş olan alanlar, halkın 24 saat erişebilirliğinin sağlanması amacıyla rekreasyonel kullanıma dönüştürülmüşlerdir (Aybay 2006).

Kıyı alanları boyunca oluşan yeşil alanlar “yeşil koridor” olarak bir bütünlük ortaya koymaktadır. Ancak, süreklilik gösteren bir yeşil koridorun tüm noktalarının insan kullanımlarına uygun ve açık olması beklenemez. Bu süreklilik içerisinde koridorda korunması gereken alanlar olabileceği gibi eylem yoğun ve eylemsizlik yoğun rekreasyon olanaklarına uygun alanların da bulunması doğaldır. Burada önemli olan koridor kapsamında rekreasyonel kullanım önceliği bulunan alanların belirlenmesidir. Kullanıcıları farklı kaynaklardan çeken birer “çekim odağı” olarak nitelendirilen bu alanlar yeşil koridorun fiziksel biçimlenmesi üzerinde belirleyici etkiye sahiptirler (Salıcı ve Altınkasa 2010).

Bir kıyı alanında yürüyüş, oturma, dinlenme, balık tutma ve manzara seyretme gibi halkın her kesimine ve değişik yaş gruplarına hitap edecek rekreasyonel aktiviteler yer alabilmektedir. Bunlar kendi içinde pasif ve aktif rekreasyonel faaliyetler olarak ikiye ayrılır ki yürüyüş, balık tutma aktif, oturma, dinlenme ve manzara seyretme de pasif bölümü oluşturur. Kıyı alanı boyunca bu tip aktivitelerin homojen olarak dağılması insanları her mevsim hafta içi ve hafta sonu, günün her saatinde kıyı alanına çekmek açısından önemlidir (Aybay 2006).

Tek bir ihtiyaca hitap eden kullanımdan çok geniş ölçüde kullanıma imkân verecek rekreasyon alanları yaratılması önemlidir. Bu alanların halkın kıyıyı hem birbirleriyle hem de şehir merkeziyle, gerek yürüyüş ve bisiklet gibi aktif rekreasyona imkan tanıyan geçiş yollarıyla bağlanması ve ayrıca dinlenme gibi pasif rekreasyon aktiviteleri içinde kıyı bölgesinde sakin alanların yaratılması kıyıların 24 saat kullanımını desteklemeye yönelik çalışmalar arasındadır (Aybay 2006).

Karaküçük (1997) Abadan ve Köknel'dan edindiği bilgilere dayanarak kişinin yaptığı etkinliğin barındırdığı aktivitelere göre rekreasyonu sınıflandırmıştır. Burada kişinin etkinliklere katılım tarzları gözönüne alınarak, Abadan'ın belirttiği gibi sert veya yumuşak ya da Köknel'in belirttiği gibi aktif veya pasif olarak da sınıflandırma yapmak mümkündür (Karaküçük 1997). Yumuşak veya pasif faaliyetleri, amaçsız dolaşmak, etrafı izlemek, diğer aktivitede bulunanları veya gerçekleşen spor eylemlerini izlemek vb. oluşturmaktadır. Sert veya aktif (etken) faaliyetleri ise spor yapmak, fotoğrafçılıkla uğraşmak, koşu, balıkçılık, kano veya bot ile dolaşmak gibi güç ve katılım gerektiren eylemler oluşturmaktadır (Karaküçük 1997).

2. 1. 3. Su

İnsanlık tarihi boyunca, önceleri yaşam kaynağı olarak anlam ve değer kazanan su olgusu, yerleşmeler evrimi boyunca da farklı dönemlerde, farklı gelişmişlik düzeyleri, farklı gereksinimler ve farklı ihtiyaçlara paralel olarak yaşamın vazgeçilmez bir parçası olagelmıştır (Hattapoğlu 2004).

Yerkürenin ve canlıların yaşamında çok önemli bir yere sahip olan su, kültürün ortaya çıkmasıyla beraber bambaşka bir değer kazanmıştır. Birçok kültürün mitolojisinde bulunan insanın cennetten kovulması mitosunda belirtildiği gibi insan cennetten kovulmasından ardından besinini hep topraktan elde etmiştir. Toprağın verimli işlenebilmesi içinde suyun varlığı şarttır. Tanrılar nasıl insanı suyun yumuşattığı balçıktan yarattıysa insan da ekmeğini balçığa dönmüş yani sulanmış topraktan çıkartmıştır. Dünya üzerinde ilk kültür izlerine rastlanan merkezler önemli su kaynaklarının bulunduğu noktalardır. Tarım kültürünün ve kentleşmenin, buna bağlı olarak ticaretin ilk olarak Mezopotamya bölgesinde ortaya çıkmış olması hiç de tesadüf

değildir. Mezopotamya kelime anlamı olarak “iki nehir arasında” demektir. Bereketli Hilal adı verilen ve Dicle-Fırat nehirlerinin suladığı üçgen içinde yer alan topraklarda ilk tarım faaliyetleri gerçekleşmiştir. Tarihin ilk ve en güçlü kültür devrimleri burada meydana gelmiştir. Çünkü Mezopotamyalılar suyu kontrol altında tutmayı başarmışlardır. Su baskının yıkıcılığından bentler ve barajlar kurarak korunmayı başaran Mezopotamyalılar suyu kendi lehlerinde kullanabilmişlerdir. Bu zenginlik Mezopotamya üzerinde güçlü medeniyetlerin kurulmasına yol açarak tarihin başlangıcına yani yazının bulunmasına vesile olmuştur (Gezgin 2009).

Aybay (2006)’ın Kılıç’tan aktardığına göre; su kıyıları karayolu ile su yolu ulaşımının birleştiği noktada doğal bir ortamdan farklı fiziksel özelliklere sahip diğer bir (doğal) ortama geçiş mekânlarıdır. İnsan yerleşmeleri ve evrimi sürecinde suyun varlığı, insanların suya dayalı bir oluşturmalarında önemli bir veridir. Su, kentlerin kurulmasında coğrafya, savunma, ekonomi, teknoloji, ulaşım, sosyal ve kültürel yaşam, ekoloji gibi gelişme süreci dinamiklerinin şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle kara ile suyun karşılıklı ilişkisine bağlı olarak farklı işlevlerin geliştiği ve bu işlevlere bağlı olarak zaman içinde kentin gelişimini etkileyen, rolünü belirleyen, kentle bütünleşerek ona kimlik kazandıran en önemli parçası olmuştur (Aybay 2006).

İnsanın beslenmeden sonraki en önemli ihtiyacı olan barınma isteğinde de suyun etkisi görülmektedir. Moore ve Lidz, suyun mimaride anlamını incelerken çeşmeler için kutsal kaynaklar, hayatın kökeni ve suyun döngüsünün ilk safhasını sembolize eden suyun kalbi olarak kanal ve akarsuları, arterleri de damarlar olarak tanımlamışlardır (Hattapoğlu 2004, Aybay 2006).

Kıyıda oluşan kentlerin mimarisini suyun etkilediği şehirlerde, caddeleri, sokakları, mahallelerin gelişimini suyun belirlediği görülmektedir. Suyun etkisi sadece mimari anlamda kalmamış, insanların yerleşim olgusunda yer alan toplu yaşamının başlamasıyla bir araya gelmesinde oluşturduğu çevre düzenlemesinde de, yaşam tarzına, sanatına ve diğer faaliyetlerine de yansımıştır (Aybay 2006).

Tarih boyunca akarsular ve kolları olan dereler, insanlar için bir çekim merkezi olmuşlardır. Modern anlamda düşüneceğimiz kentlerde ise akarsular ve dereler, rekreasyon alanı yaratma, kent flora/faunasını koruma ve kent ekolojisini düzenleme gibi önemli görevleri üstlenmişlerdir. Son 50 yıl içerisinde akarsuların bu işlevlerine kentsel atık alanı olma gibi sürdürülebilir kent açısından olumsuzluklar da katılmıştır. Günümüzde birçok kentte akarsuların çoğu kez canlı barındırmayan kirli hatta zararlı unsurlar haline gelişi kent toplumunu bu olumsuzlukları giderici önlemler almaya zorlamıştır (Toprak 2006).

Kıyıların, toplumun her kesimince dinlenme ve eğlenme amaçlı kullanıma açık tutulması gereği ve hakkı, toplumun ve kişilerin sağlıklı yaşamını sürdürmedeki giderek artan rolünden kaynaklanmaktadır. Sanayileşme ve şehirleşme düzeyi ile birlikte açık alanların ve kıyıların kişinin doğal ve ruhsal dengelerini korumadaki rolü de artmaktadır. Her yıl daha çok insan, daha büyük şehirlerde, yoğunluğu giderek artan kapalı mekânlarda çalışmakta ve yaşamaktadır. Bu gelişmeye koşturucu olarak da kıyılarda en yoğun olarak algılanan "açıklık" özellikle büyük şehirlerdeki "kapalılık" duygusu ile bir ikilem oluşturmaktadır. Başka bir deyişle, şehirlerin yapılaşması, kesinlikle belirlemiş arazi kullanma durumlarına ve bunun fiziksel imajına kıyılar bir alternatiftir. Bu nedenle kıyılar ve şehirler insanların ve toplumların üretken ve sağlıklı yaşamları için gerekli çevresel ihtiyaçlarının daha büyük bölümünü karşılamakta birbirlerini tamamlarlar (Aybay 2006).

İnsanlık tarihi açısından ele alındığında ise, Antik çağ filozoflarının her şeyin dört temel unsurdan (su, toprak, hava ve ateş) meydana geldiğini kabul etmiş olmaları, suyun anlam ve gerekliliğine yönelik güçlü bir vurgudur. Yine benzer şekilde tarihin farklı ara kesitlerinde su olgusunun kaçınılmaz olarak içinde yer aldığı farklı kabullere dayanarak değişik teoriler geliştirilmiş, yerleşmeler evrimi ve mimarlık tarihi anlamında suyun belirleyiciliği ve/veya yönlendiriciliği vurgulanmıştır (Hattapoğlu 2004).

Su kentsel alanda çok çeşitli şekillerde kullanılmaktadır. Bunların başında da içme ve temizlenme gibi en temel insani ihtiyaçların karşılanması gelmektedir. Bunun

yanında kent içindeki tarımsal alanlar ve peyzaj alanlarının sürdürülebilmesi içinde su en temel ihtiyaçlardan birisidir (Hölzer vd 2008).

Suyun peyzaj mimarlığında çok geniş bir kullanım alanı vardır. Özellikle sıcak iklim bölgelerinde su ögesi tasarımların vazgeçilmez bir parçasıdır. Gölgelik alanlarda mikro-klima amaçlı yaratma amaçlı kullanılabilirdiği gibi ses bariyeri görevini yerine getirmek için de kullanılabilir (Uzun 1997).

Su peyzajlarının ne tür insan etkilerine konu olduğuna ilişkin bir araştırma, su ortamında önem sırasına göre;

- Yüzme
- Sörfçülük
- Dalma
- Balık tutma
- Yelken sporları
- Motorla gezintiler
- Kano gezintileri
- Su kayağı ve hava yastıklı teknelerle gezme
- Karadaki etkinliklerin resmini yapma
- Yürüme
- Çevre gezileri
- Otomobille gezme
- Yol dışı araçlarla gezme
- Piknik
- Atlı gezintiler
- Av ve otelcilik gibi yapılaşmalar
- Gelgitler sırasında yem ve midye toplama
- Kuş gözetleme
- Fotoğrafçılık
- Uçar avcılığı uygulamalarının yaygın olduğunu göstermiştir (Williams 1993).

Bütün bu etkinliklerin söz konusu bölgelerde dolaysız/dolaylı, önemsiz/önemli, bilerek/bilinmeyerek, geçici/sürekli ve tümünün ortak bir sonucu olarak kaçınılabılır/kaçınılamaz ürünleri vardır. Islak alanlar, olağanüstü dinamik ekolojik sistemlerin etkisi altında oldukları için dinlence ve eğlence etkinlikleri, kimi dış etkilerle birlikte ekolojik süreci değiştirme ya da çarpıtma sonuçlarını doğurmaktadır (Williams 1993).

2. 1. 4. Akarsular

Akarsular doğal bir yatak içerisinde akan su kütleleri olarak tanımlanmaktadır. Bu anlatımdan yola çıkarak akarsu teriminin ülkemizde dere, çay, su, nehir ve ırmak gibi isimler verilen ve doğal bir yatağa bağlı olarak akan küçük, büyük bütün su kütlelerini içerdiği söylenebilir (Hoşgören 1992). Bunun yanında akarsular ve akarsu peyzajları bir bütün olarak peyzajın bir parçasıdır, öyle ki peyzajdaki bütün su öğelerinin karakteristiğini göstermektedir (Haslam 2008).

Akarsular bir yatak içinde toplanarak akan, bir denize ya da göle dökülen sulardır. Küçük akarsulara dere, biraz daha büyüğü ise çay olarak anılmaktadır. Derelerin ve çayların birleşmesinden ırmaklar oluşur. Irmakların büyüğü ise nehir olarak adlandırılır. Bununla beraber çok kesin ayrımların olmadığı durumlar da vardır. Bir akarsu ve kolları ile bunlara karışan çok sayıdaki derelerin, dereciklerin birleşmesinden doğmuş olan akarsu sistemlerine akarsu ağı adı verilir. Bir akarsu bütün kolları ile birlikte belli bir bölgenin ya da alanın sularını toplar ki, suları boşaltılan böyle bir bölgeye, akarsuyun su toplama bölgesi ya da akarsu havzası denir. Drenaj alanı olarak da ifade edilen havza alanı topoğrafik harita üzerinde, yüzey suyu çekimi ile akarken o alan içerisinde kalacak şekilde en yüksek noktalardan sınır geçirilerek bulunur. Su toplama havzaları su toplama çizgisi ya da diğer bir deyişle su bölümü çizgisi ile birbirinden ayrılırlar. Bu çizgi, kolay eriyebilen taşların geniş yer tuttuğu bölgelerde, kurak alanlarda, bataklık yerlerde çoğunlukla belirsizleşmektedir (Şahin 1996).

Bunun yanında akarsular içinden geçtikleri peyzajın bir envanteridir. Doğadaki değişimler, insan kullanımındaki farklılıklar an ve an akarsular tarafından kaydedilir.

Diğer yandan akarsular içinde buldukları peyzajın en önemli değiştirici güçlerinden birisidir (Wohl 2004). Taşıma bu değişimin gözle görülür en büyük etkilerinden birisidir.

Akarsular yüksek bölgelerden başlayıp döküldüğü son noktaya kadar havza büyüklüğüne göre farklı yükseklik ve morfolojiye sahip alanlardan geçmektedirler. Bu nedenle yaban yaşamı için çok değişik habitatlar oluştururlar. Yine birçok akarsu taşkın alanı içinde çayırlar, sazlıklar, ağaçlıklar ya da su seviyesi yüksek ıslak alanlar mevcuttur. Bir akarsu sistemi içinde suyun boşaldığı alan içindeki en düşük kot yani akarsu tabanı, koruma-kullanım dengesinin kurulmasında en çok dikkati gerektiren bölgedir. Peyzaj ekolojisi ilişkilerinde süreklilik gösteren çizgisel bağlantılara gereksinim vardır. Bu anlamda akarsular bir ekosistem içinde canlı ve cansız madde akımı için kesintisiz bağlantıları oluştururlar (Şahin 1996). Madde taşınması ve canlı türlerin geçişleri bu çizgisel hat üzerinde meydana gelmektedir.

Akarsular, yeraltı suları gibi, okyanuslar-denizler, atmosfer ve karalar arasında var olan su dolaşımının veya su devresinin bir unsurunu meydana getirirler. Bu su dolaşımında, yağmur şeklinde karalar üzerine düşen suların bir kısmı ile kar şeklinde yağışların oluşturduğu kar örtüleri ve buzulların erime devrelerinde ortaya çıkan suların bir bölümü zemine sızar ve yer altı sularını oluşturur. Bu yer altı sularının bir kısmı, uygun koşullarda, kaynak şeklinde tekrar yeryüzüne çıkar ve akarsuları besler. Karalar yüzeyinde yağmur şeklinde düşen suların ve kar örtüleriyle buzların erimeleri sonucu meydana gelen suların geri kalan kısımları ise topografya yüzeyinin eğimini takip edecek biçimde akışa geçer. Topografya yüzeyinde akan suların bir kısmında akış bütün yüzeyi örtü gibi kaplayacak şekildedir. Bu tür akışa “*seyelan*” (sel) denir. Diğer kısmında ise akış, belirli bir çizgi boyunca gerçekleşir. Suların belirli bir çizgi boyunca toplanıp akmasıyla akarsular meydana gelmiş olur (Hoşgören 1992).

Su kaynakları, suyun kalbi olarak tanımlanırsa, kanallar ve akarsular bu “kalbin” atar ve toplardamarları olarak tanımlanabilir. Langston Hughes “Nehirler bilirim dünya kadar eski ve insan damarında insan kanı akmadan evvel. Benim ruhum nehirler gibi derinlemesine geliştirdi” demiştir. Atar ve toplardamarlar gibi nehirler ve kanallar da

birleşim ve iletişim sularıdır. “Akıcılık” sözcüğü bir dildeki ustalığı ifade eder ki bu da iletişimi kolaylaştırır. Cümlelerin veya nehirlerin akışı bir süreklilik oluşturur ve böylece iletişimde fikir ve ifadeleri, yerleri ve zamanı birleştirirler (Hattapoğlu 2004).

İnsanlar var olduğundan beri, akarsuları kullanmaktadırlar. Nüfusun artışı ve teknolojinin gelişimi akarsuların insanlar tarafında kullanımını da çeşitlendirmiş ve geliştirmiştir. Ve içinde bulunduğumuz dönemde bu kullanım sıra dışı bir hal almıştır. Son dönemde bazı istisnalara rağmen akarsuların direkt olarak kullanımı genellikle red edilmektedir. Ne yazık ki atık boşaltımı ve malzeme alımları direkt kullanımda kapsam dışında kalmaktadır. İnsanlar her zaman yerleşim için akarsuları veya pınar yakınlarını tercih etmişlerdir ve akarsular bir anlamda Avrupa'nın gelişim sürecinde anahtar bir role sahip olmuşlardır. Tuna ve Ren nehirleri doğudaki yerleşimleri batıdakilere bağlayan bir açık kapı oldukları gibi, yerleşimler arasında bir otoban görevi görmüşlerdir (Haslam 2008).

Görsel güzellik ve çekici boş zaman aktiviteleri, bir bölgenin başarılı olma tanımlamasını artıran bileşenlerdir. Bundan dolayı akarsu kıyısında mekan tasarımında temizlik, uygun mekânsal çözümlerin yanında farklı kullanıcılara yönelik çeşitli aktivite tipleri belirlemek önem kazanmaktadır.

Ülkemizde akarsu sistemleri ve dolayısıyla su havzaları üzerinde yetkili kuruluş Devlet Su İşleri (DSİ)'dir. 25.12.1953 tarih ve 6200 No'lu “Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri” hakkında kanunla yerüstü ve yeraltı sularının zararlarını önlemek ve bunlardan çeşitli yönlerde faydalanmak amacıyla “Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. İlgili kanun ile DSİ'nin sorumluluğuna verilen temel görevler şunlardır (Şahin 1996):

- Taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler oluşturmak,
- Sulama tesislerini kurmak ve gerekli harita ve planları hazırlamak,
- İçme suyu ve kanalizasyon projeleri hazırlamak,
- Akarsu ıslah çalışmaları yapmak,

- Yukarıdaki işleri yapmak amacıyla gerekli araştırma, inceleme, analiz ve değerlendirme çalışmalarını yapmak (Şahin 1996).

Bu kanun ile akarsu sistemlerinin ve dolayısıyla su havzalarının temel sorumluluğu ülkemizde DSİ'ye verilmiştir. Kurum, bataklık kurutma, taşkın suları ve su baskınlarına karşı önlem almak ya da içme suyu ve enerji temini amaçlı baraj inşaatları, sulama kanallarının inşaatı ile akarsu ıslahı konusunda yoğunlaşan çalışmalarını hidrojeolojik ve toprak etütleri ile sosyo-ekonomik analizlere dayalı olarak gerçekleştirmektedir (Şahin 1996).

2. 1. 4. 1. Akarsu kıyısı açık alan ve rekreasyon tasarımı

Genel olarak ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında akarsu kıyısı açık alan çalışmalarında akarsu sistemi bütünüünün parçaları olan ve birbirleriyle etkileşimli diğer peyzaj bileşenlerinin ve ekolojik süreçlerin (fauna, flora, görsel peyzaj, erozyon, hidrolojik döngü) değerlendirilmesi yapılmadığı görülmektedir. Akarsu kıyılarındaki tasarımların sürdürülebilir olabilmesi bütüncül ve ekolojik yaklaşımlarla söz konusu olabilmektedir.

Salıcı (2009)'nın Arslan vd'ne dayanarak aktardığına göre; 1970'li yıllarda ABD'de kentsel alanlarda açık alanların azalması ülke ölçeğinde belirgin hale gelmeye başlayınca korumaya yönelik planlama çalışmaları ile yeşil koridor kavramı önem kazanmıştır. Geleneksel parklara oranla daha az alana gereksinim duyulması, çeşitli rekreasyon aktivitelerine olanak tanınması ve farklı niteliklerdeki açık ve yeşil alanların kolayca ilişkilendirilerek bir sistem oluşturulmasını öngören bu koridorlar ilgililer ve çevre korumaya yönelik kuruluşlar tarafından destek görmüştür (Salıcı 2009).

Kentsel alan kapsamındaki akarsu kıyılarının oluşturduğu koridorlar kentsel açık alan sistemi içinde dikeyde bağ sağlamı ile en önemli yeşil alanlardan birisidir. Bazen kentsel gelişimlerden olumsuz etkilenecek bozulan akarsu ve kenarları, yeniden geliştirme programları çerçevesince iyileştirilmektedir. İyileştirilen bu alanlar yeşil koridorların bir parçası olarak düşünülmektedir (Little, 1995, Salıcı 2009).

Salıcı (2009) Ahern'nin, sadece akarsu kenarlarını değil suyla bağlantılı diğer kaynakları da yeşil koridorlara dâhil ettiğini belirtmektedir. Buna göre su kaynaklarıyla bağlantılı yeşil koridorlar, sel yatakları, akarsu koridorları ve sulak alanlar gibi su kaynakları boyunca oluşmaktadır. Bu koridorların oluşturulmasındaki amaç, kaynakların korunması, iyileştirilmesi ve yönetilmesidir (Salıcı 2009).

Akarsu kıyılarındaki açık alanları kentsel yeşil alan sistemi içinde rekreasyonel faaliyetler için kullanılabilir olarak tasarlanmanın birinci hedefi bu alanların koruma ve kullanım dengesinin sağlamak olmalıdır. Bu bağlamda söz konusu yaklaşımlardan biri de rekreasyonel yeşil yol kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Salıcı ve Altunkasa (2010), rekreasyonel yeşil yolları, oldukça uzun bir hat boyunca devam eden çeşitli tipteki güzergâh veya patika özelliği taşıyan alanlar olarak tanımlamıştır. Doğal koridorların yanı sıra akarsu kıyıları, su kanalları, kullanılmayan demiryolu güzergâhları da bu tür alanlara örnek olabileceğini belirtmiştir.

Önen (2007)'nin Erdal'dan aktardığı gibi su, rekreasyonel gereksinimlerin karşılanmasını sağlayan bir elemandır. Su kıyısı ve yakın çevresi rekreasyonel yönden potansiyel sahibi alanlardır. Çevresine yapılan rekreasyonel alanlar ve yüzme, avlanma, tekne gezileri, yürüyüş gibi aktivitelerle ile bu potansiyeli karşılayabilecek donanımdadır (Önen 2007).

Salıcı (2009)'nın Fabos'tan aktardığına göre yeşil koridorlar, genellikle suyla bağlantılı rekreasyonel alanlar ve görsel değeri yüksek peyzaj kaynaklarından geçen patika ve güzergâhlar boyunca oluşmaktadır. Buna ek olarak bu rekreasyon odaklarının hem kentsel hem de kırsal alanlarda olabileceği gibi ölçeği de yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası olabildiğinin altını çizmiştir. Yine Salıcı (2009) Ahern'e dayanarak, rekreasyonel yeşil yolları kentsel ve kırsal peyzajlardan geçen doğrusal koridorlar boyunca oluşmuş doğal kaynağa dayalı rekreasyon amacıyla kullanılabilmesi için olanak sağlayan koridorlar olarak tanımlamaktadır (Salıcı 2009).

Rekreasyon amaçlı tasarlanan yeşil yollar, organize spor alanları, bisiklet güzergâhları, yürüme yolları, atlı gezinti yolları ve grup aktiviteleri için uygun alanları içerir. Yeşil koridorların nehir ya da vadi boyunca yer alması, yükselti eğrilerini izlemesi gibi doğaya dayalı planlama ve tasarım kararları kullanıcılar açısından bu alanları daha da çekici kılmaktadır. Bu nedenle, nehir boyunca tasarlanan parklar topluma çok rekreasyon olanakları sunar. Demiryolu güzergahı ya da akarsu kıyılarını izleyen bisiklet ve yürüyüş yollarını içeren yeşil koridorlar kendi içlerinde işlevsel bağlantılarının sağlanmasının yanı sıra, onları çevreleyen her ölçekte peyzaj yapısıyla ilişki kurarak, insanları doğaya, kentleri kırsal alanlara bağlayıcı özelliktedir. Peyzaj mimarlığı disiplini, insan ve doğa birlikteliği için, insan etkisi ve gereksinimlerini de içeren yeşil koridor planlamasını desteklemekte, önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Salıcı 2009).

2. 1. 4. 2. Akarsu kıyısı tipleri ve tasarım yaklaşımları

Akarsu kıyısı için tasarımları geleneksel, modern ve doğa onarımına dayalı restoratif tasarımlar olarak incelemek mümkündür.

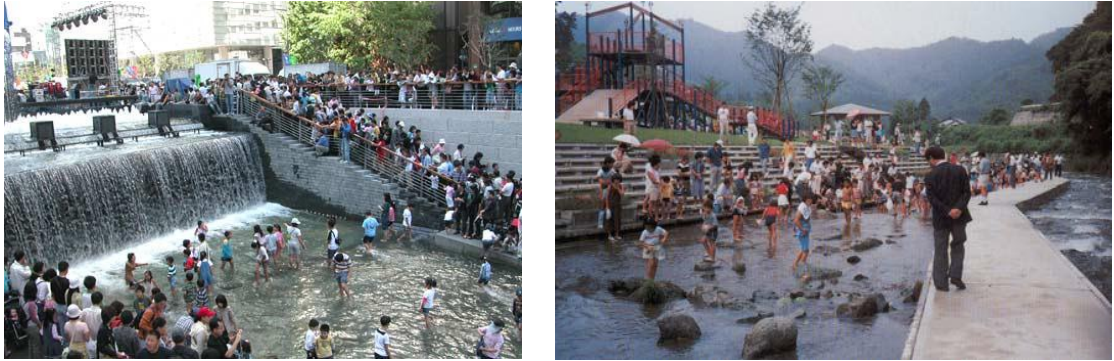
Geleneksel tasarım: Yansıttığı düzenin geleneksel kültür ve siyasal-sosyal yaşamdan kaynaklı olduğu hissini uyandıran mekânlar geleneksel olarak anılmaktadır. Önen (2007)'nin Tibbalds'a dayanarak tanımladığına göre geleneksel mekânlar diğer tipteki mekânlardan daha çok tercih edilmektedir. Geleneksel mekânların nitelikleri arasında; kavranabilir doku, düzen içinde karmaşıklık, çekici, destekleyici, koruyucu ve rahat mekânlar oluşu, küçük ölçekli birimlerden oluşması, özel mekânın paylaşılması ve kamusal mekânın üstünlüğü gibi nitelikler sayılabilir (Önen 2007).

Bu tip mekânlar genel olarak kentin kurulmasından itibaren kente kimlik kazandıran mekânlar olarak tanımlanabilir. Su kent kimliğine şekil verir, su elemanı o kadar kentte hâkimdir ki, kent bu özelliğiyle tanımlanır (Önen 2007). Amsterdam, Paris, Rotterdam, Londra kuruluşlarıyla suyun kent kimliğine şekil verdiği öne çıkan kentlerdendir (Şekil 2.1).

Şekil 2. 1. Geleneksel tasarıma Floransa ve Amsterdam'dan örnekler (Önen 2007)

Modern tasarım: Çağdaş tasarım kavramlarıyla oluşturulduğu sezilen mekânlar çağdaş mekânlar olarak anılmaktadır. Genel olarak kentsel akarsu mekânları bu bağlamda “geleneksel veya çağdaş içerikli, açık, pozitif ve kamusal mekan” sınıfına girmektedir (Şekil 2.2). Bu sınıfsal yerin bilinmesi akarsu kıyılarının kentsel mekânda hangi statülere sahip olduğunun algılanarak, alanların ona göre kent ve kentliye özel tasarlanmasında konuya şekil verilmesine yardımcı olacaktır (Önen 2007).

Şekil 2. 2. Akarsularda modern tasarıma Kore ve Japonya'dan örnekler (Önen 2007, Hattapoğlu 2004)

Doğa onarımına dayalı restoratif tasarımlar: Bu tip yaklaşımlarda alanın orijinalinde bulunduğu geçmiş bir döneme dönmek esastır. İnsan etkisinde kalmış ve yoğun bozulmaya uğramış alanların eski doğal haline döndürülmesi bu tipte esastır. Restorasyon hedeflerinin ortaya konulması için alanın orijinal durumuna ait resim, belgelerden elde edilen taşkınlar, yatak yapısı, vejetasyon yapısı vb. gibi bilgilere dayanılarak yapılmaktadırlar (Şekil 2.3).

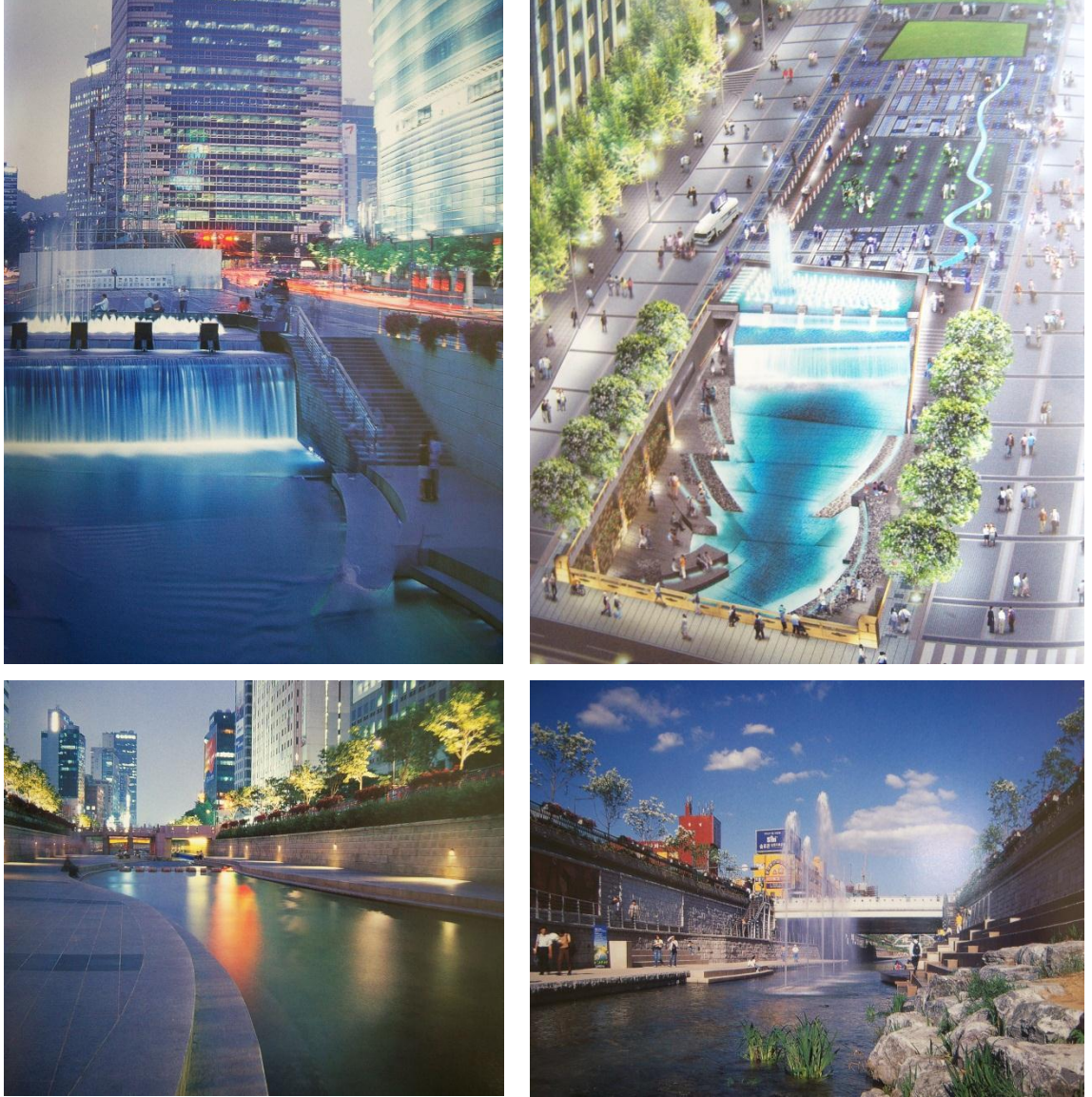
Şekil 2. 3. Akarsularda doğa restorasyonu tasarımlarına İsviçre ve Almanya'dan örnekler (Junker ve Buchecker 2007, Anonim 2011a)

2. 1. 5. Suyu bağlı rekreasyon olanakları

Su kullanımı insan yaşamı ile birlikte başlayan, iç ve dış mekanda gerek biyolojik gerekse fiziksel ve psikolojik açıdan insana sağlıklı ortamlar yaratan vazgeçilmez bir gereksinme olup, değişik form ve ölçüde mekanlarda kullanılmaktadır (Uzun 1997). Su, peyzaj içerisinde hangi formda olursa olsun etkileyici bir özelliktir. Estetik özellikleri olduğu kadar balıkçılık, yüzme ve kayıkla gezinti için de değerli bir rekreasyon kaynağıdır (Bell 1997). Diğer yandan suyun yarattığı ses, peyzaj tasarımına müziğin yanında, canlı, neşeli ve serinletilmiş bir mekan ortaya koyar. Su hareketi ve değişimleri, tasarımlarla kontrol altına alınabilir. Ses ve ışık düzenlemeleriyle suya farklı görsel nitelikler verilerek, suyun şeffaf, akışkan, plastik özelliğinden de yararlanılabilir (Şekil 2.4) (Uzun 1997).

Bu nedenle su, doğal çevrenin mekana canlılık kazandıran ayrılmaz bir parçasını meydana getirir. Sakin ve geniş bir su yüzeyi tasarımda sükûneti sağlarken, mekan elemanları arasında kuvvetli bir birlik yaratır. Ayrıca peyzaja üçüncü boyutu getirerek, derinlik verir (Uzun 1997).

Günümüzde kent insanının akarsular ile doğrudan bağını kopmuş ve rekreasyonel kullanımlara izin vermeyen, bitki örtüsü tahrip olmuş, yüksek duvarlar ve yapılarla kuşatılmış bir akarsu kıyısı ortaya çıkmaktadır (Salıcı 2009).

Şekil 2. 4. Su üzerinde ışık ve fiskyelerle oluşturulan görsel etkinliklere Seul’de bulunan Cheonggyecheon’den örnekler (Jeong 2006)

Bu olumsuzlukların giderilmesi çözümü, akarsu koridorlarındaki kaynak değerinin korunması, kentsel açık ve yeşil alanlarla kesintisiz bağlantıyı kuracak biçimde planlanması ve yönetilmesi ile mümkün olabilir (Salıcı 2009).

Su kullanımında önemli bir belirleyici özellik olan çevre şartları yanında insan faktörü de önemli planlama prensiplerinden sayılabilir. Çünkü, peyzaj içinde su, durgun- hareketli, sade-dekoratif, formal-informal, küçük veya büyük ölçekli, dar-geniş, derin-sığ, koyu veya açık renkli olma gibi görsel, fiziki ve psikolojik etkiler ortaya

koymaktadır (Uzun 1997). Diğer taraftan su özelinde rekreasyon planlaması ise, çeşitli aktivitelere olan talepteki değişim ve bu aktivitelerin birbirleriyle sıklıkla çatışmasından dolayı taleplerin karşılanması için en uygun planlamanın yapılmasını gerekli kılmaktadır. Su temelli rekreasyon formlarının gerektirdiği tesislerin tasarımı ve korunmasız kara-su ilişkisindeki (ara yüzeyindeki) alan tehlikelerini önlemek için gerekli önlemlerin değerlendirilmesi su özelindeki rekreasyon planlamasında önemli konulardır (Şekil 2.5.) (Bell 1997).

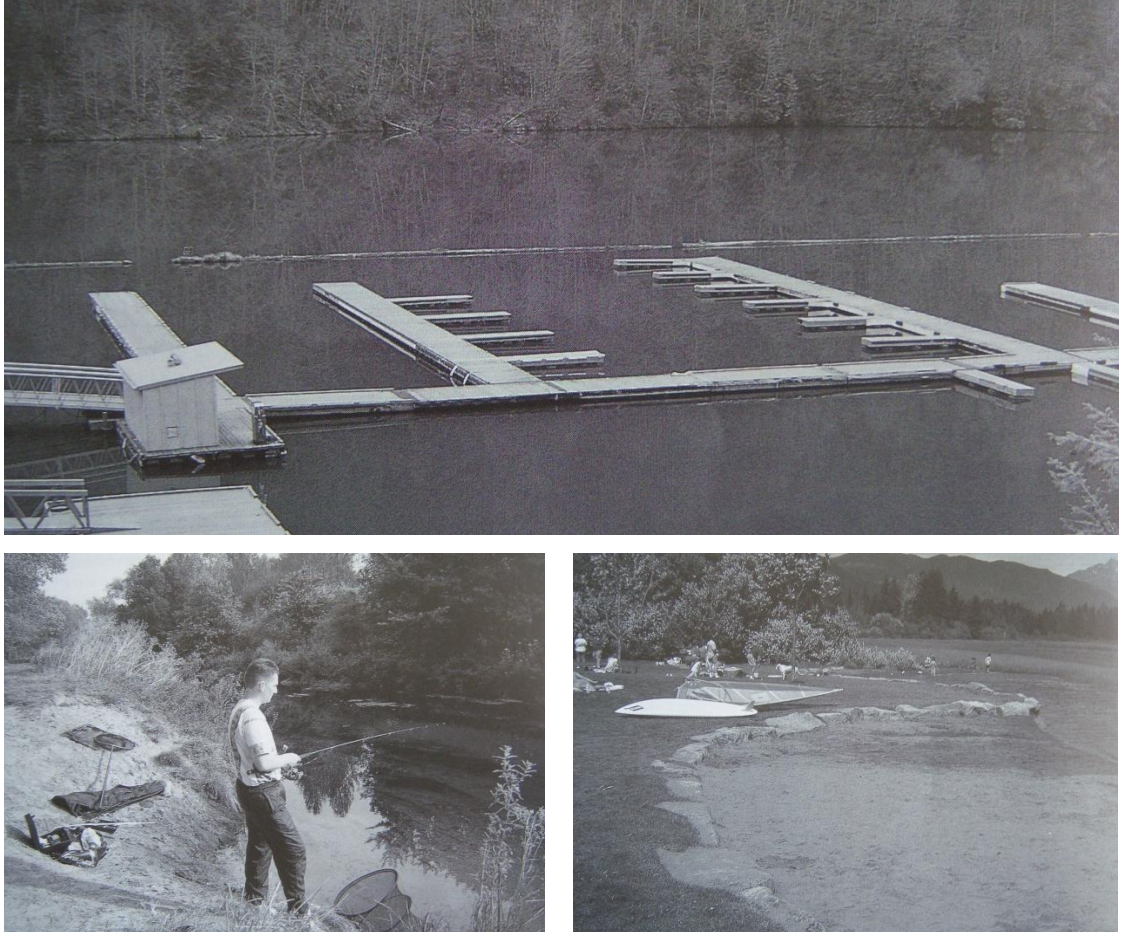
Şekil 2. 5. Güvenli bir şekilde suya erişimi sağlayan tasarım örnekleri, Seong-Nae kanalı ve Sihwa sulak alanı, Seul, Kore (Jeong 2006)

Yerleşim planı farklı kullanımları (örneğin, bot iskeleleri, kıydan balık avlama, güneşlenme ve yüzme) hassas kıyı şeridi habitatlarının korunmasıyla birlikte ele almak gereklidir. Bu kullanımlar için akarsuda yapılan zonlama, çoğu kez sırasıyla alandaki genel yerleşimi ve alan düzenleme kriterlerini belirleyen su rekreasyon planlamasının ana sonucudur. Ziyaretçilerin aktiviteleri sırasında güvenli bir biçimde hoşça vakit geçirmeleri için olanak sağlayan yapılar ve insan eliyle yapılan yapay nesnelere için gereksinimler, bir dizi değerlendirmeler sonucunda belirlenmelidir (Bell 1997).

2. 1. 5. 1. Akarsulara bağlı rekreasyon aktiviteleri

Akarsulara bağlı rekreasyon aktivitelerinden en önemlileri balıkçılık, yüzme ve su sporları olarak sıralanabilir.

Balıkçılık popüler bir hobidir. Bunun yanında pek çok insanın hoş vakit geçirmesine olanak sağlayan ilgi çekici bir dış mekân aktivitesidir. Balıkçılık aktivitesi kıyıya erişebilmenin yanında bazı durumlarda akarsu içerisinde yürüyebilmeyi de gerektirebilir. Erişim rotaları ve patikaları, kullanım sonucu az yıpranmayla korunabilmesi için bazı özel planlanma ve tasarıma ihtiyaç duyarlar. Pek çok akarsuyun doğal karakteri mümkün olduğunca küçük patikaların yapılmasını gerektirmektedir. Diğer bir gereksinim ise olta atma alanlarının devamlılığı için bitki örtüsünün yönetimidir. Bu yönetim ağaçların canlandırılmalarını, dallarının budanmalarını kapsamaktadır. Eğer botlar balıkçılık için kullanılacaksa iskelelerin yapılması gerekmektedir (Şekil 2.6) (Bell 1997).

Şekil 2. 6. Akarsu kıyısında balıkçılık aktivitelerine uygun düzenlemeler (Bell 1997)

Balık avına çıkan insanlar genelde akarsu kıyısına oturmakta ya da bir bot veya kayak kullanmaktadır. Bu alanlarda eğer toprak ıslak, yumuşak ve yapışkan ise küçük platformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ahşap kaplamalı platformlar insan ağırlığını dağıtmaya, taburelerin, şemsiyelerin ve donanımların çamur ve otlardan uzak kolayca düzenlenmelerine olanak tanımaktadır. Ahşap yaya kaldırımları veya kuvvetlendirilmiş patikalar balık avlama alanlarına daha iyi bir erişim rotası sağlamaktadırlar. Su üzerindeki bir iskele ziyaretçilere suya erişim olanağı sağlamakta ve eğer suyun derinliği fazla ise veya diğer güvenlik gerekçeleri alanda mevcut ise tırabzan (korkuluk) alanda gereklilik haline gelmektedir. İskeleler farklı biçimlerde farklı işlevlere hizmet eder nitelikte olabilirler. İskelelerin tasarımında genel bir sınıflama yapılacak olursa; kıyıdan çıkma tipi, suyun üzerinde yüzen tipi ve kat kat yapılan tipleri bu sınıflamada başlık olarak düşünmek mümkündür (Bell 1997).

Şekil 2. 7. Kat kat yapılan iskele biçimine İsviçre'den bir örnek (Hölzer vd 2007)

Yüzme: Yaz aylarında, özellikle sıcak havanın hüküm sürdüğü uzun dönemde, akarsular ve dereler serinlemek için çekici fırsatlar sunmaktadır. Bu kırsal alanlarda insanlar akarsularda yüzmek ve doğada yalnız kalmak istemektedirler. Toplu olarak kullanılan bu alanlar zaman zaman çok kalabalık olabilmekte, hijyen, atık, güvenlik ve alan zararlanması gibi kullanıcı memnuniyetini azaltan ve bozan bir takım problemlere davetiye çıkartabilmektedir (Bell 1997).

Akarsularda su genel olarak soğuk olmasına rağmen, akarsular kullanıcılara iyi yüzme olanakları sağlamaktadırlar. Ancak akıntılarla birlikte çocuklar ve tecrübesiz yüzücüler için daha az güvenlidirler. Taşlıklı dipli sığ göletler, doğal akıntılar ve düşüşler, kaya parçaları çok ilgi çekicidirler ve heyecan verici aktivitelerin yapılmasına olanak sağlarlar. Yüzme aktivitesinin en iyi şekilde yapıldığı bazı yerler buzul sularının eriyip oluşturduğu su selinin kayaları aşındırarak ilgi çekici formlar meydana getirdiği alanlarda bulunur, fakat burada su öncekinden daha azdır (Bell 1997).

Su sporları gibi suya erişimin olduğu pek çok alanda, kullanıcılar botu suya indirmek isterler. Bunun için genellikle küçük kayak ve kanoları kullanırlar. Bu alanlarda iskeleler yapılması zorunludur (Bell 1997).

2. 2. Kaynak Taramaları

Teze ilişkin kaynaklar, faktör analizi, tutum ve rekreasyon kavramlarına ilişkin çalışmalar ile akarsu ve Antalya Boğaçay ile ilgili kaynaklar olarak kendi içinde gruplandırılmıştır.

Gobster ve Westphal (2004) "*The Human Dimensions of Urban Greenways: Planning for Recreation and Related Experiences*" (Kentsel Yeşil Yolların İnsan Boyutları: Rekreasyon ve İlişkili Deneyimler için Planlama) başlıklı çalışmalarında 150 mil uzunluğundaki Chicago akarsuyu koridorunda paydaşların görüşlerini ve metodolojik teknikleri kapsayan bir araştırma yapmışlardır. Kentsel yeşil yolları inceleyen, birbirleriyle ilişkili bir dizi çalışmadaki bulguların verildiği çalışmada birbiriyle bağlantılı yeşil yollara ilişkin 6 adet "insan ölçütü" tanımlanmıştır. Bunlar: temizlik, doğallık, estetik özellikler, güvenlik, erişim ve gelişimin uygunluğudur. Bu ölçütlerin kullanılabilirliğini ve çalışma metotlarının diğer kentsel ve kentsel olmayan yeşil yollar için kullanılabilirliği tartışılmış ve her bir çalışmadaki bulguların yeşil yol planlamasında, politikasında ve yönetiminde nasıl kullanılabileceğini tanımlanmıştır. Çalışma akarsuların yeşil yol olarak kullanımında kullanıcıların ne gibi ölçütlerle ölçüleceğini göstermesi bakımından aydınlatıcı olmuştur. Bunun yanında uygulanmış

örneklerle ilgili kullanıcı algısını göstermesi bakımından yol gösterici bir çalışma özelliği taşımaktadır.

Gobster vd (2007)'nin "*The Shared Landscape: What Does Aesthetics Have to Do With Ecology?*" (Paylaşılan Peyzaj: Estetik Ekolojiyle Ne Yapmak Zorundadır?) başlıklı ve farklı araştırmacıların işbirliğine dayalı çalışması; estetik ve ekolojik yönden, peyzaj planlama, peyzaj tasarımı ve yönetimini etkileyen 'ekolojik estetik' kavramları arasındaki ilişki hakkındaki bir tartışmadan doğmuştur. Çalışmada peyzaj planlama, tasarım ve yönetimi girişiminin nasıl olduğu ile estetik ve ekoloji arasında arzu edilen ilişki ve karşılıklı özellikleri tartışılmıştır. Bu girişimlerin tabiatı gereği normatif olduğundan bahsedilmiş ve bunların etik çıkarımları değerlendirilmiştir. Bu çalışma akarsularda yaygın olarak uygulanan ekolojik restorasyon kavramına estetik değer katarak kent içinde hem estetik hem de ekolojik mekânların yaratımının nasıl olması gerektiğine dair sorgulamalarda ve bu sorgulamalar sonucu alan özelinde senaryoların oluşturulmasında yol gösterici olmuştur.

Turner (2006)'nın "*Greenway Planning in Britain: Recent Work and Future Plans*" (Britanya'da Yeşil Yol Planlaması: Yakın Dönemdeki Çalışmalar ve Gelecekteki Planlar) adlı raporu 21. yüzyılın ilk on yılında İngiltere'de yapılan yeşil yol planlamasıyla ilgilidir. Bu çalışmada amaç yeşil yol kavramının nasıl anlaşıldığını ve nasıl kullanıldığını ortaya çıkartmaktır. Son 10 yıl içerisinde bu kavramın %33 oranında otoriteler tarafından kullanıldığı, fakat gelecek 10 yılda bu yüzdenin %75 e ulaşmasının umulduğu tespit edilmiştir. Anketteki son sorular ise yerel otoritenin tercihleri tarafından seçilen yeşil yol projeleriyle ilgilidir. Bu projelerin planlama periyodu 1997-2007 tarihleri arasındadır ve ortalama uzunluğu 12,9 km'dir. Yazar raporu yeşil yolların oldukça önemli potansiyele sahip bir peyzaj planlama aracı olduğuna değinerek bitirmektedir. Bu çalışma da akarsu kıyılarının bir yeşil yol olarak göz önünde bulundurulduğunda yurtdışında karar vericilerin yeşil yollara dolayısıyla akarsu kıyılarına bakış açılarını değerlendirme bakımından yararlı ve faydalı olmuştur.

Yamashita (2002)'nin yayınladığı "*Perception and Evaluation of Water in Landscape: Use of Photo-Projective Method to Compare Child and Adult Residents*"

Perceptions of a Japanese River Environment” (Suyun Peyzajda Algılanması ve Değerlendirilmesi: Bir Japon Akarsu Çevresinde Çocukların ve Yetişkinlerin Algısını Karşılaştırma Amaçlı Olarak Foto-Projektif Yöntemin Kullanımı) başlıklı çalışmada; yetişkinlerin ve çocukların algılama farklarını irdelemek suretiyle, suyun peyzajda değerlendirilmesini incelemektedir. Analizde algısal-değerlendirme ölçütleri olarak, akarsu görünüm türü, resimdeki su yüzeyinin algısı, fotoğraf için özne olarak seçilen suyun akış hızı ve sözlü olarak tanımlanan suyun özellikleri kullanılmıştır. Araştırmacı sonuç olarak, yetişkinlerin peyzajın baskın izleyicileri olduklarında, orta ve uzak mesafede bulunan elementlere uygun düzenlemeler ve su için dinamik manzaraların peyzaj planlama için daha önemli olduğunu; buna karşın; peyzajın baskın kullanıcıları çocuklar olduklarında plancılar suyu kapsayan kısa mesafedeki elementlere daha fazla odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Manning (1982), *“Recreation and River Type: Social-Environmental Relationships”* (Rekreasyon ve Akarsu Tipi: Sosyal-Çevresel İlişkiler) başlıklı çalışmada rekreasyon kullanımını saptamak için, akarsu tipi ile rekreasyonun çeşidi arasında bağ bulunduğu hipotezini test etmek amacıyla çeşitli akarsu sistemleri üzerinde çalışmıştır. Akarsu segmentlerini jeomorfolojik ve kültürel yapılanmanın etkilediği iki farklı sınıfa ayırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, çevresel özellikler ve kültürel düzenlemeler birlikte dikkate alındığında, rekreasyon faaliyetlerine katılanların akarsu kaynaklarına duyarlı hareket edebilecekleri ortaya çıkmaktadır.

Winkle (1991), *“Evaluating the Acceptability of Recreation Rationing Policies Used on Rivers”* (Akarsularda Kullanılan Rekreasyon Puanlama İlkelerinin Kabul Edilebilirliğinin Değerlendirilmesi) adlı araştırmasında kullanıcıların ve yöneticilerin, akarsuların rekreasyonel kullanımlarını sınırlayan veya engelleyen geçerli politikalar hakkında farklı algılara sahip olduğunun üzerinde durmuştur. Araştırmacı rekreasyonda kalabalıklaşmanın önlemesine yönelik yedi farklı politika için, kullanıcılar ve yöneticilerin yaklaşımlarının düzenlenmesinde bir kademelendirme sağlayan Thurstone'nun psikolojik algı ölçüm paradigmasını kullanarak, algı eşiklerini ölçmüştür. Sonuçta kullanıcıların yüksek, normal ve düşük limitlerde olmak üzere üç

farklı şekilde algısı olduğu, yöneticilerinse kabul edilebilir ve kabul edilemez olarak iki farklı şekilde algısı olduğu sonucuna varmıştır.

Manning (1997)'ye ait “*Design Imperatives for River Landscapes*” (Akarsu Peyzajları İçin Tasarım Gereklilikleri) başlıklı raporda, mevcutta bulunan ya da yeni tasarlanan akarsu koridorlarında insani ve doğal değerleri maksimum seviyede birlikte sunan yaratıcı peyzaj tasarımının rolü tanımlanmaktadır. Estetik deneyimlerin ve rekreasyon gerekenlerinin bileşenleri, özellikle akarsu çizgisi ve kenarlarındaki karmaşık yapı ve çeşitliliği kapsayan doğal süreçlerle karşılıklı ilişkisinin üzerinde durularak, analiz edilmiştir. Halkın kullanımı ve doğal değerlerin birleşiminin prensipleri sirkülasyona, etkileşim zonlarına ve geçiş alanlarına ilişkin özelliklerle birlikte sunulan bu raporda karmaşık yapı ve bu yapının strüktürel konseptler aracılığıyla kontrolüne özel bir önem verilmiştir.

Decamps (2001), “*How a Riparian Landscape Finds Form and Comes Alive*” (Bir Akarsu Kıyısı Peyzajı Nasıl Form Bulur ve Canlanır?) adlı eserinde akarsu kıyısı peyzajlarını, ekolojik ve kültürel olarak sürdürülebilir oldukları sürece varlıklarını devam ettirebilecek alanlar olarak değerlendirmiştir. Decamps çalışmasında insanların tür çeşitliliği ve akarsuyun değerinin birleşimini algılayabildikleri ölçüde ekolojinin sürdürülebilir olabileceğini belirtmiştir. Öte yandan kültürel sürdürülebilirliğin ise yine insanların tür çeşitliliğini anlayışı ve tür çeşitliliğinin değeri ile ilişki kurabildikleri ölçüde söz konusu olabileceği üzerinde durmuştur. Sonuç olarak ekolojik ve kültürel sürdürülebilirliğin akarsu kıyısı yönetimini yönlendiren bir etmen olduğunu söylemiş ve bu bütünleşmenin geliştirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Freeman ve Ray (2001)'in hazırladıkları “*Landscape Ecology Practice by Small Scale River Conservation Groups*” (Küçük Ölçekli akarsu Koruma Grupları Tarafından Peyzaj Ekolojisi Uygulaması) başlıklı çalışma akarsu taşkın yatağı sistemlerinin ve özellikle akarsu kıyısı ormanlarının, birçok ekolojik hizmet kadar toplumlara da fiziki katkılar sunduğunun üzerinde durmaktadır. Sel taşkını önleme ve su kalitesinin sürdürülmesi gibi fiziksel yararlarının yanında, rekreasyon ve sessiz bir ortam için fırsatlar sunması gibi sosyal yararlarının olduğunun da altını çizmişlerdir.

Asakawa vd (2004), “*Perception of Urban Stream Corridors within the Greenway System of Sapporo, Japan*” (Japonya Sapporo’nun Yeşil Yol Sistemleri İçindeki Kentsel Akış Koridorlarının Algısı) isimli çalışmada; yakın çevrede oturanlara Likert değerlendirme ölçeğini temel alan anketler yapmışlardır. Bu çalışmada araştırmacılar, akarsu koridoru algısını açıklamak ve bunları kentsel yeşil yol planına dahil edebilmek için önemli olan bazı faktörleri göstermeyi amaçlamışlardır. Komşu yerleşim sakinlerinin akarsu koridorları hakkındaki algıları anket kullanılarak araştırılmış ve akarsu kıyısındaki vejetasyon sayılmıştır. Faktör analizlerinin sonrasında, akarsu koridor algısının beş önemli faktörü belirlenmiştir. Bunlar: “rekreasyonel kullanım”, “katılımcılık”, ”doğa ve manzara”, “sağlıklı devam ettirme” ve ”su güvenliği”dir. Sonuç olarak, kentsel yeşil yollara akarsu koridorlarının entegrasyonu için önemli olan 1-ekolojik çevreyi artırma; 2-rekreasyonel sirkülasyon sisteminin yaratılması ve 3-yerel alanların doğal ve kültürel karakteristiklerinin bütünüyle kullanımı önerilmiştir. Çalışma ışığında önerdikleri; akarsu koridorlarının ekolojik bakımdan güçlendirilmesi, rekreasyonel sirkülasyon sistemlerinin oluşturulması, yörenin kültürel/doğal karakterinin tümünün mekâna yansıtılması ve akarsu koridorlarının kentsel yeşil yol sistemleriyle bütünleştirme gerekliliği başlıkları ilgi çekicidir.

May (2006)’nın “*Connectivity’ in Urban Rivers: Conflict and Convergence between Ecology and Design*” başlıklı makalesinde ‘Bağlantısallık’ kavramı üzerinde durmuş ve kavramın akarsu ekosistemi için doğal bütünlüğü bir ölçüt olarak kullanan akarsu kenarı peyzaj ekolojileri ve hidrologları için esas konsept olduğundan bahsetmiştir. Kent tasarımcıları ve politikacıların akarsu yapılarına insan erişimini teşvik etmek için aynı terimi kullandığını da belirten May; etkin akarsu kıyısı restorasyonunun hayata geçirilebilmesi için bu ters düşen tanımlamaların uzlaştırılmasının gerektiğinin altını çizmiştir. May çalışmasında bir çözüm olarak, sembolik kaynakları ve teorileri veya kavramsal bağlantısallığı kentsel akarsu ekosistemlerinin karmaşık yapısının farkına varılması ve bu sistemlerin kullanımına uygun fikirlerin sağlanması amacıyla kullanmayı önermektedir. Araştırmacı çalışmasında, etkin kavramsal bağlantısallığın örnekleri kuvvetli eğitimsel bileşenlerle

birlikte restorasyon planlarını, su müzelerini, ekolojik süreçleri ortaya çıkaran artistik müdahaleleri kapsadığını belirtmiştir.

Golet vd (2006)'nin "*Environmental Assessment-Assessing Societal Impacts When Planning Restoration of Large Alluvial Rivers: A Case Study of The Sacramento River Project, California*" (Çevresel Değerlendirme-Geniş Ölçekli Alüvyon taşıyan Akarsuların Restorasyon Planlaması Sürecinde Sosyal Etkileri Değerlendirmek: Kaliforniya Sacramento Akarsuyunda Örnek Bir Çalışma) başlıklı çalışmada; eşzamanlı olarak insanlara sunulan doğal kaynak hizmetlerinin arttığı ölçüde, ekolojik restorasyon projelerinin halkın desteğini kazanacağını belirtilmektedir. Çalışmaya göre birçok akarsu restorasyon projesi de geniş ölçekli akarsuları yeniden canlandırma yöntemindeki fırsatları göz önüne almada, sunulmuş fırsatlara odaklanmak yerine farklı konulara odaklandıklarından başarısız olmuşlardır. Buradan hareketle çalışmada yerel çalışma birimleri ve halk paydaşlarıyla birlikte su taşkını, erozyon desenleri, sosyoekonomik, kültürel kaynaklar ve halkın erişimi ile rekreasyon konuları üzerinde alternatif restorasyonun etkilerinin değerlendirilmesi çalışmalarını uygulamak ve tasarlamak amacı güdülmüştür.

Dinar vd (2007)'nin "*Whitewater: Decentralization of River Basin Water Managment*" (Beyaz Su: Akarsu Havzası Su Kaynağı Yönetimi Sorumluluğunun Dağıtılması) başlıklı çalışmada su kaynakları yöneticileri arasında dünya çapında giderek büyüyen akarsu havzası yönetimi trendinin, deneysel olarak belirleyicilerinin değerlendirilmesine odaklanmaktadır. Dağılımın ölçümü için akarsu havzası veya daha alt düzeyde su kullanıcıları ve yöneticileri için karar alma sorumluluğunun bir değişimi olarak, dünya genelinde 83 akarsu havzasındaki veriler kullanılarak analizler yapılmıştır. Çalışma; yaygın olan acil durumların reformları tetiklediği görüşünün aksine, belirli bir süredir hissedilen su azlığını ana uyarıcı olarak göstermektedir. Benzer şekilde, finansal olarak iyi geliştirilmiş havzalar mutlaka iyi geliştirilmemiş olanlara nazaran daha üstün olmamaktadır. Dağılım performansı gelişim koşulları, karar verme mekanizmalarında uyumsuzluklar, kullanıcıların daha üstün finansal sorumluluğu ve buna karşı geleneksel görüş ile yönetimin havza bütçesine finansal desteği olarak belirlenmiştir.

Junker ve Buchecker (2007)'in yayınladıkları “*Aesthetic Preferences Versus Ecological Objectives in River Restoration*” (Akarsu Restorasyonunda Estetik Tercihlerle Ekolojik Amaçların Karşıtlığı) başlıklı çalışmada; doğal kaynakların yönetiminde, akarsuların restorasyonunun yaygın bir uygulama olduğundan bahsederek, akarsu koridorlarının ekolojik rehabilitasyonu ve restorasyonunun plancılar için yaygın ve belirgin bir amaç haline gelirken, restorasyon projelerinin halk tarafından estetik bakımdan olumlu algılandığı üzerine düşünmenin zorunlu hale gelmediğinin altı çizilmiştir. Araştırmacılar anketler yoluyla estetik algının umulduğundan daha çok ekomorfolojik kaliteyle ilişkili olduğunu ve halkın estetik algısının doğallığa bağlı olarak değiştiğini tespit ettiklerinin üzerinde durmuşlardır. Çalışma ışığında, ekomorfolojik kalite çok az miktarda gelişse bile, halkın gözünde estetik açıdan pozitif bir etki yaptığı belirlenmiştir.

Kondolf ve Yang (2008)'in yaptıkları “*Planning River Restoration Projects: Social and Cultural Dimensions*”(Akarsu Rekreasyon Projelerinin Planlanması: Sosyal ve Kültürel Bileşenler) başlıklı çalışmada, akarsu restorasyonu projelerinin maliyetli ve külfetli projeler olduğundan bahsetmişler ve birçok yerde akarsu restorasyonunun, gönüllü kuruluşlar, devlet kuruluşları ve inşaat firmaları tarafından büyük bütçelerle desteklenen bir endüstri haline geldiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, kentsel alanda akarsu ve kanal restorasyonu projelerinin sosyal yararlarının, yerel mahalle biriminde cemiyet inşasında ve bu cemiyetin çevre konularına duyarlılıklarını geliştiren, toplulukların eğitilmesine yarayan bir işlevi olduğunu bildirmişlerdir.

Chin vd (2008), “*Perception of Wood in Rivers and Challenges for Stream Restoration in the United States*” (Amerika’da Kanal Restorasyonunun Önündeki Zorluklar ve Akarsulardaki Ağaç Kalıntılarının Algısı) adlı çalışmada yine görsellere dayanan bir anket yöntemini kullanmışlardır. Bu çalışma kapsamında yaptıkları anketlerle akarsu içindeki ağaç kalıntılarının doğallık algısını nasıl etkilediğini ve estetik olarak nasıl algılandığını araştırmışlardır.

Karamov ve Hamel (2008), “*Assessing the Restorative Potential of Contemporary Urban Environment(s): Beyond the Nature Versus Urban Dichotomy*” (Günümüzdeki Kentsel Çevrelerin Rahatlatıcı Potansiyelinin Sınanması: Doğa-Kent Karşıtlığının Ötesi) başlıklı yayınlarında iyi kurgulanmış kentsel alanların insanlar için ruhsal bakımdan iyi etki edebileceği düşüncesinden yola çıkarak hazırladıkları kısa filmleri izlettikleri deneklere, doğal alanlar ile kentsel alanları karşılaştırmalarını istedikleri anketleri sunmuşlardır. Her iki alan içinde alanın fiziksel özelliklerine anlam katan, açıklayan senaryolar hazırlanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda anlatılan hikâye senaryolarının, algılanan ilgi çekiciliğini %25 ve bunun yanında algılanan eğlenceyi %14 oranında artırdığı bulunmuştur.

Pflüger vd (2010), “*The Aesthetic Value of River Flows: An Assessment of Flow Preferences for Large and Small Rivers*” (Akarsu Akış Şekillerinin Estetik Değeri: Büyük Ve Küçük Akarsulardaki Akış Şekilleri Tercihlerinin Sorgulanması) başlıklı bir çalışma yayınlamışlardır. Bu çalışmada, akarsular üzerinde giderek artan mürşifçe bir talebin olduğunu ve akarsu içi kullanımlarındaki artışın, sosyo-ekonomik ve algısal anlayışa bağlı olarak akarsuların akış şeklini de etkilediğini belirtmişlerdir. Anket sonuçları göstermiştir ki; kullanıcılar küçük/dar yataklı akarsularda yüksek debi ve minimum bank görünürlüğünü tercih ederken, geniş yataklı akarsularda orta kuvvette veya düşük düzeyde bir akış ve düşük düzeydeki bir debiyi tercih etmektedirler. Tercih edilen verileri yorumlamak için kullanılan Lognormal modeli göstermiştir ki tercihler akışın normalleşmesiyle birlikte -ortalama akışın yaklaşık olarak %60’ı oranında artmıştır. Katılımcıların akış tahminlerindeki doğruluğa yaklaşımları akarsu plan formu ve ölçeği ile farklılaşmıştır. 5 akarsuda test edilen akış seviyesi aralığı %54 ila %178’dir. Düşük akışın tahminleri genel olarak yüksek akıştan daha doğru iken küçük akarsular için yapılan tahminler, büyük akarsulara oranla daha doğrudur. Çalışmaya göre gözlemcilerin akarsu akışını doğru bir şekilde tahmin edebilmeleri için, yöneticilerin büküm noktaları ve estetik kalite için diğer eşik değerlerini kullanmaları önerilmektedir.

Şahin (1996), “*Dikmen Vadisi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*” adlı çalışmasında akarsu vadi sistemlerinin

sahip oldukları ekolojik ve biyolojik özellikleri ile doğal süreçler açısından duyarlı peyzaj elemanları olduklarının altını çizerek, alan veya kaynak kullanımlarında alınan kararların üretilmesinde kullanılacak veri toplama, depolama, analiz ve değerlendirme ile peyzaj yönetimlerinde özgün planlama yaklaşımlarının gerektiğini belirtmiştir. Kentleşmenin yoğun olduğu alanlarda peyzaj üzerinde büyük bir baskının olduğu ve bu baskının peyzajların doğal karakterinin kaybolmasına neden olduğunu belirten Şahin; çalışmasında Dikmen vadisi örneğinde akarsu vadi sistemlerinin peyzaj potansiyelinin saptanması ve değerlendirilmesi üzerine bir yöntem geliştirmiştir.

Uzun (1999), “*Asarsuyu Vadisi Alan Kullanım Potansiyelinin Düzce Kent Gelişiminde Su Kaynakları Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi*” başlıklı çalışmasında; su kaynakları yönetiminin ülkemizdeki durumunu, yurtdışında konuyla ilgili yaklaşımlarında kullanılan kavramları su kaynakları planlanması ve yönetimi merkezinde incelemiştir. Ayrıca Asarsuyu Vadisi'nin doğal ve kültürel özelliklerinden hareketle su kaynakları ve mevcut alan kullanımları yönünden sorunları, ülkemizdeki su kaynakları yönetimindeki sorunlar ışığında ortaya koymuştur. Sonuç olarak, Asarsuyu Vadisi'ne ilişkin veriler ile su kaynakları yönetimine ilişkin verileri ekolojik planlamaya dayalı bir planlama yaklaşımını benimseyerek değerlendirmiş ve Asarsuyu Vadisi'nde su kaynakları yönetimiyle ilgili bir idari yapılanma önerisi getirmiştir.

Kuşak (2006) “*Su Kıyılarının Ekolojik Açıdan Değerlendirilmesi ve Restorasyonu*” başlıklı çalışmasında, su kıyılarının su ekosistemleri ile kara ekosistemleri arasında geçiş (tampon) bölgelerini oluşturduğunun altını çizmiştir. Araştırması kapsamında, su kıyılarının ekolojik açıdan önemli olduğunu söylemiş, meydana gelen bozulmalar ve nedenleri ile su kıyılarında yapılacak restorasyon çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. Bitkiler kullanılarak yapılan restorasyon çalışmalarından olan biyolojik onarım tekniklerini açıklamış, yurtiçi ve yurtdışı çeşitli restorasyon çalışmaları örnekleri ve planlama ilkeleri vermiştir. Sonuç olarak, su kıyılarının ekolojik açıdan değerlendirmesi ile restorasyon çalışmalarının sürdürülebilirliğinin sağlanması için öneriler getirmiştir.

Toprak (2006), “*Adana İli Sarıçam Deresi Islahı Çalışmasının Peyzaj Tasarım ve Planlaması Yönlerinden Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında kenti tehdit eden taşkınların oluşmasının sebepleri ve olası tahribatlarını saptamış, öncesinde yapılmış çalışmaların bir dokümanını çıkartmıştır. Adana kent gelişim süresince Sarıçam Deresi üzerinde konumlanan çeşitli kullanımların dereye olumsuz etkilerini ortaya koymuştur. Araştırmacı dere ile ilgili doğrudan ve dolaylı rekreasyon alanları geliştirmiştir.

Cengiz (2007) “*Bartın Çayı Peyzaj Özelliklerinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma*” başlıklı çalışmasında ise; Bartın Çayı’nda günümüzdeki yanlış alan kullanımlarından kaynaklanan çevresel sorunların akarsuyun doğal, kültürel ve tarımsal peyzaj özelliklerini tehdit ettiğinin altını çizmiş ve alanda yaşanan çevresel felaketlerin akarsuyun ekolojik özelliklerindeki bozulmaya işaret ettiğini söylemiştir. Çalışmasında geliştirilen zonlamaları esas alarak Bartın Çayı alternatif alan kullanımı ve peyzaj planlama süreçlerini çevre sorunlarına yönelik çözüm önerileri, alternatif alan kullanım planlaması ve Bartın Çayı peyzaj planlaması olmak üzere üç başlıkta değerlendirerek öneriler geliştirmiştir.

Öztürk (2007), “*Porsuk Çayı Çevre Sorunları ve Bunların Çözümlemesinde Havza Yönetimi Önerileri*” adlı çalışmasında, Porsuk Çayı üzerinde yürüttüğü çalışmada havza bazında kirleticilerin üzerinde durmuş ve havzanın mevcut durumu ve günümüzdeki çevre sorunlarını incelenmiş ve bu konuya ilişkin geleceğe yönelik önerilerini sunmuştur. Porsuk Çayı son yıllardaki gelişme ve endüstrileşmenin bir sonucu olarak Kütahya ve Eskişehir kentlerinin evsel ve endüstriyel atık suları için alıcı ortam durumunda olduğunun üzerinde durmuş ve bu kirlenmenin, tarımsal üretimin yapıldığı alanlarda büyük tahribata yol açmakta olduğunu belirtmiştir.

Bolu (2007) “*Kentsel Alandaki Akarsuların Ekolojik Açından Değerlendirilmesi; Meriç Nehri Örneği*” başlıklı çalışmasında; akarsu kıyılarının tarih boyunca yerleşim alanları için önemine dikkat çekmiş; günümüzde daha ziyade içme suyu ve enerji üretimi için kullanıldığını vurgulamıştır. Akarsuların ve dolayısıyla kıyıların bu durumdan en çok etkilenen doğal kaynaklar olduğunu ve zararı en aza indirmek, akarsulardan ekolojik yapılarını bozmadan yararlanmak için uygun alan kullanımının

belirlenmesinin önemi üzerinde durmuştur. Kentsel alanda kalan akarsuların ekolojik özelliklerinin, kentin gelişme sürecinde dikkate alınmasının sürdürülebilirlik açısından önem taşıdığını belirten Bolu, çalışmasında Meriç Nehri'nin kentsel kullanım sonucunda doğasındaki değişimleri ortaya koymuş ve ekolojisinin sürdürülebilirliğine yönelik öneriler geliştirerek öneri kullanım paftası oluşturmuştur.

Hattapoğlu (2004) “*Su Olgusunun Yerleşmeler Evrimindeki Yeri ve Günümüzde Bir Kentsel Tasarım Elemanı Olarak Yeniden Yorumlanması*“ başlıklı çalışmasında, yerleşmeler evrimi boyunca, suyun kent ve toplum için taşıdığı anlam içerik olarak özdeş olsa da farklı kırılma noktaları tanımlayan dönemlerde suyun kent makroformuna ve yerleşme kurgusuna yaptığı etkinin farklı öncelikler ve gereksinimlere göre değişkenlik gösterdiğine dikkat çekmiştir. Kıyıları, kentlerin kimliği ve prestiji için kaynak olarak görülen birer fırsat alanı olarak yeniden değerlendirilmektedir. Kullanılan bu potansiyel alanların, kentlerin birer dışa açılım yüzeyi, toplumsal yaşamda sosyal-kültürel ve rekreatif aktiviteler için birer odak ve çevresel sürdürülebilirlik için de vazgeçilmez eylem alanları olduğunu belirtmiştir.

Önen (2007), “*Kentsel Kıyı Mekânı Olarak Akarsuların Rekreatif Kullanım Potansiyelinin İrdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı ve İstanbul Kurbağlıdere örneği*” adlı çalışmasında, kentsel kıyı mekânı olarak akarsuları ve bu alanların rekreatif kullanım potansiyelini irdelenmiştir. Akarsu kıyılarının rekreatif düzenleme ilkeleri genel planlama esasları, fonksiyon alanları ve donatı elemanları bağlamında açıklanmış, dünyadan çeşitli konum, büyüklük ve amaçlardaki rekreatif kullanımı olan akarsu ve kıyısı düzenleme proje örnekleri sunulmuştur. Bu proje örneklerinden yola çıkarak ve çalışma alanında yaptığı anketlerden de yararlanarak, akarsu kıyısı projelerinin kente, kentliye genel ve rekreatif yönde sunduğu olumlu durum ortaya konulmuştur. Anketin değerlendirilmesi ve literatür çalışmaları ışığında, önceki yıllarda ıslah edilmiş ikinci araştırma alanına (Kurbağlıdere) yetersiz ve kopuk çevre düzenlenmesi nedeniyle akarsu kıyısı rekreatif planlama ve düzenleme önerileri getirilmiştir.

Pekin (2007), “*Kentsel Akarsu Koridorlarının Geliştirilmesi ve Ankara Çayı Kavramsal Yeşil Yol Planı*” adlı çalışmasında, yeşil yol kavramı üzerinde durmuş ve bu

kavramı; akarsu boyları, sırtlar ya da vadiler gibi doğal koridorları, demiryolu güzergâhı boyunca rekreasyonel kullanıma dönüştürülmüş kanal, manzara yolları ya da parklar, doğal rezerv alanları, kültürel obje ya da tarihi yerleşimleri birbirine ve yerleşim alanlarına bağlayan çizgisel koridorlar olarak tanımlamıştır. Doğal durumlarının sunduğu çizgiselliğe dikkat çeken Pekin, içerdiği su kaynağı ile akarsu koridorlarının, eşsiz yeşil yol kaynaklarından birisi olduğunun altını çizmiştir. Çalışmasında da Ankara kentinin adını taşıyan Ankara çayının, gerek sunduğu çizgisellik, gerekse içerdiği su kaynağı ile kente kazandırılması gereken bir değer olduğunu belirtmiştir. Bununda yanında; gün geçtikçe etkisini daha da hissettiren küresel ısınma sorununa değinen Pekin, su kaynaklarının önemini altını çizmiş ve kısıtlı su kaynaklarına sahip olan ülkemizin, bu sorunla karşı karşıya olduğunu belirtmiştir.

Yerli (2007) “*Kentsel Koridorların Estetik ve İşlevsel Yönden İrdelenmesi: Düzce Örneği*” isimli çalışmasında; kentsel koridorlar olarak nitelendirilen yeşil yollardan bahsederken; karayolları, demiryolları, meydanlar, parklar vb. bahsettiği gibi akarsular ve kıyıların da üzerinde durmuştur. Yerli aynı zamanda, kentsel estetiği ve kaliteyi arttıran en önemli etmenlerden birisinin, kentsel koridorlar ve nitelikleri olduğunun üzerinde durmuştur. Çalışmasında, kentlerin açık ve yeşil alan sistemlerinde oldukça büyük öneme sahip olan kentsel koridor kavramını tartışmış, bu koridorların estetik ve işlevsel yönlerini incelemiştir. Düzce kentinde, “yollar ve yakın çevre koridorları”, “yaya bölgesi koridorları” ve “akarsu koridorları” olmak üzere, 3 ana başlık altında toplam 14 adet koridor saptamıştır.

Salıcı (2009), “*Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Potansiyelinin Araştırılması*” başlıklı çalışmasında, Adana Seyhan Nehri örneğinde yeşil koridor sisteminin planlama ve tasarlanmasına metodolojik bir yaklaşım geliştirmeye çalışmıştır. Yaklaşımın özünü, rekreasyon yönelimli kullanım olanaklarının araştırılması oluşturmuş ve çekim odağı olarak nitelendirilen ve geliştirilmesi önerilen yeşil koridor kapsamında rekreasyonel çekim özelliği taşıyan alanların belirlenmesine önem vermiştir. Çekim odaklarını belirlerken çok kriterli analiz yöntemini kullanmıştır. Yöntemde, mevcut alan kullanımı, toprak yetenek sınıfları, eğim, bakı ve akarsu koridoruna uzaklık olmak üzere beş değerlendirme ölçütünü temel

almıştır. Ölçütlerin “çok kriterli analiz” yöntemiyle coğrafi bilgi sistemleri ortamında yorumlanması, çekim odaklarının belirlendiği rekreasyonel uygunluk haritasının oluşmasını sağlamıştır.

Oğuz (2001), “*Boğaçayı Havzasında Yapılan Faaliyetler Sonucu Antalya Körfezine Taşınan Kirlilik Yüklerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri*” adlı çalışmasında Antalya körfezinin turistik değerine değinmiş ve körfezin temiz kalmasının önemi bakımından körfeze dökülen suların körfezi kirletmeyecek özellikte olması gerektiği gerçeğinden hareketle, bu akarsuların denetim altına alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu temelden hareketle, Konyaaltı bölgesinden denize dökülen Boğaçay’ın kirlilik potansiyeli havza bazında incelenmiş ve sayısal ortamda öncelikle tehlike arz eden bölgeleri tespit etmiştir. Hesapladığı kirlilik yükleri, körfeze önemli miktarlarda bitki besin maddesi ve katı madde taşıdığını göstermektedir. Araştırmacı, yapılacak olan kirlilik önleme çalışmalarında alınacak önlemlerin tüm havza bazında olması gerektiğinin altını çizmiştir.

Manavoğlu ve Ortaçşme (2007)’nin hazırladığı “*Konyaaltı Kentsel Alanında Bir Yeşil Alan Sistem Önerisi Geliştirilmesi*” başlıklı çalışmada; Antalya kenti için turizm açısından önemli bir konumda bulunan Konyaaltı kentsel alanı içerisindeki açık ve yeşil alanlar ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Çalışmada bölgenin konumu, açık ve yeşil alan planlama ilkeleri, bilimsel araştırmalar ve diğer ülkelerdeki açık-yeşil alan sistem uygulamaları doğrultusunda bir yeşil alan sistem önerisi geliştirilmiştir. Araştırmanın ilgi çekici bir sonucu, bölgenin imar planında bir yeşil alan sistem yaklaşımının öngörülmemiş olduğudur. Ancak, bölgeyi çevreleyen tarım ve orman alanları, Akdeniz’e dökülen Boğaçay deresi ve doğal vadiler gibi fiziksel unsurların, bölgede bir yeşil alan sisteminin geliştirilmesi için yönlendirici öğeler olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma çerçevesinde geliştirilen yeşil alan sistemi içinde Boğaçay kuzey-güney yönlendiğinde bir yeşil koridor olacak nitelikte görülmüştür.

Çoşar (2011) ise “*Meskûn Yerlerde Dere Islah Çalışmaları ve Boğaçayı*” başlıklı çalışmasına göre kentsel alanlardaki taşkınlar, diğer doğal afetlerin meydana getirdiği zararlardan daha fazla zarara sebep olmaktadır. Çalışmanın sonucuna göre, akarsu kesiti

içindeki bitki örtüsü akışı engelleyecek seviyededir ve yer yer katı maddeler birikmiş ve bu yüzden akarsu kesiti içinde bulunan katı maddeler düzenlenerek veya temizlenerek kesit üniform hale getirilmeli ve bu işlemler yapılırken Boğaçayı yatağında mevcut bitki örtüsü de temizlenmesi önerisi getirilmiştir.

Tür ve Oğuz (2011), “*Boğaçayı Havzasından İllegal Malzeme Alımı ve Çevreye Olumsuz Etkileri*” isimli çalışmalarında Antalya ilindeki önemli doğal malzeme kaynaklarından biri olan Boğaçay havzasından kaçak malzeme alımı ve kaçak malzeme alımı sonucu oluşan olumsuz çevresel etkileri belirlemişlerdir. Ayrıca, Boğaçay’a alternatif oluşturabilecek malzeme kaynaklarını tartışarak, şu anki durumun iyileştirilebilmesi yönünde farklı yaklaşımlar sunmuşlardır.

Ünlükaptan, 2008 “*Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlerin Peyzaj Ekolojisi Araştırmalarında Kullanımı*” isimli tez çalışmasında; biyolojik ve fiziksel yapıya ait verilerin ilişkilendirilmesi ve peyzaj birimlerinin sınıflandırılmasında etken olabilecek istatistik yöntemlerin denenmesi yoluyla peyzaj ekolojisi çalışmalarına entegre edilmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda, ekolojik araştırmalarda çok değişkenli veri setlerinin elde edilme yöntemi, verilerin güvenilirliği ve verilerin birbiriyle olan etkileşiminin tespit edilmesinde peyzaj mimarlığı hedefleri açısından kümeleme, kanonik uyum, faktör ve kanonik korelasyon analizi tekniklerini denemiştir. Bu çalışma araştırma sırasında istatistik alanındaki faktör analizi ile ilgili saptanan ve peyzaj mimarlığında bulunan tek çalışmadır.

3. MATERYAL ve METOT

Çalışmanın alanını Boğaçay akarsuyu ve çevresi oluşturmaktadır. Çalışma alanı olan Boğaçay, Konyaaltı bölgesinin hızlı kentleşmesi ile beraber yerleşim baskısı altındadır. Alan birçok doğal ve kültürel özelliği üzerinde ve çevresinde barındırmaktadır. Boğaçay ve onu oluşturan akarsularda 2004 yılında yaşanan taşkından sonra yapılan ıslah çalışması dışında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak alanla ilgili olarak birçok farklı kesimin projeleri ve beklentileri mevcuttur. Bunlar arasında bölgede yaşayanların rekreasyon alanı beklentisi de yer almaktadır.

3. 1. Materyal

Araştırma alanı Göksu Çayı ile Göksu ve Çandır akarsularının birleşimi ile oluşan Boğaçay akarsuyu ve çevresinden oluşmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3. 1. Çalışma alanının plan görünümü (Anonim 2011b)

Bu alan Göksu çayını ve bu çaya Çandır çayının birleşimiyle oluşan Boğaçay'ın denizle buluştuğu noktaya kadar olan kısma işaret etmektedir (Şekil 3.2). Bu akarsuyun suyunun geldiği Boğaçay Havzası, Antalya Kent Merkezi'nin 10 km kuzeybatısında yer almaktadır. Yağış alanı yaklaşık 822 km² olup, bunun 113,9 km²'si yani % 14'ü 1500 m. kotu üzerindedir (Oğuz 2001). Araştırma alanı olan Göksu çayı ve Boğaçay idari açıdan Konyaaltı Belediyesi'ne bağlıdır. Alanın bulunduğu Konyaaltı bölgesi 2010 yılı adrese dayalı nüfus sayımlarına göre 112.647 kişi (Anonim 2010b) yaşamaktadır. Çalışma alanı yaklaşık olarak 1.775 km² büyüklüğündedir.

Konyaaltı belediyesi Antalya kent merkezinin batısında yer alan dünyaca ünlü plajları ile tanınan bir beldesidir. 02.09.1993 Tarih ve 504 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde alt kademe belediyesi olarak kurulan Konyaaltı Belediyesi, çok hızlı bir gelişme göstererek özellikle lüks konut turizm ve ticaret sektörlerinde hızlı adımlar atmıştır. Bugün ülkemizin en yoğun nüfus hareketliliğinin yaşandığı yer olan Konyaaltı bu hareketliliğe paralel 5747 Sayılı kanun ile ilçe olmuş ve Beldibi-Doyran beldelerinin birleşimiyle büyük ilçe statüsü kazanmıştır (Anonim 2009a).

Şekil 3. 2. Çalışma alanının hava görüntüsü (Anonim 2008)

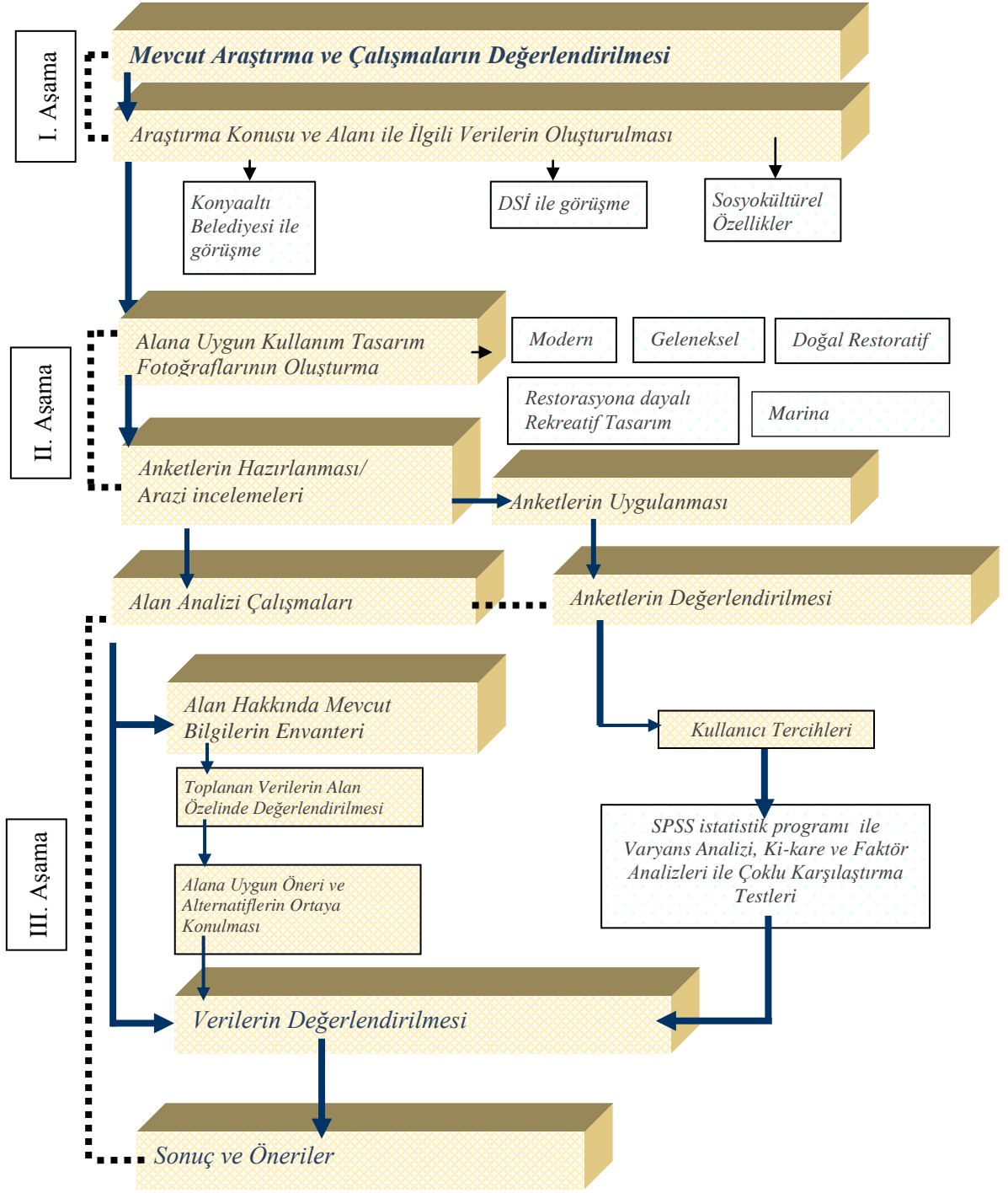
Konyaaltı bölgesinin mevcut sahil uzunluğu 25 km ve genişliği ise 46717,85 hektardır. Boğaçay akarsuyu; Konyaaltı Plajı; Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı; Antalya Limanı ve Antalya'daki tek yükseköğretim kurumu olan ve bölgenin kuzey doğusunda yer alan Akdeniz Üniversitesi Kampüsü bu kentsel alanın sınırları içinde yer almaktadır (Anonim, 2009a, Manavoğlu ve Ortaçeşme, 2007).

Araştırma materyali olarak alana ilişkin sayısal ve basılı haritalar kullanılmıştır. Konyaaltı Boğaçay bölgesi ile ilgili bugüne kadar yapılan 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli uygulama imar planları alanla ilgili alan kullanım kararlarının alınmasında yararlanılmıştır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden sağlanmış toprak haritaları (Anonim 1983a) alanın toprak özelliklerinin saptanmasında yararlı olmuşlardır. DSİ taşkın raporu (DSİ 2005) akarsu ile ilgili planlama ve tasarımlarda kullanılmıştır. TÜİK adrese dayalı nüfus sayımı bilgileri (Anonim 2010b) ve alanla ilgili hazırlanmış olan açıklama raporları, hava fotoğrafları, yazılı ve sözlü kaynaklar araştırmanın diğer materyallerini oluşturmaktadır.

Araştırma alanına ilişkin iklim verileri, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün web sitesinden sağlanmışır. Yağış ve sıcaklığa ilişkin 1975-2010 yıllarını kapsayan 35 yıllık ortalama veriler kullanılmıştır (Anonim 2011c).

3. 2. Metot

Araştırma üç aşamadan oluşmuştur. Araştırmanın ilk aşamasında araştırma alanı ve araştırma materyali ile ilgili çalışmalara ilişkin literatürler değerlendirilmiştir. İkinci aşamada araştırma alanının hava fotoğrafları, haritalar ve alana ait projeler temin edilmiş, alanda fotoğraf ve panoramik görüntüler çekilmiştir. Üçüncü aşamada ise çalışmanın esas yöntemi olan anket çalışmasına geçilmiştir. Şekil 3.3'de araştırmada izlenen metodun akış şeması verilmiştir.

Şekil 3.1. Çalışmanın akış şeması

Araştırmanın ilk aşamasında araştırma alanı ve konusu ile ilgili çalışmalara ilişkin eserler derlenmiştir. Ayrıca araştırma alanının iklimi, jeolojisi, jeomorfolojisi, hidroloji ve drenajı, doğal bitki örtüsü, toprak ve su özelliklerine ilişkin veriler elde edilmiştir.

İkinci aşamada araştırma alanının Google Earth görüntüleri, haritalar ve alana ait projeler temin edilmiş, alanda fotoğraflar çekilmiştir. Literatür taramaları sonucunda olası akarsu kıyısı kullanım tipleri belirlenmiş ve alana uygun olan akarsu kıyısı kullanım tipleri seçilmiştir. Seçilen bu tipler doğrultusunda PHOTOSHOP CS3 programında alandan çekilen fotoğrafların üzerinde çeşitli kolaj ve giydirme teknikleri uygulanarak akarsu kıyısı kullanım senaryoları geliştirilmiştir.

Üçüncü aşamada ise anket çalışmasına geçilmiştir. Ek 1’de verilen anket formu kullanılarak yapılan anket çalışmasında toplanan veriler, SPSS 15 yazılımı ile istatistiksel sorgulamalara tabi tutulmuştur. Ankette kullanıcılara yöneltilen her önerme için “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “karasızım”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” görüşlerini temsil eden 5’li likert sistemi kullanılmıştır. 5’li likertün üstündeki ölçeklerde analizde kullanılan yöntemlerde biri olan faktör analizinde sonuç anlamlı çıksa bile ölçme sağlığını yitirebilmektedir.

Alanda mevcutta uygulanmış bir tasarımın olmaması nedeniyle anket çalışması ile kullanıcıların geleceğe yönelik nasıl bir yeşil alan beklentisi içerisinde oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Geleceğe yönelik tasarım beklentisini ölçmek amacıyla da; kullanıcıların mevcut durumda çevrelerinde bulunan yeşil alanlarda ne gibi aktivitelerde buldukları, yeşil alanda aradıkları özelliklerin neler olduğu, yaşadıkları bölgedeki parkları ve yeşil alanlara karşı nasıl bir tutum içerisinde oldukları, Boğaçay’ın mevcut durumunu nasıl değerlendirdiklerini ve Boğaçay’ın geleceğine yönelik olarak ne gibi bir tutum içinde oldukları ölçülmüştür. Bunun yanında hazırlanan geleceğe yönelik kolaj/montaj fotoğrafları ile de bu tutumlar karşılaştırılmıştır. Bu sayede sözel tutumların yanı sıra görsel tutumlar da değerlendirilmiştir.

Halkın Boğaçay kıyısında rekreasyon tercihlerini saptayabilmek için yapılan anket çalışmasının hazırlanması ve uygulamasında,

- Örneklem büyüklüğünün saptanması,
- Sorgulama yönteminin seçimi,
- Anketlerin değerlendirilmesi; önemli konular olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmanın evrenini Antalya Konyaaltı ilçesinde yaşayan ve 2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre mevcut olan 112.647 kişi (Anonim 2010b) oluşturmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün saptanmasında tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada anket sayısını belirlemek için Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2007)'de belirtilen örneklem büyüklüğü tablosu dikkate alınmıştır. Yapılacak olan anket sayısının saptanmasında $\alpha=0,05$ (standart hata) için $\pm 0,05$ örnekleme hatası ile evren büyüklüğü 100.000'un üzerindeki nüfus için öngörülen en az 400 denek sayısı temel alınmıştır. Sonuç olarak anket çalışmasında; örneklem büyüklüğü olarak Konyaaltı belediyesinin nüfus verisi temel alınarak 574 adet anket, parklar ve yeşil alanlarda gönüllülük esas tutularak, rastgele seçim ile yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Anket genel olarak 8 sorudan oluşmaktadır. Daha öncesinde yapılmış olan Önen (2007), Asakawa vd (2004) ve Junker ve Buchecker (2008)'in çalışmalarında kullandıkları anket soruları, çalışma anketinin oluşturulmasında yönlendirici olmuştur. Tez anketi oluşturulurken ilk beş soru ile kullanıcıların Konyaaltı'nda bulunan yeşil alanları nasıl değerlendirdikleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu sorular ve soruların içindeki önermelerin ankete koyulma nedeni Boğaçay ve çevresinde herhangi bir yeşil alan düzenlemesinin bulunmamasıdır. Bu şekilde kullanıcıların geleceğe yönelik yeşil alan düzenleme beklentileri, mevcut yeşil alanlar konusundaki görüşleri ile anlamaya çalışılmıştır. Anketteki altıncı soru Boğaçay ve çevresinin mevcut durumuna ilişkin, yedinci soru ise Boğaçay ve çevresinin geleceğine yönelik önermeler içermektedir. Anketin sekizinci sorusu ise daha önce akarsular ile ilgili araştırmalar sırasında tespit

edilen akarsu kıyısı kullanım tipleri doğrultusunda fotomontaj tekniği ile arazi senaryoları üretilen fotoğraflara dayanmaktadır. Bu kısımda kullanıcıların bu senaryolara yönelik tutumları ölçülmeye çalışılmıştır. Sekizinci soruya ait bu öneri senaryolar 10x15 cm. büyüklüğündeki fotoğraf kartlarına basılarak anketin görsel sorgulama bölümünde kullanılmıştır.

Anketleri değerlendirirken; öncelikle demografik verilerin açıklanması için sıklık (frequence) analizi, kullanıcı tercihlerinin belirlenmesi için Ki-kare analizi, yeşil alan kullanıcılarına sorulan önermelerin değerlendirilmesi için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonrasında çıkan faktörleri karşılıklı sorgulamak için çoklu varyans yöntemi (MANOVA) ve kullanıcıların faktör skorlarının gruplara göre karşılaştırılması için ANOVA yöntemi kullanılmıştır.

Anketler SPSS yazılımına kodlanarak girilmesinin ertesinde, sıklık analizleri yardımı ile ankete katılan kullanıcıların genel profilleri ve anket önermelerine verdikleri cevaplar anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ki-kare anlamlılık testleri yardımı ile kullanıcıların mevcut durumda yeşil alanları nasıl değerlendirdikleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu analiz, gerek verilen cevaplarda anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını anlama, gerekse gruplar arasındaki farkları ortaya koyma bakımından yararlı olmuştur. Burada mevcut durumda bulunan yeşil alanların kullanıcılar tarafından değerlendirilmesinin araştırma konusu ile ilgisi olmadığı savunulabilir. Ancak, araştırma alanında mevcut durumda bir tasarımın olmamasından dolayı, Antalya kentindeki yeşil alanlarda bulunan tasarımlara ilişkin görüşler, karşılaştırma yapılabilmesi için önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında mevcut durumda düzenlenmemiş alanlar için geleceğe yönelik kullanıcı beklentilerini belirleyebilmek için örnek oluşturması düşünülen bir ölçme yöntemi geliştirilmeye çalışılmıştır.

Faktör analizinin temel amaçlarından biri ve en önemlisi, çok sayıdaki değişkenin içerdiği önemli bilgiyi, mümkün olan en az bilgi kaybıyla az sayıda kavramsal ya da yapay değişkenle özetlemek ve yorumlanması güç olan ilişkileri basite

indirgeyerek daha kolay yorumlanabilir hale getirmektir (Büyüköztürk 2010). Diğer bir değişle faktör analizi, değişkenler arasındaki ilişkilere dayanarak çok sayıdaki değişkeni daha az sayıdaki değişkene indirebilen çok değişkenli bir analiz tekniğidir (İslamoğlu 2009).

Faktör analizi sonrasında her kullanıcı için oluşan faktör skorları yine SPSS ortamında kaydedilmiş, faktörler yeni bileşenler olarak isimlendirilmiş ve üzerinde çoklu karşılaştırma testleri ile ANOVA testleri uygulanmıştır. Yapılan çoklu karşılaştırma testleri sayesinde demografik veriler ışığında oluşan faktörlerin anlamlı bir değişim gösterip göstermedikleri sorgulanmıştır. Bunun yanında ANOVA analizi ise grup içindeki değişkenler içinde anlamlı bir değişim olup olmadığını anlamaya yardımcı olmuştur.

4. BULGULAR

4.1. Çalışma Alanının Özellikleri

Antalya'nın, dünyaca ünlü sahillerinin bulunduğu Konyaaltı kıyı bölgesine karışan önemli akarsulardan birisi Boğaçay'dır. Antalya kentinin batısında yer alan Boğaçay, kentin iki önemli sürekli akarsuyundan bir tanesidir (Şekil 4.1). Doyran, Çandır ve Karaman çaylarının birleşmesinden oluşan Boğaçay, 832,79 km²lik bir drenaj havzasına sahiptir (Oğuz 2001).

Şekil 4. 1. Çalışma alanından genel bir görünüş (Orjinal 2011)

Araştırma alanı kuzey yarımkürede Akdeniz kuşağında yer almaktadır. Boğaçay'ın yer aldığı havza; deniz seviyesinden başlayıp 2360 m. yükseklikteki Eren dağına kadar yükselir. Ekvatora göre 36° 46'' 46' ve 36° 53'' 53' kuzey enlemleri, Greenwich meridyenine göre 30° 23'' 35' ve 30° 37'' 34' doğu boylamları arasında yer alır (UTTA 1996).

Çalışma alanı olan Boğaçay'da yazın yağışların durumuna da bağlı olmakla beraber az da olsa her mevsim değişen miktarlarda su, akış yatağı içerisinde bulunmaktadır. Alanın en önemli problemi akışla beraber gelen maddelerin çok olmasıdır (Şekil 4.2).

Şekil 4. 2. Çalışma alanının mevcut durumundan bir görünüş (Orjinal 2011)

Bundan dolayı akarsu yatağı düzensizleşmekte, akış yatağının çevresinde durgun su birikintileri oluşturmaktadır. Bu da yaz aylarında sinek, böcek vb. zararlılar için uygun bir ortam sağladığı gibi, çevrede oturan kent sakinlerinin bu zararlılardan dolayı rahatsız olmasına neden olmaktadır. Yatak üzerinde yıl boyunca belediye ve DSİ.'ye ait iş makineleri akış yatağı içerisinde toplanan maddelerin akışı etkilememesi için çeşitli zamanlarda çalışmalar yürütmektedir.

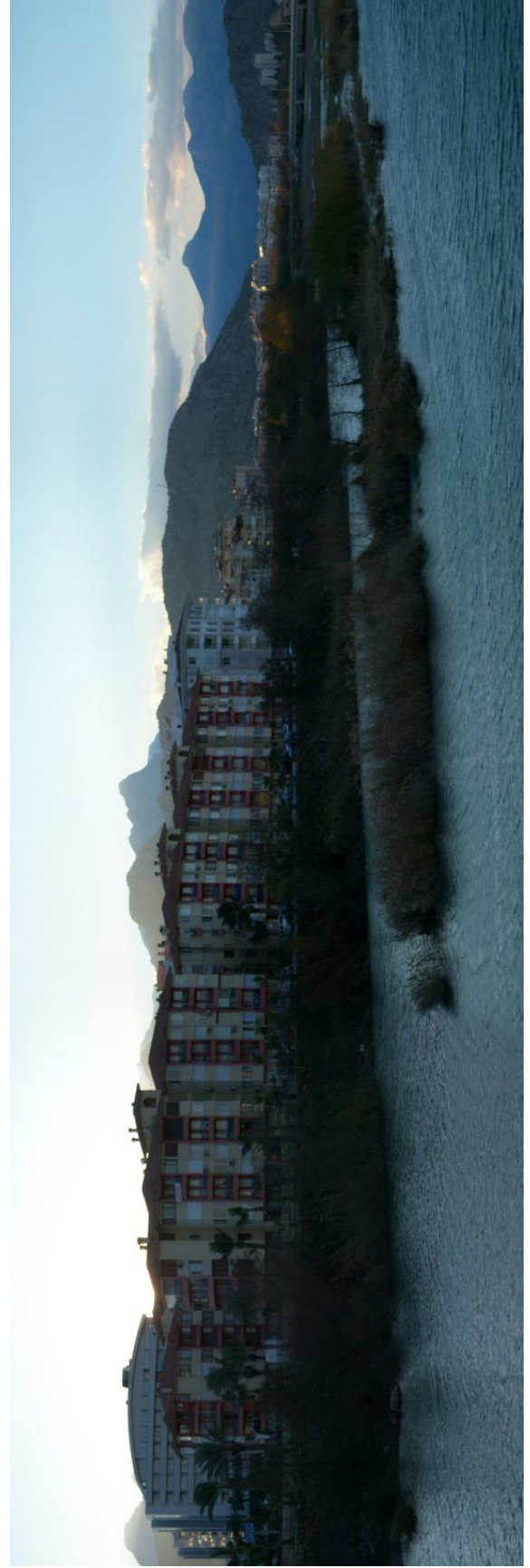
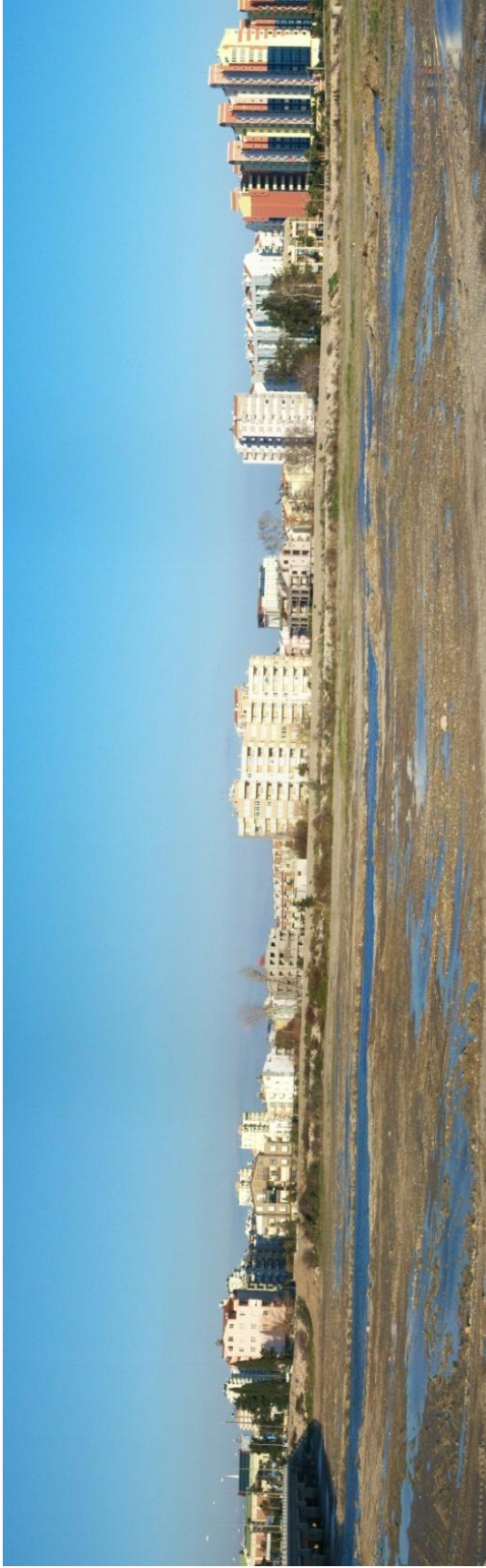
Bunun yanında bu madde birikiminin en büyük sorumlularından birisi de Çandır nehri üzerinde bulunan taş ocaklarıdır. Bu ocakların kaldırılması bir çok kez gündeme gelse de halen daha aktif olan taş ocakları bölgede çalışmalarına devam etmekte iken her türlü baskıya direnen Boğaçay ve çevresi kullanıcılara balık tutma ve yürüyüş gibi çeşitli rekreasyon olanakları sunmaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4. 3. Mevcut durumda balık tutan kullanıcılar (Orjinal 2011)

Geçmiş dönemde havzada düzensiz yağışlar zaman zaman taşkınlara neden olmuştur. Bu sebepten dolayı Boğaçay'ın denize yakın kesimlerinde seddeler ile güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca Akarsuyun taşıdığı maddelerden dolayı akarsu yatağında oluşan birikimler nedeniyle yatağın stabil kalmasını sağlamak amacıyla malzeme alımları yapılmaktadır. Yıllardan beri Boğaçay için rekreasyonel bir talep olmasına ve farklı dönemlerde farklı projeler üretilmesine rağmen, ancak şimdiye kadar Boğaçay ve çevresinde rekreasyonel bir düzenlemeye gidilmemiştir (Şekil 4.4).

Bölgede çok büyük taşkın sayısı fazla olmamakla birlikte, bazı taşkınlar havzadaki çalışma alanlarını kullanılamaz hale gelmesine neden olmuştur. Çok düzensiz bir yapıda olan dere yataklarında, kış aylarında taşınan büyük miktarlardaki kum ve çakıl da bu olumsuzluğa katkıda bulunmaktadır (Oğuz 2001, Çoşar 2011). DSİ Antalya 13. Bölge müdürlüğünde taşkın etütlerine 1955 yılında başlanmıştır (Çoşar 2011).

Şekil 4. 4. Alanın deniz kıyısına yakın kesiminden panoramik görüntüler (Orjinal 2010)

Boğaçay 28 Aralık 1960 taşkını, taşkın yıllıklarına geçen ilk taşkın olup, bunun dışında 23 Ekim 1994 tarihinde tespit edilmiş taşkın da kayda değer büyüklüktedir. Ancak 2003 yılının Aralık ayında karşılaşılan taşkın 200 yıllık periyotta yaşana en büyük taşkındır (Çoşar 2011).

Aralık 1960 taşkınında Boğaçay'da meydana gelen zararlar tarım arazisinde su birikmeleri ve rusubat zararlarıdır. Rusubat zararları olarak sel sularının getirdiği taş, çakıl, moloz gibi malzemeler geniş bir alana yayılmıştır. Arazilerin bir kısmı da 15-20 cm kalınlıkta ince kum ve molozlarla örtülmüştür (Çoşar 2011). Antalya ve civarında 9 Ekim 1994 günü başlayan yağışlar, aralıklı olarak devam etmiş ve 23 Ekim 1994 günü şiddetini arttırarak Boğaçay ve kollarında taşkın meydana getirmiştir. Bunun sonucunda Antalya'da şehir içi ulaşım aksamış, çukurda kalan yerleşim yerleri su altında kalmıştır (Çoşar 2011).

23–26 Aralık 2003 tarihleri arasında Orta Akdeniz üzerinden gelen cephe sistemleri, Antalya Boğaçay ve kollarında taşkınlara sebep olmuştur. Taşkın anında yani 25.12.2003 günü Doyran Beldesi girişindeki köprüde Doyran çayı debisi 300 m³/sn, Antalya–Çakırlar yolu üzerindeki ana köprüde Doyran ve Karaman çayları toplam debisi 760,5 m³/sn ve Boğaçay üzerinde yeni yapılan karayolu köprüsünde Boğaçay debisi 1606 m³/sn olarak ölçülmüştür. Ancak taşkın sonrası yapılan incelemelerde, Boğaçay'dan geçen su seviyesinin ölçümünde belirlenen seviyeden daha fazla olduğu izlerden görülmüştür (Şekil 4.5, Şekil 4.6). Bu durum da dikkate alınarak Boğaçay'dan geçen maksimum debi 1899,94 m³/sn olarak hesaplanmıştır. Bu debi, 194 yıllık tekerrür süresine karşılık gelmektedir (Çoşar 2011).

Şekil 4. 5. 2003 yılında yaşanan taşkın sonrası yıkılan Boğaçay köprüsü (Çoşar 2011)

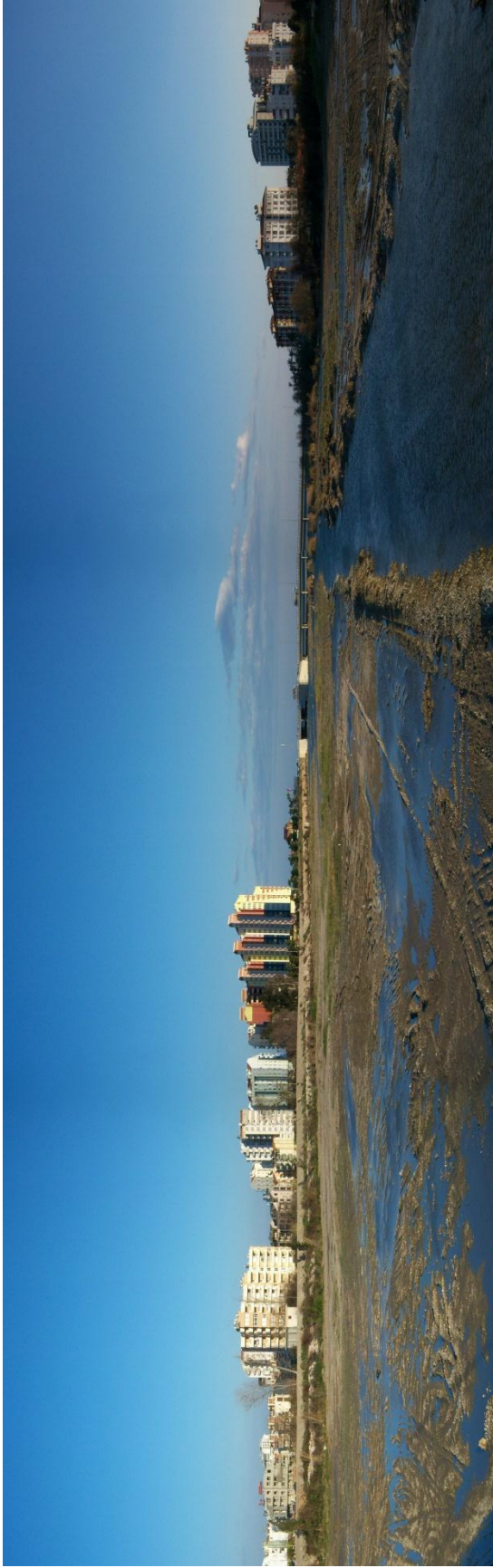
Şekil 4. 6. 2003 yılında yaşanan taşkına ait görüntüler (Çoşar 2011)

Boğaçay ve çevresi için yapılacak düzenlemelerde bu maksimum debinin dikkate alınması gerekmektedir.

4. 1. 1. Toprak

Alüvyal Topraklar: Alandaki alüvyal toprakları Karaman, Doyran ve Çandır Çaylarının taşıma ürünü olan sedimentler oluşturmuştur ve oldukça dar bir alana yayılmıştır. Tuzluluk ve alkalilik sorunları olmayan, genellikle iyi, yer yer yetersiz drenajlı, çoğunlukla ince ve orta bünyeli, arazi yetenek sınıfı açısından I. ve II. sınıf topraklar alan sınırları içerisinde yer almaktadır. Bunun sonucu olarak tarımsal kullanım açısından oldukça elverişli bir ortamın bulunduğu ortaya çıkmaktadır (Oğuz 2001). Havza sınırı içerisinde arazi kullanım şekli açısından turunçgiller ve bahçe olarak kullanılan alan, bu toprak grubu içerisinde yer almaktadır (Oğuz 2001).

Akarsuyun zemin yapısı hassastır. Özellikle alüvyal bir toprak yapısına sahip olması üzerinde taşıyabileceği yapı yükünü sınırlamaktadır (Şekil 4.7).

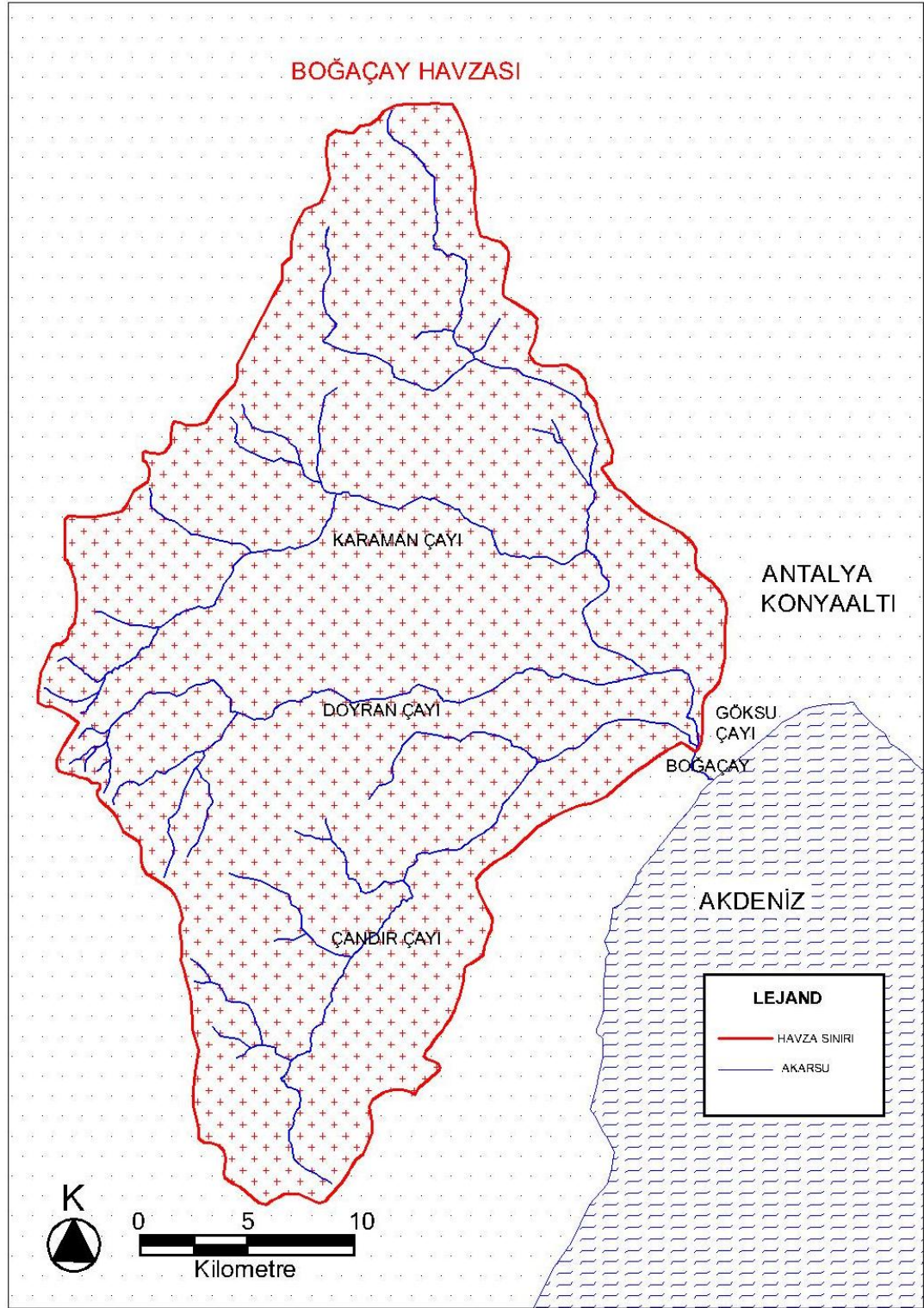
Şekil 4. 7. Çalışma alanın iç kısımlarından çekilmiş panoramik görüntüler

4. 1. 2. Jeoloji

Araştırma alanında, ağırlıklı olarak Üst Aniziyen-Noriyen yaşlı Alakırçay grubu (Halobiah mikrit, çörtlü mikrit, çört, radyolarit, şeyi, bitkili kumtaşı, split, bazalt), Üst Senoniyen yaşlı Kırkdirek Formasyonu (Ofiyolitik melanaj, gabro), Üst Triyas yaşlı Gökdere formasyonu (Halobiah mikrit, çörtlü mikrit), Resiyen-Senomaniyen yaşlı Tekedağı formasyonu (Neritik kireçtaşı) ve Üst Triyas yaşlı Çandır formasyonu (Bitkili kumtaşı, siltaşı ve mikro konglomera) yer almaktadır. Ayrıca Kuvaterner yaşlı yamaç molozu ve birikinti konisi de bulunmaktadır. Bu formasyonlar ağırlıklı olarak Kırmızı Akdeniz Toprakları, Kahverengi Orman Toprakları gibi büyük toprak grupları ile Çıplak kaya ve molozların bulunduğu yerlerde yayılım göstermiştir. Arazi yetenek sınıfı açısından VII. ve VIII. sınıf topraklar bulunmakta olup, arazi kullanım şekli açısından da konut alanları, koruluk alan, terk edilmiş arazi ve tarım alanı (sulu ve kuru tarım) içerir. Boğaçay'ın Göksu ile Çandır çaylarının birleşme noktasından hemen sonraki II. Sınıf arazilerde turunçgil yetiştirilmektedir. Irmak taşkın yatakları ile alüvyal toprak grubu görülmektedir. Tüm arazi düz olup Boğaçay'ın denize döküldüğü bölgede VIII. sınıf topraklar bulunmaktadır (Oğuz 2001).

4. 1. 3. Hidroloji

Batıdaki Doyran çayı ve Çandır çayı ile kuzeydeki Karaman çayı birleşerek araştırma alanının en büyük akarsuyu olan Boğaçay'ı oluştururlar. Bu birleşmeden 3 km. sonra Duraliler'den gelen kaynak suları ve güneybatıdan Çandır çayını da alan akarsuyun su kapasitesi, kendini besleyen Doyran ve Çandır çaylarında yaz aylarında su bulunmamasından dolayı azalmaktadır. Ancak Karaman çayı ile Hurma, Arapsuyu, Mağara ve Alüvyon (Eylek ve Bileydi) kaynaklarından beslenmesi nedeniyle Boğaçay'da daima bir miktar su bulunmaktadır. 800 km²'lik bir alanı drene eden akarsu, farklı habitatları içermesinden dolayı önemlidir (UTTA, 1996). Boğaçay'daki kaçak kum ve çakıl alımlardan dolayı açılan geniş çukurlar, şiddetli yağışlarda denize malzeme taşınmasına neden olmaktadır (Mansuroğlu vd 2003). Boğaçay, esas olarak yerüstü su kaynaklarından beslenmektedir. Batıdan gelen Doyran ile kuzeyden gelen Karaman çayı birleştikten sonra Karaman Köprüsü'nün yaklaşık 1,5 km. mansabında Kepez Hidroelektrik Santrali'nden bırakılan fazla sular ile birleşir ve Göksu adını alır (Oğuz 2001) (Şekil 4. 8).

Şekil 4. 8. Çalışma alanı Boğaçay'ın suyunun kaynağı olan havza ve sınırları (Oğuz 2001)

Yaklaşık 1-1.5 km. akıştan sonra batıdan gelen Çandır çayı ile birleşen Göksu, Boğaçay adını alır ve 1.5 km. sonra Konyaaltı bölgesinde Akdeniz'e dökülür (Oğuz 2001).

Bunun yanında Boğaçay'da Antalya kentinin içme suyunun temin edildiği yeraltı su kaynakları ve bu suların çekildiği kuyular bulunmaktadır. Yeraltı suyu kuyuları alüvyoner akifer üzerindedir. Bu nedenle koruma alanları sınırlarının belirlenmesinde "TSE 9774 Yüzeyden Kirlenmeye Karşı Akiferlerin Korunması" standardı dikkate alınmıştır. Boğaçay İşletme Sahasındaki kuyular alüvyoner akiferden suyunu alır. TSE 9774 sayılı Su Kaynaklarının Kirlilikten Korunması Standartında belirtilen şartlar alüvyoner akiferler için uygulanabilecek şekilde plan raporunda maddeler halinde belirtilmiştir (Anonim 2007c). Bu yüzden planlama raporlarında belirtilen, Akdeniz ve Yeşil Antalya Sanayi sitelerinin arıtmalarından çıkan suyun Boğaçay'a giden derelere kontrolsüz olarak verilmesinin engellenmesi, sistemin Antalya kenti kanalizasyon şebekesine bağlanması konuları son derece önemlidir (Anonim 2007c).

Çalışma alanına su sağlayan havzanın sınırları içerisinde Doyran göleti ve Boğaçay bölgesindeki sulama sahası bulunmaktadır. Bu su yapıları akarsuyun suyunu ve kalitesini etkilediği kadar tarımsal sulama için de önemlidir. Bu su yapıları ise Çakırlar Bölgesindeki tarım alanlarına hizmet vermektedir (Anonim 2007c).

İnşa edildiği sırada Doyran Belediyesi sınırları dahilinde bulunan ancak sonrasında Konyaaltı Belediyesi sınırları içerisinde kalan sulama amacıyla kurulan göletin inşaatı 2001 yılında başlamış, 2004 yılında tamamlanmıştır. Doğal yapının korunarak kullanımının sağlanması amacıyla 31 hektarlık göletin çevresinde 221 hektarlık alan Rekreasyon Alanı olarak planlanmıştır (Anonim 2007c).

4. 1. 4. İklim

Akdeniz kıyı şeridinde yer alan Antalya ilinde bulunan araştırma alanında Akdeniz iklim tipi yaygın olup; bu iklimde bilindiği gibi yazlar sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlıdır. Yağışlar yağmur şeklinde olup daha ziyade kış aylarında

görülmektedir. 1975-2010 yılları arasında yapılan ölçümlere göre kentte yıllık ortalama sıcaklık 18,3 °C'dir. Aylık ortalamalara bakıldığında ise en yüksek aylık ortalamanın 28,4 ile Temmuz ayında en düşük aylık ortalamasının ise 9,6 ile Ocak ayında gerçekleştiği görülmektedir. 35 yıllık dönemde kaydedilen en yüksek sıcaklık 12 Temmuz 200 tarihinde 45°C, en düşük sıcaklık ise 15 Şubat 2004 tarihinde -4°C olarak ölçülmüştür (Çizelge 4.1) (Anonim 2011c).

Çizelge 4. 1. 1975-2010 yılları arasında Antalya'daki ortalama hava sıcaklıkları (°C) (Anonim 2011c)

	Aylar												Yıllık
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ortalama Sıcaklık (°C)	9,6	10,0	12,4	15,9	20,4	25,4	28,4	28,0	24,5	19,7	14,3	10,9	18,3
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	15,0	15,4	18,1	21,5	26,1	31,4	34,6	34,4	31,4	26,9	21,0	16,4	34,6
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	5,5	5,8	7,5	10,7	14,6	19,1	22,3	22,1	18,7	14,7	9,9	6,9	5,5

1975-2010 yılları arasında yapılan ölçümlere göre kentte yıllık ortalama yağış 90,93 mm. ve toplam yağış ise 1077 mm.'dir. Aylık ortalamalara bakıldığında en yüksek aylık ortalamasının 253,0 mm. ile Aralık ayında, en düşük aylık ortalamasının ise 3,9 mm. ile Ağustos ayında gerçekleştiği görülmektedir (Çizelge 4.2) (Anonim 2011c).

Çizelge 4. 2. 1975-2010 yılları arasında ölçülen yağış değerleri (Anonim 2011c)

	Aylar												Yıllık
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Ortalama Yağış Miktarı (mm)	219,6	161,7	97,6	56,7	30,4	8,4	5,5	3,9	12,9	80,4	161,0	253,0	1077,0
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	11,9	10,5	8,8	7,0	5,2	2,8	1,5	1,4	2,1	5,8	7,9	11,3	6,35
Ortalama Yağış Miktarı (kg/m ²)	226,9	138,6	99,7	61,2	32,0	9,1	5,6	5,1	15,6	85,5	171,5	269,0	93,3

Yağış etkinliği değerlerine göre, Antalya'nın ilkbahar ve yaz ayları kurak, sonbahar ayları yarı kurak, kış ayları ise yarı-nemli iklim tipine sahip iken, yıllık değerlere göre nemli iklim tipine girmektedir. Bu farklılık yağış ve sıcaklık değerlerinin mevsimlere dağılımlarından kaynaklanmaktadır (Mansuroğlu vd 2003, Manavoğlu 2005).

Yağış ve sıcaklığa bağlı olarak kent iklimi ve su dengesi üzerinde etkili olan buharlaşmanın yıllık toplam değeri 1886,3 mm, günlük en çok buharlaşma Haziran ve Temmuz aylarında (23 mm.) görülmektedir. Yıllık ortalama bağıl nem %63 olup, en düşük bağıl nem Kasım (%4) ayında saptanmıştır (Mansuroğlu vd 2003, Manavoğlu 2005).

4. 1. 5. Bitki rts

Boğaay akarsuyu ve çevresinde genellikle Higrofil (sucul) vejetasyon görülmektedir. Akarsu yatağının büyük bir kısmını örten sazlıklarda baskın türler *Phragmites australis*, *Thypha latifolia*, *Schoenoplects lacustris*, *Polypogon monspeliensis*, *Iris pseudocorus*, *Cyperus spp.* ve *Carex spp.*'dir. Yaprakları su üzerinde yüzen *Ranunculus aquatilis*, *Lemna spp.* ve *Potamogeton spp.* gibi su bitkilerine de rastlanmaktadır. Kıyıya yakın bölgelerde bulunan hidromorfik topraklarda tuzcul vejtasyonda (halofit) *Arthrocnemum fruticosum*, *A. macrostachyum*, *Altiptlex portulacoides*, *Salicornia europea*, *Seuda prostrat*, *Limonium gmelinii*, *L. angustifolium*, *Petrosimonia brachiata*, *Tamarix smyrnensis* ve *Sporobolus virginicus* görülmektedir (Mansuroğlu vd 2003, Manavoğlu 2005) (şekil 4.9, şekil 4.10, şekil 4.11 ve şekil 4.12).

Alanda su kıyısında doğal olarak görülmesi beklenen türlerin yanında alandaki bozulmayı ortaya koyan ruderal bitkiler de gözlenmektedir. Bunun yanında dekoratif amaçla dikilen kültürel bitkiler ve *Ailanthus sp.* gibi çabuk yayılan ve yayılmasını durdurmanın zor olduğu türler de gözlenmiştir.

Şekil 4. 9. Çalışma alanında görülen *Polypogon monspeliensis*, *Carex sp.*, *Schoenoplects lacustris*, *Phragmites australis* ve *Nerium oleander* bitkilerine ait görseller (Orijinal 2011)

Şekil 4. 10. Çalışma alanında görülen *Phragmites australis*'a ait görüntüler (Orijinal 2011)

Şekil 4. 11. Çalışma alanında gözlemlenen *Ficus carica* ve *Ailanthus altissima* türlerine ait görseller (Orijinal 2011)

Şekil 4. 12. Alanda bulunan *Pinus brutia* ve *Populus alba* 'ya ait görüntüler (Orijinal 2011)

4. 1. 6. Çalışma alanının imar durumu

Çalışma alanı yaklaşık olarak 1.775 km² büyüklüğünde bir alanı kaplamaktadır. Alanda DSİ.'nin sorumluluğunda olan akarsu akış yatağı ile çeşitli büyüklüklerdeki mahalle parkları ve rekreasyon alanları bulunmaktadır (Şekil 4.13).

Lejant

- Yeşil Alan
- Rekreasyon Alanı
- Deniz
- Ticari Alan
- Tarımsal Niteliği Korunacak Yerleşim Alanı
- Konut Alanı

Şekil 4. 13. Boğaçay çevresindeki yeşil alanlar (Anonim 2011e)

Boğaçayı ve Çevresi Rekreasyon alanı projesinin amacı kentin batı yönünde, doğuda Düden projesi ile oluşturulmak istenen kuzey-güney yeşil kuşak ve rekreatif kullanım ihtiyacına önemli bir karşılık sağlamaktır (Anonim 2007c).

Bu düzenleme batı bölgesinde rekreasyon alanları-ETTA (Ekolojik Tarım Turizm Alanları) alanları ve yayla turizmi sürekliliği açısından mekânsal devamlılık sağlaması düşünülmektedir (Anonim 2007c).

Çakırlar bölgesinde kendiliğinden gelişme eğiliminde olan Eko-Turizm, günübirlik turizm faaliyetlerinin planlama çalışmasında tanımlanmış olan ETTA tanımı altında belirlenen esaslar içerisinde sürdürmesi bu fonksiyonu ile Batı bölgesi yayla ve alternatif turizm alanlarına bir geçiş alanı oluşturması öngörülmektedir. Bu anlamda bu bölgedeki gelişimlerin sağlıklı ve konunun uzmanlarınca hazırlanmış görüşler doğrultusunda 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli planlarla düzenlenmesi ve çayın detay projeler ile ıslah edilmesi zorunluluk olarak ortaya çıkmakta olup bu bölge bu kapsamda bir proje bölgesi olarak öngörülmektedir (Anonim 2007c).

4. 2. Alanla İlgili Yapılmış Planlamalar

“Boğaçay ve Karaman Çayı Doğal Kaynak Kullanımı ve Çevre Düzenleme Projesi” başlıklı Konyaaltı Belediyesi tarafından UTTA planlama bürosuna hazırlatılan Havza Planlama projesinin Ocak 1996 tarihinde tamamlanan Ön Araştırma Raporu'nda, "Proje'nin amaç ve hedefleri", Boğaçay Havzası'nın su kaynakları ve ekolojik yapısı (bitki ve hayvan toplulukları) ile Havza'nın genel anlamda iklim yapısı açıklanmıştır. Boğaçay Havza Planlamasını etkileyecek başlıca uluslararası antlaşmalar, sürdürülebilir kalkınma kavramı kapsamında projenin önemi, Antalya Çevre Projesi ve Kıyı Bölgesi Yönetim Projesi ile projenin bağlantıları bu raporda irdelenmiştir. Havza bazında dere/çay ve akarsu vadilerinin ıslah yöntemleri ile 1/5.000 ölçekli plana ilişkin stratejik kararlar ve açıklama raporu bu aşamada Konyaaltı Belediyesi'ne sunulmuştur (UTTA 1996).

Projenin ikinci aşamasında; “Boğaçay Havzası Gökdere Orman Serisi”, Orman - kent-kır ilişkileri açıklanmış, havza iklim verileri, havza bazında yapılaşma için ilkeler

belirlenmiştir. Boğaçay havzasında yer alabilecek projelere ilişkin kavramsal yaklaşımlar ve yurt dışı örnekleri (özellikle ABD) sergilenmiş, projenin uygulanmasına yönelik örgütlenme, etaplama ve finansman şemaları verilmiştir (UTTA 1996).

Havza planlamasında başlıca hedef, Karaman çayı ve Boğaçay'ın debisini düzenli hale getirerek, sellere karşı üst kotlarda regülatörler yapmak ve çay çevresinde kente yönelik dinlenme, eğlence, spor ve rekreasyon ağırlıklı düzenlemeler oluşturmak olmuştur. “Boğaçay Doğal Kaynak Kullanımı” konusunun, planlanması ve projelendirilmesindeki en önemli girdi kuşkusuz akarsuların akış rejimleri ve bu rejimlerin bu güne kadar oluşturduğu ortamın iyi yorumlanması olmuştur (Tunçer 2011, UTTA 1996).

Ön araştırma raporunda, su debisi, hidrojeolojik durum vb. konularda var olan bulgular yansıtılmış, o dönemde DSİ tarafından havzadaki araştırma ve çalışmaların sürmesi nedeniyle planlama konusunda geliştirilen seçenekli öneriler DSİ'ye sunulmuştur. Sonrasında DSİ Antalya 13. Bölge Müdürlüğü tarafından özellikle taşkına ilişkin istatistiksel değerler, 500 yıllık bir periyoda dayalı olarak tekrar değerlendirilmiştir (UTTA 1996, Tunçer 2011) .

Havzanın kent ve çevre planlamasında taşkınlarla ilgili önlemlerin alınmasının yanı sıra; Havza'nın doğal değerlerinin korunması ilkesine dayalı olarak “Rekreasyonel Amaçlı” kullanılması benimsenmiştir. Yapılan ortak toplantılarda, kentsel, özellikle rekreasyonel amaçlı kullanım istemlerinin bir şema plan ve raporu ile DSİ'ye yansıtılması öngörülmüştür. Ocak 1996 ayı içinde hazırlanmış olan çalışma, havza için yapılan “I. Etap Araştırma Raporu” DSİ'ye sunulmuş, DSİ'den yeni sayısal verilere bağlı olarak geliştirilen şema planının irdelenmesi istenmiştir. Bu öncelikli irdelenmenin amacı, havzanın rekreasyonel amaçlı kullanımını da öngören taşkın önleme proje önerilerinin geliştirilmesidir (UTTA 1996).

DSİ Antalya Bölge Müdürlüğü'ndeki değerlendirmeler sonucunda çevrenin rekreasyonel kullanımına daha fazla olanak vereceği saptanmıştır. Havza üst kotlarında, suyun tutulmasına ilişkin önlemlerin alınamaması durumunda gerekecek olan büyük

kesitleri içeren ikinci seçenikle birlikte bu öngörü DSİ Genel Müdürlüğü'ne aktarılmıştır (UTTA 1996).

Nisan 1996 tarihine kadar süren incelemelerden sonra Genel Müdürlük;

- Özellikle havza üst kesimlerinde alınacak önlemler kapsamında yapılacak baraj, sel kapanı vb. tesislerin kamulaştırma, yapım ve işletmelerine yönelik ekonomiler oluşturmayı,

- Yaklaşık 2,2 trilyon TL'sini aşacağı tahmin edilen bu tesislerin yapımı için bulunması gereken ek parasal kaynakları bulmayı,

- Havzadaki taşkınların temel özelliği olan "rüsubat" sorununu çözebilmeyi,

- Havzanın özellikle alt kotlarını rekreasyonel amaçlı kullanımını desteklemekle birlikte; alt ve üst kotlarda daha akılcı ekonomik ve gerçekleştirilebilir önlemleri/ tesisleri saptamayı, öngören değerlendirmeler geliştirmiştir (Tunçer 2011).

DSİ Genel Müdürlüğü'nün, bu yeni yönelişinin özünde, taşkınlarla ilgili önlemlerin alt veya üst kotlarda alınması ile ilgili önerilerin karşılaştırılması amacı bulunmaktadır. Bu karşılaştırma; havzanın rekreasyonel amaçlı kullanılması fikrini göz ardı etmek anlamına gelmemektedir. Genel Müdürlük ilgililerinin açıklamalarına göre, bu karşılaştırmaların amacı; üst kotlarda önlemler kapsamında barajlarda tutulan suyun, taşkınlarla ilgili boş kapasitelerin tutulmasının yanı sıra; bu barajların içme, kullanma ve sulama suyu için de kullanılabilirliğini ortaya koymaya yöneliktir (Tunçer 2011).

Havza'nın rekreasyonel amaçlı en uygun kullanımı ise, şu temel ölçütlere dayandırılması amaçlanmıştır: Akarsu ve çayların alt kotları diye tanımlanan kent bütünü Nazım İmar Planı Sınırlarının içindeki kesiminin, özellikle rekreasyonel amaçlı kullanılacak bölgeleri, "Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan tescilsiz kamu arazileri" 'nden oluşması gerekmektedir. Bir başka anlatımla, bu bölgelerde çayların bugüne dek oluşturduğu dar-geniş yataklar tanımlanmasının önemine değinilmiştir. Bu yataklar dışında bugün taşkına maruz kalan; oysa alınacak önlemlerle, önümüzdeki dönemlerde korunabilecek alanların da bu özel planlama alanı kapsamına alınması düşünülebileceği belirtilmiştir. Taşkın dışı narenciye bahçeleri, orman arazileri ve

planlı/plansız kentsel alan bütünü, rekreasyonel amaçlı planlama alanı dışında olması gerekmektedir (Tunçer 2011).

Hazırlanan 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı genelinde ve Boğaçay/Karaman Çayı Doğal Kaynak Kullanımı ve Rekreasyon Planlaması özelinde bu iki seçenek birlikte tanımlanmıştır. DSİ veri ve kararlarına göre seçeneklerden biri kesinleştirilmiştir. Birinci seçenek ağırlık kazanmış ve DSİ taşkın kanalı sistemden bağımsız geliştirilmiştir. Bu kanaldan zaman zaman alınan sularla denizle bağı kurularak oluşturulacak su yüzeyleri ve onların çevresindeki kamu mülkü alanlarda kentsel rekreasyonel kullanışların geliştirilmesi hedeflenmiştir (Tunçer 2011).

Boğaçay'ı Projesi'nin yasal dayanaklarından biri DSİ verileri, diğeri ise onanmış bulunan 1/5.000 Ölçekli Nazım Plan olmuştur. Boğaçay'ı Projesi Nazım Planda 2 Numaralı Özel Sratejik Proje olarak belirlenmiştir (Tunçer 2011).

Yine UTТА tarafından planlama ilkeleri olarak Boğaçay havzasında, mevcut durum, doğal ve çevresel özellikleri bilimsel yöntemlerle incelenerek, alanda ekolojik değerlerin saptanması ve yasal çerçeve oluşturulmasını içeren bir rapor hazırlanmıştır. Bu bağlamda Boğaçay doğal kaynak kullanımı ve değerlendirilmesine ilişkin, alanda yer alan değerleri koruma ve kullanma dengesi içinde kent yaşamına katmak hedeflenmiştir. Boğaçay havzasını Antalya anakenti için bir "Kentsel Park ve Rekreasyonel Alanı" olarak düzenlemek ve kent bütünündeki diğerkentsel kullanımlarla işlevsel ilişki kurmak amaçlanmıştır (Tunçer 2011).

Bu amaca yönelik olarak hazırlanacak uygulama projelerinde;

- Ekolojik dengenin korunması ve iyileştirilmesi yönünde önlemlerin alınmasının gerekliliği, geliştirme, uygulama ve bu alanlar etrafındaki arazi kullanım kararlarının bunlara göre belirlenmesinin önemi vurgulanmış,
- Bölge sınırları içerisinde yer alan hazine arazilerinin öncelikle kamuya açık alan kullanımlarına ayrılmasının gerekliliği belirtilmiş,

- Önerilecek ulaşım ve yerleşim kararları, kentsel kullanımlar ve eylemler, bölgenin yakın çevresi ile ilişkileri göz önüne alınarak saptanmasına olan ihtiyaçtan bahsedilmiş,

- Bölgede yer alabilecek turizm aktiviteleri, ağırlıklı olarak günübirlik olarak düşünülüp, buna yönelik olarak nokta ve günübirlik alanlar belirlenmesinin önemine vurgu yapılmış,

- Kullanıma çeşitlilik getirilmesi amacıyla ve olabilirse bir su sporları merkezi oluşturulmasının gerekliliği belirtilmiş (Tunçer 2011),

- Havza bazında doğal dengenin korunması için gerekli önlemler alınırken, Antalya Anakent Bütünü ve Konyaaltı Bölgesi ile yaya ve taşıt bağlantısı kurulmalı, gerekli servis ve otopark olanakları sağlanmalı, doğal çevrenin korunması amacıyla yaya ulaşımının ağırlıklı olmasının akılda tutulması gerekliliği söylenmiş (Tunçer 2011),

- Planlama alanı bütününde su havzası drenajının düzenlenmesi, suyun taşkın ve sel oluşturmasının önlenmesi, sulama sisteminin kurulması ve düzenli su debisi sağlanması gerekliliğinin altı çizilmiş (Tunçer 2011),

- Aşağı havzada (güney kesimlerde) yapılacak düzenlemelerin bekası ve korunması, alüvyon taşınmasının ve erozyonun önlenmesi, zaman içinde zemin ıslah ve tarama işlemine gereksinim duyulmaması için üst havzada (kuzey, kuzey-batı kesimlerde) ıslah düzenlemelerinin yapılmasının gerekliliği, havza kuzey kesimlerinde mühendislik yapıları ile sel ve taşkın önlemleri ve drenaj düzenleme önlemleri alınmasının önemi belirtilmiştir (Tunçer 2011). Boğaçay Projesi Antalya Anakenti'ne yönelik önemli bir proje olarak üzerinde durulan ve çalışmaları sürdürülen bir proje olduğu Tunçer tarafından birçok kez tekrarlanmıştır (Tunçer 2011).

Yine UTTA (1998)'nin hazırladığı “Boğaçay’ı Çevresi Rekreasyon Amaçlı 1/1.000 Ölçekli Uygulama İmar Planı” içerisinde belirtilen “Açıklama Raporu” giriş kısmında; Antalya Nazım İmar Planı’ çerçevesinde “Özel Proje Alanı (AKS 7)” olarak tanımlanan alan üzerinde daha öncesinde verilen alan üzerindeki detaylı araştırmalara geçilmiştir. Daha sonra buradan yola çıkılarak geliştirilen planlama sürecinde, “1/1.000 Ölçekli Uygulama İmar Planı” aşamasına gelindiği belirtilmiştir (UTTA 1998). O dönemde yürürlükte bulunan yasal/hukuksal sistem gereği, uygulama imar planı

aşamasına, bu aşamayı hedefleyen bir nazım plan revizyonuna dayalı olarak geçildiğinin altı çizilmiştir. “Uygulama İmar Planı” oluşturacak kararları yansıtan “Nazım Plan Revizyonu” hazırlandığını, bu çalışmanın ilgililerce değerlendirildiği ve bunların Büyükşehir Belediye Meclisi’ tarafından da uygun görüldüğü raporda belirtilmiştir (UTTA 1998). Planlamanın öncelikle Boğaçay ve çevresinin rekreasyonel amaçlarla kullanılmasını öngördüğünün belirtildiği raporda, buna ek olarak, rekreasyon alanları ile bugünkü planlı alanlar arasındaki bölgeleri; kentsel, yarı kentsel ve kırsal nitelikli olarak, Nazım Plan öngörülerini doğrultusunda ve uygulama planları içeriğinde tanımlandığının altı çizilmiştir (UTTA 1998).

İkinci kısımda yer alan planlama kararları başlığı altında “farklı kullanışların temel özellikleri” açıklanmıştır. Rapora göre, planlama alanı, nazım plan aşamasında 6 alt bölgede incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu bölgelerin farklı nicelik ve nitelikleri yine raporda ortaya konmuş ve uygulama planında bu 6 alt bölge'nin temel özellikleri korunmuştur. Plan bütünü oluşturarak tüm kullanışların, planlamanın temel amacı olan Boğaçay ve ona katılan diğer bütün akarsu kıyılarının korunmasının, açık ve rekreasyonel alanlar olarak kullanılmasının nasıl sağlanacağı açıklanmıştır (UTTA 1998). Bu plana göre; “Rekreasyonel Kullanışlar / Su Kıyısı Parkları” öngörülmüştür. Boğaçay ve ona katılan tüm akarsuların, çevrelerinde taşkınlarla oluşan geniş yataklara sahip olduğuna değinilerek, kamu mülkü olan, devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan bu toprakların tümünün, taşkınla ilgili önlemler alındıktan sonra açık rekreasyon alanları olarak kullanılacağına altı çizilmiştir. Bu rekreasyonel kullanışların gerçekleştirilmesinin DSİ'nin önerdiği taşkın önlemlerinin oluşturulması ile mümkün olacağına altı çizilmiştir. Ancak, DSİ tarafından projelendirilen ve boş tutulacak olan taşkın önleme kanalları dışında rekreasyonel amaçlı kullanılabilir alanlar oldukça sınırlı kalmıştır. Bunun yanı sıra bu geniş taşkın önleme kanallarının bir bölümünde kamulaştırılması gereken özel mülklerin bulunduğu bahsedilmiştir. Oysa DSİ, kanalların yapımını üstlenmiş olmakla birlikte; zorunlu kamulaştırmalar yerine, kanalların dışında kalan kamu malı topraklarla takası öngörmektedir. Böyle bir tutumun, akarsuların çevresindeki kamu malı toprak varlığını azalttığından bahsedilmiştir (UTTA 1998).

Akarsu çevrelerinde rekreasyon amacı ile açık alan üretimini artırmanın birincil yolu kuşkusuz kamu mülklerinin varlığıdır. Kamulaştırılan alanlar için kaynak sıkıntıları da bilinmektedir. Bu nedenle salt kamulaştırma öngören çözümlerin gerçekleşme olasılığı azdır. Bu sorun, planlamada iki tür yöntemle aşılmaya çalışılmıştır. Birincisi; var olan imarlı alanlar ile, akarsu kıyıları arasındaki özel mülkiyetteki topraklarda öngörülen konut kullanışlarının gerektirdiği açık ve yeşil alanlar/parklar, spor tesisleri, oyun alanları, çocuk bahçelerinin yanı sıra diğer sosyal donatı alanlarının, eğitim, sağlık ve kültür tesislerinin, anılan su kıyısı parkları ile bütünleştirilmesi/geliştirilmesidir (UTTA 1998).

İkincisi ise; gene su kıyısı parklarına komşu kırsal, yarı kırsal kullanışlı alanlara az yoğun yapılı veya yapısız rekreasyonel işlevler yüklenmesidir. Böylece akarsular çevresindeki ister kamusal, ister özel olsun, rekreasyonel amaçlı açık alan kullanışları maksimize edileceğine değinilmiştir. Yıl içinde uzun bir dönem az su barındıran kanalların özel olarak profilleştirilmesi sonucu kanal içinde de kullanılabilir yeşil alan üretebilme olasılığının görüldüğü söylenmiştir. Planlama çalışmalarının başında akarsuların çevresindeki rekreasyonel kullanışlı, açık alanların en üst düzeyde geliştirilebilmesi için, suların gölleştirilmesi ve taşkın rezervlerinin göl yüzeyinde karşılanması önerilmiştir. Bu öneri DSİ tarafında haklı nedenlerle benimsenmeyince, açıklanan kararlar plana yansıtılmıştır. Akarsu yataklarında oluşturulamayan göl yüzeyleri bu defa kanal dışı, Su Kıyısı Parkları içinde yapay olarak önerilmiştir (UTTA 1998).

Planda olası göl / gölet / havuz gabarilerinin işaretlenmiş olması; rekreasyonel planlamanın temel amacının bir başka mekanda, daha sınırlı da olsa gerçekleştirilmesi arzusuna dayalıdır. Su kıyısı parklarının / rekreasyonel alanların bir başka özelliği; yapı yaklaşma sınırları içinde, yapılanma koşulları tanımlanmış, az yoğun yapılı veya yapısız rekreatif tesisleri barındıracak olmasıdır. Ancak bu tesisler ile; Boğaçay ve çevresi rekreasyon bölgeleri/su kıyısı parkları yalnız yakın çevresine değil, tüm Antalya'ya, hatta bölgeye yönelik olabilecektir. Nazım Plan bunu öngörmektedir. Boğaçay ve çevresini kapsayan alan bütününün, ancak, çok sınırlı ve olanak tanıyan belirli bir kesiminde, kamu mülkü bazı topraklar üzerinde turizm konaklama tesisleri (özellikle

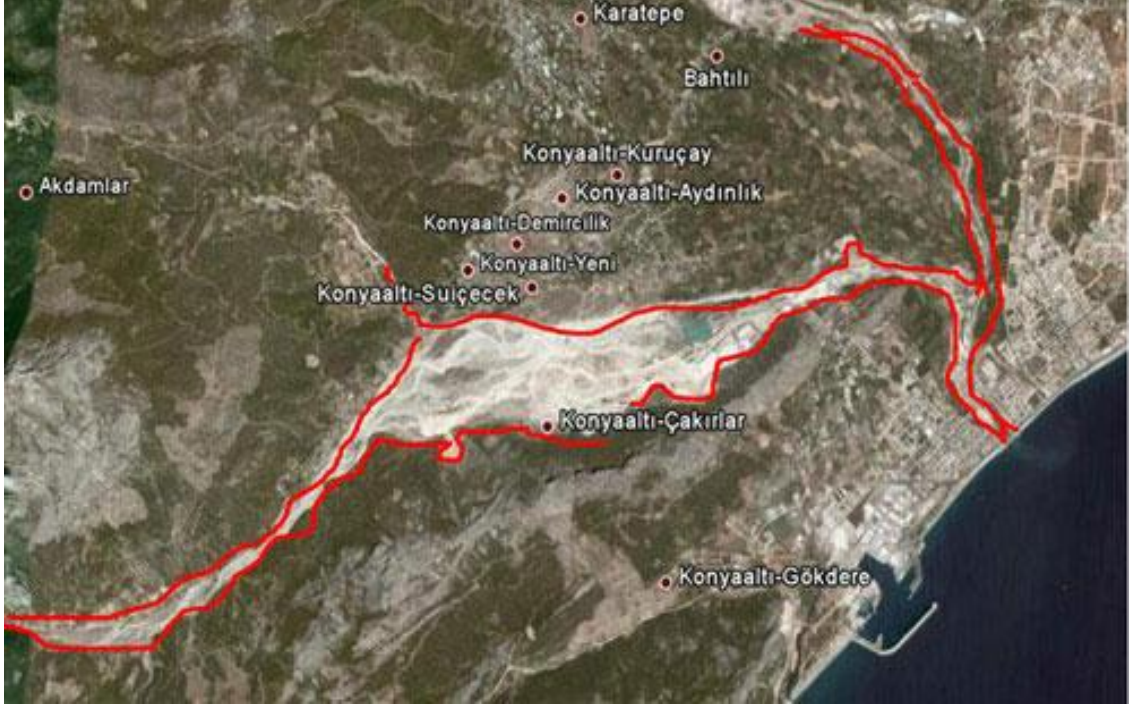
tatil köyleri) önerilmiştir. Bu öneri de rekreasyonel kullanım hedefleri bağlamındadır. Günübirlik yapılı, günübirlik yapısız ve Turizm Konaklama kullanışları bağımsız olarak mekanda kesin tanımlanmış olsalar da; mekanı çevreleyen 6 Bölge'de, konut ve pansiyon konut kullanışları da tercihli olarak belirlenmiştir. Bir başka anlatımla; konut / pansiyon konut bölgelerinde turizm konaklama ve günübirlik tesisler de yer alabilecektir. Böyle bir temel kararın, rekreasyonel alanlarının boyutlarını ve niteliğini zenginleştireceği belirtilmiştir (UTTA 199).

Konut kullanışları ve bunların gerektirdiği kentsel sosyal ve teknik donatı alanlarına hem Nazım Plan Revizyonu Açıklama Raporunda; hem de bu Raporun 11.1. başlıklı bölümünde su kıyısı parklarının tanımlanması aşamasında değinilmiştir. Burada bir kez daha altı çizilen konu ise, tüm konut alanlarının rekreasyonel kullanımları desteklemek amacıyla "tercihli" olarak tanımlanmasıdır. Farklı kentsel kullanışlar gene aynı amacı pekiştirmek için, mekânda özel olarak konumlandırıldığından bahsedilmiştir (UTTA1998).

Alanla ilgili olarak Deniz Ticaret Odası'nın bazı öngörü ve beklentileri olmuştur. Özellikle doğal liman ve barınak yapımı için kent içinde uygun alanların sınırlı oluşu ve var olan limanların kapasitelerini doldurması Antalya kentinde yeni barınak yeri arayışlarını gündeme getirmiştir. Antalya kentinin 20 yıllık ihtiyacını karşılayacak 20.000 kapasiteli yat limanı ve barınaklar dizisi alan için öngörülmüştür. Denizcilik Odası; Boğaçay dere yatağında yapılacak olan ayrıntılı fizibilite çalışmalarının arkasından projelendirilme başlatılabileceğini belirtmiştir (Şekil 4.14). Boğaçay'ın ıslahının tamamlanması sonucunda bu kapasitenin yirmi yıl sonrası olan 2028 yılında 20.000 tekne bağlama kapasitesine ulaşmasının mümkün olacağı belirtilmiştir (Anonim 2011f).

Bunun yanında 2009 seçimleri sırasında önceki dönemin Büyükşehir Belediyesi başkanı yeni dönemde de aday olarak Boğaçay için Deniz Ticaret Oda'sının da desteklediği bir proje lanse etmiştir. "Boğaçay- Bir Dünya Projesi" başlığı ile tanıtılan projede Boğaçay için büyük çapta akarsu kıyı ve liman düzenlemesi öngörülmüştür. Bu projeye göre akarsu ağız deniz suyu ile doldurulacak ve bu sayede deniz taşıtlarının

akarsu içerisine girişi sağlanmış olacaktır. Boğaçay ve çevresine büyük bir yatırımı öngören proje ile turisti şehir merkezine çeken, istihdam yaratan bir mekân yaratmayı amaçlamaktadır (Anonim 2009b).

Şekil 4. 14. Deniz Ticaret Odası Antalya şubesinin Boğaçay için öngördüğü proje (Anonim 2011f)

Proje kapsamında yat limanları, yelken ve su sporları için alanlar, yeşil alanlar, kafeterya ve restoranlar öngörülmüştür. Antalya'nın geleceğine yönelik büyük bir yatırım olduğu savunulan projenin, gelecek dönemde kentin önemli bir çekim merkezi olacağından söz edilmektedir. Doğal dokunun da koruma altına alınmasını öngören bu projede Çakırlar Bölgesi'nin önemli bir çekim merkezi olacağı vurgulanmıştır (Anonim 2009b). Projede öngörülen kullanımlar ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Yat limanı
- Sembolik karakterli deniz feneri
- Nehir marina (tekne ve yat iskeleleri)
- İki adet açılabilir köprü
- Yüzer kafeterya ve dinlenme alanları
- Kültür ve rekreasyon alanları

- Yaya aksları
- Su altı akvaryumu
- Deniz müzesi
- Sergi alanları (Anonim 2009b)

Çeşitli konsept çizim ve canlandırmayla tanıtılan proje için birçok el ilanı dağıtılmış, internet sayfaları oluşturulmuş ve kentin gündeminde uzunca bir zaman tartışılmıştır. Başkanlık seçimlerinden sonra da tartışılmaya devam eden ve çeşitli toplantıların yapılmasına neden olan proje yeni dönemde içme suyu kaynaklarına zarar vereceği nedeniyle askıya alınmıştır. Ancak daha sonrasında 2011 Genel seçimleri sırasında yine şehir gündemine taşınmış ve bu dönemde açıklanan birçok proje ile birlikte anılır olmuştur (Anonim 2009b).

Bunun yanında Konyaaltı Belediye'si İmar Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde alınan bilgiler doğrultusunda, alan için 2009 seçimleri sonrasında Konyaaltı Belediyesi'nin alanda bazı planlamalar yaptığını, alanla ilgili fizibilite çalışmaları yapıldığı, 1/1.000 ölçekte uygulama imar planı hazırlandığı bilgisi alınmıştır. Özellikle Turizm bölgesi ilan edilmesi ve sonrasında bu kararı Danıştay'ın bozması kent içinde bütün çevrelerin bu bölge ile ilgilenmesine neden olmuştur (Anonim 2011d).

Sonrasında yaşanan süreçte Konyaaltı Belediye'sinin bölge için planlama çalışmalarında UTTA'nın kararlarını temel alan ve Boğaçay ve Göksu için rekreasyon alanlarının olacağı bir planlama öngörülmüştür. Boğaçay'ın ve Göksu kıyısının bir yeşil yol olarak kullanılmasının öngörüldüğü planlamada, iç ve orta kesimlerde ekolojik pazarların kurularak bölgedeki kırsal üretim dokusunun destekleneceği ve hafta sonlarında Çakırlar bölgesinde oluşan yoğunluğun bu bölgeye aktarılacağı öngörüldüğü bilgisi alınmıştır. Ancak planlanan Batı Antalya Çevre yolu projesi ve alandaki mülkiyet sorunlarından dolayı projenin hayata geçirilmesi askıya alınmıştır (Anonim 2011d).

4. 3. Halkın Boğaçay ile İlgili Görüş ve Beklentileri

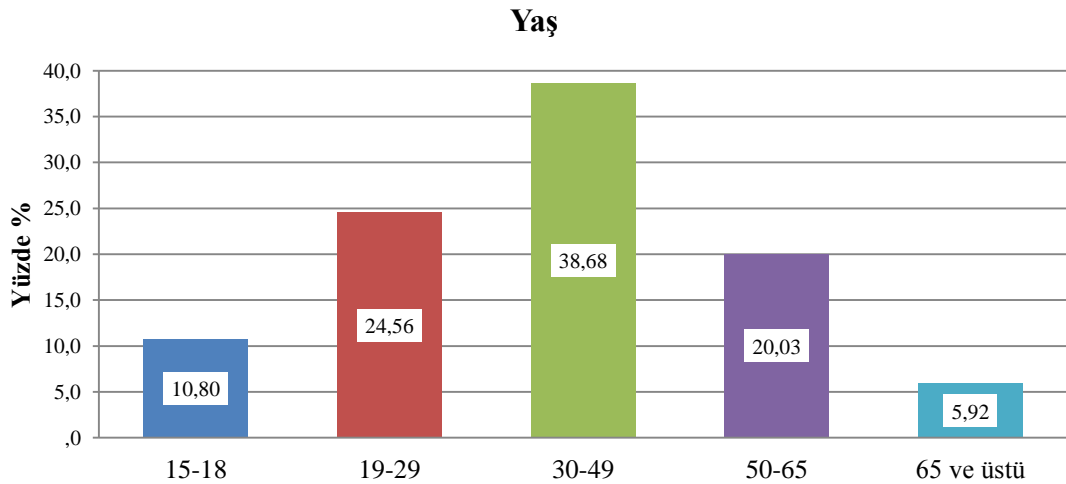
Araştırma kapsamında halkın Boğaçay ile ilgili görüş ve beklentilerini saptamak üzere bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçlarının analizi üç bölümden oluşmuştur. Analizin ilk bölümünde anket cevapları sıklık analizine tabii tutulmuştur. Bu analiz ankete katılanların görüşlerini anlamada yararlı olmuştur. İkinci bölümde ankette kullanıcıların verdikleri cevaplar Ki-kare istatistik yöntemi ile karşılıklı sorgulamalara tabii tutulmuştur. Bu bölüm kullanıcıların verdikleri cevapların tutarlılığını ve verdikleri cevaplara göre yönelimlerindeki değişimi tespit etmeyi sağlamıştır. Üçüncü ve son bölümde ise faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi ile Boğaçay'yla ilgili halkın rekreasyonel beklentilerini içeren çok sayıdaki önermenin az sayıdaki değişkenle ölçülmesi mümkün olmuştur.

4. 3. 1. Anket çalışmasının değerlendirilmesi ve halkın rekreasyonel tercihleri

Ankete katılan katılımcıların profilinin tespiti amacıyla sıklık analizleri yapılmış ve bulunan sonuçlar yüzde cinsinden belirtilmiştir.

4. 3. 1. 1. Yaş

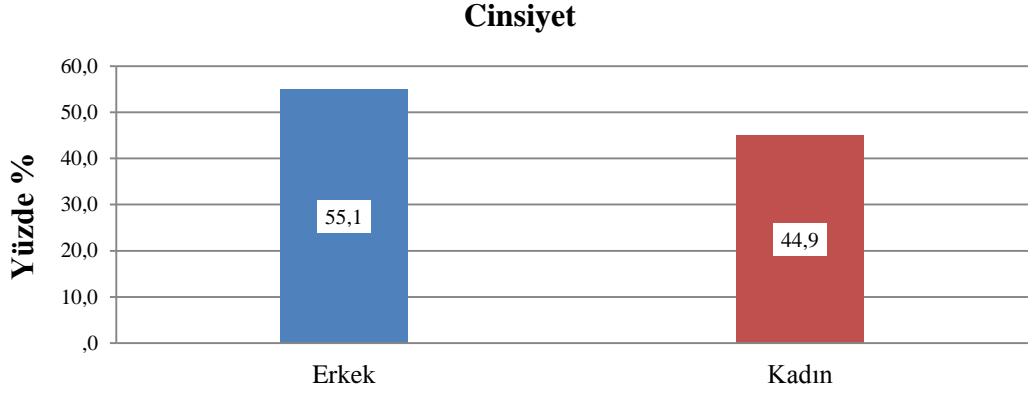
Ankete katılan kullanıcıların %38,58'i 30-49 yaş grubu içerisinde, %10,8'i 15-18 yaş, %24,56'sı 19-29 yaş, %20,03'ü 50-65 yaş grubunda ve %5,92'si 65 yaş üzerindedir (Şekil 4.15). Çıkan sonuçlardan anlaşıldığı gibi ankete katılanların çoğunluğunu 30-49 yaş arasındaki bireyler oluşturmaktadır.

Şekil 4. 15. Ankete katılanların yaş dağılımları

4.3.1.2. Cinsiyet

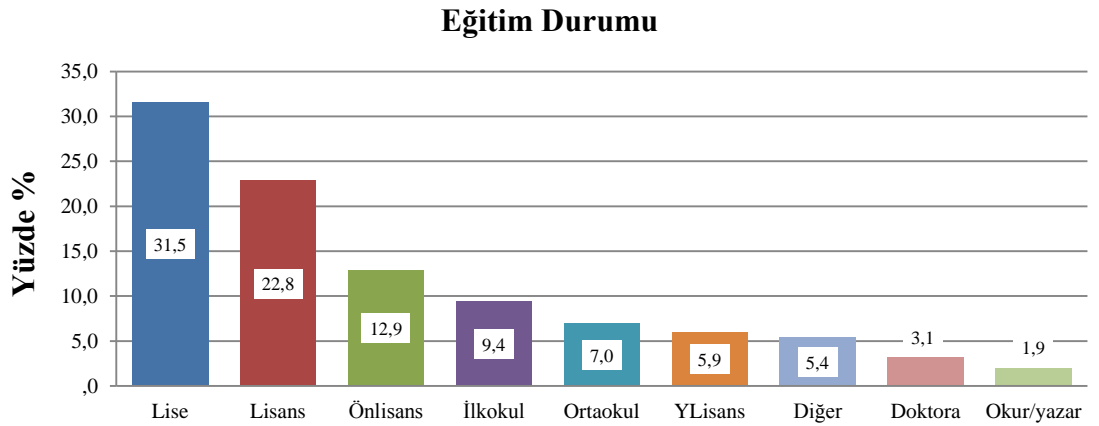
Ankete katılan kullanıcılar %55,1 oranında erkeklerden ve %44,9 oranında ise kadınlardan oluşmaktadır (Şekil 4.16). Sonuçlardan da anlaşılacağı gibi anket çalışmasına katılan kullanıcıların çoğunluğunu erkek bireyler oluşturmaktadır.

Şekil 4. 16. Ankete katılanların cinsiyet dağılımları

4.3.1.3. Eğitim durumu

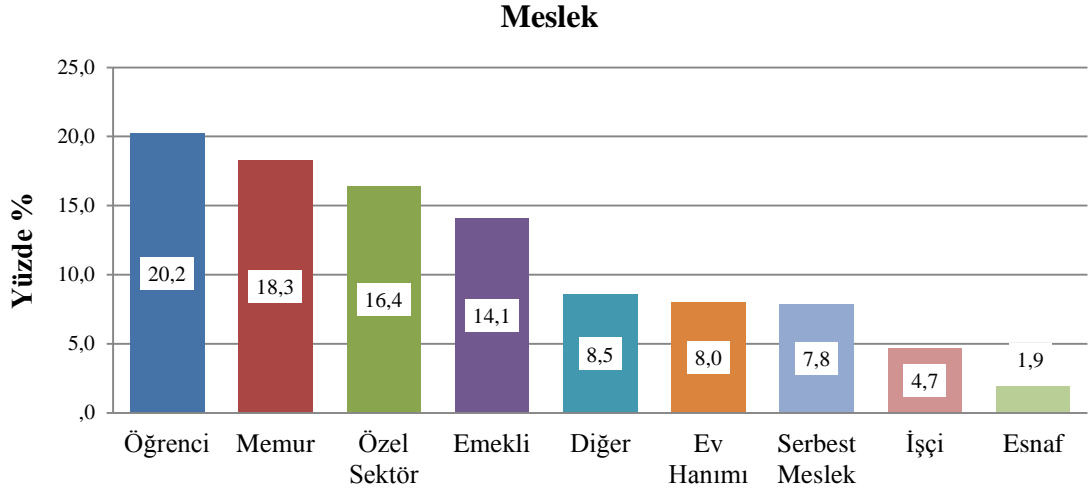
Ankete katılan kullanıcıların eğitim durumuna bakıldığında %31,5'inin lise, %22,8'inin lisans, %12,8'inin önlisans, %9,4'ünün ilkokul, %6,9'unun ortaokul, %5,9'unun yüksek lisans, %3,1'inin ise doktora mezunu olduğu ve %1,9'unun okur/yazar düzeyinde eğitime sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun yanında ankete katılanlardan %5,4'lük kısmı ise "diğer" şıkkını işaretlemişlerdir (Şekil 4.17). Sonuçlardan da anlaşılacağı gibi ankete katılan kullanıcıların çoğunluğunu lise düzeyinde eğitim görmüş bireyler oluşturmaktadır.

Şekil 4. 17. Ankete katılanların eğitim durumu dağılımları

4.3.1.4. Meslek

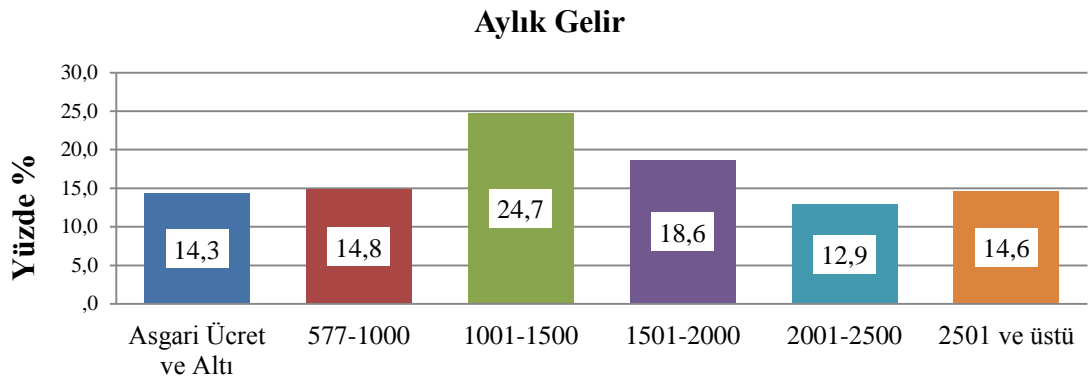
Ankete katılan kullanıcıların meslek dağılımına bakıldığında %4,53'ünün işçi, %16,38'inin özel sektörde çalıştığı, %7,84'ünün serbest meslek sahibi, %18,29'unun memur, %1,92'sinin esnaf, %14,11'inin emekli, %20,21'inin öğrenci ve %8,01'inin ise ev hanımı olduğu ortaya çıkmıştır. Bunların dışında ankete katılanların %8,71'lik kısmı ise sayılan mesleklerin dışında “diğer” şikkını işaretlemişlerdir (Şekil 4.18).

Şekil 4. 18. Ankete katılanların mesleklerinin dağılımları

4.3.1.5. Aylık gelir

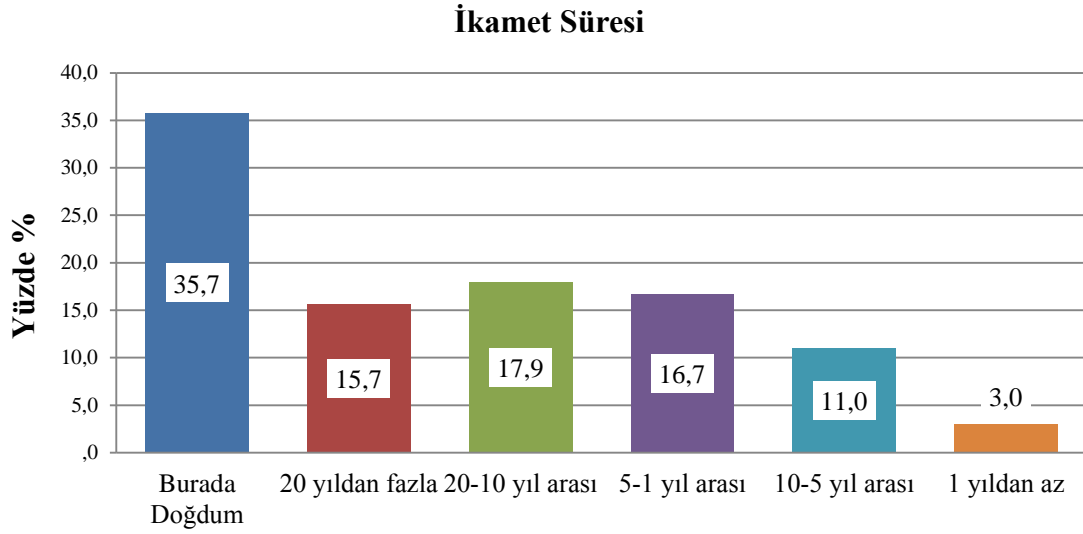
Ankete katılan kullanıcıların aylık gelir durumuna bakıldığında %24,7'sinin 1001-1500 TL arasında, %18,6'sının 1501-2000 TL arasında, %14,8'inin 577-1000 TL arasında, %14,6'sının ise 2501 TL ve üstünde bir gelire sahip olduğu, %14,3'ünün asgari ücret ve altında ve %12,9'unun 2001-2500 TL arasında bir gelire sahip olduğu gözlemlenmektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4. 19. Ankete katılanların aylık gelir dağılımları

4. 2. 1. 6. İkamet süresi

Ankete katılan kullanıcıların Antalya’da ikamet sürelerine bakıldığında ise %35,71’inin Antalya’da doğduğu, %15,68’inin 20 yıldan fazla süredir, %17,94’ünün 20-10 yıl arasında, %10,98’inin 10-5 yıl arasında, %16,72’sinin 5-1 yıl arasında bir süre için Antalya’da ikamet ettiği, %2,96’nın ise 1 yıldan az bir süredir Antalya’da ikamet ettiği gözlemlenmektedir (Şekil 4.20). Anket sonuçlarının gösterdiği gibi ankete katılan kullanıcıların çoğunun Antalya’da doğdukları tespit edilmiştir.

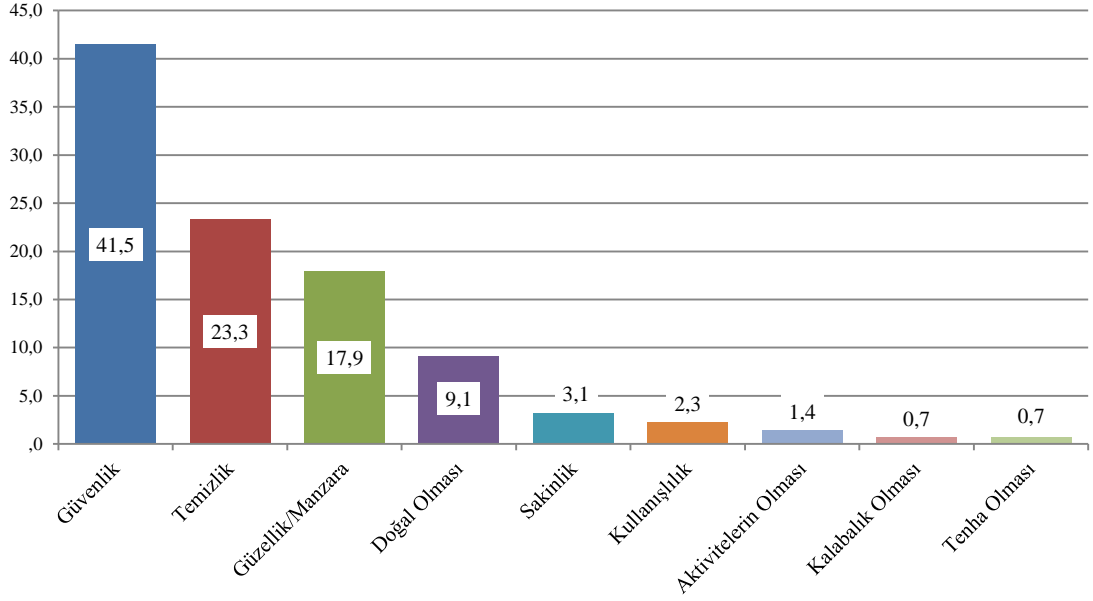

Şekil 4. 20. Ankete katılanların Antalya'daki ikamet süresi

4. 2. 1. 7. Kullanıcıların yeşil alanlarda aradıkları niteliklerin değerlendirilmesi

Ankette demografik sorgulamalarının sonrasında sorulan ilk soru, parklarda veya yeşil alanlarda aradıkları niteliklerle ilgilidir. Kullanıcıların yeşil alanlarda aradıkları niteliklerin neler olduğuna bakıldığında %41,5’inin güvenliğe, %23,3’ünün temizliğe, %17,9’unun manzaraya, %9,1’inin doğal olmasına, %3,1’inin sakinliğe, %2,3’ünün, kullanışlılığa, %1,4’ünün aktivitelerin olmasına, %0,7’sinin yeşil alanın kalabalık olmasına ve yine %0,7’sinin ise تنها olmasına önem verdiği gözlemlenmektedir (Şekil 4.21). Anket sonuçlarının gösterdiği gibi ankete katılan pek çok kullanıcı parklarda veya yeşil alanlarda güvenliğe önem vermektedir.

Bir park veya yeşil alanda aradığımız nitelikler nelerdir ?

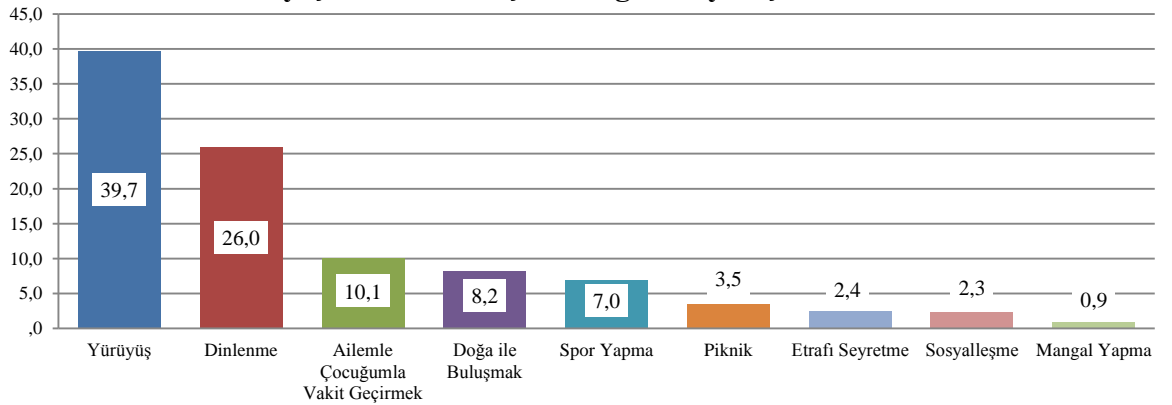

Şekil 4. 21. Kullanıcıların yeşil alanlarda aradıkları niteliğin dağılımı

4. 2. 1. 8. Kullanıcıların yeşil alanlarda yaptıkları faaliyetlerin değerlendirilmesi

Ankette sorulan bir diğer soru da ankete katılan kullanıcıların yeşil alanları en çok hangi faaliyetler için kullandıkları ile ilgilidir. Kullanıcıların %39,7'si yürüyüşü, %26,0'sı dinlenmeyi, %10,1'i ailesi ile vakit geçirmeyi, %8,2'si doğa ile buluşmayı, %7,0'si spor yapmayı, %3,5'i piknik yapmayı, %2,4'ü etrafı seyretmeyi, %2,3'ü sosyalleşmeyi ve %0,9'u ise mangal yapmayı tercih etmektedir (Şekil 4.22). Anket sonuçlarının gösterdiği gibi ankete katılan kullanıcıların çoğunun parkları veya yeşil alanları yürüyüş için kullanmaktadır.

Parkları ve yeşil alanları en çok hangi faaliyet için kullanmaktasınız?

Şekil 4. 22. Yeşil alanda gerçekleştirilen faaliyetlerin dağılımı

4. 2. 1. 9. Önermelere verilen cevaplara uygulanan sıklık analizi

Ankette beşinci, altıncı ve yedinci sorularda kullanıcılara 32 adet önerme sunulmuş ve bu önermeleri beşli likert ölçeğinde değerlendirmeleri istenmiştir. Ankette kullanıcıların önermelere verdikleri cevaplara sıklık analizi uygulanmıştır. Bu şekilde önermelere kaç kullanıcının, ne ölçüde katıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır (Çizelge 4.3).Anketin beşinci sorusunda kullanıcılardan, genel olarak oturdukları bölgedeki açık ve yeşil alanlar ile Antalya'daki akarsu kıyısı kullanımlarıyla ilgili önermeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Bu soruda verilen önermelerde 1 puanı kullanıcının önermeye kesinlikle katılmadığını belirtirken, 3 puanı kararsız kaldığını, 5 puanı ise önermeye kesinlikle katıldığını belirtmektedir.

Beşinci soru ile ilgili önermelerden ilk beş önermenin aritmetik ortalaması 3'ün altındadır. Sadece altıncı önerme olan “Antalya’da akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve nitelikli olduğunu düşünmekteyim” sorusuna ağırlıklı olarak katılım görülmektedir ($x = 3,02$). Analizlerden de anlaşıldığı gibi ağırlıklı olarak kullanıcılar, yaşadıkları çevrenin ihtiyaçları olan her türlü olanağı sunmayan kirli ve sağlıksız bir çevre olduğu, açık ve yeşil alanların sosyalleşme olanağı olmayan, güzel ve estetik değerlerden yoksun ve doğaya olan ihtiyacı karşılamada yetersiz olduğunu düşünmekte. Bunun yanında bölge parklarının tasarım ve planlama bakımından yeterli olmadığı kanısını taşımaktalar.

Diğer taraftan sıklık analizine bakıldığında önermelere katılımı katılmama arasındaki farkın da oldukça küçük olduğu dikkati çekmektedir. Beşinci sorunun ilk önermesi olan “yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir” önermesine kullanıcıların %42,5’i katılırken (“Kesinlikle Katılıyorum” + “Katılıyorum”), %38’i katılmamaktadır (“Kesinlikle Katılmıyorum” + “Katılmıyorum”)¹. “Yaşadığım çevredeki açık yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır” önermesine % 41,3 kullanıcı katılırken, %38,2 kullanıcı katılmamaktadır.

¹ Bundan sonraki değerlendirmelerde yine aynı şekilde “Kesinlikle Katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevapları toplanarak katılım düzeyi, “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” cevapları toplanarak ise katılmama düzeyi ortaya konmuştur.

Çizelge 4. 3. Ankette kullanıcılara sunulan önermeler ve alınan cevaplar

Önermeler	Katılım Düzeyi	Kesinlikle				\bar{x}	
		Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılıyorum		
Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.		%27,5	%10,5	%19,2	%27,0	%15,9	2,93
Yaşadığım çevredeki Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır.		%25,1	%13,1	%20,6	%25,8	%15,5	2,94
Yaşadığım çevredeki yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır		%24,6	%12,4	%20,2	%25,3	%17,6	2,99
Oturduğum bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım		%34,3	%13,9	%20,4	%20,4	%11,0	2,60
Yaşadığım çevredeki Açık yeşil alanlar bireylerin Doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir		%36,8	%15,7	%19,5	%19,2	%8,9	2,48
Antalya'da akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve nitelikli olduğunu düşünmekteyim		%18,1	%16,7	%30,7	%13,6	%20,9	3,02
Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır.		%55,2	%10,5	%12,5	%5,9	%15,9	2,17
Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır.		%37,8	%12,0	%17,8	%12,7	%19,7	2,64
Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur.		%57,7	%11,1	%16,7	%6,6	%7,8	1,96
Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur.		%57,7	%12,2	%12,7	%7,7	%9,8	2,00
Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/ görüntüye sahiptir.		%53,8	%14,5	%16,2	%8,4	%7,1	2,01
Boğaçay mevcut haliyle yakın çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır.		%31,9	%13,2	%26,5	%11,8	%16,6	2,67
Boğaçay mevcut haliyle kentli insanın ulaşabileceği alanlardan biridir		%34,3	%16,2	%17,9	%14,8	%16,7	2,63
Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır.		%19,0	%11,3	%30,1	%15,5	%24,0	3,14
Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır.		%28,2	%13,6	%24,2	%11,1	%22,8	2,87
Boğaçay mevcut haliyle çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir.		%25,1	%9,4	%25,3	%12,7	%27,5	3,08
Boğaçay mevcut haliyle yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olmaktadır.		%16,7	%9,2	%29,8	%16,7	%27,5	3,29
Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir.		%13,6	%9,1	%22,8	%17,1	%37,5	3,56
Boğaçayda mevcut durumda gezinti yapmak tehlikelidir.		%17,8	%7,5	%24,0	%14,6	%36,1	3,44
Boğaçay, liman bölgesini kentten kopartmaktadır.		%39,7	%9,6	%20,9	%10,3	%19,5	2,60
Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır.		%22,0	%3,1	%10,8	%13,4	%50,7	3,68
Boğaçay'ın üstünün kapatılarak ıslah edilmesi gerekmektedir.		%70,7	%11	%12	%2,4	%3,8	1,57
Boğaçay'ın kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı vardır.		%1,6	%1	%7	%11,5	%78,9	4,65
Boğaçay'ın iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünülebilir.		%1,2	%1,9	%7,8	%11,8	%77,2	4,62
Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir.		%2,1	%1,2	%8,4	%17,9	%70,4	4,53
Boğaçay'ın yat turizmi için kullanılması gerekmektedir.		%42,3	%10,6	%24,6	%7,8	%14,6	2,42
Boğaçay Konyaaltı beldesi için bir Yeşil Yol olarak kullanılabilir potansiyele sahiptir.		%2,3	%2,8	%12,4	%20,9	%61,7	4,36
Boğaçay'a paralel bir araç yolu kesinlikle olmamalı veya kullanımına hizmet eden yollar bulunmalıdır.		%5,9	%5,2	%15,9	%13,9	%59,1	4,14
Boğaçay uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon olanaklarına sahip olabilecek niteliktedir		%3,1	%2,1	%17,1	%17,1	%60,6	4,30
Boğaçay kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir		%51,4	%11,3	%19,0	%8,5	%9,8	2,14
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında belediye aktif rol almalıdır.		%1,7	%1,4	%6,3	%9,1	%81,5	4,67
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında halk aktif rol oynamalıdır.		%2,6	%2,1	%8,9	%18,5	%67,9	4,47

\bar{x} Aritmetik ortalamayı ifade etmektedir.

Üçüncü önerme olan “yaşadığım çevredeki yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır” önermesi değerlendirildiğinde kullanıcıların %42,9’unun bu önermeye katıldığı ve %37’sinin katılmadıkları görülmektedir.

Diğer bir önerme olan “Oturduğum bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım” önermesi değerlendirildiğinde ilk üç önermeden farklı olarak kullanıcıların büyük çoğunluğu olan %48,2’sinin bu önermeye katılmadıkları, %31’lik bir kısmının ise katıldığı görülmüştür. Beşinci sorunun dördüncü önermesi “Yaşadığım çevredeki açık yeşil alanlar bireylerin doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir” e kullanıcıların %52,5’i katılmadıkları, %28,2’si katıldığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Aradaki farkın oldukça açık olması dikkat çekicidir. Akarsu kıyılarıyla ilgili beşinci sorunun son önermesi “Antalya’da akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve nitelikli olduğunu düşünmekteyim” önermesi değerlendirildiğinde kullanıcıların %34,5’i katıldıkları, %34,1’inin ise katılmadıkları gözlemlenmektedir.

Ankette sorulan altıncı soruda kullanıcılara Boğaçay’ın mevcut durumuna yönelik önermeler sunulmuş ve bunları değerlendirmeleri istenmiştir. Bu önermelerle amaçlanan kullanıcıların Boğaçay’ın mevcut durumuyla ilgili olarak nasıl bir tutum içerisinde olduklarının ölçülmesidir. Bu soruda verilen önermelerde 1 puanı kullanıcının önermeye kesinlikle katılmadığını belirtirken, 3 puanı kararsız kaldığını, 5 puanı ise önermeye kesinlikle katıldığını belirtmektedir.

Boğaçay’ın mevcut durumunu ilgilendiren önermelerin aritmetik ortalamaları değerlendirildiğinde 9 önermenin aritmetik ortalaması 3’ün altında, beş önermenin aritmetik ortalaması ise 3’ün üzerindedir. Aritmetik ortalaması 3’ün üzerinde olan önermelerden yola çıkarak ankete katılan kullanıcıların, Boğaçay ve çevresinin birçok bitki ve havyan türü için sığınak olduğu, Boğaçay’ın çevresindeki oturanlar için sorun ve tehlike oluşturduğu, yağışlı havalarda sele ve taşkınlara sebep olduğu, çevre sorunları ve kirlenmeyi temsil ettiği ve çevresinde gezinti yapmanın tehlikeli olduğu kanısını taşıdıkları söylenebilir.

Bunun yanında aritmetik ortalaması 3'ün altında olan önermelere dayanarak kullanıcıların ağırlıklı çoğunluğu Boğaçay'ın mevcut durumunun değişmesi gerektiği, doğal ve ekolojik bir değer taşımadığı, balıkçılık, tekneyle gezinti gibi faaliyetlere uygun olmadığı, güzel bir manzara ve görüntüye sahip olmadığı, yakın çevresindeki konutlara bir rant sağlamadığı, kentlilerin ulaşamayacağı bir alan olduğu, önemli bir doğa alanı olmadığı ve liman bölgesini kentten koparmadığı görüşünü paylaşmaktadırlar.

Ankette sorulan yedinci soruda kullanıcıların Boğaçay'ın geleceğiyle ilgili beklentilerine yönelik önermeler sunulmuş ve bunları değerlendirmeleri istenmiştir. Bu önermelerle amaçlanan kullanıcıların Boğaçay'ın geleceği ile ilgili olarak nasıl bir tutum içerisinde olduklarının ölçülmesidir. Bu soruda verilen önermelerde 1 puanı kullanıcının önermeye kesinlikle katılmadığını belirtirken, 3 puanı kararsız kaldığını, 5 puanı ise önermeye kesinlikle katıldığını belirtmektedir.

Yedinci soruya ait önermelerin aritmetik ortalaması 3'ün altında olan 3 önermeye göre ankete katılan kullanıcıların büyük çoğunluğunun Boğaçay'ın üzerinin kapatılarak ıslah edilmesine karşı olduğu, yat turizmi için kullanılmaması gerektiği ve Boğaçay kıyısı paralelinde araç trafiği istemedikleri anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalaması 3'ün üstünde olan 9 önermeden anlaşıldığına göre kullanıcıların büyük çoğunluğu, Boğaçay'ın taşkınlardan korunmak için ıslah edilmesi gerektiğine, kıyı boyunca bir park düzenlemesi ihtiyacı olduğuna, bu düzenleme ile bir çekim alanı olabileceğine, ekolojik doğal alanlarının onarılması gerektiğine, yeşil yol olarak bir potansiyelinin olduğuna, yaya yollarının yapılması gerektiğine, yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon olanaklarına sahip olabilecek nitelikler taşıdığına, kentte kazandırılmasında Belediyelerin aktif bir rolü olduğuna inanmaktadırlar.

Yedinci sorudaki “Boğaçay'ın kente kazandırılmasında Belediye aktif rol almalıdır” önermesine kesinlikle katılan kullanıcı oranı %81,5, “Boğaçay'ın kıyısı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyaç vardır” önermesine kesinlikle katılan kullanıcı oranı %78,9'dur. Bu iki önermenin aldığı katılımcı oranları anketteki en yüksek katılıcı değerlerini ifade etmektedir.

Anketin sekizinci sorusunda kullanıcılara Boğaçay'a yönelik EK-2'de verilen kullanım önerileri görselleri sunulmuş ve bu görselleri beşli likert ölçeğinde değerlendirmeleri istenmiştir. Ankette kullanıcıların öneri görsellere verdikleri cevaplara sıklık analizi uygulanmıştır. Bu şekilde görsellere kaç kullanıcının, ne ölçüde katıldığı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Verilen cevaplara göre görsellere kullanıcıların verdikleri cevaplar Çizelge 4.4'te görülmektedir.

Çizelge 4. 4. Anketin Sekizinci sorusunda gösterilen ileriye yönelik senaryo alternatifi görsellerine kullanıcıların katılım durumu

Önermeler	Katılım Düzeyi					\bar{x}
	Bu alanı kesinlikle kullanmam	Bu alanı kullanmam	Kararsızım	Bu alanı kullanırım	Bu alanı kesinlikle kullanırım	
Fotoğraf I	% 5,6	% 5,7	% 14,1	% 16,9	% 57,7	4,15
Fotoğraf II	% 34,3	% 14,5	% 25,6	% 16,0	% 9,6	2,52
Fotoğraf III	% 13,9	% 9,6	% 34,7	% 20,2	% 21,6	3,25
Fotoğraf IV	% 11,3	% 9,8	% 21,4	% 23,0	% 34,5	3,59
Fotoğraf V	% 48,8	% 8,7	% 17,8	% 10,6	% 14,1	2,32

Kullanıcılara gösterilen görsellerden, kullanıcıların %74,6'sının olumlu görüş bildirdiği Fotoğraf I %57,7 oranındaki kesinlikle kullanırım diyenlerle en yüksek değeri almıştır. Bunu %57,5 olumlu görüş ile Fotoğraf IV izlemektedir. Fotoğraf IV'ü kesinlikle kullanırım diyenlerin oranı %34,5'tir. Bu sonuçlara göre kullanıcıların çoğunun Fotoğraf I ve Fotoğraf IV'teki öneri alanları kullanma eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Fotoğraf I ve Fotoğraf IV görsellerindeki alanların yaya yolları ile desteklenmiş yeşil dokusu ile dikkat çekici diğer bir değişle bitkisel ve yapısal olarak düzenlenmiş alanlar olması önem taşımaktadır.

Kullanıcılara gösterilen Fotoğraf II ve Fotoğraf V'e verilen yanıtlar değerlendirildiğinde kullanıcıların bu öneri alanları beğenmedikleri ve çoğunlukla kullanmayacakları söylenebilir. Her iki fotoğraftaki görsellerin doğal yapıdan uzak tamamen kentsel nitelik taşıyan alanlar olması kullanıcıların doğal akarsu çevrelerini tercih ettiklerinin bir göstergesidir.

Kullanıcılara gösterilen Fotoğraf III 'e verilen yanıtlar değerlendirildiğinde kullanıcıların %34,7'sinin öneri görseldeki alan hakkında kararsız kaldıkları, %21,6'sının görseldeki alanı kesinlikle kullanacaklarını belirttikleri, %20,2'sinin %13,9'unun alanı kesinlikle kullanmayacaklarını, %9,6'sının alanı kullanmayacaklarını belirttikleri gözlemlenmektedir. Bu sonuçlara göre kullanıcıların bu önerme karşısında tam bir fikir birliğinde olmadıkları ancak kullanma eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür. Bu görsel tamamıyla doğal nitelikli bir alan olup, düzenlenmemiş algısının kullanıcılar üzerinde kararsızlığa neden olduğu düşünülmektedir.

4. 3. 2. Ki-kare analizi

Çalışma kapsamındaki anketlerin değerlendirilebilmesinde kullanıcıların mevcut yeşil alanların hangi özelliklerinden dolayı yeşil alanları tercih ettikleri ve hangi faaliyetleri gerçekleştirdiğini çözümlenmek amacıyla kullanıcı grupları ve bahsi geçen konular arasında Ki-kare anlamlılık testleri yürütülmüştür. Ki-kare testleri sayesinde verilen cevaplar arasında anlamlılık testleri yapılabilmesi mümkün olmuştur. Test kapsamında çıkan sonuçlar alt başlıklar halinde verilmiştir. Bunun yanı sıra beşinci, altıncı ve yedinci soruda sorulan önermeler ile öneri alan kullanım senaryolarının kendi aralarında da bir dizi ki-kare testi uygulanmıştır.

4. 3. 2. 1. Yaş

Yapılan Ki-kare testi sonuçlarında yeşil alanlarda kullanıcıların aradıkları niteliklerin ve kullanıcıların yeşil alanlara hangi amaçla gittiklerinin yaşa göre anlamlı farklıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Yapılan testler sonrasında yaşa bağlı olarak yeşil alanlarda aranan niteliklerde anlamlı şekilde farklılaşmanın olmadığı gözlemlenmektedir ($X^2=30,20$, $p>,05$).

Bu bir anlamda bütün yaş gruplarının yeşil alanda aradıkları niteliklerde anlamlı bir farklılaşma olmadığını ortaya çıkartmaktadır. Bütün yaş gruplarından kullanıcılar ağırlıklı olarak yeşil alanlarda aradıkları nitelik olarak yeşil alanların güvenli olmasının üzerinde durmaktadır. Benzer bir şekilde yeşil alanların temizliği aranan nitelik olarak ikinci sırayı almaktadır (Çizelge 4.5). Sadece 19-29 yaş grubu arasında kullanıcıların

Güzellik/Manzara'yı ikinci sırada aradığı nitelik olarak ortaya çıkmıştır. Güzellik/Manzara diğer yaş gruplarında aranılan üçüncü nitelik olarak ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4. 5. Yaş ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi

		Yaş					Toplam	
		15-18	19-29	30-49	50-65	65 ve üstü		
Yeşil alan niteliği	Güvenlik	N	21	55	102	45	15	238
		% Yaş	33,9%	39,0%	45,9%	39,1%	44,1%	41,5%
	Güzellik/Manzara	N	11	31	39	20	2	103
		% Yaş	17,7%	22,0%	17,6%	17,4%	5,9%	17,9%
	Kullanışlılık	N	2	4	4	3	0	13
		% Yaş	3,2%	2,8%	1,8%	2,6%	0,0%	2,3%
	Temizlik	N	18	28	51	26	11	134
		% Yaş	29,0%	19,9%	23,0%	22,6%	32,4%	23,3%
	Aktivitelerin Olması	N	2	2	1	2	1	8
		% Yaş	3,2%	1,4%	0,5%	1,7%	2,9%	1,4%
	Doğal Olması	N	4	14	18	14	2	52
		% Yaş	6,5%	9,9%	8,1%	12,2%	5,9%	9,1%
	Kalabalık Olması	N	0	0	2	1	1	4
		% Yaş	0,0%	0,0%	0,9%	0,9%	2,9%	,7%
	Tenha Olması	N	0	2	0	2	0	4
		% Yaş	0,0%	1,4%	0,0%	1,7%	0,0%	,7%
	Sakinlik	N	4	5	5	2	2	18
		% Yaş	6,5%	3,5%	2,3%	1,7%	5,9%	3,1%
Toplam	N	62	141	222	115	34	574	
	% Yaş	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=30,20$; $sd=32$; $P=,558$

Yine yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre yaşa bağlı olarak yeşil alanlarda yapılan faaliyetler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir ($X^2=90,20$, $p<,001$). Bu bir anlamda beklenen bir sonuçtur. Çünkü bilindiği gibi alandaki aktiviteler ve aktivitelerin içeriği yaşa ve fizyolojik gereksinimlere göre değişmektedir. Bütün yaş gruplarında yürüyüş ve dinleme aktiviteleri ağırlıklı olarak tercih edilirken, üst yaş gruplarında aile ile vakit geçirmek ve doğa ile buluşma aktiviteleri kullanıcı tercihleri arasında fark edilmektedir (Çizelge 4. 6).

Çizelge 4. 6. Yaş ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi

		Yaş					Toplam	
		15-18	19-29	30-49	50-65	65 ve üstü		
Yeşil alan Faaliyet	Yürüyüş	N	29	50	85	49	15	228
		% Yaş	46,8%	35,5%	38,3%	42,6%	44,1%	39,7%
	Dinlenme	N	19	47	39	35	9	149
		% Yaş	30,6%	33,3%	17,6%	30,4%	26,5%	26,0%
	Piknik	N	1	7	10	2	0	20
		% Yaş	1,6%	5,0%	4,5%	1,7%	0,0%	3,5%
	Mangal Yapma	N	3	1	1	0	0	5
		% Yaş	4,8%	0,7%	0,5%	0,0%	0,0%	,9%
	Spor Yapma	N	4	14	14	8	0	40
		% Yaş	6,5%	9,9%	6,3%	7,0%	,0%	7,0%
	Sosyalleşme	N	2	4	5	1	1	13
		% Yaş	3,2%	2,8%	2,3%	0,9%	2,9%	2,3%
	Etrafı Seyretme	N	1	4	5	4	0	14
		% Yaş	1,6%	2,8%	2,3%	3,5%	0,0%	2,4%
	Ailemle Çocuğumla Vakit Geçirmek	N	1	5	46	5	1	58
		% Yaş	1,6%	3,5%	20,7%	4,3%	2,9%	10,1%
Doğa ile Buluşmak	N	2	9	17	11	8	47	
	% Yaş	3,2%	6,4%	7,7%	9,6%	23,5%	8,2%	
Toplam	N	62	141	222	115	34	574	
	%Yaş	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=90,20$; $sd=32$; $P=,000$

4. 3. 2. 2. Eğitim durumu

Yapılan ki-kare testi sonuçlarında yeşil alanlarda kullanıcıların aradıkları niteliklerin ve kullanıcıların yeşil alanlara hangi amaçla gittiklerinin eğitim durumuna göre anlamlı farklıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Yapılan testler sonucunda eğitim durumuna bağlı olarak yeşil alanlarda aranan niteliklerde anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu gözlemlenmektedir ($X^2=86,30$ $p<,05$) (Çizelge 4.7). Bu bir anlamda değişik eğitim seviyesine sahip kullanıcıların yeşil alanda aradıkları niteliklerde anlamlı bir farklılaşma olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bütün eğitim gruplarından kullanıcılar ağırlıklı olarak yeşil alanlarda aradıkları nitelik olarak yeşil alanların güvenli olmasının üzerinde durmaktadır. Benzer bir şekilde yeşil alanların temizliği aranan nitelik olarak ikinci sırayı almaktadır (Çizelge 4.7). Bir tek lisans seviyesinde eğitim almış kullanıcıların, güzellik/manzarayı ikinci sırada aradığı nitelik olarak belirttiği ortaya çıkmıştır. Güzellik/manzara diğer eğitim gruplarında aranılan üçüncü niteliktir.

Çizelge 4. 7. Eğitim Durumu ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi

		Eğitim Durumu										
		Okur/yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	YLisans	Doktora	Diğer	Toplam	
Yeşil alan niteliği	Güvenlik	N	5	16	13	74	40	49	17	8	16	238
		% Eğitim	45,5%	29,6%	32,5%	40,9%	54,1%	37,4%	50,0%	44,4%	51,6%	41,5%
	Güzellik/Manzara	N	0	12	10	35	8	31	5	2	0	103
		% Eğitim	0,0%	22,2%	25,0%	19,3%	10,8%	23,7%	14,7%	11,1%	0,0%	17,9%
	Kullanışlılık	N	0	0	0	4	2	6	0	1	0	13
		% Eğitim	0,0%	,0%	0,0%	2,2%	2,7%	4,6%	0,0%	5,6%	0,0%	2,3%
	Temizlik	N	5	16	12	40	18	22	8	3	10	134
		% Eğitim	45,5%	29,6%	30,0%	22,1%	24,3%	16,8%	23,5%	16,7%	32,3%	23,3%
	Aktivite Olması	N	0	1	0	2	0	2	2	0	1	8
		% Eğitim	0,0%	1,9%	0,0%	1,1%	0,0%	1,5%	5,9%	0,0%	3,2%	1,4%
	Doğal Olması	N	0	5	3	17	5	14	2	3	3	52
		% Eğitim	0,0%	9,3%	7,5%	9,4%	6,8%	10,7%	5,9%	16,7%	9,7%	9,1%
	Kalabalık Olması	N	0	2	0	0	0	1	0	1	0	4
		% Eğitim	0,0%	3,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,8%	0,0%	5,6%	0,0%	0,7%
	Tenha Olması	N	1	1	0	0	0	2	0	0	0	4
		% Eğitim	9,1%	1,9%	0,0%	0,0%	,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	,7%
Sakinlik	N	0	1	2	9	1	4	0	0	1	18	
	%Eğitim	0,0%	1,9%	5,0%	5,0%	1,4%	3,1%	0,0%	0,0%	3,2%	3,1%	
Toplam	N	11	54	40	181	74	131	34	18	31	574	
	%Eğitim	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
X ² =:86,30; sd=64 P=,033												

Yine yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre eğitime bağlı olarak yeşil alanlarda yapılan faaliyetler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir ($X^2=93,26$, $p<,05$) (Tablo 4.8).

Yeşil alandaki faaliyetlere bakıldığında yine benzer bir tablo görülmektedir. Eğitim durumuna göre alandaki aktiviteler ve aktivitelerin içeriği alınan eğitime göre değişmektedir. Birçok farklı eğitim grubundan kullanıcı yürüyüş ve dinleme aktivitelerini ağırlıklı olarak tercih etmiştir. Doktora seviyesinde eğitime sahip kullanıcıların belirgin bir şekilde tercih ettikleri doğa ile buluşma ise dikkat çekicidir. Bunların yanında diğer gruplarda aile ile vakit geçirmek ve doğa ile buluşma aktiviteleri kullanıcı tercihleri arasında fark edilmektedir (Çizelge 4. 8).

Çizelge 4. 8. Eğitim Durumu ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi

		Eğitim Durumu									Toplam	
		Okur/yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Önlisans	Lisans	YLisans	Doktora	Diğer		
Yeşil alan Faaliyet	Yürüyüş	N	6	22	13	65	28	51	18	9	16	228
		% Eğitim	54,5%	40,7%	32,5%	35,9%	37,8%	38,9%	52,9%	50,0%	51,6%	39,7%
	Dinlenme	N	3	14	13	55	23	28	6	2	5	149
		% Eğitim	27,3%	25,9%	32,5%	30,4%	31,1%	21,4%	17,6%	11,1%	16,1%	26,0%
	Piknik	N	0	4	3	8	1	4	0	0	0	20
		% Eğitim	0,0%	7,4%	7,5%	4,4%	1,4%	3,1%	0,0%	0,0%	0,0%	3,5%
	Mangal Yapma	N	0	0	1	3	0	1	0	0	0	5
		% Eğitim	0,0%	,0%	2,5%	1,7%	0,0%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	,9%
	Spor Yapma	N	0	1	0	16	10	9	3	1	0	40
		% Eğitim	0,0%	1,9%	0,0%	8,8%	13,5%	6,9%	8,8%	5,6%	0,0%	7,0%
	Sosyalleşme	N	0	1	2	4	1	5	0	0	0	13
		% Eğitim	0,0%	1,9%	5,0%	2,2%	1,4%	3,8%	0,0%	0,0%	0,0%	2,3%
	Etrafi Seyretme	N	2	3	0	3	0	6	0	0	0	14
		% Eğitim	18,2%	5,6%	0,0%	1,7%	,0%	4,6%	,0%	,0%	,0%	2,4%
	Ailemle Çocuğumla Vakit Geçirmek	N	0	7	4	14	7	18	4	3	1	58
		% Eğitim	0,0%	13,0%	10,0%	7,7%	9,5%	13,7%	11,8%	16,7%	3,2%	10,1%
	Doğa ile Buluşmak	N	0	2	4	13	4	9	3	3	9	47
		% Eğitim	0,0%	3,7%	10,0%	7,2%	5,4%	6,9%	8,8%	16,7%	29,0%	8,2%
	Toplam	N	11	54	40	181	74	131	34	18	31	574
		% Eğitim	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100	% 100

X²=93,26; sd=64 P=,009

4. 3. 2. 3. Meslek

Yapılan ki-kare testi sonuçlarında göre aylık gelir durumuna bağlı olarak yeşil alanlarda kullanıcıların aradıkları niteliklerin ve kullanıcıların yeşil alanlara hangi amaçla gittiklerinin eğitim durumuna göre anlamlı farklıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Yapılan testler sonrasında mesleğe bağlı olarak yeşil alanlarda aranan niteliklerde anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu gözlemlenmektedir ($X^2= 99,33$; $p<,05$) (Tablo 4.7).

Yapılan analiz değişik mesleklerden kullanıcıların yeşil alanda aradıkları niteliklerde anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucunu ortaya çıkartmıştır. Bütün meslek gruplarından kullanıcılar ağırlıklı olarak yeşil alanlarda aradıkları nitelik olarak yeşil alanların güvenli olmasının üzerinde durmaktadır. Ancak esnaf kullanıcılar eşit ağırlıkta güvenlik, güzellik/manzara ve temizliği seçmişlerdir. Benzer bir şekilde yeşil alanların temizliği ve güzellik /manzara aranan nitelik olarak ikinci sırayı almaktadır (Çizelge 4.7).

Çizelge 4. 9. Meslek ile Yeşil alan niteliği karşılaştırmasının Ki-kare çizelgesi

		Meslek										
		İşçi	Özel Sektör	Serbest Meslek	Memur	Esnaf	Emekli	Öğrenci	Ev Hanımı	Diğer	Toplam	
Yeşil alan niteliği	Güvenlik	N	13	36	19	58	3	28	42	22	17	238
		% Meslek	48,1%	38,3%	42,2%	55,2%	27,3%	34,6%	36,2%	47,8%	34,7%	41,5%
	Güzellik/Manzara	N	6	17	2	21	3	8	24	7	15	103
		% Meslek	22,2%	18,1%	4,4%	20,0%	27,3%	9,9%	20,7%	15,2%	30,6%	17,9%
	Kullanışlılık	N	0	0	2	2	1	3	4	0	1	13
		% Meslek	0,0%	0,0%	4,4%	1,9%	9,1%	3,7%	3,4%	0,0%	2,0%	2,3%
	Temizlik	N	4	34	12	10	3	26	23	12	10	134
		% Meslek	14,8%	36,2%	26,7%	9,5%	27,3%	32,1%	19,8%	26,1%	20,4%	23,3%
	Aktivitelerin Olması	N	0	0	1	1	0	3	3	0	0	8
		% Meslek	0,0%	0,0%	2,2%	1,0%	0,0%	3,7%	2,6%	0,0%	0,0%	1,4%
	Doğal Olması	N	4	4	4	11	1	9	12	3	4	52
		% Meslek	14,8%	4,3%	8,9%	10,5%	9,1%	11,1%	10,3%	6,5%	8,2%	9,1%
	Kalabalık Olması	N	0	0	0	0	0	2	0	0	2	4
		% Meslek	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%	0,0%	0,0%	4,1%	,7%
	Tenha Olması	N	0	0	2	0	0	0	1	1	0	4
		% Meslek	0,0%	0,0%	4,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%	2,2%	0,0%	,7%
Sakinlik	N	0	3	3	2	0	2	7	1	0	18	
	% Meslek	0,0%	3,2%	6,7%	1,9%	0,0%	2,5%	6,0%	2,2%	0,0%	3,1%	
Toplam	N	27	94	45	105	11	81	116	46	49	574	
	% Meslek	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=99,33$; $sd=64$; $P=,003$

Ki-kare testleri sonuçlarına göre mesleğe bağlı olarak yeşil alanlarda yapılan faaliyetler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir ($X^2=126,43$; $p<,001$) (Çizelge 4. 10).

Mesleğe göre yapılan faaliyetlerin farklılaşması hem mevcut durumda yeşil alanların anlaşılmasına hem de geleceğe yönelik olarak tasarımların belirlenmesinde önemli bir kriterdir. Çünkü farklı meslek gruplarından kullanıcıların alanları homojen olarak kullanması önem taşımaktadır. Rekreasyon bir anlamda serbest zaman ile doğrudan ilişkilidir. Bundan dolayı yapılan meslek bir anlamda psikolojik olarak alandaki aktiviteler ve aktivitelerin içeriğini etkilemektedir. Birçok farklı meslek grubundan kullanıcı yürüyüş ve dinleme aktivitelerini ağırlıklı olarak tercih etmiştir. Ev hanımı ve memur gruplarında aile ile vakit geçirmek ve emekli grubunda doğa ile buluşma aktiviteleri kullanıcı tercihleri arasında fark edilmektedir (Çizelge 4. 10).

Çizelge 4. 10. Meslek ile Yeşil Alan Faaliyeti karşılaştırmasının Ki-kare çizelgesi

		Meslek										
		İşçi	Özel		Serbest			Ev				
			Sektör	Meslek	Memur	Esnaf	Emekli	Öğrenci	Hanımı	Diğer	Toplam	
Yeşil alan Faaliyet	Yürüyüş	N	10	40	16	38	7	31	53	19	14	228
		% Meslek	37,0%	42,6%	35,6%	36,2%	63,6%	38,3%	45,7%	41,3%	28,6%	39,7%
	Dinlenme	N	3	24	15	24	1	20	37	10	15	149
		% Meslek	11,1%	25,5%	33,3%	22,9%	9,1%	24,7%	31,9%	21,7%	30,6%	26,0%
	Piknik	N	4	3	1	2	0	0	5	1	4	20
		% Meslek	14,8%	3,2%	2,2%	1,9%	0,0%	0,0%	4,3%	2,2%	8,2%	3,5%
	Mangal Yapma	N	0	1	0	1	0	0	3	0	0	5
		% Meslek	0,0%	1,1%	0,0%	1,0%	0,0%	0,0%	2,6%	0,0%	0,0%	,9%
	Spor Yapma	N	3	5	3	15	0	3	7	3	1	40
		% Meslek	11,1%	5,3%	6,7%	14,3%	0,0%	3,7%	6,0%	6,5%	2,0%	7,0%
	Sosyalleşme	N	1	0	4	1	0	2	3	1	1	13
		% Meslek	3,7%	0,0%	8,9%	1,0%	0,0%	2,5%	2,6%	2,2%	2,0%	2,3%
	Etrafi Seyretme	N	0	3	2	1	0	4	1	2	1	14
		% Meslek	0,0%	3,2%	4,4%	1,0%	0,0%	4,9%	0,9%	4,3%	2,0%	2,4%
	Ailemle Çocuğumla Vakit Geçirmek	N	4	11	3	18	3	2	1	8	8	58
		% Meslek	14,8%	11,7%	6,7%	17,1%	27,3%	2,5%	0,9%	17,4%	16,3%	10,1%
Doğa ile Buluşmak	N	2	7	1	5	0	19	6	2	5	47	
	% Meslek	7,4%	7,4%	2,2%	4,8%	0,0%	23,5%	5,2%	4,3%	10,2%	8,2%	
Toplam	N	27	94	45	105	11	81	116	46	49	574	
	% Meslek	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=;126,43$ sd=64; P=,000

4. 3. 2. 4. Aylık Gelir

Yapılan ki-kare testi sonuçlarında göre aylık gelir durumuna bağlı olarak yeşil alanlarda kullanıcıların aradıkları niteliklerin ve kullanıcıların yeşil alanlara hangi amaçla gittiklerinin eğitim durumuna göre anlamlı farklıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Yapılan testler sonrasında aylık gelire bağlı olarak yeşil alanlarda aranan niteliklerde anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu gözlemlenmektedir ($X^2= 57,68$; $p<,05$) (Tablo 4.11).

Bu bir anlamda farklı düzeylerde aylık gelire sahip kullanıcıların yeşil alanda aradıkları niteliklerde anlamlı bir farklılaşma olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Birçok farklı düzeyde aylık gelire sahip kullanıcı grubunun yeşil alanlarda aradıkları nitelik çoğunlukla yeşil alanların güvenli olmasıdır. Benzer bir şekilde yeşil alanların temizliği aranan nitelik olarak ikinci sırayı almaktadır (Çizelge 4.11). Yalnızca 577 ile 1000 TL. arasında bir gelire sahip kullanıcıların ilk sırada temizliğe yer verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4. 11. Gelir ile Yeşil Alan Niteliği karşılaştırmasının Ki-kare çizelgesi

		Aylık Gelir							Toplam
		Asgari Ücret ve Altı	577- 1000	1001- 1500	1501- 2000	2001- 2500	2501 ve üstü		
Yeşil alan niteliği	Güvenlik	N	29	20	58	60	32	39	238
		% Gelir	35,4%	23,5%	40,8%	56,1%	43,2%	46,4%	41,5%
	Güzellik/ Manzara	N	19	17	28	14	12	13	103
		% Gelir	23,2%	20,0%	19,7%	13,1%	16,2%	15,5%	17,9%
	Kullanışlılık	N	4	0	4	2	0	3	13
		% Gelir	4,9%	0,0%	2,8%	1,9%	0,0%	3,6%	2,3%
	Temizlik	N	20	27	28	17	22	20	134
		% Gelir	24,4%	31,8%	19,7%	15,9%	29,7%	23,8%	23,3%
	Aktivitelerin Olması	N	0	2	5	1	0	0	8
		% Gelir	0,0%	2,4%	3,5%	0,9%	0,0%	0,0%	1,4%
	Doğal Olması	N	5	12	12	10	6	7	52
		% Gelir	6,1%	14,1%	8,5%	9,3%	8,1%	8,3%	9,1%
	Kalabalık Olması	N	0	2	1	1	0	0	4
		% Gelir	0,0%	2,4%	0,7%	0,9%	0,0%	0,0%	,7%
	Tenha Olması	N	2	1	0	0	1	0	4
		% Gelir	2,4%	1,2%	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%	,7%
	Sakinlik	N	3	4	6	2	1	2	18
		% Gelir	3,7%	4,7%	4,2%	1,9%	1,4%	2,4%	3,1%
Toplam	N	82	85	142	107	74	84	574	
	% Gelir	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=57,68$; $sd=40$; $P=,035$

1501-2000 TL. arasında bir gelire sahip kullanıcılarda da ikinci olarak temizlik niteliğine önem vermektedirler. Diğer gruplarda ağırlıklı olarak güzellik/manzara ikinci kriter olarak ortaya çıkarken, temizlikte bu gruplarda aranılan üçüncü nitelik olarak ortaya çıkmıştır.

Yine yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre aylık gelire bağlı olarak yeşil alanlarda yapılan faaliyetler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı söylenebilir ($X^2=52,81$, $p>,05$) (Çizelge 4. 12).

Bu bir anlamda beklenen bir sonuçtur. Çünkü bilindiği gibi aylık gelire göre alandaki aktiviteler ve aktivitelerin içeriği kazanılan gelire göre değişmektedir. Birçok farklı düzeyde gelire sahip kullanıcı yürüyüş ve dinleme aktivitelerini ağırlıklı olarak tercih etmiştir. Üst gelir gruplarında aile ile vakit geçirmek ve doğa ile buluşma aktiviteleri kullanıcı tercihleri arasında fark edilmektedir (Çizelge 4. 12).

Çizelge 4. 12. Aylık Gelir ile Yeşil Alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi

		Aylık Gelir						Toplam	
		Asgari Ücret ve Altı	577- 1000	1001- 1500	1501- 2000	2001- 2500	2501 ve üstü		
Yeşil alan Faaliyet	Yürüyüş	N	37	30	55	38	30	38	228
		% Aylık Gelir	45,1%	35,3%	38,7%	35,5%	40,5%	45,2%	39,7%
	Dinlenme	N	29	26	38	29	13	14	149
		% Aylık Gelir	35,4%	30,6%	26,8%	27,1%	17,6%	16,7%	26,0%
	Piknik	N	4	3	5	5	3	0	20
		% Aylık Gelir	4,9%	3,5%	3,5%	4,7%	4,1%	0,0%	3,5%
	Mangal Yapma	N	1	1	2	1	0	0	5
		% Aylık Gelir	1,2%	1,2%	1,4%	0,9%	0,0%	0,0%	,9%
	Spor Yapma	N	2	4	13	11	5	5	40
		% Aylık Gelir	2,4%	4,7%	9,2%	10,3%	6,8%	6,0%	7,0%
	Sosyalleşme	N	2	2	4	3	1	1	13
		% Aylık Gelir	2,4%	2,4%	2,8%	2,8%	1,4%	1,2%	2,3%
	Etrafi Seyretme	N	3	4	3	3	0	1	14
		% Aylık Gelir	3,7%	4,7%	2,1%	2,8%	0,0%	1,2%	2,4%
	Ailemle Çocuğumla Vakit Geçirmek	N	3	7	12	12	13	11	58
		% Aylık Gelir	3,7%	8,2%	8,5%	11,2%	17,6%	13,1%	10,1%
	Doğa ile Buluşmak	N	1	8	10	5	9	14	47
		% Aylık Gelir	1,2%	9,4%	7,0%	4,7%	12,2%	16,7%	8,2%
Toplam	N	82	85	142	107	74	84	574	
	% Aylık Gelir	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

X²=52,81 sd=40 p=,084

4. 3. 2. 5. İkamet Süresi

Yapılan ki-kare testi sonuçlarında yeşil alanlarda kullanıcıların aradıkları niteliklerin ve kullanıcıların yeşil alanlara hangi amaçla gittiklerinin ikamet süresine göre anlamlı farklıklar gösterip göstermediği sorgulanmıştır. Diğer yandan ikamet süresine bağlı olarak yeşil alanlarda aranan niteliklerde anlamlı şekilde farklılaşmanın olmadığı gözlemlenmektedir ($X^2=43,73$, $p>,05$) (Çizelge 4. 13).

İkamet süresine göre alanda aranan nitelikler insanlarda fazla bir farklılık göstermemektedir. Antalya kentinde değişik sürelerde ikamet etmiş birçok insan güvenlik, güzellik/manzara ve temizliği yeşil alanlarda aradıkları önemli nitelik olarak tercih etmiştir. Antalya'da bir yıldan az süre ikamet etmiş kullanıcılar güzellik/manzarayı ağırlıklı tercih olarak belirtmişlerdir. Bu bir anlamda insanları Antalya'ya çeken önemli bir özelliğinin güzelliği ve manzarası olduğunun altını çizmektedir. (Çizelge 4.13).

Çizelge 4. 13. İkamet Süresi ile Yeşil Alan Niteliği Ki-kare çizelgesi

		İkamet Süresi						Toplam	
		Burada Doğdum	20 yıldan fazla	20-10 yıl arası	10-5 yıl arası	5-1 yıl arası	1 yıldan az		
Yeşil alan niteliği	Güvenlik	N	101	36	37	23	37	4	238
		% İkamet Süresi	49,3%	40,0%	35,9%	36,5%	38,5%	23,5%	41,5%
	Güzellik/ Manzara	N	30	11	15	14	26	7	103
		% İkamet Süresi	14,6%	12,2%	14,6%	22,2%	27,1%	41,2%	17,9%
	Kullanışlılık	N	6	0	3	1	2	1	13
		% İkamet Süresi	2,9%	0,0%	2,9%	1,6%	2,1%	5,9%	2,3%
	Temizlik	N	46	21	31	14	18	4	134
		% İkamet Süresi	22,4%	23,3%	30,1%	22,2%	18,8%	23,5%	23,3%
	Aktivitelerin Olması	N	4	2	1	1	0	0	8
		% İkamet Süresi	2,0%	2,2%	1,0%	1,6%	0,0%	0,0%	1,4%
	Doğal Olması	N	13	14	11	5	9	0	52
		% İkamet Süresi	6,3%	15,6%	10,7%	7,9%	9,4%	0,0%	9,1%
	Kalabalık Olması	N	1	1	1	1	0	0	4
		% İkamet Süresi	0,5%	1,1%	1,0%	1,6%	0,0%	0,0%	,7%
	Tenha Olması	N	0	1	1	1	1	0	4
		% İkamet Süresi	0,0%	1,1%	1,0%	1,6%	1,0%	0,0%	,7%
Sakinlik	N	4	4	3	3	3	1	18	
	% İkamet Süresi	2,0%	4,4%	2,9%	4,8%	3,1%	5,9%	3,1%	
Toplam	N	205	90	103	63	96	17	574	
	% İkamet Süresi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=43,73$; $sd=40$; $P=,316$

Yine yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre ikamet süresine bağlı olarak yeşil alanlarda yapılan faaliyetler arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı söylenebilir ($X^2=48,83$, $p>,05$) (Çizelge 4. 14).

Antalya'da daha az sürelerde ikamet etmiş kullanıcılar ile daha uzun sürelerde ikamet eden kullanıcılar arasında rekreasyonel tercihler bakımından fazla bir farklılaşmanın olmadığı çizelgede de açıkça gözükmemektedir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4. 14. İkamet süresi ile Yeşil alan Faaliyeti Ki-kare çizelgesi

		İkamet Süresi						Toplam	
		Burada Doğdum	20 yıldan fazla	20-10 yıl arası	10-5 yıl arası	5-1 yıl arası	1 yıldan az		
Yeşil alan Faaliyet	Yürüyüş	N	83	45	36	21	35	8	228
		% İkamet Süresi	40,5%	50,0%	35,0%	33,3%	36,5%	47,1%	39,7%
	Dinlenme	N	58	13	29	13	30	6	149
		% İkamet Süresi	28,3%	14,4%	28,2%	20,6%	31,3%	35,3%	26,0%
	Piknik	N	3	1	3	7	5	1	20
		% İkamet Süresi	1,5%	1,1%	2,9%	11,1%	5,2%	5,9%	3,5%
	Mangal Yapma	N	1	0	2	1	1	0	5
		% İkamet Süresi	0,5%	0,0%	1,9%	1,6%	1,0%	0,0%	,9%
	Spor Yapma	N	18	6	7	4	5	0	40
		% İkamet Süresi	8,8%	6,7%	6,8%	6,3%	5,2%	0,0%	7,0%
	Sosyalleşme	N	2	1	5	3	2	0	13
		% İkamet Süresi	1,0%	1,1%	4,9%	4,8%	2,1%	0,0%	2,3%
	Etrafi Seyretme	N	6	3	2	2	1	0	14
		% İkamet Süresi	2,9%	3,3%	1,9%	3,2%	1,0%	0,0%	2,4%
	Ailemle Vakit Geçirmek	N	15	11	11	9	10	2	58
		% İkamet Süresi	7,3%	12,2%	10,7%	14,3%	10,4%	11,8%	10,1%
	Doğa ile Buluşmak	N	19	10	8	3	7	0	47
		% İkamet Süresi	9,3%	11,1%	7,8%	4,8%	7,3%	0,0%	8,2%
Toplam	N	205	90	103	63	96	17	574	
	% İkamet Süresi	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

$X^2=48,83$; $sd=40$, $p=,160$

4. 3. 2. 6. Önermelere verilen cevapların karşılaştırılması

Yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre “Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir” önermesine katılıma bağlı olarak “Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir” önermesine katılım arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir ($X^2=84,26$, $p<,001$) (Çizelge 4. 15).

Çizelge 4. 15. 5. Soru, 1. Önerme ile 6. Soru, 12. Önermeye verilen cevapların Ki-kare yöntemi ile çapraz sorgulanmasının sonuçları

		Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir						
		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanığı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.	Kesinlikle Katılmıyorum	N	39	4	46	8	61	158
		% Boğaçay	50,0%	7,7%	35,1%	8,2%	28,4%	27,5%
	Katılmıyorum	N	6	11	12	19	12	60
		% Boğaçay	7,7%	21,2%	9,2%	19,4%	5,6%	10,5%
	Kararsızım	N	10	12	29	29	30	110
		% Boğaçay	12,8%	23,1%	22,1%	29,6%	14,0%	19,2%
	Katılıyorum	N	13	19	24	31	68	155
		% Boğaçay	16,7%	36,5%	18,3%	31,6%	31,6%	27,0%
	Kesinlikle Katılıyorum	N	10	6	20	11	44	91
		% Boğaçay	12,8%	11,5%	15,3%	11,2%	20,5%	15,9%
	Toplam	N	78	52	131	98	215	574
		% Boğaçay	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=84,26$; $sd=16$, $p=,000$

Yapılan Ki-kare testleri sonuçlarına göre yeşil alanda yapılan faaliyetlere bağlı olarak “Yaşadığım çevredeki açık yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır” önermesine katılım arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir ($X^2=53,61$, $p<,001$) (Çizelge 4. 16).

Çizelge 4. 16. Yeşil alan faaliyetleri ile Yeşil alanlar bireyin sosyalleşebileceği alanlardır önermelerinin çapraz sorgulanması

		Yeşil alan Faaliyet										
		Yürüyüş	Dinlenme	Piknik	Mangal Yapma	Spor Yapma	Sosyal leşme	Etrafi Seyretme	Aile	Doğa	Toplam	
Yaşadığım çevredeki Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte	Kesinlikle Katılmıyorum	N	70	34	1	0	8	1	2	6	22	144
		% Sosyal	48,6%	23,6%	0,7%	0,0%	5,6%	0,7%	1,4%	4,2%	15,3%	100,0
	Katılmıyorum	N	25	21	4	1	2	5	2	12	3	75
		% Sosyal	33,3%	28,0%	5,3%	1,3%	2,7%	6,7%	2,7%	16,0%	4,0%	100,0
	Kararsızım	N	50	26	5	1	8	3	2	15	8	118
		% Sosyal	42,4%	22,0%	4,2%	0,8%	6,8%	2,5%	1,7%	12,7%	6,8%	100,0
	Katılıyorum	N	48	45	5	1	15	2	6	17	9	148
		% Sosyal	32,4%	30,4%	3,4%	0,7%	10,1%	1,4%	4,1%	11,5%	6,1%	100,0
	Kesinlikle Katılıyorum	N	35	23	5	2	7	2	2	8	5	89
		% Sosyal	39,3%	25,8%	5,6%	2,2%	7,9%	2,2%	2,2%	9,0%	5,6%	100,0
	Toplam	N	228	149	20	5	40	13	14	58	47	574
		% Sosyal	39,7%	26,0%	3,5%	0,9%	7,0%	2,3%	2,4%	10,1%	8,2%	100,0%

$X^2=53,61$; $sd=36$, $p=0,010$

4. 3. 3. Faktör analizi

Faktör analizinin temel amaçlarından biri ve en önemlisi, çok sayıdaki değişkenin içerdiği önemli bilgiyi, mümkün olan en az bilgi kaybıyla az sayıda kavramsal ya da yapay değişkenle özetlemek ve yorumlanması güç olan ilişkileri basite indirgeyerek daha kolay yorumlanabilir hale getirmektir.

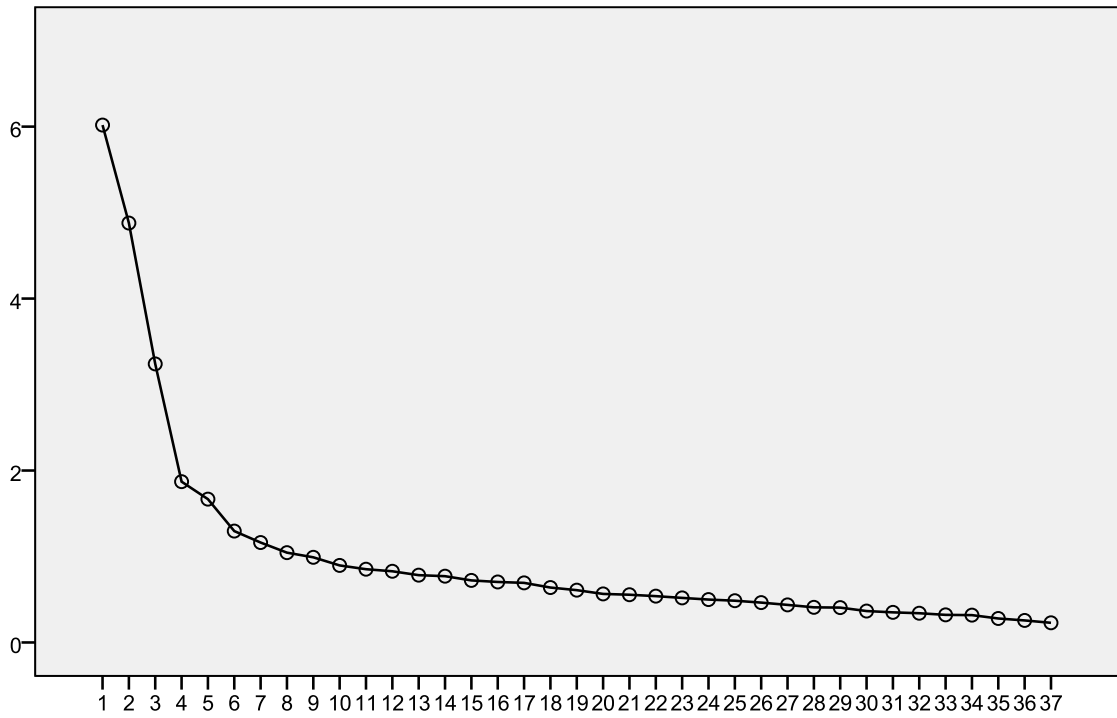
4. 3. 3. 1. Tüm önermeler ile yapılan ilk faktör analizi

Araştırmada akarsu kıyısında rekreasyon olanaklarını belirlemede halkın görüşlerini almak için yapılan ankette kullanılan 37 değişkenin (bkz. Ek-1, soru5-6-7-8) mümkün olan en az bilgi kaybıyla az sayıda kavramsal ya da yapay değişkenle özetlemek ve yorumlanması güç olan ilişkileri basite indirgeyerek daha kolay yorumlanabilmesi için faktör analizi yöntemi ile değişkenlerin azaltılmasına çalışılmıştır. Yapılan faktör analizi sonrasında bu 37 değişkenin anlamlı ve birbiriyle ilişki halinde 8 faktör altında toplanabildiği görülmüştür.

Bartlett küresellik testi sonrasında bulunan $p < 0,001$ değeri veri matrisinin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir. Bunun yanında Kaiser-Meyer-Olkin testinden alınan 0,863 değeri (0,90 ve üstü → mükemmel; 0,80 ve üstü → çok iyi; 0,70 ve üstü → iyi; 0,60 ve üstü → orta; 0,50 ve üstü → kötü; 0,50 ve altı → kabul edilemez) ankette değişkenler arasındaki ilişkinin “çok iyi” olduğunu ve faktör analizinin uygulanabileceğini; ve Bartlett küresellik testinde bulunan $p < 0,001$ değeri veri matrisinin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir.

Analizde önemli faktör sayısı, öz değer ölçütüne göre sekiz olarak tanımlanmıştır. Bu durum, öz değerlere (eigen value) göre çizilen çizgi grafiğinden de açıkça görülmektedir. Grafikte, birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir. Bu durum ölçeğin genel bir faktöre sahip olabileceğini göstermektedir. Diğer taraftan, grafikte sekizinci faktörden sonra da daha az olmakla beraber ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir. Buna göre faktörün sekiz faktörlü olabileceği düşünülebilir. Dokuzuncu ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir (Şekil 4. 23).

Yapılan faktör analizinin sonucunda çıkan sekiz faktöre ilişkin, her kullanıcının faktör skorları SPSS programı tarafından yeni sütunlar şeklinde kayıt edilmiştir. Daha sonrasında yapılan MANOVA ve ANOVA analizleri için kullanılacak olan faktörlerin kullanıcı skorları bu analiz sonrasında elde edilmiştir. Bu sayede kullanıcıların her birinin, çıkan her bir faktöre ilişkin tutumlarını ölçmek mümkün olabilmektedir. Ancak açıklanan 8 faktörün kümülatif olarak %57'lik bir kısmı açıklaması faktör analizinin toplam açıklanan varyanslarının az olduğunu göstermektedir. Bunun yanında analiz sonrasında faktör ortak varyansı 0,5'ten küçük birçok değişkenin olduğu gözlemlenmektedir. Bundan dolayı faktör ortak varyansı 0,5'den küçük olan bileşenler (önermeler) faktör analizinden çıkartılarak analiz tekrarlanmıştır.

Şekil 4. 23. Yapılan ilk faktör analizi sonrasında ortaya çıkan çizgi grafiği

Çizelge 4. 17. 37 önerme ile yapılan faktör analizi

	Faktör								Faktör Ortak Varyansı	\bar{x}	
	1	2	3	4	5	6	7	8			
Mevcut Durumda Doğallık/Estetik/Rekreasyon Tutumu (Faktör1)											
Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur.	0,750									0,659	2,00
Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır.	0,748									0,613	2,87
Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır.	0,734									0,618	2,64
Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/ görüntüye sahiptir.	0,727									0,604	2,01
Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur.	0,696									0,565	1,96
Boğaçay mevcut haliyle yakın çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır.	0,688									0,515	2,67
Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır.	0,667									0,536	2,17
Boğaçay mevcut haliyle kentli insanın ulaşabileceği alanlardan biridir	0,600									0,474	2,63
Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır.	0,501				-0,0447					0,551	3,14
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan Tutumu (Faktör2)											
Oturduğum bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım		0,820								0,716	2,60
Yaşadığım çevredeki yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır		0,816								0,752	2,99
Yaşadığım çevredeki Açık yeşil alanlar bireylerin Doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir		0,800								0,686	2,48
Yaşadığım çevredeki Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır.		0,796								0,713	2,94
Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.		0,771								0,681	2,93
Gelecek Dönemde Genel Tasarım/Planlama Tutumu (Faktör3)											
Boğaçay'ın iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünülebilir.			0,801							0,692	4,62
Boğaçay'ın kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı vardır.			0,756							0,641	4,65
Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir.			0,719							0,574	4,53
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında belediye aktif rol almalıdır.			0,625							0,421	4,67
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında halk aktif rol oynamalıdır.			0,614							0,567	4,47
Boğaçay Konyaaltı beldesi için bir Yeşil Yol olarak kullanılabilir potansiyele sahiptir.			0,602							0,476	4,36
Boğaçay uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon alanlarına sahip olabilecek niteliktedir			0,547					0,427		0,553	4,30
Güvenlik Algısı (Faktör4)											
Boğaçay mevcut haliyle yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olmaktadır.				0,748						0,589	3,29
Boğaçay mevcut haliyle çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir.				0,719						0,576	3,08
Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir.				0,664						0,516	3,56
Boğaçay mevkiinde mevcut durumda gezinti yapmak tehlikelidir.				0,654						0,548	3,44
Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır.				0,604						0,618	3,68
Boğaçay, liman bölgesini kentten kopartmaktadır.				0,602						0,500	2,60
Önceki Dönemdeki Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör5)											
Boğaçay'ın yat turizmi için kullanılması gerekmektedir.					0,732					0,633	2,42
Fotoğraf V					0,662					0,515	2,33
Boğaçay kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir					0,604					0,499	2,14
Fotoğraf II										0,446	2,52
Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör6)											
Fotoğraf III						0,836				0,721	3,26
Fotoğraf IV						0,790				0,704	3,60
Klasik Akarsu Düzenlemeleri (Faktör7)											
Antalya'da akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve niteliklidir								0,630		0,551	3,02
Boğaçay'ın üstünün kapatılarak (toprak ile doldurularak) ıslah edilmesi gerekmektedir.										0,477	1,57
Yaya öncelikli Yapısal Tasarımlar (Faktör8)											
Fotoğraf I									0,554	0,399	4,15
Boğaçayın kıyısına yakın kesimde kıyıya paralel bir araç yolu kesinlikle olmamalı yaya kullanımına hizmet eden yollar bulunmalıdır.									0,447	0,275	4,14
Varyans%		12,16	9,89	9,35	8,63	5,94	4,33	3,49	3,40	57,23	
Eigen Value	6,01	4,87	3,24	1,87	1,66	1,29	1,16	1,04			
Faktör yüklenmeleri varimax yöntemiyle çevrilmiş ve >,40'dan yüksek ile <-,40'dan düşük çıkanlar listelenmiştir											

Çizelge 4.17 'da görüldüğü gibi "Varyans %" ve "Ortak Varyans" satır ve sütunları incelendiğinde, analize alınan 37 önermenin (madde/değişken) sekiz faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu faktörlerin döndürme işlemi öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör-1=6,01; Faktör-2=4,87; Faktör-3=3,24; Faktör-4=1,87; Faktör-5=1,66; Faktör-6=1,29; Faktör-7=1,16; Faktör-8=1,04 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 37 önermenin sekiz faktör altında toplanabileceğini göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan sekiz faktörün ortak varyanslarının (communalites) ise 0,275 ile 0,752 arasında değiştiği gözlemlenmektedir (Çizelge 4.17).

4. 3. 3. 2. Faktörlerin isimlendirilmesi

Faktörleri isimlendirmek için, bir faktör altında büyük ağırlıkları olan değişkenler gruplanmıştır. Örneğin Çizelge 4.17'de 1'nci faktör altında; "Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur" (0,750); "Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır" (0,748); "Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır" (0,734); "Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/görüntüye sahiptir" (0,727), "Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur" (0,696); "Boğaçay mevcut haliyle yakın çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır" (0,688), "Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır" (0,667) Boğaçay mevcut haliyle kentli insanın ulaşabileceği alanlardan biridir" (0,600) ve son olarak "Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır" (0,501) değişkenleri en büyük ağırlıklara sahip olduğu görülmüştür. Bu değişkenlerin hepsi de Boğaçay'ın mevcut durumdaki doğallığı, estetiği ve rekreasyon durumu ile ilgili değişkenlerdir. Dolayısıyla Birinci faktörü "Mevcut Durumda Doğallık/Estetik/Rekreasyon Tutumu" faktörü olarak isimlendirilmiştir. Diğer bütün faktörlerde bu şekilde içinde bulundukları önermelerin niteliğine ve ağırlığına göre isimlendirilmiştir.

Ancak faktör analizine giren 37 bileşenin kümülatif olarak %57'lik bir kısmı açıklaması, ortaya 8 faktörün çıkması ve ortak varyansları düşük olan önermelerin tespit edilmesi faktör analizini daha yüksek temsili sağlayacak bir şekilde optimize etme ihtiyacını çıkartmıştır.

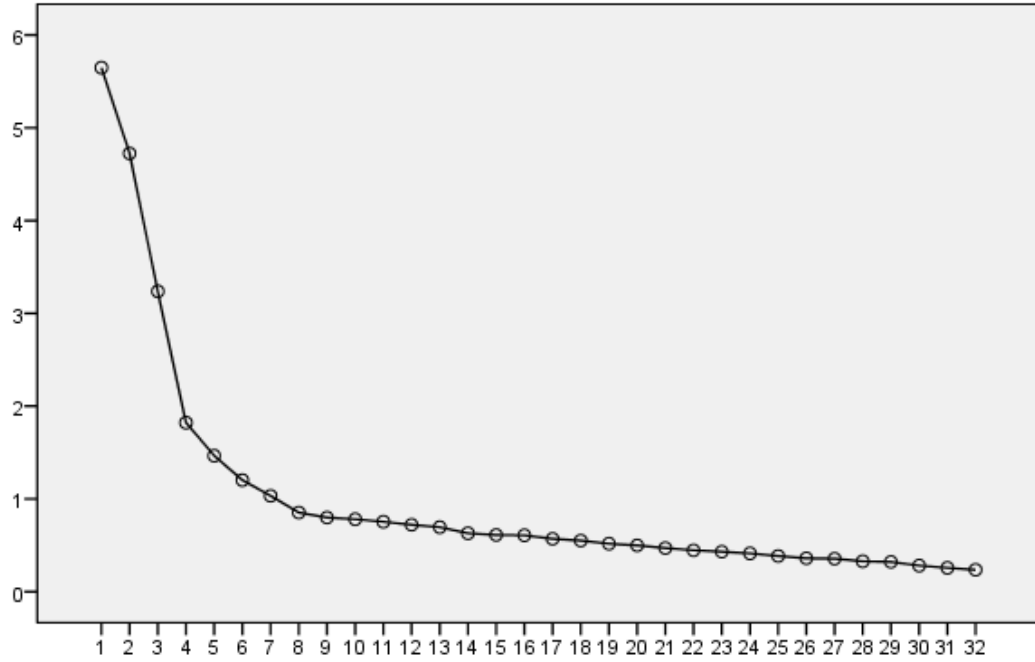
4. 3. 3. 3. Fotoğrafa dayalı önermelerin çıkartılması ile yapılan faktör analizi

Fotoğraflara dayanan önermelerin sözel önermelerle beraber değerlendirilmesi her ne kadar yeni bir yöntem olsa da sadece sözel önermelerin analize alınmasının da kullanıcıların önermelere verdikleri cevapları değerlendirirken farklı bir bakış açısı oluşturacağı düşünülmüştür. Bu bakımdan sadece sözel önermelere verilen cevapların değerlendirilmesi, kullanıcıların sözel tutumları hakkında bilgi vereceği düşünülmüş ve yapılan faktör analizi sonrasında analize alınan 32 değişkenin anlamlı ve birbiriyle ilişki halinde 7 faktör altında toplanabildiği görülmüştür. Bu analizde KMO değeri 0,866 ve Barlett küresellik testinde bulunan $p < 0,001$ değeri veri matrisinin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir ve verilen cevapları kümülatif olarak %59,78 temsil eden bir sonuca ulaşılmıştır.

Çizelge 4. 18 'de görüldüğü gibi "Varyans %" ve "Ortak Varyans" satır ve sütunları incelendiğinde, analize alınan otuz iki önermenin (madde/değişken) yedi faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu faktörlerin döndürme işlemi öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör-1=5,64; Faktör-2=4,72; Faktör-3=3,23; Faktör-4=1,82; Faktör-5=1,46; Faktör-6=1,20; Faktör-7=1,03 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1'den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 32 önermenin 7 faktör altında toplanabileceğini göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan altı faktörün ortak varyanslarının (communalities) ise 0,486 ile 0,747 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre, analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan altı faktörün tümünün; maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunu açıkladıkları görülmektedir. Analizde önemli faktör sayısı, öz değer ölçütüne göre altı olarak tanımlanmıştır. Bu durum, öz değerlere (eigen value) göre çizilen çizgi grafiğinden de açıkça görülmektedir. Grafikte, birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir.

Çizelge 4. 18. 32 önerme ile yapılan faktör analizi

	Faktör							Faktör Ortak Varyans	\bar{X}	
	1	2	3	4	5	6	7			
Faktör 1										
Mevcut Durumda Doğallık/Estetik/Rekreasyon Tutumu										
Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur.	0,750							0,653	2,00	
Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır.	0,739							0,607	2,64	
Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır.	0,739							0,613	2,87	
Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/ görüntüye sahiptir.	0,726							0,606	2,01	
Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur.	0,704							0,579	1,96	
Boğaçay mevcut haliyle yakın çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır.	0,689							0,521	2,67	
Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır.	0,677							0,529	2,17	
Boğaçay mevcut haliyle kentli insanın ulaşabileceği alanlardan biridir	0,612							0,509	2,63	
Faktör 2										
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan Tutumu										
Oturduğum bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım		0,827						0,713	2,60	
Yaşadığım çevredeki yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır.		0,814						0,745	2,99	
Yaşadığım çevredeki Açık yeşil alanlar bireylerin Doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir		0,805						0,686	2,48	
Yaşadığım çevredeki Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır.		0,801						0,714	2,94	
Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.		0,777						0,681	2,93	
Faktör 3										
Gelecek Dönemde Genel Tasarım/Planlama Tutumu										
Boğaçay'ın iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünülebilir.			0,826					0,705	4,62	
Boğaçay'ın kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı vardır.			0,783					0,642	4,65	
Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir.			0,703					0,567	4,53	
Boğaçay Konyaaltı beldesi için bir Yeşil Yol olarak kullanılabilir potansiyele sahiptir.			0,644					0,481	4,36	
Boğaçay uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon alanlarına sahip olabilecek niteliktedir			0,619					0,574	4,30	
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında belediye aktif rol almalıdır.			0,583					0,453	4,67	
4. Güvenlik Algısı										
Boğaçay mevcut haliyle yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olmaktadır.				0,768				0,613	3,29	
Boğaçay mevcut haliyle çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir.				0,731				0,587	3,08	
Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir.				0,678				0,528	3,56	
Boğaçay mevkiinde mevcut durumda gezinti yapmak tehlikelidir.				0,655				0,564	3,44	
Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır.				0,608				0,619	3,68	
Boğaçay, liman bölgesini kentten kopartmaktadır.				0,572				0,501	2,60	
Faktör 5										
Araç Öncelikli Kullanımlar										
Boğaçay kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir					0,751			0,607	2,14	
Boğaçay'ın yat turizmi için kullanılması gerekmektedir.					0,643			0,582	2,42	
Boğaçayın kıyısına yakın kesimde kıyıya paralel bir araç yolu kesinlikle olmamalı yaya kullanımına hizmet eden yollar bulunmalıdır.					-0,628			0,622	4,14	
Faktör 6										
Mevcut Düzenlemeler ve Üzerini Kapatma										
Antalya Kentinde akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve nitelikli olduğunu düşünmekteyim						0,679		0,579	3,02	
Boğaçay'ın üstünün kapatılarak (toprak ile doldurularak) ıslah edilmesi gerekmektedir.						0,435		0,514	1,57	
Faktör 7										
Katılımcılık ve Koruma										
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında halk aktif rol oynamalıdır.			0,487					0,624	0,641	4,47
Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır.	0,455							0,567	0,596	3,14
Varyans %	%13,8	%11,4	%10,7	%9,9	%6,2	%4,0	%3,5	%59,7		
Eigen value	5,64	4,72	3,23	1,82	1,46	1,20	1,03			
Faktör yüklenmeleri varimax yöntemiyle çevrilmiş ve >,40'dan yüksek ile <-,40'dan düşük çıkanlar listelenmiştir										

Şekil 4. 24. 32 önerme ile yapılan faktör analizinin çizgi grafiği

4. 3. 3. 4. Ortak varyansı düşük olan önermelerin çıkartılması ile yapılan faktör analizi

Faktör analizini optimize etmek amacıyla yeniden yapılan faktör analizi sonrasında analize alınan 26 değişkenin anlamlı ve birbiriyle ilişki halinde 6 faktör altında toplanabildiği görülmüştür. Bu analizde KMO değeri 0,854 ve Barlett küresellik testinde bulunan $p < 0,001$ değeri veri matrisinin faktörleşmeye uygun olduğunu göstermektedir ve kümülatif olarak %62,08 temsil eden bir sonuca ulaşılmıştır.

Tablo 4. 19’da görüldüğü gibi “Varyans %” ve “Ortak Varyans” satır ve sütunları incelendiğinde, analize alınan K=26 önermenin (madde/değişken) altı faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu faktörlerin döndürme işlemi öncesi öz değerleri (eigen value) ise Faktör-1=5,05; Faktör-2=4,24; Faktör-3=2,32; Faktör-4=1,76; Faktör-5=1,54; Faktör-6=1,20 şeklinde olmuştur. Bundan sonraki faktörlerin öz değerleri 1’den küçük çıkmıştır. Bu da analize alınan 26 önermenin 6 faktör altında toplanabileceğini

Çizelge 4. 19. 26 önerme ile yapılan faktör analizi

	Fak 1	Fak 2	Fak 3	Fak 4	Fak 5	Fak 6	Faktör Ortak Varyansı	\bar{x}
Faktör 1								
Boğaçayın Mevcut Durumda Rekreasyon Kullanım Tutumu								
B. m. h. Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır.	0,783						0,626	2,64
B. m. h. Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır.	0,756						0,609	2,87
B. m. h. dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur.	0,745						0,605	2,00
B. m. h. güzel bir manzara/ görüntüye sahiptir.	0,733						0,595	2,01
B. mevcut durumuyla korunmalıdır.	0,716						0,575	2,17
B. m. h. balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur.	0,704						0,550	1,96
B. m. h. birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır.	0,532				-,469		0,539	3,14
Faktör 2								
Mevcut Yeşil alan tutumu								
Bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım		0,827					0,702	2,60
B. yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır .		0,814					0,736	2,99
B. Açık yeşil alanlar bireylerin Doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir		0,806					0,669	2,48
B. Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır.		0,804					0,714	2,94
B. ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.		0,776					0,668	2,93
Faktör 3								
Güvenlik Algısı								
B. m. h. yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olmaktadır.			0,771				0,619	3,29
B. m. h. çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir.			0,755				0,630	3,08
B. m. h. çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir.			0,688				0,542	3,56
B. mevcut durumda gezinti yapmak tehlikelidir.			0,679				0,538	3,44
Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır.			0,635				0,582	3,68
Faktör 4								
Gelecek Dönemde Beklenen Tasarım Planlama								
B. iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünülebilir.				0,861			0,747	4,62
B. kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı vardır.				0,821			0,702	4,65
B. ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir.				0,717			0,572	4,53
B. uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon olanaklarına sahip olabilecek niteliktedir				0,640			0,501	4,30
Faktör 5								
Önceki Dönemde Araç Öncelikli Tasarım Planlamalar								
B.yat turizmi için kullanılması gerekmektedir.					0,758		0,655	2,42
Fotoğraf V					0,695		0,553	2,33
B. kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir					0,617		0,486	2,14
Faktör 6								
Doğal Restoratif Tasarıma Dayanan Görseller								
Fotoğraf III						0,833	0,708	3,26
Fotoğraf IV						0,806	0,721	3,60
Varyans%	% 14,7	% 13,8	% 10,7	% 9,4	% 7,4	% 6,0	% 62,0	
Eigen value	5,05	4,24	2,32	1,76	1,54	1,20		
Faktör yüklenmeleri varimax yöntemiyle çevrilmiş ve >,40'dan yüksek ile <-,40'dan düşük çıkanlar listelenmiştir								

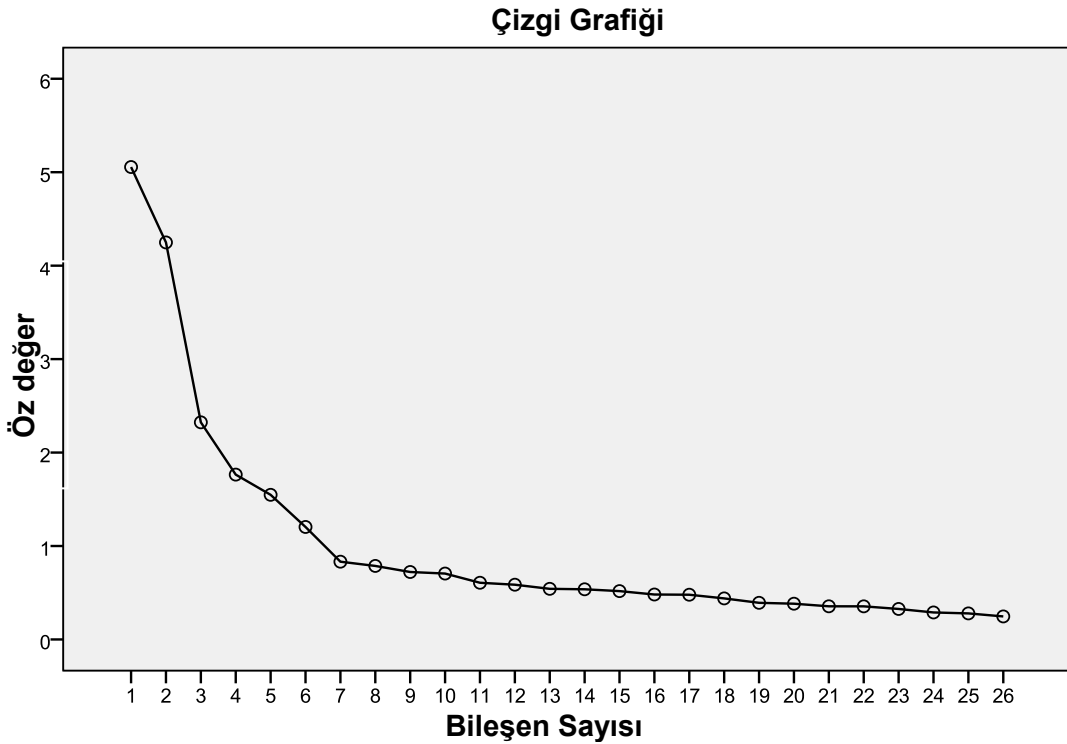
B.:Boğaçay

B.m.h.: Boğaçay mevcut haliyle şeklinde kısaltılmıştır

göstermektedir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan altı faktörün faktör ortak varyanslarının (communalites) ise 0,486 ile 0,747 arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Buna göre, analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan altı faktörün tümünün; maddelerdeki toplam varyansın ve ölçeğe ilişkin varyansın çoğunu açıkladıkları görülmektedir.

Analizde önemli faktör sayısı, öz değer ölçütüne göre altı olarak tanımlanmıştır. Bu durum, öz değerlere (eigen value) göre çizilen çizgi grafiğinden de açıkça görülmektedir. Grafikte, birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir.

Bu durum ölçeğin genel bir faktöre sahip olabileceğini göstermektedir. Diğer taraftan, grafikte altıncı faktörden sonra da daha az olmakla beraber ivmeli bir düşüş gözlemlenmektedir. Buna göre faktörün 6 faktörlü olabileceği düşünülebilir. Yedinci ve sonraki faktörlerde grafiğin genel gidişi yatay olup, önemli bir düşüş eğilimi gözlenmemektedir (Şekil 4.25).

Şekil 4. 25. 26 önerme ile yapılan Faktör analizi sonrası oluşan çizgi grafiği (scree plot)

Yapılan analiz sonucu çıkan sonuç altı faktörlüdür. Önemli olarak belirlenen faktörlerden birincisi ölçeğe ilişkin toplam varyansın %14,7'sini, ikincisi %13,8'ini, üçüncüsü %10,7'sini, dördüncüsü %9,4'lük bir kısmı, beşincisi %7,4'ünü ve son olarak da altıncı faktör ise %6,0'lık bir kısmı açıklamaktadır. Altı faktörün açıkladıkları toplam varyans ise %62,0'dır.

4. 3. 3. 4. Faktörlerin isimlendirilmesi

Faktörleri isimlendirmek için, yine bir faktör altında büyük ağırlıkları olan değişkenler gruplanmıştır. Örneğin Çizelge 4.19'da 1'nci faktör altında; “Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır” (0,783); “Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır” (0,756); “Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur” (0,745); “Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/görüntüye sahiptir” (0,733); “Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır” (0,716); “Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur” (0,704) ve son olarak “Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır” (0,532) değişkenlerin en büyük ağırlıklara sahip olduğu görülmüştür. Bu değişkenlerin hepsi Boğaçay'ın mevcut durumdaki kullanım ve rekreasyon durumu ile ilgili değişkenlerdir. Dolayısıyla birinci faktör “Mevcut Durumda Rekreasyon Kullanım Tutumu” faktörü olarak isimlendirilmiştir. Diğer bütün faktörlerde bu şekilde içinde buldukları önermelerin niteliğine ve ağırlığına göre isimlendirilmişlerdir. Faktör analizi sonrasında faktör skorları, yeni bir veri olarak altı ayrı sütun oluşturmuştur. Her bir kullanıcının, her bir faktör için faktör skorları bu sayede incelenmiştir. Daha sonrasında bu faktör skorlarına MANOVA ve ANOVA analizleri uygulanarak gruplar arasındaki tutum farkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

4. 3. 4. Faktör skorları ve demografik verilerin “MANOVA” analizi

Çıkan bu faktörler sonucunda oluşan faktör skorları; yaş, eğitim durumu, meslek, aylık gelir, ikamet süresi ve önceki ikamet gibi yeşil alan kullanıcılarına ait verilerle karşılaştırılmalı olarak MANOVA (Multivariate analysis of variance-Çoklu varyans analizi) testlerine alınmıştır. Bu testler sonucunda çıkan veriler tablolarla ifade edilmeye çalışılmış tablodaki veriler her bir faktör için tek tek açıklanmıştır. Cinsiyet

değişkeni üçten az grup barındırması nedeniyle bir farklılaşmaya neden olmamış bu yüzden de analize alınmamıştır.

4.3.4.1. Yaş

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA testi sonrasında ortaya çıkan yaşa göre ortalama, standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları Çizelge 4.20'de verilmiştir.

Çizelge 4. 20. Faktörlerin skorlarının yaşa göre ortalama ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları

Değişken	Yaş	n	\bar{x}	S	sd	F	p
Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1)	15-18	62	-0,058	1,01	4-569	1,661	,158
	19-29	141	-0,082	0,92			
	30-49	222	0,096	1,03			
	50-65	115	0,037	1,02			
	65 ve üstü	34	-0,307	0,87			
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2)	15-18	62	-0,067	0,97	4-569	2,425	,007
	19-29	141	-0,031	0,85			
	30-49	222	-0,012	0,97			
	50-65	115	0,204	1,14			
	65 ve üstü	34	-0,357	1,16			
Güvenlik Algısı (Faktör-3)	15-18	62	-0,167	0,99	4-569	1,753	,137
	19-29	141	-0,081	0,96			
	30-49	222	0,117	0,98			
	50-65	115	0,017	1,04			
	65 ve üstü	34	-0,186	1,05			
Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4)	15-18	62	0,018	1,07	4-569	2,053	,086
	19-29	141	-0,111	0,93			
	30-49	222	-0,052	1,13			
	50-65	115	0,128	0,77			
	65 ve üstü	34	0,336	0,83			
Önceki Dönemdeki Yüksek Maaliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5)	15-18	62	0,093	0,93	4-569	2,797	,025
	19-29	141	0,172	1,03			
	30-49	222	-0,004	1,02			
	50-65	115	-0,159	0,94			
	65 ve üstü	34	-0,315	0,84			
Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6)	15-18	62	0,107	0,97	4-569	2,159	,072
	19-29	141	-0,017	1,008			
	30-49	222	-0,087	1,02			
	50-65	115	0,007	1,03			
	65 ve üstü	34	0,424	0,57			

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, yaş kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu (KBDBT) faktörleri bakımından anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,913; $F(24; 1968,77) = 2,159$; $p<0,01$).

Bu çıkan sonuca göre yaş kıstasına göre kullanıcıların verdikleri cevaplar sonucu oluşan faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar aynı zamanda kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ile Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4) puanlarının anlamlı bir şekilde değiştiğini göstermektedir. Örneğin 15-18 yaş arası kullanıcılar Faktör-1'e ortalama olarak -0,058 puan verirken, Faktör-4'e ortalama olarak 0,018 puan vermişlerdir bu bir anlamda 15-18 yaş kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelere katılımının düşüken, geleceğe yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu anlamına gelmektedir. 50-65 yaş ile 65 yaş ve üstündeki kullanıcılarda da buna benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak 30-49 yaş arası kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere 19-29 yaş arasındaki kullanıcılar bunun tam tersi bir yaklaşım içerisindedir. Bu kullanıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Faktör-4'ün Faktör-1'den daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Benzer bir durum, Faktör-5 ile Faktör-6 karşılaştırıldığında da gözlemlenmektedir. Bu faktörlere bakıldığında yine aynı grup kullanıcıların Faktör-6'ya daha katılımcı yaklaşırken, Faktör-5'e daha az katılımcı oldukları diğer yandan yine Faktör-5'e katılımı yüksek olan 30-49 yaş arası kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere 19-29 yaş arasındaki kullanıcıların Faktör-6'ya katılımının düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan Boğaçay'ın mevcut durumu (Faktör-1) ile Mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) karşılaştırıldığında, Faktör-1, 15-18, 30-49 ile 65 ve üstü yaşa sahip kullanıcılardan daha yüksek puan alırken 19-29 ile 50-65 yaş arası kullanıcılar Faktör-2'ye ortalama olarak daha yüksek puan vermişlerdir. Bu bakımdan her hangi bir düzenleme yapılmaksızın bile akarsu peyzajlarının tasarlanmış peyzajlardan daha olumlu değerlendirildiği söylenebilir.

Ancak Faktör-2 ile Faktör-4'ü karşılaştırdığımızda 19-29, 30-49 ile 50-65 yaş arasındaki kullanıcıların Faktör-2'ye daha yüksek puan verdikleri, 15-18 ile 65 yaş ve üstü kullanıcıların ise Faktör-4'e daha yüksek puan verdikleri gözlemlenmektedir. Bu bakımdan tasarlanmış peyzajlar ile ileriye yönelik akarsu kıyısı tasarımları karşılaştırıldığında orta yaş grubunun ileriye yönelik beklentilerinin daha az olduğu ancak diğer yandan özellikle üst yaş grubu ile en genç yaş grubunun geleceğe yönelik daha yüksek bir beklenti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ölçeğin altı faktörün skorlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile yaşa bağlı olarak faktör skorları bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları yine Çizelge 4.20'de verilmiştir. Buna göre yaş ile Faktör-1 skorlarının arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F(4, 569) = 1,661, p > ,05$). Faktör-3, Faktör-4 ve Faktör-6 skorlarının arasında yine yaşa göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (Faktör-3; $F(4, 569) = 1,753, p > ,05$, Faktör-4; $F(4, 569) = 2,053, p > ,05$, Faktör-6; $F(4, 569) = 2,159, p > ,05$). Faktör-2 ve Faktör-5 skorları yaşa göre $p < ,01$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermiştir (Faktör-2; $F(4, 569) = 2,425, p < ,01$, Faktör-5; $F(4, 569) = 2,797, p < ,05$).

Çizelge 4.20'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p > 0,05$). Bu faktörle ilgili faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası kullanıcıların ($n=62$) $-0,058$, 19-29 yaş arası kullanıcıların ($n=141$) $-0,082$, 30-49 yaş arası kullanıcıların ($n=222$) $0,096$, 50-65 yaş arası kullanıcıların ($n=115$) $0,03$ ve 65 yaş ve üstünde olan kullanıcıların ($n=34$) ise $-0,307$ faktör skoru ortaya koyduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara bakarak, 30-49 yaş arasındaki kullanıcılar ile 50-65 yaş arası kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle üst yaş grubuna ait olan kullanıcılar (65 ve üstü) ile görece daha düşük olmak üzere genç kuşak kullanıcıların (15-18 ve 19-29 yaş grubundan olan kullanıcılar) Boğaçay'ın

mevcut durumunu değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Yine Çizelge 4.20’de görüldüğü gibi mevcut durumda Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan Tutumu (Faktör-2) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,01$). Bu faktörden çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası katılımcıların ($n=62$) $-0,067$, 19-29 yaş arası katılımcıların ($n=141$) $-0,031$, 30-49 yaş arası ($n=222$) $-0,012$, 50-65 yaş arası katılımcıların ($n=115$) $0,204$ ve 65 yaş ve üstünde olan katılımcıların ($n=34$) ise $-0,357$ faktör skoru ortaya koyduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara bakarak, 50-65 yaş arasındaki kullanıcıların Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan Tutumu faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle üst yaş grubuna ait olan kullanıcılar (65 ve üstü) ile görece daha düşük olmak üzere genç kuşak kullanıcıların (15-18, 20-29 ve 30-49 yaş grubundan olan kullanıcılar) Boğaçay’ın mevcut durumunu değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Güvenlik Algısı (Faktör-3) ise yine ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p > 0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası katılımcılar ($n=62$) $-0,167$, 19-29 yaş arası katılımcılar ($n=141$) $-0,081$, 30-49 arası yaş arası katılımcılar ($n=222$) $0,117$, 50-65 arası yaş arası katılımcılar ($n=115$) $0,017$ ve 65 yaş ve üstünde olan katılımcılar ($n=34$) ise $-0,186$ faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, 30-49 ile 50-65 yaş arasındaki kullanıcıların Güvenlik Algısı faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle üst yaş grubuna ait olan kullanıcılar (65 ve üstü) ile görece daha düşük olmak üzere genç kuşak kullanıcıların (15-18 ve 19-29 yaş grubundan olan kullanıcılar) Güvenlik Algısı faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama Tutumu (Faktör-4) ANOVA testi sonunda yine anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası katılımcılar ($n=62$) 0,018, 19-29 yaş arası katılımcılar ($n=141$) -0,111, 30-49 arası yaş arası ($n=222$) -0,052, 50-65 arası yaş arası katılımcılar ($n=115$) 0,128 ve 65 yaş ve üstünde olan katılımcılar ($n=34$) ise 0,336 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, 65 ve üstü yaş arasındaki kullanıcıların Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama tutumu faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Bundan daha düşük olmak üzere 50-65 ile 15-18 arası yaş gruplarının yine bu faktöre daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 19-29 arası yaş grubuna ait olan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere 30-49 arası yaş grubuna ait olan kullanıcıların gelecek dönemde beklenen tasarım ve planlamaları değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.20'de görüldüğü gibi Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar Tutumu (Faktör-5) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p<0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası katılımcılar ($n=62$) 0,093, 19-29 yaş arası katılımcılar ($n=141$) 0,172, 30-49 arası yaş arası katılımcılar ($n=222$) -0,004, 50-65 arası yaş arası katılımcılar ($n=115$) -0,159, 65 yaş ve üstünde olan katılımcılar ($n=34$) ise -0,315 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, genç yaş grubu kullanıcıların Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar Tutumu (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle üst yaş grubuna ait olan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere genç kuşak kullanıcıların (20-29 yaş ve 30-49 yaş gruplarına ait olanlar) Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar Tutumu (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller Tutumu (Faktör-6) ise ANOVA testi sonunda yine anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak 15-18 yaş arası kullanıcılar ($n=62$) 0,107, 19-29 yaş arası kullanıcılar ($n=141$) -0,017, 30-49 yaş arası kullanıcılar ($n=222$) -0,087, 50 -65 yaş arası kullanıcılar ($n=115$) 0,007 ve 65 yaş ve üstünde olan kullanıcılar ($n=34$) ise 0,424 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, 65 ve üstü yaş grubundaki kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Bundan daha düşük olmak üzere 50-65 ile 15-18 yaş gruplarının yine bu faktöre daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 30-49 yaş grubuna ait olan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere 19-29 yaş grubuna ait olan kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

4. 3. 4. 2. Eğitim durumu

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA testi sonrasında ortaya çıkan eğitim durumuna göre ortalama, standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları Çizelge 4.21'de verilmiştir.

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, eğitim durumu kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu (KBDBT) faktörleri bakımından anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,794; $F(48; 2759,49) = 2,76$; $p<0,01$).

Çizelge 4. 21. Faktörlerin puanlarının eğitim duruma göre ortalama ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları

Değişken	Eğitim Durumu	n	\bar{X}	S	sd	F	p
Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1)	Okur/yazar	11	-0,559	0,52	8-565	2,954	,003
	İlkokul	54	0,096	0,92			
	Ortaokul	40	0,170	0,96			
	Lise	181	-0,123	0,95			
	Önlisans	74	0,104	1,07			
	Lisans	131	0,175	1,02			
	YLisans	34	-0,174	1,08			
	Doktora	18	0,354	1,12			
	Diğer	31	-0,474	0,82			
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2)	Okur/yazar	11	-0,523	1,12	8-565	6,066	,000
	İlkokul	54	0,425	1,02			
	Ortaokul	40	0,404	0,98			
	Lise	181	0,041	1,03			
	Önlisans	74	0,037	1,08			
	Lisans	131	-0,040	0,83			
	YLisans	34	-0,178	0,91			
	Doktora	18	-0,326	0,85			
	Diğer	31	-0,849	0,65			
Güvenlik Algısı (Faktör-3)	Okur/yazar	11	-0,449	1,10	8-565	3,209	,001
	İlkokul	54	-0,029	0,96			
	Ortaokul	40	0,159	0,93			
	Lise	181	0,123	1,06			
	Önlisans	74	0,195	1,01			
	Lisans	131	-0,018	0,92			
	YLisans	34	-0,257	0,91			
	Doktora	18	-0,386	0,75			
	Diğer	31	-0,597	0,89			
Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4)	Okur/yazar	11	0,282	0,67	8-565	1,415	,187
	İlkokul	54	-0,140	1,08			
	Ortaokul	40	-0,011	0,87			
	Lise	181	0,054	0,93			
	Önlisans	74	0,065	0,80			
	Lisans	131	-0,194	1,18			
	YLisans	34	0,264	0,67			
	Doktora	18	0,049	1,06			
	Diğer	31	0,189	1,21			
Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5)	Okur/yazar	11	-0,159	0,97	8-565	2,126	,032
	İlkokul	54	0,205	0,97			
	Ortaokul	40	0,227	1,02			
	Lise	181	0,048	1,00			
	Önlisans	74	0,081	0,96			
	Lisans	131	-0,101	1,02			
	YLisans	34	0,057	1,04			
	Doktora	18	-0,476	0,97			
	Diğer	31	-0,427	0,77			

Çizelge 4. 21. Önceki sayfadan devamı

Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6)	Okur/yazar	11	0,021	1,13			
	İlkokul	54	-0,070	0,99			
	Ortaokul	40	0,027	1,19			
	Lise	181	-0,079	1,08			
	Önlisans	74	-0,009	0,83	8-565	0,403	,919
	Lisans	131	0,068	0,93			
	YLisans	34	0,041	0,97			
	Doktora	18	0,089	1,10			
	Diğer	31	0,177	0,81			

Bu çıkan sonuca göre eğitim durumu baz alındığında, kullanıcıların verdikleri cevaplar sonucu oluşan faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar aynı zamanda göstermektedir ki kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ile Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4) puanları anlamlı bir şekilde değişmektedir. Örneğin okur/yazar kullanıcılar Faktör-1'de ortalama olarak -0,559 puan verirken, Faktör-4'e ortalama olarak 0,282 puan vermişlerdir. Bu bir anlamda okur/yazar kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelere katılımının düşük olurken geleceğe yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu anlamına gelmektedir. Lise, yüksek lisans ve bu seçeneklerin dışında bir düzeyde eğitim alan kullanıcılarda da buna benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak lisans düzeyinde eğitim almış kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere ilkokul, ortaokul, ön lisans ve doktora düzeyinde eğitim almış olan kullanıcılar bunun tam tersi bir yaklaşım içerisindedir. Bu kullanıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Faktör-4'ün Faktör-1'den daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Benzer bir durum Faktör-5 ile Faktör-6 karşılaştırıldığında da gözlemlenmektedir. Bu faktörlere bakıldığında bu sıkların dışında bir eğitim almış olan kullanıcılar ile okur/yazar, lisans ve doktora gruplarına ait kullanıcıların Faktör-6'ya daha katılımcı yaklaşırken Faktör-5'e daha az katılımcı oldukları gözlemlenmektedir. Diğer yandan yine Faktör-5'e katılımı yüksek olan ortaokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere ilkokul, lise, ön lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim almış kullanıcıların Faktör-6'ya katılımlarının düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan Boğaçay'ın mevcut durumu (Faktör-1) ile Mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) karşılaştırıldığında, Faktör-1 ön lisans, yüksek lisans, doktora ile bu sayılanlar dışında eğitim almış kullanıcılardan daha yüksek puan alırken diğer eğitim gruplarından kullanıcılar Faktör-2'ye ortalama olarak daha yüksek puan vermişlerdir. Bu bakımdan eğitim seviyesi yüksek kullanıcıların Boğaçay'ın herhangi bir düzenleme yapılmaksızın mevcut durumdaki yeşil alanlardan daha olumlu değerlendirildiği söylenebilir.

Ancak Faktör-2 ile Faktör-4'ü karşılaştırdığımızda ilkökul ve ortaokul düzeyinde eğitim almış kullanıcıların Faktör-2'ye daha yüksek puan verdikleri, diğer tüm eğitim seviyesindeki kullanıcıların ise Faktör-4'e daha yüksek puan verdikleri gözlemlenmektedir. Bu bakımdan tasarlanmış peyzajlar ile ileriye yönelik akarsu kıyısı tasarımları karşılaştırıldığında özellikle ilkökul ve ortaokul düzeyinde eğitim almış kullanıcı gruplarının ileriye yönelik beklentilerinin daha az olduğu ancak diğer yandan özellikle doktora grubu ile yüksek lisans eğitim grubunun geleceğe yönelik daha yüksek bir beklenti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ölçeğin Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklentisine (KBDBT) ait altı faktöre ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile eğitim durumuna bağlı olarak faktör bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları ise Çizelge 4. 21'de verilmiştir. Buna göre eğitim durumuna göre Faktör-1 puanları arasında anlamlı bir fark vardır. ($F(8, 565) = 2,954, p < .05$). Faktör-2, Faktör-3 ve Faktör-5 puanlarının yine eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. (Faktör-2; $F(8, 565) = 6,066, p < .001$, Faktör-3; $F(8, 565) = 3,209, p \leq .001$ Faktör-5; $F(8, 565) = 2,126, p < .05$). Faktör-4 ve Faktör-6 puanları ise eğitim durumuna göre $p > .01$ düzeyinde anlamlı bir fark göstermemiştir (Faktör-4; $F(8, 565) = 1,415, p > .01$, Faktör-6; $F(8, 565) = 0,403, p > .01$).

Çizelge 4. 21'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım Tutumu (Faktör-1) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,01$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak okur yazar kullanıcılar ($n=11$) -0,559, ilkökul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=54$) 0,096, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=40$) 0,170,

lise düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=181) 0,123, önlisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=74) 0,104, lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=131), 0,175, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=34) -0,174, doktora düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=18) 0,354 ve kendilerini bu sınıfların dışında tanımlayan kullanıcılar (n=31) ise, -0,474 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak ilkokul, ortaokul, ön lisans, lisans ve doktora düzeylerinde eğitim gören kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle kendilerini okur/yazar ve tüm bu grupların dışında tanımlayan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere yüksek lisans ve lise düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumunu değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan Faktörü (Faktör-2) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p<0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak okuryazar kullanıcılar (n=11) -0,523, ilkokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=54) 0,425, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=40) 0,404, lise düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=181) 0,041, ön lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=74) 0,037, lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=131) -0,040, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=34) -0,178, doktora düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=18) -0,326 ve kendilerini bu sınıfların dışında tanımlayan kullanıcılar (n=31) ise -0,849 faktör skoru ortaya koymuşlardır (Çizelge 4. 21). Bu sonuçlara bakarak ilkokul, ortaokul, lise ve ön lisans düzeylerinde eğitim gören kullanıcıların Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle kendilerini okur/yazar ve tüm bu grupların dışında tanımlayan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere doktora, yüksek lisans ve lisans düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların yeşil alanların mevcut durumunu değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 21’de görüldüğü gibi Güvenlik Algısı (Faktör-3) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p \leq 0,001$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak okuryazar katılımcılar ($n=11$) $-0,449$ faktör skoru ortaya koymuşlardır. Bunun yanında ortalama olarak, ilkokul düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ortalama olarak ($n=54$) $-0,029$, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=40$) $0,159$, lise düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=181$) $0,123$ ve ön lisans düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=74$) $0,195$ faktör skoru ortaya koymuşlardır. Bu faktörde ortaya çıkan faktör skorları ortalama olarak lisans düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=131$) için $-0,018$, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=34$) için $-0,257$, doktora düzeyinde eğitim görmüş katılımcılar ($n=18$) için $-0,386$ ve kendilerini bu sınıkların dışında tanımlayan katılımcılar ($n=31$) için ise ortalama olarak $-0,597$ ’dir.

Bu sonuçlara bakarak ortaokul, lise ve ön lisans düzeylerinde eğitim gören kullanıcıların Güvenlik Algısı (Faktör-3) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle kendilerini okur/yazar, tüm bu grupların dışında tanımlayanlar ve ilkokul düzeyinde eğitim almış kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere doktora, yüksek lisans ve lisans düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların güvenlik faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama Tutumu (Faktör-4) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p > 0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorları ortalama olarak okuryazar kullanıcılar ($n=11$) için $0,282$, ilkokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=54$) için $-0,140$, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=40$) için $-0,011$, lise düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=181$) için $0,054$, önlisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=74$) için $0,065$, lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=131$) için $-0,194$, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=34$) için $0,264$, doktora düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=18$) için $0,049$ ve kendilerini bu sınıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=31$) ise $0,189$ ’dur (Çizelge 4. 21).

Bu sonuçlara bakarak doktora, yüksek lisans, ön lisans, lise, okuryazar ve tüm bu grupların dışında eğitim görmüş kullanıcıların Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama Tutumu (Faktör-4) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle lisans ve ilkokul gruplarından kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere ortaokul düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 21’de görüldüğü gibi Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p>0,05$). Bu faktörün çıkan faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak okuryazar kullanıcılar ($n=11$) $-0,159$, ilkokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=54$) $0,205$, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=40$) $0,227$, lise düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=181$) $0,048$, önlisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=74$) $0,081$, lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=131$) $-0,101$, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=34$) $0,057$, doktora düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=18$) $-0,476$ ve kendilerini bu şıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=31$) ise $-0,427$ faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, ilkokul, ortaokul, lise, ön lisans ve yüksek lisans düzeylerinde eğitim gören kullanıcıların Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle kendilerini doktora ve tüm bu grupların dışında tanımlayan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere okuryazar ve lisans düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak okuryazar kullanıcılar ($n=11$) $0,02$, ilkokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ($n=54$) $-0,070$, ortaokul düzeyinde eğitim görmüş

kullanıcılar (n=40) 0,027, lise düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=181) -0,079, önlisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=74) -0,009, lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=131) 0,068, yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=34) 0,041, doktora düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar (n=18) 0,089 ve kendilerini bu sınıfların dışında tanımlayan kullanıcılar (n=31) ise 0,177 faktör skoru ortaya koymuşlardır (Çizelge 4. 21).

Bu sonuçlara bakarak, ilkokul, ortaokul, lise, ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora ve tüm bu sayılan düzeyler dışında eğitim gören kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle lise ve ilkokul düzeyinde eğitim görmüş kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere okuryazar düzeyinde eğitim görmüş olan kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

4. 3. 4. 3. Meslek

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA testi sonrasında ortaya çıkan mesleğe göre ortalama, standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları Çizelge 4. 22'de verilmiştir. Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, meslek kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu (KBDBT)

Çizelge 4. 22. Faktörlerin puanlarının mesleğe göre ortalama ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları

Değişken	Meslek	n	\bar{x}	S	sd	F	p
Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1)	İşçi	27	-0,021	1,00	8-565	2,105	,034
	Özel Sektör	94	-0,216	1,01			
	Serbest Meslek	45	0,373	1,01			
	Memur	105	-0,015	0,97			
	Esnaf	11	0,222	1,06			
	Emekli	81	-0,159	0,94			
	Öğrenci	116	-0,008	0,98			
	Ev Hanımı	46	0,142	1,03			
	Diğer	49	0,217	0,98			

Çizelge 4. 22. Önceki sayfadan devamı

Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2)	İşçi	27	0,258	0,95	8-565 4,798 ,000
	Özel Sektör	94	-0,289	0,94	
	Serbest Meslek	45	-0,052	0,99	
	Memur	105	0,364	0,89	
	Esnaf	11	-0,272	1,00	
	Emekli	81	-0,237	1,20	
	Öğrenci	116	-0,133	0,88	
	Ev Hanımı	46	0,251	1,04	
	Diğer	49	0,213	0,88	
Güvenlik Algısı (Faktör-3)	İşçi	27	0,028	1,05	8-565 3,060 ,002
	Özel Sektör	94	-0,185	1,01	
	Serbest Meslek	45	0,179	1,06	
	Memur	105	0,177	0,92	
	Esnaf	11	0,576	1,13	
	Emekli	81	-0,209	0,95	
	Öğrenci	116	-0,090	0,93	
	Ev Hanımı	46	0,382	0,97	
	Diğer	49	-0,133	1,07	
Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4)	İşçi	27	-0,023	1,09	8-565 1,537 ,141
	Özel Sektör	94	-0,030	1,17	
	Serbest Meslek	45	-0,384	1,32	
	Memur	105	-0,059	0,97	
	Esnaf	11	0,233	0,65	
	Emekli	81	0,214	0,88	
	Öğrenci	116	0,025	0,91	
	Ev Hanımı	46	-0,029	0,85	
	Diğer	49	0,113	0,78	
Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5)	İşçi	27	0,324	0,97	8-565 3,201 ,001
	Özel Sektör	94	0,050	0,82	
	Serbest Meslek	45	-0,278	1,11	
	Memur	105	-0,076	0,99	
	Esnaf	11	0,648	1,14	
	Emekli	81	-0,313	0,90	
	Öğrenci	116	0,059	0,98	
	Ev Hanımı	46	0,304	0,98	
	Diğer	49	0,087	1,19	
Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6)	İşçi	27	-0,144	0,82	8-565 1,231 ,278
	Özel Sektör	94	0,006	0,97	
	Serbest Meslek	45	-0,320	1,30	
	Memur	105	0,019	0,80	
	Esnaf	11	-0,383	1,38	
	Emekli	81	0,103	0,92	
	Öğrenci	116	0,130	0,86	
	Ev Hanımı	46	-0,032	1,22	
	Diğer	49	-0,043	1,24	

faktörlerinin anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,799, $F(48; 2759,49) = 2,67$, $p < 0.01$).

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, meslek kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay Değerlendirme ve Beklenti Tutumu (KBDBT) faktörlerinin anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,799, F(48; 2759,49) = 2,67, p<0.01).

Bu çıkan sonuca göre meslek kıstasına göre kullanıcıların verdikleri cevaplar sonucu oluşan faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar aynı zamanda göstermektedir ki bütün faktörlerde olduğu gibi kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ile Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4) faktörüne verdikleri puanlar anlamlı bir şekilde değişmektedir. Örneğin emekli kullanıcılar Faktör-1'de ortalama olarak -0,159 puan verirken, Faktör-4'e ortalama olarak 0,214 puan vermişlerdir. Bu bir anlamda emekli kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelere katılımının düşük olurken geleceğe yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu anlamına gelmektedir. Özel sektörde çalışan, esnaf ve öğrenci kullanıcılarda da buna benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak serbest meslek grubundaki kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere işçi, memur, ev hanımı ve diğer türde mesleğe sahip kullanıcılar bunun tam tersi bir yaklaşım içerisindedir. Bu kullanıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Faktör-1'in Faktör-4'ten daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Faktör-5 ile Faktör-6 karşılaştırıldığında ise farklı bir durum gözlemlenmektedir. Bu faktörlere bakıldığında yalnızca memur, öğrenci ve emekli kullanıcıların Faktör-6'ya daha katılımcı yaklaşırken Faktör-5'e daha az katılımcı oldukları, diğer yandan yine Faktör-5'e katılımı yüksek olan esnaf kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere işçi, özel sektör, serbest meslek, ev hanımı ve diğer kullanıcıların Faktör-6'ya katılımlarının düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan Boğaçay'ın Mevcut Durumu (Faktör-1) ile Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2) karşılaştırıldığında, Faktör-1 özel sektör, serbest meslek, esnaf, emekli, öğrenci ile diğer kullanıcılardan daha yüksek puan alırken işçi, memur ile

ev hanımı kullanıcılar Faktör-2'ye ortalama olarak daha yüksek puan vermişlerdir. Bu bakımdan her hangi bir düzenleme yapılmaksızın bile akarsu peyzajlarının tasarlanmış peyzajlardan daha olumlu değerlendirildiği söylenebilir.

Ancak Faktör-2 ile Faktör-4'ü karşılaştırdığımızda işçi, serbest meslek, memur, ev hanımı ile diğer kullanıcıların Faktör-2'ye daha yüksek puan verdikleri, özel sektör, esnaf, emekli ile öğrenci kullanıcıların ise Faktör-4'e daha yüksek puan verdikleri gözlemlenmektedir. Bu bakımdan tasarlanmış peyzajlar ile ileriye yönelik akarsu kıyısı tasarımları karşılaştırıldığında orta yaş grubunun ileriye yönelik beklentilerinin daha az olduğu ancak diğer yandan özellikle üst yaş grubu ile en genç yaş grubunun geleceğe yönelik daha yüksek bir beklenti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ölçeğin Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklentilerine (KBDBT) ait altı faktöre ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile eğitim durumuna bağlı olarak faktör bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları ise Çizelge 4. 22'de verilmiştir. Buna göre mesleğe göre Faktör-1 puanlarının anlamlı bir farkı vardır ($F(8, 565)= 2,105, p>,05$). Faktör-4 ve Faktör-6 puanlarının yine mesleğe göre anlamlı bir farkı bulunmamıştır (Faktör-4; $F(8, 565)= 1,537, p>,05$, Faktör-6; $F(8, 565)= 1,231, p>,05$). Faktör-2 puanları $p<,001$ düzeyinde, Faktör-3 ve Faktör-5 puanları ise mesleğe göre $p<,01$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermiştir (Faktör-2; $F(8, 565)= 4,798, p<,001$, Faktör-3; $F(8, 565)= 3,060, p<,01$, Faktör-5; $F(8, 565)= 3,201, p\le;,001$).

Çizelge 4. 22'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/ Kullanım Tutumunu (Faktör-1) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p<,0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, işçiler ($n=27$) -0,021, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) -0,216, serbest meslek sahipleri ($n=45$) 0,373, memurlar ($n=105$) -0,015, esnaflar ($n=11$) 0,222, emekliler ($n=81$) -0,159, öğrenciler ($n=116$) -0,008, ev hanımları ($n=46$) 0,142 ve kendilerini bu sınıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise 0,217 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/ Kullanım Tutumunu (Faktör-1) değerlendirirken serbest meslek sahipleri başta olmak üzere, esnaflar, ev hanımları ve bu tanımlamaların dışında olan kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle özel sektörde çalışan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere emekli, işçi, memur ve öğrenci kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumunu değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 22'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak işçiler ($n=27$) 0,258, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) -0,289, serbest meslek sahipleri ($n=45$) -0,052, memurlar ($n=105$) 0,364 esnaflar ($n=11$) -0,272, emekliler ($n=81$) -0,237, öğrenciler ($n=116$) -0,133, ev hanımları ($n=46$) 0,251 ve kendilerini bu sıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise 0,213 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2) faktörünü değerlendirirken memurlar başta olmak üzere, işçi, ev hanımları ve bu tanımlamaların dışında olan kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle özel sektörde çalışan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere esnaf, emekli, öğrenci ve serbest meslek sahibi kullanıcıların mevcut durumda genel yeşil alan faktörünü değerlendirirken faktörü oluşturan önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 22'de görüldüğü gibi Güvenlik Algısı (Faktör-3) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak işçiler ($n=27$) 0,028, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) -0,185, serbest meslek sahipleri ($n=45$) 0,179 faktör skoru, memurlar ($n=105$) 0,177, esnaflar ($n=11$) 0,576, emekliler ($n=81$) -0,209, öğrenciler ($n=116$) -0,090, ev hanımları ($n=46$) 0,382 ve kendilerini bu sıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise -0,133 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, Güvenlik Algısı (Faktör-3) değerlendirirken esnaf kullanıcılar başta olmak üzere, ev hanımı, serbest meslek, memur ve işçi kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle emekli çalışan kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere özel sektör ve diğer kullanıcıların Güvenlik Algısı faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 22’de görüldüğü gibi Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama (Faktör-4) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak işçiler ($n=27$) -0,023, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) -0,030, serbest meslek sahipleri ($n=45$) -0,384, memurlar ($n=105$) -0,059 esnaflar ($n=11$) 0,233, emekliler ($n=81$) 0,214, öğrenciler ($n=116$) 0,025, ev hanımları ($n=46$) ise -0,029 ve kendilerini bu sınıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise 0,113 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak kullanıcıların “Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama” (Faktör-4) faktörünü değerlendirirken esnaf kullanıcılar başta olmak üzere, emekli, öğrenci ve bu tanımlamaların dışında olan kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle serbest meslek sahibi kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere memur, özel sektör, ev hanımı ve işçi kullanıcıların “Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama” (Faktör-4) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 22’de görüldüğü gibi Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç öncelikli Tasarım/ Planlamalar (Faktör-5) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p\leq 0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak işçiler ($n=27$) 0,324, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) 0,050, serbest meslek sahipleri ($n=45$) -0,278, memurlar ($n=105$) -0,076, esnaflar ($n=11$) 0,648, emekliler ($n=81$) -0,313, öğrenciler ($n=116$) 0,059, ev hanımları ($n=46$) ise 0,304 ve kendilerini bu sınıkların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise 0,087 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç öncelikli Tasarım/ Planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken esnaflar başta olmak üzere, işçiler, ev hanımları, özel sektördeki ve bu tanımlamaların dışında olan kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle emekli kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere serbest meslek sahipleri ve memur kullanıcıların önceki dönemdeki yüksek maliyetli araç öncelikli tasarım/ planlamalar faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 22’de görüldüğü gibi Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak işçiler ($n=27$) -0,144, özel sektörde çalışanlar ($n=94$) 0,006, serbest meslek sahipleri ($n=45$) -0,320, memurlar ($n=105$) 0,019, esnaflar ($n=11$) -0,383, emekliler ($n=81$) 0,103, öğrenciler ($n=116$) 0,130, ev hanımları ($n=46$) ise -0,032 ve kendilerini bu sınıfların dışında tanımlayan kullanıcılar ($n=49$) ise -0,043 faktör skoru, ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) değerlendirirken öğrenciler başta olmak üzere, emekli, memur ve özel sektör çalışan kullanıcıların daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle esnaf kullanıcılar ile görece daha düşük olmak üzere serbest meslek sahipleri, işçi ve ev hanımı kullanıcıların doğal ekolojik tasarıma dayanan görseller faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

4. 3. 4. 4. Aylık gelir

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6’nın puanları üzerinde yapılan MANOVA testi sonrasında ortaya çıkan aylık gelire göre ortalama, standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları Çizelge 4.23’de verilmiştir.

Çizelge 4. 23. Faktörlerin puanlarının aylık gelire göre ortalama ve standart sapma değerleri ve ANOVA sonuçları

Değişken	Aylık Gelir	n	\bar{X}	S	sd	F	p
Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1)	Asgari Ücret ve Altı	82	-0,042	,91	5-568	0,470	,799
	577-1000	85	0,114	,94			
	1001-1500	142	0,020	1,00			
	1501-2000	107	-0,029	,99			
	2001-2500	74	-0,109	,98			
	2501 ve üstü	84	0,025	1,15			
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2)	Asgari Ücret ve Altı	82	-0,253	,83	5-568	8,989	,000
	577-1000	85	0,249	1,06			
	1001-1500	142	0,204	1,03			
	1501-2000	107	0,200	,94			
	2001-2500	74	-0,136	1,01			
	2501 ve üstü	84	-0,486	,84			
Güvenlik Algısı (Faktör-3)	Asgari Ücret ve Altı	82	-0,079	,98	5-568	5,642	0,000
	577-1000	85	0,031	1,04			
	1001-1500	142	0,299	,95			
	1501-2000	107	-0,028	1,02			
	2001-2500	74	-0,023	,95			
	2501 ve üstü	84	-0,403	,92			
Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4)	Asgari Ücret ve Altı	82	-0,213	1,07	5-568	2,780	,017
	577-1000	85	-0,186	1,08			
	1001-1500	142	0,023	,92			
	1501-2000	107	0,116	,93			
	2001-2500	74	-0,049	1,15			
	2501 ve üstü	84	0,251	,83			
Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5)	Asgari Ücret ve Altı	82	0,062	,95	5-568	1,672	,139
	577-1000	85	0,132	1,08			
	1001-1500	142	0,081	1,03			
	1501-2000	107	0,014	,99			
	2001-2500	74	-0,162	,95			
	2501 ve üstü	84	-0,206	,90			
Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6)	Asgari Ücret ve Altı	82	0,240	,79	5-568	4,078	,001
	577-1000	85	-0,255	1,09			
	1001-1500	142	-0,190	1,20			
	1501-2000	107	0,121	,82			
	2001-2500	74	0,196	,86			
	2501 ve üstü	84	0,016	,90			

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, aylık gelir kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu (KBDBT) faktörleri bakımından anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,812, F(30; 2254) = 4,02, p<0,01).

Bu çıkan sonuca göre aylık gelir kıstasına göre kullanıcıların verdikleri cevaplar sonucu oluşan faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. bu anlamda kullanıcıların değerlendirmelerinde mevcut durumda her hangi bir düzenleme olmaksızın akarsuların, tasarlanmış yeşil alanlardan farklı değerlendirildiği, akarsuların mevcut durumda değerlendirilmesinin geleceğe yönelik beklentileri etkilediği, güvenliğin yine önemli bir kıstas olduğu söylenebilir.

Bu sonuçlar aynı zamanda göstermektedir ki kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ile Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4) puanları anlamlı bir şekilde değişmektedir. Örneğin 1501-2000 TL. arasında gelire sahip kullanıcılar Faktör-1'de ortalama olarak -0,029 puan verirken, Faktör-4'e ortalama olarak 0,116 puan vermişlerdir. Bu bir anlamda 1501-2000 TL. arasında gelire sahip kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelere katılımının düşük olurken geleceğe yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu anlamına gelmektedir. 2501 TL. ve üstünde gelire sahip kullanıcılar, 2001-2500 TL., 1501-2000 TL., 1001-1500 TL. arasında gelire sahip kullanıcılarda da buna benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak asgari ücret ve altı gelire sahip kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere 577-1000 TL. arasında gelire sahip kullanıcılar bunun tam tersi bir yaklaşım içerisindedir. Bu kullanıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Faktör-4'ün Faktör-1'den daha yüksek puan aldığı görülmektedir.

Benzer bir durum Faktör-5 ile Faktör-6 karşılaştırıldığında da gözlemlenmektedir. Bu faktörlere bakıldığında 2501 TL. ve üstünde gelire sahip kullanıcılar, 1501-2000 TL., 2001-2500 TL., 1501-2000 TL. ile asgari ücret ve altında gelire sahip kullanıcıların Faktör-6'ya daha katılımcı yaklaşırken Faktör-5'e daha az katılımcı oldukları diğer yandan yine Faktör-5'e katılımı yüksek olan 577-1000 TL. ücret sahibi kullanıcıların Faktör-6'ya katılımlarının düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Diğer taraftan Boğaçay'ın mevcut durumu (Faktör-1) ile mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) karşılaştırıldığında, Faktör-1 asgari ücret ve altı, 2000-2500 TL. ile 2500 TL. ve üstü gelire sahip kullanıcılardan daha yüksek puan alırken 577-1000 TL,

1001-1500 TL. ile 1501-2000 TL. gelire sahip kullanıcılar Faktör-2'ye ortalama olarak daha yüksek puan vermişlerdir. Ancak dikkatli bakıldığında Faktör-2'nin puanlarının Faktör-1'den belirgin bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Bu bakımdan gelire göre faktörlerin değerlendirilmesi farklılaşmaktadır. Faktör-2'ye yüksek katılım gösteren grupların Faktör-3 yani güvenlik algısı faktörüne de yüksek derece katılım gösterdiği göz önüne alınırsa gelirin güvenlik kaygısı mevcut durumları değerlendirmede farklılaşmaya yol açtığı söylenebilir.

Ancak Faktör-2 ile Faktör-4'ü karşılaştırdığımızda 577-1000 TL., 1001-1500 TL. ile 1501-2000 TL. arasında gelire sahip olan kullanıcıların Faktör-2'ye daha yüksek puan verdikleri, asgari ücret ve altı ile 2501 TL. ve üzerinde gelire sahip kullanıcıların ise Faktör-4'e daha yüksek puan verdikleri gözlemlenmektedir. Bu bakımdan tasarlanmış peyzajlar ile ileriye yönelik akarsu kıyısı tasarımları karşılaştırıldığında orta gelir grubunun ileriye yönelik beklentilerinin daha az olduğu ancak diğer yandan özellikle üst gelir grubu ile en düşük gelir grubunun geleceğe yönelik daha yüksek bir beklenti içerisinde oldukları söylenebilir.

Ölçeğin KBDBT'ye ait altı faktöre ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile aylık gelire bağlı olarak faktör bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları ise Çizelge 4. 23'de verilmiştir. Buna göre aylık gelire göre Faktör-1 puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F(5, 568) = 0,470, p > ,05$). Faktör-5 puanlarının yine aylık gelire göre anlamlı bir farkı bulunmamıştır (Faktör-5; $F(5, 568) = 1,672, p > ,05$). Faktör-4 puanları aylık gelire göre $p < ,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermiş, Faktör-2, Faktör-3 ve Faktör-6 ise $p \leq ,001$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermiştir (Faktör-2; $F(5, 568) = 8,989, p < ,001$, Faktör-3; $F(5, 568) = 5,642, p < ,001$, Faktör-4; $F(5, 568) = 2,780, p < ,05$, Faktör-6; $F(5, 568) = 4,078, p \leq ,001$).

Çizelge 4. 23'de görüldüğü gibi mevcut durumda Boğaçay'ın estetik/ doğal/ rekreasyon/kullanım (Faktör-1) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p > ,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=82$) -0,042, 577-1000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=85$) 0,114, 1001-1500 TL. arasında aylık

gelire sahip kullanıcılar (n=142) 0,020, 1500-2000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar (n=107) -0,029, 2001-2500 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar (n=74) -0,109 ve 2500 TL. ve üstünde aylık gelire sahip kullanıcılar (n=84) ise 0,025 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle 577-1000 TL., 1001-1500 TL. ve 2501 TL. ve üzerinde aylık gelire sahip kullanıcıların mevcut durumda Boğaçay'ın estetik/ doğal/ rekreasyon/kullanım (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 2001-2500 TL. arasında gelire sahip olan kullanıcılar ile asgari ücret ve altı ve 2001-2500 TL. gelire sahip kullanıcıların mevcut durumda Boğaçay'ın estetik/ doğal/ rekreasyon/kullanım (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar (n=82) -0,253, 577-1000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar (n=85) 0,249, 1001-1500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar (n=142) 0,204, 1500-2000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar (n=107) 0,200, 2001-2500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar (n=74) -0,136, 2500 TL. ve üstünde aylık ücrete sahip kullanıcılar (n=84) ise -0,486 faktör skoru ortaya koymuşlardır (Çizelge 4. 23).

Bu sonuçlara bakarak, özellikle asgari ücret ve altında gelire sahip kullanıcıların mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 577-1000TL. arasında gelire sahip olan kullanıcılar ile 1001-1500, 1501-2000, 2001-2500, 2501 ve üstü gelire sahip kullanıcıların Mevcut Durumda Genel Yeşil alan Tutumu (Faktör-2) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 23’de görüldüğü gibi güvenlik algısı (Faktör-3) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p<0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=82$) $-0,079$, 577-1000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=85$) $0,031$, 1001-1500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=142$) $0,299$, 1500-2000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=107$) $-0,028$, 2001-2500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=74$) $-0,023$ ve 2500 TL. ve üstünde aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=84$) ise $-0,403$ faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle 577-1000 TL. ve 1001-1500 TL. gelire sahip kullanıcıların güvenlik algısı (Faktör-3) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 2501 ve üstü gelire sahip olan kullanıcılar ile 1001-1500, 1501-2000, 2001-2500 ve asgari ücret ve altı gelire sahip kullanıcıların güvenlik algısı (Faktör-3) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama (Faktör-4) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p<0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=82$) $-0,213$, 577-1000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=85$) $-0,186$ faktör skoru, 1001-1500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=142$) $0,023$, 1500-2000 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=107$) $0,116$, 2001-2500 TL. arasında aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=74$) ise $-0,049$, 2500 TL. ve üstünde aylık ücrete sahip kullanıcılar ($n=84$) ise $0,251$ faktör skoru ortaya koymuşlardır (Çizelge 4. 23).

Bu sonuçlara bakarak, özellikle kullanıcıların gelecek dönemde beklenen genel tasarım/planlama (Faktör-4) faktörünü 1001-1500 TL., 2001-2500 TL. arasında ve 2501 TL. ve üstü gelire sahip değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle kullanıcıların asgari ücret ve altında, 577-1000 TL. arasında gelire sahip olan kullanıcılar ve görece daha düşük olmak üzere 1501-2000 TL. gelire sahip kullanıcıların gelecek dönemde beklenen genel

tasarım/planlama (Faktör-4) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Önceki dönemde yüksek maliyetli araç öncelikli tasarım/planlamalar (Faktör-5) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=82$) 0,062, 577-1000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=85$) 0,132, 1001-1500 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=142$) 0,081, 1500-2000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=107$) 0,014, 2001-2500 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=74$) -0,162 ve 2500 TL. ve üstünde aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=84$) ise -0,206 faktör skoru ortaya koymuşlardır (Çizelge 4. 23).

Bu sonuçlara bakarak, özellikle 577-1000 TL. arasında gelire sahip kullanıcılar ile daha düşük olmak üzere asgari ücret ve altı gelire sahip kullanıcılar, 1001-1500 TL. ve 1501-2000 TL. arasında gelire sahip kullanıcıların önceki dönemde yüksek maliyetli araç öncelikli tasarım/planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 2501 TL. ve üzeri gelire sahip kullanıcılar başta olmak üzere, bundan daha az olarak 2001-2500 TL. arasında bir gelire sahip kullanıcıların önceki dönemde yüksek maliyetli araç öncelikli tasarım/planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 23'de görüldüğü gibi Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p\leq 0,001$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, asgari ücret ve altında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=82$) 0,240, 577-1000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=85$) -0,255, 1001-1500 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=142$) -0,190, 1500-2000 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=107$) 0,121, 2001-2500 TL. arasında aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=74$) 0,196 ve 2500 TL. ve üstünde aylık gelire sahip kullanıcılar ($n=84$) ise 0,016 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle asgari ücret ve altında gelire sahip kullanıcıların ve bundan görece daha az olmak üzere 2001-2500 TL. arasında gelire sahip olan kullanıcıların doğal ekolojik tasarıma dayanan görseller (Faktör-6) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımının daha üst seviyede olduğu söylenebilir. Buna karşılık, özellikle 577-1000 TL. arasında gelire sahip olan kullanıcılar ile 1001-1500, 2501 TL. ve üstü ve 1501-2000 TL. arasında gelire sahip kullanıcıların doğal ekolojik tasarıma dayanan görseller (Faktör-6) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

4. 3. 4. 5. İkamet süresi

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA testi sonrasında ortaya çıkan ikamet süresine göre ortalama, standart sapma, serbestlik dereceleri, anlamlılık ve F değerleri ve ANOVA sonuçları Çizelge 4. 24'de verilmiştir. Kullanıcıların ikamet etme süreleri, alanı tanıma ve mekânı sahiplenme bakımından önemli bir indikatörü oluşturmaktadır. Bu bakımdan yapılan analizlerin, kullanıcıların mekânı sahiplenme durumu bakımından bilgi vermesi amaçlanmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda da ele alınan konu bu bakımdan irdelenmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan ikamet süresinin akarsu kıyısı tasarımlarını ne yönden etkilediği sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Çizelge 4. 24. Faktörlerin puanlarının ikamet süresine göre ortalama ve standart sapma değerleri ile ANOVA sonuçları

Değişken	İkamet Süresi	n	\bar{x}	S	sd	F	p
Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1)	Burada Doğdum	205	-0,093	0,96	5-568	2,520	,029
	20 yıldan fazla	90	-0,109	0,96			
	20-10 yıl arası	103	0,048	1,04			
	10-5 yıl arası	63	0,258	1,12			
	5-1 yıl arası	96	-0,016	0,97			
	1 yıldan az	17	0,546	0,69			
Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2)	Burada Doğdum	205	0,033	1,08	5-568	0,777	,567
	20 yıldan fazla	90	-0,105	1,05			
	20-10 yıl arası	103	-0,010	0,85			
	10-5 yıl arası	63	-0,089	0,92			
	5-1 yıl arası	96	0,129	0,96			
	1 yıldan az	17	-0,177	0,83			

Çizelge 4. 24. Önceki sayfadan devamı

Güvenlik Algısı (Faktör-3)	Burada Doğdum	205	0,007	1,00	5-568	0,346	,885
	20 yıldan fazla	90	0,039	1,03			
	20-10 yıl arası	103	0,048	1,09			
	10-5 yıl arası	63	-0,119	0,98			
	5-1 yıl arası	96	0,002	0,89			
	1 yıldan az	17	-0,162	0,92			
Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4)	Burada Doğdum	205	0,120	0,87	5-568	2,205	,052
	20 yıldan fazla	90	0,001	1,00			
	20-10 yıl arası	103	-0,091	1,06			
	10-5 yıl arası	63	-0,131	1,22			
	5-1 yıl arası	96	0,031	0,89			
	1 yıldan az	17	-0,588	1,38			
Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5)	Burada Doğdum	205	-0,093	0,99	5-568	3,140	,008
	20 yıldan fazla	90	-0,141	0,94			
	20-10 yıl arası	103	0,073	1,03			
	10-5 yıl arası	63	0,383	0,96			
	5-1 yıl arası	96	-0,053	0,95			
	1 yıldan az	17	0,319	1,12			
Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6)	Burada Doğdum	205	0,071	0,90	5-568	1,832	,105
	20 yıldan fazla	90	-0,239	1,11			
	20-10 yıl arası	103	-0,091	1,09			
	10-5 yıl arası	63	0,154	0,97			
	5-1 yıl arası	96	0,073	0,94			
	1 yıldan az	17	-0,026	1,09			

Faktör-1, Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4, Faktör-5, Faktör-6'nın puanları üzerinde yapılan MANOVA sonuçları, ikamet süresi kıstasına göre Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu (KBDBT) faktörlerinin anlamlı farklılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır (Wilks Lambda (Λ)= 0,909; $F(30; 2254) = 1,82$; $p<0,01$).

Yapılan analiz sonrasında kullanıcıların ikamet süresi kıstasına göre verdikleri cevaplar sonucu oluşan faktörler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu anlamda kullanıcıların değerlendirmelerinde mevcut durumda her hangi bir düzenleme olmaksızın akarsuların, tasarlanmış yeşil alanlardan farklı değerlendirildiği, akarsuların mevcut durumda değerlendirilmesinin geleceğe yönelik beklentileri etkilediği, güvenliğin önemli bir kıstas olduğu ve araç ağırlıklı tasarımlar ile doğal restoratif

görsellere dayanan tasarımlar faktörü arasında anlamlı bir farklılaşmanın ortaya çıktığı söylenebilir.

Bu sonuçlar aynı zamanda göstermektedir ki kullanıcıların Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) ile Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/Planlama (Faktör-4) puanları anlamlı bir şekilde değişmektedir. Örneğin ankette burada doğdum cevabını veren kullanıcılar Faktör-1'de ortalama olarak -0,093 puan verirken, Faktör-4'e ortalama olarak 0,120 puan vermişlerdir. Bu bir anlamda burada doğan kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelere katılımının düşük olurken geleceğe yönelik beklentilerinin daha olumlu olduğu anlamına gelmektedir. 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ve 1-5 yıl arasında bir süredir burada ikamet etmekte olan kullanıcılarda da buna benzer bir durum ortaya çıkmaktadır. Ancak bir yıldan az ikamet etmiş olan kullanıcılar ile görece daha az olmak üzere 10-5 yıl arasında ve 20-10 yıl arasında süredir ikamet etmiş olan kullanıcılar bunun tam tersi bir yaklaşım içerisindedir. Bu kullanıcıların değerlendirmelerine bakıldığında Faktör-1'in Faktör-4'ten daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Bu bakımdan daha uzun süre ikamet eden kullanıcıların Boğaçay'ın geleceğinden daha umutlu olduğu söylenebilir.

Benzer bir durum Faktör-5 ile Faktör-6 karşılaştırıldığında da gözlemlenmektedir. Bu faktörlere bakıldığında burada doğan ve 1-5 yıl arasında ikamet eden kullanıcıların Faktör-6'ya daha katılımcı yaklaşırken Faktör-5'e daha az katılımcı oldukları diğer yandan yine Faktör-5'e katılımı yüksek olan 20 yıldan fazla, 20-10 yıl arası, 10-5 yıl arası ve 1 yıldan az süredir ikamet eden kullanıcıların Faktör-6'ya katılımlarının düşük olduğu gözlemlenmektedir. Bu bakımdan kullanıcıların çoğunun (burada doğanlar ile 5-1 yıl arası ikamet edenler toplandığında 311 kişi etmektedir) doğal ekolojik görsellere dayanan tasarım anlayışını daha fazla benimserken, kalan kısmının araç yoğunluklu tasarımlara daha fazla ilgi gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu bakımdan özellikle burada doğanların ağırlıklı olduğu da göz önüne alınırsa alanda daha uzun süredir ikamet etmiş olan kullanıcıların alanı daha doğal görmek istedikleri söylenebilir.

Diğer taraftan Boğaçay'ın mevcut durumu (Faktör-1) ile mevcut durumda genel yeşil alan (Faktör-2) karşılaştırıldığında, Faktör-1 20-10 yıl, 10-5 yıl arasında ikamet eden ve bir yıldan az ikamet eden kullanıcılardan daha yüksek puan alırken burada doğdum cevabını verenler, 20 yıldan fazla bir süredir ikamet edenler ve 1-5 yıl arası bir süredir ikamet etmiş olan kullanıcılar Faktör-2'ye ortalama olarak daha yüksek puan vermişlerdir.

Ölçeğin Konyaaltı/Boğaçay değerlendirme ve beklenti tutumu'na (KBDBT) ait altı faktöre ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri ile eğitim durumuna bağlı olarak faktör bazında yapılan tek yönlü ANOVA sonuçları ise Çizelge 4. 24'de verilmiştir. Buna göre ikamet süresine göre Faktör-1 puanları $p < ,05$ düzeyinde anlamlı farklılık göstermiştir ($F(5, 568) = 2,520, p < ,05$). Faktör-5 puanları da yine ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir (Faktör-5; $F(5, 568) = 3,140, p < ,01$). Faktör-2, Faktör-3, Faktör-4 ve Faktör-6 puanları ise ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Faktör-2; $F(5, 568) = 0,777, p > ,05$, Faktör-3; $F(5, 568) = 0,346, p > ,05$, Faktör-4; $F(5, 568) = 2,205, p > ,05$, Faktör-6; $F(5, 568) = 1,832, p > ,05$).

Çizelge 4. 24'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Boğaçayın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım (Faktör-1) faktörü ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p < 0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak Antalya'da doğan kullanıcılar ($n=205$) $-0,093$, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ($n=90$) $0,109$, 20-10 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=103$) $0,048$, 10-5 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=63$) $0,258$, 5-1 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=96$) $-0,016$ ve 1 yıldan az bir süredir Antalya'da ikamet eden kullanıcılar ($n=17$) ise $0,546$ faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya'da daha az süreyle ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az, 10-5 yıl arası 20-10 yıl arası) Mevcut Durumda Boğaçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya'da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar

Mevcut Durumda Boğçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım Tutumu faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 24'de görüldüğü gibi Mevcut Durumda Genel Yeşil Alan (Faktör-2) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, Antalya'da doğan kullanıcılar ($n=205$) 0,033, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ($n=90$) -0,105, 20-10 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=103$) -0,010, 10-5 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=63$) -0,089, 5-1 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=96$) 0,129 ve 1 yıldan az bir süredir Antalya'da ikamet eden kullanıcılar ($n=17$) ise -0,177 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya'da daha az süreyle ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az, 10-5 yıl arası 20-10 yıl arası) Mevcut Durumda Boğçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya'da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar Mevcut Durumda Boğçay'ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım Tutumu faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 24'de görüldüğü gibi Güvenlik Algısı (Faktör-3) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, Antalya'da doğan kullanıcılar ($n=205$) 0,007, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ($n=90$) 0,039, 20-10 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=103$) 0,048, 10-5 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=63$) -0,119, 5-1 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=96$) 0,002 ve 1 yıldan az bir süredir Antalya'da ikamet eden kullanıcılar ($n=17$) ise -0,162 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya’da daha az süreyle ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az, 10-5 yıl arası 20-10 yıl arası) Mevcut Durumda Boğçay’ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım Tutumu (Faktör-1) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya’da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar Mevcut Durumda Boğçay’ın Estetik/ Doğallık/ Rekreasyon/ Kullanım Tutumu faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 24’de görüldüğü gibi Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama (Faktör-4) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak, Antalya’da doğan kullanıcılar ($n=205$) 0,120, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ($n=90$) 0,001, 20-10 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=103$) -0,091, 10-5 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=63$) -0,131, 5-1 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=96$) 0,031 ve 1 yıldan az bir süredir Antalya’da ikamet eden kullanıcılar ($n=17$) ise 0,588 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya’da daha az süreyle ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az, 10-5 yıl arası 20-10 yıl arası) Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama (Faktör-4) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya’da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar Gelecek Dönemde Beklenen Genel Tasarım/ Planlama faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 24’de görüldüğü gibi Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermektedir ($p<0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına bakıldığında ortalama olarak Antalya’da doğan kullanıcılar ($n=205$) -0,093, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet eden kullanıcılar ($n=90$) -0,141, 20-10 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=103$) 0,073, 10-5 yıl arasında burada ikamet eden kullanıcılar ($n=63$) 0,383, 5-1 yıl

arasında burada ikamet eden kullanıcılar (n=96) -0,053 ve 1 yıldan az bir süredir Antalya'da ikamet eden kullanıcılar (n=17) ise 0,319 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya'da daha az ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az ve 10-5 yıl arası) Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya'da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm, 20-10 yıl arası ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya'da daha az süreyle ikamet eden kullanıcıların (1 yıldan az, 10-5 yıl arası 20-10 yıl arası) Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken daha katılımcı oldukları söylenebilir. Buna karşılık, özellikle daha uzun süre Antalya'da ikamet eden (20 yıldan fazla, Burada Doğdum büyüdüm ve 5-1 yıl arası) kullanıcılar Önceki Dönemdeki Yüksek Maliyetli Araç Öncelikli Tasarım/Planlamalar (Faktör-5) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 24'de görüldüğü gibi Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) ANOVA testi sonunda anlamlı bir değişim göstermemektedir ($p>0,05$). Bu faktörün faktör skorlarına göre ortalama olarak, Antalya'da doğan kullanıcılar (n=205) 0,071, 20 yıldan fazla bir süredir burada ikamet edenler (n=90) -0,239, 20-10 yıl arasında burada ikamet edenler (n=103) -0,091, 10-5 yıl arasında burada ikamet edenler (n=63) 0,154, 5-1 yıl arasında burada ikamet edenler (n=96) 0,073 ve 1 yıldan az bir süredir Antalya'da ikamet edenler (n=17) ise -0,026 faktör skoru ortaya koymuşlardır.

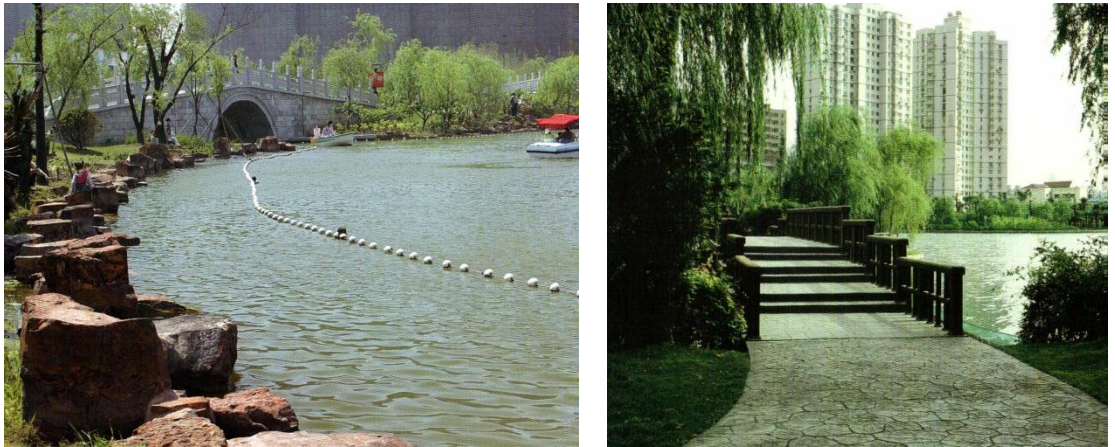
Bu sonuçlara bakarak, özellikle Antalya'da doğan kullanıcılar ile 10-5 ve 5-1 yıl arasında ikamet eden kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) faktörünü değerlendirirken daha katılımcıdır. Buna karşılık, 20 yıldan fazla ile 20-10 yıl arasında ve 1 yıldan az süredir ikamet eden kullanıcıların Doğal Ekolojik Tasarıma Dayanan Görseller (Faktör-6) faktörünü değerlendirirken önermelere katılımlarının düşük seviyede olduğu söylenebilir.

5. TARTIŞMA

Çalışmanın bu bölümünde kaynak taramalarında bulunan çalışmalar ile tez çalışmasında çıkan bulgular karşılaştırılarak tez çalışmasının bilimsel açıdan çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Ve bunun yanında elde edilen bulguların diğer çalışmalarda çıkan bulgular ile ne derece örtüştüğü veya ne derece ayrıştığı saptanmaya çalışılmıştır.

Ayrıca yine bu bölümde, önceki bölümde verilen bulgular, yapılan çalışmalar, plan raporları, planlama kararları ve alanın özellikleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme doğrultusunda akarsu kıyısı ve çevresinde öneri rekreasyon kullanımları oluşturulmaya çalışılmıştır. Çıkan sonuçlar doğrultusunda akarsu kıyısında rekreasyonel alan kullanımları hakkında karar verirken ne gibi ölçütlerin önem kazandığını ve bulguların peyzaj mimarlığı çalışmalarında ne yönde kullanılabileceğine yönelik görseller yardımıyla öneriler getirilmeye çalışılmıştır (Şekil 5.1).

Araştırmanın amacı, giriş bölümünde de belirtildiği gibi akarsu kıyısı rekreasyon kullanım olanaklarını, kullanıcı görüşleri dahilinde değerlendirmektir. Bu bağlamda kullanıcıların mevcut durumda çevrelerindeki yeşil alanları, Boğaçay'ın mevcut durumunu, Boğaçay'a yönelik gelecek dönemdeki beklentilerini ve Boğaçay için öneri olabilecek senaryoları nasıl değerlendirdikleri araştırılmış, çıkan bulguları akarsu kıyısındaki planlama ve tasarımlara yön verecek şekilde özetlemek amaçlanmıştır.

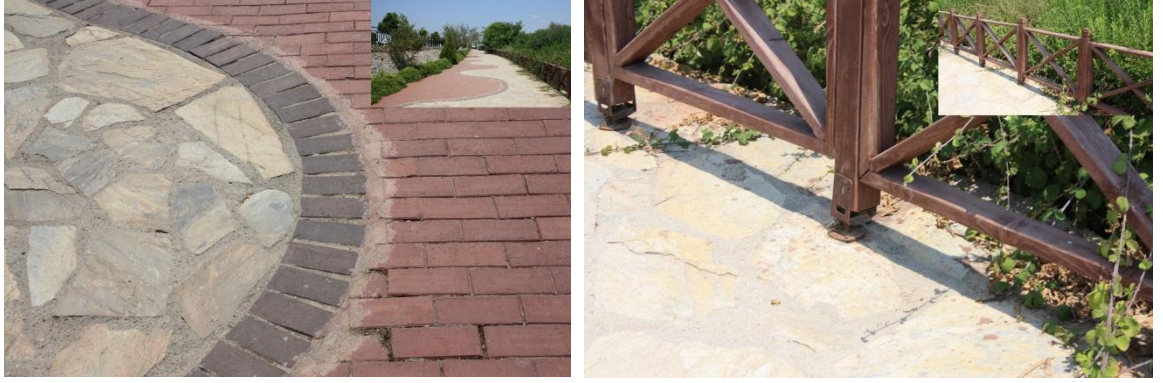

Şekil 5. 1. Kore'den akarsu kıyısı yeşil alan tasarımlarına örnekler (Anonim 2003)

Yöntem olarak seçilen kullanıcı görüşlerinin değerlendirilmesi daha öncesinde birçok çalışmada kullanılmıştır. Kaynak taramaları sonucunda bulunan çalışmalarda, kullanıcı görüşlerinin saptanması yöntemi; yalnızca sözel sorulara dayanan anket çalışmaları, fotoğraflık görsellerle desteklenen sözel anket çalışmaları ve büyük ölçüde fotoğraflara dayanan anket çalışmaları olarak sınıflandırmak mümkündür. Bunun yanında mevcut alanda üretilen veriler ile yapılmış olan çalışma, plan, proje ve raporları birleştirilerek ileriye yönelik planlama/tasarım kararları üreten çalışmalara da rastlanmıştır.

Anketlerin değerlendirilmesi sonucunda göze çarpan ilk nokta, mevcut yeşil alanlar ile ilgili önermelere kullanıcıların katılımlarının düşük olduğudur. Bu bakımdan çalışma daha öncesinde Antalya Konyaaltı parklarında yapılmış olan Erdoğan vd (2011)'nin çalışmalarına benzer sonuçlara sahiptir. Erdoğan vd (2011)'nin yaptıkları bu çalışmada Konyaaltı bölgesindeki donatı elemanları incelenmiş ve açık alanları oluşturan donatı elemanlarının kullanıcılarından orta düzeyde bir puan aldıkları gözlemlenmiştir. Tez çalışmasında ise Antalya'nın mevcut yeşil alanları ile ilgili olarak kullanıcılara bir takım önermeler sunulmuş ancak bu önermeler, mevcut durumda akarsu kıyısında bir tasarım olmamasına rağmen Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermelerden daha düşük puan almıştır.

Donatı konusu hem açık alanlar hem de akarsu kıyısı düzenlemeleri için önemli bir bileşendir. Çünkü Antalya Düden şelalesi örneği incelendiğinde, alandaki donatıların işçiliklerinden kaynaklanan bazı uygulama hatalarının uygulamanın değerini düşürdüğü gözlemlenmektedir (Şekil 5.2). Diğer yandan alanı zenginleştiren ve kullanıcıların su ile daha çok ilişki kurmasını sağlayan köprü, çardak ve korkuluk gibi yapılar Düden şelalesi alanında yer almaktadır (Şekil 5.3). Ancak alandaki ticari işletme ağırlıklı düzenlemeler bu gibi iyi düşünülmüş çözümlere rağmen kullanıcı memnuniyetini düşüren bir etmendir (Şekil 5.3). Düden şelalesi ile ilgili yapılan kaynak taramalarında, uygulama ve kullanım sonrasında kullanıcı görüşlerini yansıtan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Şekil 5. 2. Düden şelalesi kıyısında bulunan parktan yer döşemesi ve korkuluk detayları (Orjinal 2011)

Ancak Düden şelalesindeki gözlemler alanın mekânsal potansiyelinin altında bir kullanıma sahip olduğu izlenimini oluşturmaktadır. Bunun yanında Düden şelalesi etrafında son dönemde alanın bazı kısımlarında yeniden tasarım ve yenileme çalışmaları gözlemlenmektedir. Bu da bu gözlemi destekler niteliktedir. Ancak Düden şelalesi ile ilgili gelecek dönemde kullanıcı ve uzman görüşlerini göz önüne alan çalışmaların yapılması düşünülebilir.

Şekil 5. 3. Düden çayı üzerinde bulunan yaya köprüsü ve akarsu kıyısında bulunan ticari kullanımlara bir örnek (Orijinal 2011)

Bu bakımdan bir açık alanı kullanışlı hale getiren en önemli öğenin alanda kullanılan kentsel donatılar olduğunu akılda tutarak, ileriki dönemde Boğaçay kıyısında yapılacak olan düzenlemelerde donatılara ayrı bir önem verilmesi gerektiği söylenebilir (Şekil 5.4). Örneğin Boğaçay'ın sahip olduğu karakteristik özelliklerden yola çıkarak

bir konsept belirlenebilir ve bu konseptin üzerinden alana özgün kentsel donatı tasarımları yapılarak alan daha tanımlı hale getirilebilir (Şekil 5.5).

Şekil 5. 4. Mekana özgü belirli bir konseptten hareketle yapılmış tasarımlara örnekler (Anonim 2003)

Diğer yandan anketlerin değerlendirilmesi ile ortaya çıkan bulgular daha önceki çalışmalar ile paralel sonuçlar göstermektedir. Alan için geliştirilen yöntem geleceğe yönelik tasarımların nasıl olması gerektiğine ve tasarımda hangi konulara dikkat edilmesi gerektiğini ortaya çıkartması bakımından başarılı olarak değerlendirilebilir.

Şekil 5. 5. Mekana özgü donatı elemanları ile mekanın tanımlı kılınması (Anonim 2003)

Bunun yanında Kaplan vd (1998)'nin belirttiği gibi suyun peyzajda ilgi çekici bir özellik olduğuna hiçbir itiraz olmadığı gibi, yine Kaplan (1977)'nin ortaya koyduğu gibi en gösterişsiz akarsular dahi akarsu kıyısı kullanıcılarına huzur ve eğlence olanağı sunmaktadır. Tez çalışması sonucunda ortaya çıkan faktörler değerlendirildiğinde çıkan sonuç bu olguyu destekler niteliktedir. Boğaçay'ın mevcut durumdaki faktör skorları çoğunlukla mevcut durumdaki yeşil alanların faktör skorlarından yüksek çıkmıştır. Bunun sonucu olarak herhangi bir düzenleme olmasa da Boğaçay ve çevresi kullanıcılar

için daha cazip gelmektedir. Ancak buradan hareketle, alanda gelişigüzel bir düzenlemeden kaçınılmalı, alana özgün detay çözümlerle mekan daha tanımlı hale getirilerek, akarsu peyzajına vurgu yapılmalıdır. Aksi durumda su peyzajlarının diğer peyzajlar üzerindeki üstünlüğünden yararlanmak mümkün görünmemektedir (Şekil 5.6).

Şekil 5. 6. Güney Kore’de uygulanmış akarsu kıyısı düzenlemelerinde alana özgün düşünülmüş döşeme örnekleri (Anonim 2003)

Bunun yanında gelecek döneme dair Boğaçay kıyısında düzenleme beklentileri de çoğunlukla Boğaçay’ın mevcut durumu ile ilgili faktörün skorlarından yüksek çıkmıştır. Bu da akarsu kıyısında beklentinin daha yüksek olduğunun bir göstergesi olabilir.

Asakawa vd (2004), Japonya’daki Sapporo kentinde başlatılan yeşil yol gelişim planının değerlendirilmesi kapsamında likert değerlendirme ölçeğini temel alan bir anket çalışması yürütmüş ve verileri faktör analizi, korelasyon ve MANOVA analizleri ile test etmiştir. Diğer yandan Junker ve Buchecker (2007) restorasyon senaryolarında insanların estetik duyarlılığı algılarını ölçmek amacıyla, fotoğrafik simülasyonların kullanıldığı çalışmaları MANOVA ve CLUSTER yöntemiyle analiz etmiştir. Bu çalışma da ise Asakawa vd ile Junker ve Buchecker’in yöntemleri bir anlamda

birleştirilerek, hem sözel soruların hem de görsellerin kullanıldığı bir anket çalışması yapılarak anketler faktör analizi yöntemi ile sorgulanmış, sonrasında çıkan faktör skorları ise demografik değişkenlere göre MANOVA ve ANOVA yöntemi ile incelenmiştir.

Junker ve Buchecker (2007) estetik algının umulduğundan daha çok eko-morfolojik kaliteyle ilişkili olduğunu ve halkın estetik algısının doğallığa bağlı olarak değiştiğini tespit ettiklerinin üzerinde durmuştur. Ona göre eko-morfolojik kalitedeki çok az değişim halkın gözünde estetik açıdan pozitif bir etkiye sahiptir. Ancak bu tez çalışmasında çıkan sonuç, bahsedilen çalışmadaki çalışma ile tam olarak örtüşmemektedir. Yapılan faktör analizlerinin her ikisinde de görülmüştür ki, doğal restoratif tasarıma dayanan görseller ile rekreasyon önermeleri farklı farklı faktör başlıkları altında toplanmıştır. Bunun yanında doğal ekolojik tasarım baz alınarak hazırlanan ve birisinde kullanımın az olduğu diğerinde ise rekreasyonun ağırlıklı olduğu iki görsel benzer yüklenmeler ile hep aynı faktörün altında toplanmıştır. Bunun yanında klasik kentsel yeşil yolları temsil eden Fotoğraf I ortalama olarak, doğal tasarımı belirten Fotoğraf III ve restoratif rekreasyonel tasarımı temel alan Fotoğraf IV'ten yüksek bir puan almıştır.

Gobster ve Westphal (2004) akarsu kıyısındaki yeşil yollara ilişkin 6 adet “insan ölçütü” tanımlamıştır. Bunlar: temizlik, doğallık, estetik özellikler, güvenlik, erişim ve gelişimin uygunluğudur. Tez çalışmasında yapılan anketlerin faktörleşmesi sonrasında çıkan 6 faktör ve bu faktörlerin bağlamları bu çalışmada bahsedilen doğallık, estetik özellikler ve gelişim başlıkları ile paralellik göstermektedir. Araştırmacıların, mevcutta yapısal tasarıma sahip bir akarsu kıyısı yeşil yolu için yaptıkları çalışmadaki faktörler, Konyaaltı bölgesinde ileride yapılacak çalışmalara yönelik kullanıcıların akarsu kıyısı rekreasyonu beklentilerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmada çıkan faktörlerle örtüşmektedir. Tez çalışmasında ortaya çıkan; gelecek dönemdeki rekreasyonel tasarım, güvenlik, araç öncelikli tasarım ve restoratif doğal görseller faktörleri, belirtilen çalışmadaki doğallık, estetik ve güvenlik maddeleri ile paralellik göstermektedir.

Turner (2006)'nın değindiği yerel koşullarda karar vericilerin giderek daha da artan bir biçimde yeşil yollara ilgi duydukları konusunun, ülkemizde ileriki dönemlerde gündemde olacağı söylenebilir. Yapılan birçok tez çalışması kent içindeki akarsu kıyılarının kentsel yeşil yol olarak kullanılması konusu üzerinde durmaktadır (Pekin 2007, Yerli 2007, Salıcı 2009) ve Konyaaltı Belediye'si ile yapılan görüşmelerde İmar Müdürlüğü'nde bulunan planlamacıların alan için bir yeşil yol öngörüsü ve planı oluşturdukları bulgusuna ulaşılmıştır. Ancak planlanan bu yeşil yol, alan içerisinde inşaatı devam eden Batı Antalya Çevre yolu nedeniyle uygulanamamıştır. Yine UTТА'nın 1998 yılında hazırladığı uygulama imar planlarının halen daha hayat bulamamış olması da bir diğer önemli bulgudur. Burada kamu paydaşlarının iyi organize olamadığı söylenebilir.

Bu da May (2006)'ın üzerinde durduğu "Bağlantısallık" kavramının Boğaçay havzası içinde önemli olduğunun bir göstergesi olabilir. Kurumlar arasındaki işbirliğinin artırılması, hem mekânsal anlamda bağlantısallığı arttıracak, hem de kentlinin bir kent mekanı olan akarsu kıyısı ile bağlantısallığını asağlayacaktır. Aksi yönde atılacak adımlar alanda bulunan mevcut tarım arazilerinin zarar görmesine, akarsu kalitesinin düşmesine ve akarsu ve çevresinin potansiyelinin altında kullanılmasına yol açabilir (Şekil 5.7).

Şekil 5. 7. Akarsu kıyısında bağlantısallığı ve alana erişimi sağlayacak kıyı kullanımı örnekleri (Jeong 2006)

Dinar vd (2007) ise akarsu yönetiminin başarıya ulaşmasında en önemli etmenleri karar verme mekanizmalarında uyumsuzluğun varlığı, kullanıcıların finansal sorumluluğu ve buna karşıt olarak duran geleneksel görüş ve yönetimin havza bütçesine finansal desteğinin boyutu olarak görmektedir. Gerek finansal konular bakımından gerekse yöre halkının akarsuyu sahiplenmesi bakımından akarsu konseylerinin kurulması, akarsuyun ekolojik ve estetik özelliklerini yerel halka daha iyi anlatma bakımından doğa müzelerinin kurulması, akarsuda biriken atıkların giderilmesi için halkın katılımıyla aktivitelerin organize edilmesi öncelikli yapılacaklar olarak akla gelebilir.

Bunu yaparken, Freeman ve Ray (2001)'in önerdikleri şekilde üniversite ve yerel halk arasında bilgi ve deneyim köprüsünün oluşturulmasının faydalı olabileceği düşünülebilir. Bunun yanında, yönetsel iyileştirme ve yetki karmaşasından doğan sorunların önüne geçebilmek için, belediye, DSİ, İl Özel İdare, Üniversite ve diğer ilgili paydaşların ortaklaşa oluşturacakları yönetim yaklaşımlarının benimsenmesi önerilebilir.

Diğer taraftan tüm kenti ilgilendiren konuların başında su kaynaklarının akılcı yönetimi gelmektedir. Boğaçay havzası da Antalya'nın içme suyunun sağlandığı pompaların bulunduğu bir bölgedir. Uzun (1999), su kaynakları yönetimine ilişkin verilerin ekolojik planlamaya dayalı bir yaklaşım benimsenerek değerlendirilmesi gerekliliği üzerinde durmuş ve su kaynakları yönetimiyle ilgili bir idari yapılanma önerisi getirmiştir. Cengiz (2007) ise, çevre sağlığı ve estetiği açısından, akarsu peyzajlarının koruma kullanım dengesinin sağlanması gerekliliğinin üzerinde durarak, bu peyzajların geleceğe yönelik yapılacak planlama çalışmaları için önemli bir potansiyel olduğunu vurgulamıştır. Ancak Boğaçay havzası için Avrupa Su Direktifi doğrultusunda ülkemizin yapmakla yükümlü olduğu havza planlaması henüz gerçekleştirilememiştir.

Karadağ (2007)'in üzerinde durduğu "katılımcı havza yönetim modeli"nin alan için uygulanabilir bir model olduğu söylenebilir. Alan çevresindeki tarım arazileri, konut sahipleri ve kentli kullanıcıların alan üzerinde tasarruf sahibi olması ve alanın

geleceğine yönetici ve uygulayıcılar ile beraber karar verebilmesi mekan kullanımında toplumsal barışı sağlayabilir. Bu bakımdan tez çalışmasında yürütülen anket çalışması, ileride yapılacak olan havza planlarında, kent halkının akarsuya ilişkin görüşlerini yansıtması bakımından kullanılabilirdiği düşünülebilir. Ancak planın aşamalarının paydaşlarla paylaşılması ve planlamada katılımcılığın sağlanması önemli bir konudur.

Çoşar (2011), Boğaçay'ın akarsu kesiti içindeki bitki örtüsünün akışı engelleyecek seviyede olduğunu ve yer yer katı maddelerin biriktiğini, bu nedenle akarsu kesiti içinde bulunan katı maddelerin düzenlenerek veya temizlenerek kesitin uniform hale getirilmesi, bu işlemler yapılırken Boğaçay'ın yatağındaki mevcut bitki örtüsünün temizlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Buradan akarsu kıyısında ve yatak içinde bulunan bitki varlığının taşkınlara neden olabilecek bir unsur olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Yurtdışındaki birçok uygulamada akarsuların restore edilirken öncelikli amacın, akarsuyun fauna ve florası ile beraber onarılması olduğu, kabul edilen bir olgudur (Kondolf ve Yang 2008). Bu açıdan bakıldığında Çoşar (2011)'de getirilen çözümün sadece mühendislik açıdan öngörüldüğü söylenebilir. Boğaçay'ın ekolojik açıdan iyileştirilmesi ve kente kazandırılması için su ve çevre mühendisleri, ekologlar, biyologlar, peyzaj mimarları gibi pek çok disiplinin yer aldığı multidisipliner çalışmalara ve geniş bakış açılara ihtiyaç duyulmaktadır.

Birçok disiplinin bir arada ve uyum içinde çalışması alanın ekolojisinin korunması yanında ekonomik kullanımını da beraberinde getireceği açıktır. Bulgularda da bahsedildiği gibi alan dönem dönem sel ve heyelanlara maruz kalmaktadır. Bunun yanında alanın jeolojik yapısı ve toprak karakteri de hassastır. Daha önceki 2003 taşkını sonucunda yıkılan köprü sonraki dönemde onarılmış ve yeniden kullanıma açılmıştır. Ancak yine 2011 yılı içerisinde köprü ayaklarının bulunduğu kısımda istinat duvarlarında bir çökme meydana gelmiştir (Şekil 5.8). Bu durum alanın yapısal yükler konusunda ne kadar hassas olduğunun bir göstergesidir. Bundan dolayı disiplinler arası işbirliğinin özellikle yüksek maliyetli olan bu gibi yapısal çözümlerin uygulanması öncesinde ne kadar önemli olduğunun altını çizmektedir.

Kondolf ve Yang (2008), restorasyon projelerinin yapıldıkları kentsel çevrelerde yerel grupların birlik olma duygusunu güçlendiren ve güç duygusu katan bir niteliği olduğundan bahsetmişlerdir. Anketin uygulanması sırasında, kullanıcıların bazılarının Boğaçay hakkında herhangi bir bilgi sahibi olmadıkları, alanı ancak tarif edince hatırlayabildikleri görülmüştür. Anket sonrasında alanla ilgili daha çok bilgi almaya çalışan kullanıcıların sayısı da azımsanamayacak sayıdadır.

Şekil 5. 8. Boğaçay köprüsü ayağında bulunan istinat duvarında 2011 yılında yaşanan çökme (Orjinal 2011)

Anketin uygulamasında karşılaşılan bir diğer konu ise, kullanıcıların anket sırasında bu konular hakkında detaylı sorular sordukları ve konuyla ilgili olarak anket dışında kendi kişisel görüşlerini bildiren notlar yazdıklarıdır.

Anketin uygulanması sırasında bazı kullanıcıların alan üzerinden çoğu kez geçmelerine rağmen alanın ismini bilmedikleri de ortaya çıkmıştır. Ancak anket sonrasında alan için daha sahiplenici davranacaklarını ve alanla daha ilgili olacaklarını bildirmişlerdir. Bu durum yine Kondolf ve Yang (2008)'in değindikleri kentsel alanda akarsu ve kanal restorasyonu projelerinin sosyal yararlarının olduğu, yerel mahalle biriminde cemiyet inşasında ve bu cemiyetin çevre konularına duyarlılıklarını geliştiren bu toplulukların eğitilmesine yarayan bir işlevi olduğu konusuna vurgu yapar niteliktedir.

Diğer yandan Kuşak (2006)'da su kıyılarının su ekosistemleri ile kara ekosistemleri arasında geçiş bölgelerini oluşturduğunun altını çizmiş, su kıyılarının

ekolojik açıdan değerlendirmesi ile restorasyon çalışmalarının sürdürülebilirliğinin sağlanabileceğinin üzerinde durmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda alanın doğal bir değerine ilişkin önerme ile alanla ilgili yat limanı projeleri ile ilgili önermeler ve araç yolu ile ilgili önerme farklı faktörler altında ve belirgin bir biçimde ters faktör yüklenmesi sonucunu vermiştir. Bu bakımdan kullanıcıların akarsu kıyılarının önemini farkında oldukları sonucuna ulaşılabilir. Bu doğrultuda yapılacak ve doğal unsurları korurken kullanıcıların akarsu ve doğaya erişimini sağlayacak tasarım anlayışı alanın şekillenişinde faydalı olacaktır (Şekil 5.9).

Şekil 5. 9. Akarsu ve doğaya erişimini sağlayacak tasarım anlayışına Kore'den örnekler (Anonim 2003, Jeong 2006)

Diğer taraftan Bolu (2007)'nin kentsel alanda kalan akarsuların ekolojik özelliklerinin, kentin gelişme sürecinde dikkate alınmasının sürdürülebilirlik açısından önem taşıdığını belirten ve ekolojisinin sürdürülebilirliğine yönelik önerileri bu kapsamda değerlendirilebilir. Golet vd (2006) göstermektedirler ki, eğer eşzamanlı olarak insanlara sunulan doğal kaynak hizmetleri artarsa, ekolojik restorasyon projeleri de o ölçüde halkın desteğini kazanmaktadır. Çalışma hem topluma hem de ekosisteme yarar sağlayan restorasyon hareketlerini tanımlamak ve bu alanda çalışacak olan planlama departmanı takımı için gerekli bilgileri göstermeye yönelik olarak tasarlanmıştır.

Gobster vd (2007)'nin, ekolojik/estetik kavramlarında yaptıkları ayırım ve bütünleşmenin yapılan anket çalışmalarında da gözlemlendiği söylenebilir. Buna ek olarak anket çalışmasında çıkan sonuçların, Selçuk ve Gülersoy (2004)'un çalışmasında öne sürdükleri, toplumda yapılan hataların başında ekoloji, peyzaj, çevre gibi kavramların çoğu zaman birbiri yerine kullanılmasından kaynaklandığı bulgusunu destekler nitelikte olduğu da ileri sürülebilir. Burada bağlamın önemine vurgu yapan sonuçların olduğu da eklenebilir. Anketlere uygulanan her iki faktör analizinde de kullanıcıların anlamlı bir şekilde, Boğaçay'ın birçok bitki ve hayvan türüne sığınak olduğunu belirten önermesi ile araç öncelikli yapısal ağırlıklı önermelerin altında toplandığı Faktörlerin, ters yönlü ilişkide olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle kullanıcıların Boğaçay'ı değerlendirirken estetiği yalnızca güzellik veya fayda ile değil aynı zamanda ekolojik bilinç ile de değerlendirdiği söylenebilir. Bu bulgunun, Decamps (2001)'in insanların tür çeşitliliği ve akarsuyun değerinin birleşimini algılayabildikleri ölçüde ekolojinin sürdürülebilir olabileceğini söylediği çalışmasını destekler nitelikte olduğu söylenebilir (Şekil 5.10).

Kullanıcıların akarsuyun değerini anlamasının en önemli etmeni ise yine kullanıcıların o mekanlardan faydalanarak sahiplenmesinden geçmektedir. Bunun için sorumlu tasarımcılara düşen görev, yeterli güvenlik önemlerini sağladıktan sonra kullanıcıları bu mekanları özgürce kullanabilecekleri, farklı aktivitelere izin veren kamusal mekanları bu alanlar üzerinde yaratmaktadır. Ancak bu sayede kullanıcılar üzerinde buldukları ve her gün kullandıkları mekanları sahiplenebilmektedir. Bu sahiplenmenin getireceği bilinçlenme kullanıcıların ekolojik farkındalığını artıracaktır. Bunun yanında rekreasyon ve boş zaman faaliyetleri ve kentlerde bu faaliyetlere izin veren mekanların varlığı bir kentin veya toplum gelişmişlik düzeyini yansıtmaktadır. Bunu akılda tutarak yapılacak tasarımlar hem kente hem de topluma katkı sağlayacaktır.

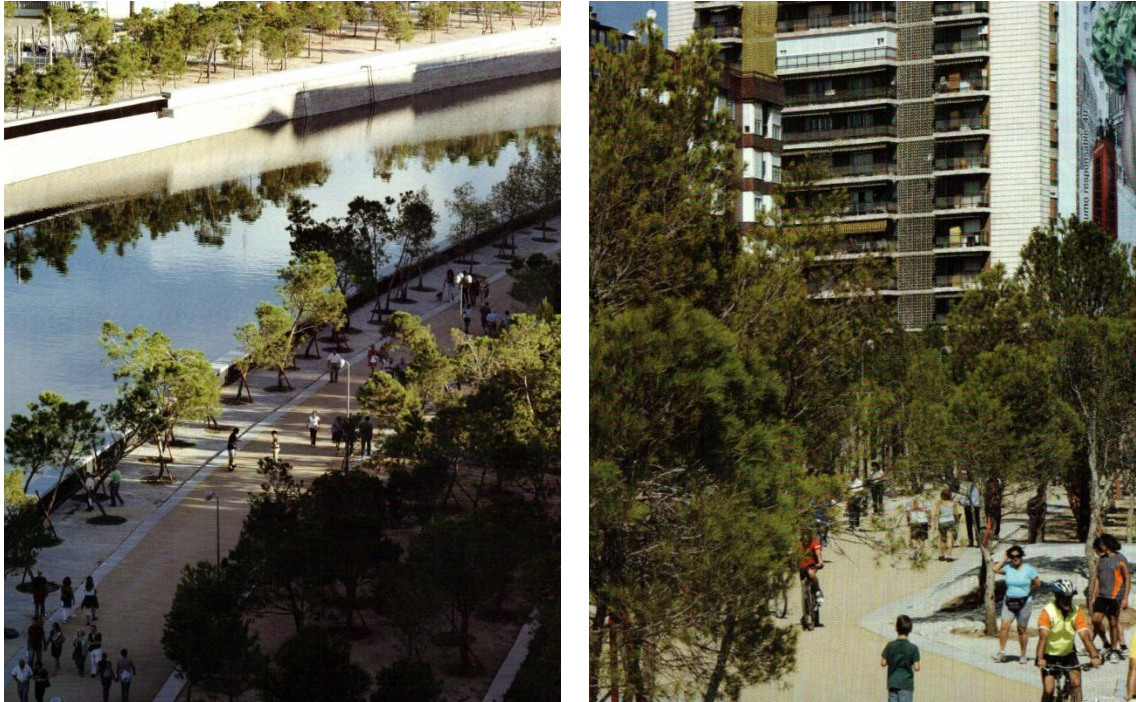
Şekil 5. 10. Mekanda farklı aktivitelere imkan sunan tasarımlar mekanın kullanıcı tarafından daha fazla sahiplenmesini sağlamaktadır (Jeong 2011)

Yine buradan yola çıkarak, bu çalışmadaki yöntemin, Daniel (2001)'in üzerinde durduğu, peyzaj kalitesi değerlendirmede algı-temelli yaklaşımların doğa araştırmaları konusunda genel yöntemler olduğunu belirttiği çalışmasını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Diğer yandan estetiğin rekreasyonla ilişkisi konusunda Manning (1997)'in, estetik deneyimlerin ve rekreasyon eyleminin gerçekleşmesi için gerekli olan bileşenlerin, özellikle akarsu çizgisi ve kenarlarındaki kompleks yapılar ve bu yapıların çeşitliliği ile doğal süreçlerin karşılıklı ilişkisine bağlı olduğunu belirttiği çalışmayı akla getirmektedir.

Faktör analizi sonrasında fotoğrafik sorgulamalar ile önermelerin farklı başlıkta toplanması, halkın rekreasyon beklentisinin bu görsellerden daha farklı yönde olduğunu bir işareti olarak sayılabilir.

Tez çalışması sonucunda çıkan gelecek dönemdeki rekreasyonel beklenti faktörünün, Toprak (2006)'ın bahsettiği sürdürülebilir bir kent gelişimi sağlamak için kent dokusundaki açık ve yeşil alanlar arasında organik bağlantısının üzerinde dururken rekreasyon alanlarını göstermesini, Hattapoğlu (2004)'nun kıyıların, kentlerin kimliği ve prestiji, toplumsal yaşamda sosyal-kültürel ve rekreatif aktiviteler için birer odak olduğunu belirtmesini, Karamov ve Hamel (2008)'in iyi düzenlenmiş kentsel alanların da kırsal alanlar kadar insanları rahatlattığını belirtmesini desteklediği söylenebilir.

Manavoğlu ve Ortaçeşme (2007)'nin çalışması çerçevesinde Konyaaltı için geliştirilen yeşil alan sistemi içinde Boğaçay kuzey-güney yönlenmesinde bir yeşil koridor olacak nitelikte olduğu görüşünü tez çalışmasında kullanıcıların anketlere verdikleri cevapların destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Boğaçay linear yapısı ile her ne kadar bu tarz bir planlamaya uygun olsa da yeşil alan ve rekreasyon alanı olarak bırakılan parsellerin dar olması bütünselliği bozacak niteliktedir. Özellikle kullanıcıların Boğaçay kıyısında, kıyıya paralel araç yolu istememesi de göz önüne alınarak mümkün olduğunca bu parsellerin genişletilmesi düşünülebilir. Bu sayede yurtdışındakine benzer yayalara yönelik yeşil yolların yapılması mümkün olabilir (Şekil 5.11).

Şekil 5. 11. Akarsu kıyısındaki yeşil yol düzenlemelerine Madrid'ten bir örnek (Jeong 2011)

Boğaçay ve çevresinin rekreasyonel olarak kullanıcı ihtiyaçlarını giderebilmesi için düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda Bell (1997)'de bu tür alanlara yönelik öneriler getirilmektedir. Bu öneriler Boğaçay ve çevresi için de göz önünde bulundurulması gereken uygulamalardır.

Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların Boğaçay kıyısı düzenlemelerinden en önemli beklentilerinin güvenlik olduğu göz önünde bulundurularak, akarsu kıyılarındaki yürüme yollarında sınırlama elemanlarının kullanımı oldukça önem kazanmaktadır. Bell (1997)' e göre ziyaretçilerin suya yaklaşmasına izin verilen alanlarda, patikaların buna izin verecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Özellikle suyun derin olduğu yerlerde güvenlik için can yelekleri, suyun kenarına yakın, görülebilecek ve kolayca erişilebilecek bir yere yerleştirilmesi önemlidir. Bir can yeleği ve kazazedeyi kurtaracak olan kişinin onu çekmesini sağlayacak bir ip çoğu zaman güvenlik için yeterli olmaktadır. İp, polipropilen ve uzunluğu karşı kıyıya ulaşabilecek kadar uzun olmalıdır. Bu güvenlik ekipmanları sıklıkla ve düzenli olarak kontrol edilmeli, iyi koşullarda olmaları sağlanmalıdır (Bell 1997). Suyu ulaşımı sağlayacak patikaların ulaştığı seyir terasları ve dinlenme alanları yine tatmin edici güvenlik elemanlarına sahip nitelikte düşünülmelidir (Şekil 5.12).

Şekil 5. 12. Su ile beraber düşünülmüş ulaşım patikaları ve seyir teraslarına örnekler (Jeong 2006, Bell 1997)

Daha öncede belirtildiği gibi Boğaçay ve çevresinde akarsuya bağlı rekreasyonel faaliyetlerden balıkçılık özellikle suyun yeterince olduğu dönemlerde oldukça popüler

bir aktivite olarak dikkati çekmektedir. Bell (1997)' e göre yakalanan balığın taze şekilde tüketilmesi de rekreasyon aktivitesinde bulunan kullanıcılar için oldukça keyifli bir aktivite olmaktadır. Boğaçay kıyılarında peyzaj karakterinin elverdiği alanlarda, piknik alanları ve şömineler balık tutma aktivitesinin gerçekleştirildiği alan ve terasların yakınında düşünülebilir. Sosyalleşmek ve ailesi ile vakit geçirmek isteyen kullanıcılar için bu alanlar cazip mekânlar olacaktır. Balığın yenmesinden sonra arta kalanların bir pakete koyulup atılması ya da yakılabilmesi için gerekli mobilyaların alanda konumlandırılması önemlidir (Şekil 5.13).

Balıkçılık faaliyetleri sonucu ortaya çıkan kokular vahşi böcekleri ve diğer vahşi hayvanları çekebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı alanın temizlenmesine oldukça özen gösterilmelidir. Çöpler vahşi hayvanların ulaşamayacakları şekilde yerleştirilen çöp kutularına atılmalı ve düzenli olarak boşaltılmalı, kontrolleri yapılmalıdır (Bell 1997).

Şekil 5. 13. Kıyı kullanımlarına örnekler, balıkçılık ve manzara seyir bankları (Jeong 2011)

Akarsular gibi doğal alanlarda çöp yönetimi kurgusunun iyi yapılması akarsuların görsel kalitesinin yükseltilmesine büyük faydaları olacaktır. Alan mevcut durumda yoğun bir kullanıma sahip olmasa da yaz aylarında, suyunda akış hızını kaybetmesi ile kirlenmeye maruz kalmış sorunlu bir alan halini almaktadır (Şekil 5.14). Alanda yapılacak rekreasyonel düzenleme sonrasında bu kirlenmenin daha da artacağı olasıdır.

Mevcut durumda Konyaaltı belediyesinden ekiplerin temizlik çalışmaları olsa da kirliliğin yoğunlaşması bu çalışmaların etkisini azaltacağı aşikârdır. Bundan dolayı kirliliği oluşmadan çözmek önem kazanmaktadır. Bunun için alanda doğru donatı ve düzenlemelerin yanı sıra kullanıcıların bilinçli hareket etmesi önemlidir. Bundan dolayı yerel sivil toplum çalışmaları ve katılımcı korumanın alan için sağlanması, sosyal olduğu kadar fiziksel faydalar sağlayacaktır. Bunun yanında toplumun çevre sorunları karşısında daha duyarlı olmasını sağlayacak ve bireyler daha bilinçli hareket etmesini sağlayacaktır.

Şekil 5. 14. Boğaçay'da yazın oluşan kirlilik ve Konyaaltı Belediyesine bağlı ekiplerin temizlik çalışmaları (Orijinal 2011)

İnsanların tuttıkları balıkları yıkamaları için çeşmeler yapılmalıdır. Bu yapılacak yapay nesnelere diğer yapılarla uyumlu tasarlanmalıdır (Bell 1997). Boğaçay da dahil olmak üzere akarsu koridorlarının en önemli rekreasyon potansiyeli olan balıkçılık aktivitesinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için bu tür kullanımların önemi açıktır.

Boğaçay'ın güzergâhı üzerinde hem kentsel yerleşimleri, hem de tarım ve bahçecilik gibi kırsal alan kullanımlarını kısa aralıklarla bir arada görmek mümkündür. Bu yüzden yapılacak düzenlemelerde alanın çevresiyle uyumlu bir şekilde düzenlenmesi ve geçişlerin uyumlu, birbirini destekler biçimde tasarlanması dikkat edilecek bir konudur. Bilindiği gibi alanın karakterine uygun tasarımlar alanı özgün kılmaktadır (Şekil 5.15).

Şekil 5. 15. Alanın karakterine uygun tasarımlar alanı özgün kılmaktadır (Jeong 2011, Jeong 2006)

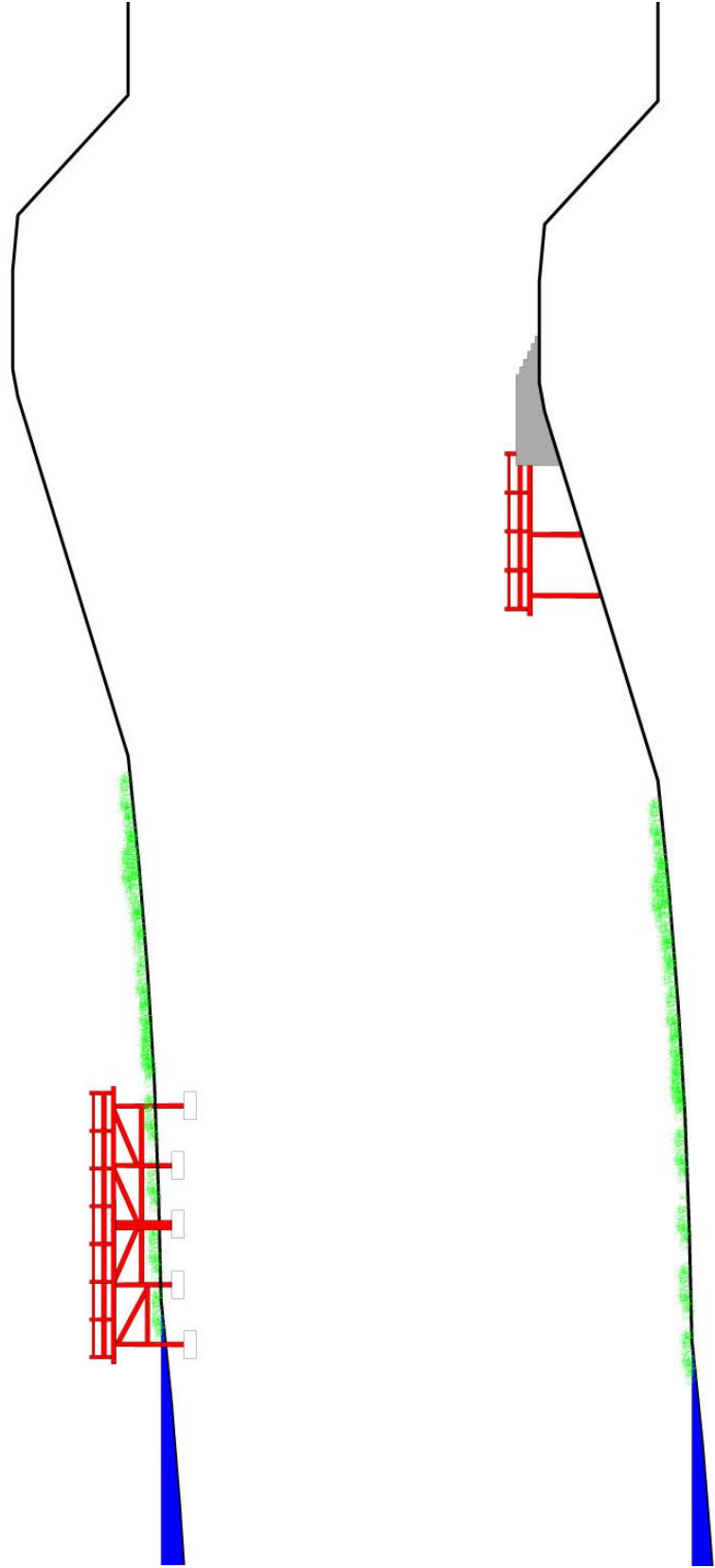
Hijyen gereksinimi, tuvaletler, duşlar, soyunma kabinleri, içme suyu sağlayıcıları, atık yönetimi ve evcil hayvanların akarsu kıyısına getirilmesindeki sınırlamaları kapsamaktadır. İdeal olarak yüzme tesisleri peyzaja olan etkiyi en aza

indirmek için bir grup şeklinde tek bir yapı içerisinde yapılmalıdır. Tuvaletler ve duşlar ve soyunma kabinlerini de kapsayacak genişlikte yapılabilmektedir (Bell 1997).

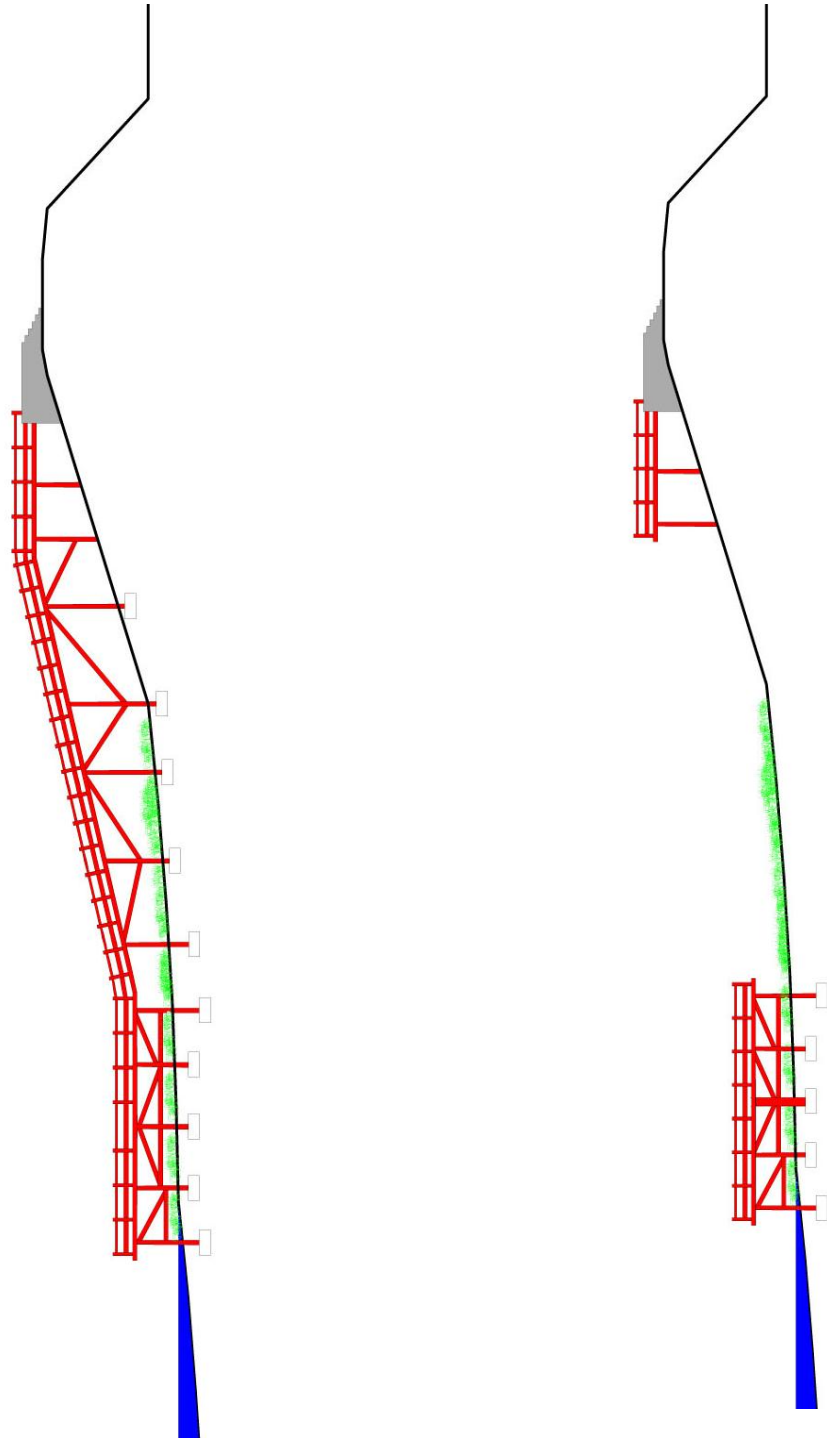
Boğaçay'ı besleyen kaynakların suyunun tutulması yatağında az su bulunmasına neden olmaktadır. Bugünün koşullarında Boğaçay'ın yüzme amaçlı kullanımı imkânsız olarak görülmektedir. Kaynaklardan ve diğer kollardan yeteri kadar su gelmesine izin verilirse alternatif bir rekreasyon olanağı olarak yüzme de söz konusu olabilir. Bu yerel yönetimler, DSİ ve ilgili diğer yönetim birimlerinin insiyatifindeki tamamen anlayış ve tercih konusu olarak düşünülmektedir. Porsuk Nehri ile ilgili yapılan çalışmalar ve suyunun artırılması konuları buna örnek oluşturabilecek nitelikteki çalışmalardandır (Önen, 2007).

Boğaçay'ın bir rekreasyon alanı olarak düşünülebilmesi ve kente adapte edilebilmesi için tanıtım levhaları, kullanıcıları yönlendirici bir takım yönlendirme işaretleri ve tabelalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tabelalarda alanın doğal özellikleri ve korunmasına yönelik bilgiler ve kullanıcılara alanda yapmamaları gereken davranışları hatırlatıcı ve uyarıcı nitelikteki yazılar bulunmalıdır. Bell (1997)'ye göre akarsu kıyılarına iskeleler yapılırken yapay elemanların kullanımını en aza indirecek biçimde tasarımlar yapılmalıdır. Doğada yapay elemanlar çok yer kaplamamalıdır. Bununla birlikte, iyi konstrükte olmuş, basit, sağlam ve güvenli yapılar yapılmalıdır. Boğaçay'da yapılandırılabilir iskele ve geçiş yapılarına ilişkin örnek kesitler Şekil 5.16 ve Şekil 5.17'de verilmektedir.

Akarsu kenarları da yoğun kullanım sonucunda kolayca aşınmaktadır. Erozyon doğal bir süreç olarak değerlidir, ancak erişim ve kullanım hassas alanlarda kısıtlanmalıdır. Bu alanların hassas oluşu kayaların tipine ve akarsuyun karakteristiğine bağlıdır. Hızlı bir dağ ırmağı durgun bir akarsudan daha aşındırıcıdır (Bell 1997). Boğaçay'ın en önemli problemlerinden birisi de sedimantasyonun yoğun olduğu hassas bir toprak yapısına sahip olmasıdır. Bu toprak yapısı erozyona açık olduğu gibi üzerine gelebilecek yükleri de sınırlandırmaktadır. Boğaçay ve çevresinde yoğun bitkisel dokunun bulunduğu alanlara sınırlı erişim sağlanarak bozulmaları engellenmeli, erozyona maruz kalmış alanlar bitkisel onarım çalışmalarıyla iyileştirilmelidir.

Şekil 5. 16. Alan için geliştirilmiş balık tutma ve seyir teraslarını tanımlayan kesit tipleri (Orijinal)

Şekil 5. 17. Alana erişimi artıracak yapısal tasarım kesit tipleri (Orijinal)

6. SONUÇ

Temiz su kaynaklarının önem kazandığı ve bu kaynaklara yönelik tehditlerin hızla arttığı bir dönemde, ülkemizde halen daha çevresel kaynakların yoğun kullanımını öngören proje ve yatırımlar gündeme gelmektedir. Kaynakları koruyarak kullanmak ise önem arz eden bir konudur. Su ise birçok farklı kullanıma izin verdiği gibi rekreasyon faaliyetleri içinde önemli potansiyele sahip bir kaynaktır. Aynı zamanda rekreasyon ve buna bağlı etkinlikler bir ülkenin, kentin ve toplumun gelişmişlik düzeyini yansıtan niteliğe sahiptir. Bu bakımdan rekreasyon faaliyetleri ve bu faaliyetlerin yürütüldüğü kaynaklar iyi anlaşılmalı, uygun planlama ve tasarımlarla hak ettikleri konum kazandırılmalıdır. Aksi takdirde bu kaynakların yanlış planlama sonucu zarar görüp yok olabilirler.

Araştırmada amaçlandığı gibi akarsu kıyısı rekreasyon kullanım olanakları kullanıcı görüşleri dahilinde değerlendirilmiş ve bunu yaparken, kullanıcıların mevcut durumda çevrelerindeki yeşil alanları nasıl algıladıkları, Boğaçay'ın mevcut durumu, Boğaçay'a yönelik gelecek dönemdeki beklentileri ve Boğaçay için öneri olabilecek senaryoları nasıl değerlendirdikleri saptanmıştır. Bu bağlamda yöntem mevcut yeşil alanların kullanıcılar tarafından nasıl algılandıklarından yola çıkarak geleceğe yönelik akarsu kıyısındaki planlama ve tasarımların saptanması bakımından başarılı bir yöntemdir.

Anket sonuçları göstermektedir ki; ankete katılan kullanıcıların %41,5'i park ve yeşil alanların güvenli, %23'ü ise temiz olmasını öncelikli olarak beklemektedir. Bu da yeşil alanların tercih edilmesinde en önemli unsurun bakım ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gibi yönetsel etmenler olduğuna işaret etmektedir.

Diğer taraftan kullanıcılar parkları %39,7'lik bir oranda yürüyüş, %26'lık bir oranda ise dinlenmek için kullanmaktadırlar. Açık yeşil alanlardaki faaliyet çeşitliliğinin sınırlılığı, öncelikli olarak tercih edilen kullanımları azaltmaktadır. Bu da anket sonucunda görüldüğü gibi iki şıkkın yüksek oranlarda çıkmasına neden olmaktadır. Bu kent içindeki yeşil alanların potansiyel sınırlılıklarından kaynaklanıyor olabilir ve

Boğaçay gibi bir akarsu peyzajının daha çok olanak sunacağı düşünülebilir. Bundan dolayı özellikle Boğaçay kıyısında yapılacak olan yeşil alanda ve diğer yeni tasarlanacak yeşil alanlarda farklı tipte ve kullanıcılar için uygun aktiviteler sunmak önem arz etmektedir.

Özellikle Boğaçay ve çevresi gerek doğal yapısı, gerekse su peyzajı olması dolayısı ile büyük bir potansiyel taşımaktadır. Bunun yanında genç bir nüfusa sahip olan ülkemizdeki kullanıcıların en önemli ihtiyaçlarından birisi olan çocuk oyun alanlarını, yalnızca çocuk oyun aletlerinin bulunduğu bir alan olarak değil, aynı zamanda çocuğun zaman geçirmesini bekleyen ebeveynlerinde ihtiyaçlarının da göz önüne alındığı alanlar olarak tasarlamak önemlidir. Çocuklara yönelik tasarımlarda özellikle su ögesine vurgu yapan ve çocuğun hayal gücüne hitap eden tasarımlara öncelik verilmelidir. Bu tasarımlarda kullanıcıların aradıkları en önemli iki nitelik olan temizlik ve güvenlik bir arada sunulabilmelidir. Bu da kolay temizlenebilen çocuk yaralanmalarına olanak tanımayan güvenli malzemelerin ve detayların uygulanması ile mümkündür.

Kentlerde doğal alanların korunması ve geliştirilmesi için %48’lik bir oranda kullanıcı “halk sahiplenmeli” görüşünü benimserken, %22,6’lık bir oran kullanıcı ise “belediyelerin sorumlu davranması” gerektiği görüşüne sahiptir. Bu bakımdan yönetsel kararları alırken paydaşların görüşlerinin de önemsenmesi gerektiği akılda tutulmalıdır. Bunun yanında sivil toplum örgütlerine gereken ağırlık verilerek yönetimde katılımçılık sağlanabilir.

Kullanıcıların %27,0’si Konyaaltı bölgesinin temiz ve sağlıklı bir çevre olduğuna katılırken, %15,9’u kesinlikle katılmaktadır. Ancak diğer yandan %27,5’lik kısmı kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemiştir. Burada kullanıcıların ağırlıklı olarak katıldıkları ancak diğer taraftan incelenen örneklemin kendi içerisinde belirgin bir görüş ayrılığının olduğu göze çarpmaktadır.

Konyaaltı bölgesindeki açık yeşil alanlar, kullanıcıların bir kısmının görüşlerine göre bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlar iken, bir kısmı bu görüşe kesinlikle katılmamaktadır. Kullanıcıların %25,8’i bu önermeye katıldıklarını, %15,5’i kesinlikle

katıldıklarını, diğer taraftan %25,1'lik bir kısmı bu önermeye kesinlikle katılmadıklarını ve %13,1'i ise katılmadıklarını bildirmişlerdir. Bu sonuçlara göre mevcut durumdaki yeşil alanlarda insanların daha fazla aktivitede bulunabilecekleri kullanıcı dostu mekanların yaratılması bu görüş ayrılığını giderebilir. Diğer taraftan mevcut durumda yeşil alanlardaki ticari kullanımların fazlalığı yine insanların birbirleri ile sosyal etkileşim kurmasının önünde bir engel oluşturmaktadır.

Yeşil alanlarda daha sosyal ve paylaşımcı bir organizasyonun kurulması ise yine alanda kullanıcıların güvenlik hassasiyetini tatmin edecek düzenlemeler yapmaktan geçmektedir. Bu bakımdan gerek mevcut yeşil alanlarda gerekse, gelecekte Boğaçay kıyısında yapılacak olan yeşil alanlarda bu gibi kriterleri göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır.

Diğer yandan kullanıcılar Konyaaltı bölgesindeki açık yeşil alanların bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlar olduğuna ilişkin önermeye verdikleri cevaplara bakıldığında, kullanıcıların ağırlıkla katıldıkları gözlenmektedir (%25,3'ü katılıyorum, %17,6'sı kesinlikle katılıyorum, %24,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %12,4'ü katılmıyorum ve %20,2'si ise kararsızım şikkını işaretlemiştir).

Ancak kullanıcıların önemli bir kısmı (%34,3'ü) "Konyaaltı bölgesindeki parklar planlama ve tasarım bakımından yeterlidir" önermesine kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir (%13,9'u katılmıyorum, %20,4'ü katılıyorum, %11,0'i kesinlikle katılıyorum ve %20,4'u kararsızım şikkını işaretlemiştir). Yine aynı şekilde kullanıcılar Konyaaltı bölgesindeki açık yeşil alanların bireylerin doğaya olan ihtiyaçlarını karşılama bakımından yeterli görmediklerini belirtmişlerdir (%36,8'i kesinlikle katılmıyorum, %15,7'si katılmıyorum, %19,2'si katılıyorum, %8,9 kesinlikle katılıyorum ve %19,5'i kararsızım şikkını işaretlemiştir).

Bu durum Konyaaltı'nın estetik bakımdan kullanıcıları tatmin edecek açık yeşil alanlara sahip olduğunun bir göstergesidir. Ancak diğer taraftan yine bu tatmin olan çoğunluğa yakın bir topluluk bu görüşe katılmamaktadır. Bu bir anlamda yaşanan

yoğun kentleşmenin etkisiyle insanların özellikle tercih ettikleri bir yerleşim yeri olan Konyaaltı'nın cazibesini yitirmeye başlamasının göstergesi olabilir.

Bunun önüne geçmek için yapılan planlamalarda doğa ve manzara değerini temel alan açık yeşil alanların planlamalarının yapılması gerekmektedir. Bunun yanında Boğaçay'ın mevcut potansiyeli iyi değerlendirilerek, gelecekte yapılacak düzenlemelerde yine doğa ve estetiğin ön planda olduğu tasarımlar tercih edilmelidir. Bu açıdan doğa estetiği ile ilgili daha detaylı çalışmalar yürütülerek kullanıcıların çevre algısının ölçülmesi de önem taşımaktadır.

Antalya'da akarsu kıyısında yapılan düzenlemelerin yeterli ve nitelikli olduğu önermesine ise kullanıcılar kararsız kalmışlardır (%30,7'lik kısım kararsızım, %18,1'i kesinlikle katılmıyorum, %16,7'si katılmıyorum, %20,9 kesinlikle katılmıyorum ve %13,6'sı ise katılıyorum şikkını işaretlemiştir).

Ankette kullanıcılara altıncı soruda getirilen Boğaçay'ın mevcut durumu ile ilgili önermeler, kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut durumunu nasıl değerlendirdikleri açısından önemlidir. Bu sayede mevcut durumdaki güçlü ve zayıf yönler görülebilir ve ileriye yönelik beklentiler ile ilgili getirilen önermelere verilen cevaplar ile karşılaştırılması ile anlamlı sonuçlar elde edilebilmiştir.

Bu bakımdan bu soruyu oluşturan önermelere kullanıcıların verdikleri cevaplara bakıldığında Boğaçay'ın mevcut durumu ile korunmasına kullanıcıların yarısından fazla bir kısmı (%55,2'lik kısmı) kesinlikle katılmamaktadır (%10,5'i katılmıyorum, %15,9'u kesinlikle katılıyorum, %5,9'u katılıyorum ve %12,5'i ise kararsızım şikkını işaretlemiştir). Bu bir anlamda kullanıcıların mevcut durumu ile Boğaçay'dan memnun olmadığının bir göstergesi olduğunu göstermektedir. Bundan dolayı Boğaçay'ın mümkün olan en yakın sürede kente kazandırılması için gerekenlerin yapılmasının gerekliliği ortadadır.

Diğer taraftan kullanıcıların önemli bir kısmı Boğaçay'ın mevcut durumu ile doğal/ekolojik bir değer taşıdığı görüşüne de kesinlikle katılmamaktadır (%37,8'si

kesinlikle katılmıyorum, %12,0'ı katılmıyorum, %19,7'si kesinlikle katılıyorum, %12,6'sı katılıyorum ve %17,8'i ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir.

Kullanıcılar büyük bir oranda Boğaçay'ı mevcut hali ile balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygun olarak görmemektedir. Kullanıcıların yarısından fazlası yani %57,7'lik bir kısmı kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%11,1'i katılmıyorum, %7,8'i kesinlikle katılıyorum, %6,6'sı katılıyorum ve %16,7'si ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir). Alanda yapılacak yapısal tasarımlar ile alan tekne ile gezinti, kano vb. aktiviteler için uygun hale getirilebilir ve kullanıcıların bu görüşü değiştirilebilir.

Aynı şekilde kullanıcılar Boğaçay'ın mevcut hali ile dolaşma gezinti ve koşu gibi aktivitelere de uygun görmemektedir. Yine kullanıcıların yarısından fazlası yani %57,7'lik bir kısmı kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%12,2'si katılmıyorum, %9,8'i kesinlikle katılıyorum, %7,7'si katılıyorum ve %12,7'si ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Boğaçay'ın mevcut durumunun kullanıcılar için güzel bir manzara sunmadığı söylenebilir. Kullanıcıların %53,8'lik kısmı "Boğaçay mevcut hali ile güzel bir manzara ve görüntüye sahiptir" önermesine cevap olarak kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%14,5'i katılmıyorum, %8,4'ü katılıyorum, %7,1'i kesinlikle katılıyorum ve %16,2'si ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Kullanıcıların Boğaçay'ın mevcut hali ile çevresindeki konutlar için bir rant kaynağı olarak görmedikleri söylenebilir. Kullanıcıların %31,9'luk kısmı Boğaçay mevcut hali ile çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır önermesine cevap olarak kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%13,2'si katılmıyorum, %16,6'sı kesinlikle katılıyorum, %11,8'i katılıyorum ve %26,5'i ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Anket sonuçlarına göre kullanıcıların önemli bir kısmı Boğaçay'ı mevcut hali ile ulaşılabilir bir alan olarak görmemektedir. Ankete katılanların %34,3'lük kısmı

“Boğaçay mevcut hali ile kentli insanın ulaşabileceği alanlardan birisidir” önermesine kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir (%16,2’si katılmıyorum, %16,7’si kesinlikle katılıyorum, %14,8’i katılıyorum ve %17,9’u ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Diğer yandan kullanıcıların önemli bir kısmı Boğaçay’ın mevcut hali ile bitki ve hayvan türleri için sığınak olduğu konusunda kararsız kaldıklarını belirtmiştir. Ankete katılanların %30,1’lik kısmı “Boğaçay ve çevresi mevcut hali ile birçok bitki ve hayvan türü için sığınak olmaktadır” önermesi için kararsızım şikkını işaretlemişlerdir (%24,0’ü kesinlikle katılıyorum, %15,5’i katılıyorum, %19,0’u kesinlikle katılmıyorum ve %11,3’ü katılmıyorum). Kullanıcıların önemli bir çoğunluğu Boğaçay’ı, mevcut hali ile Konyaaltı bölgesinde yaşayanlar için bir doğa alanı olarak görmemektedir. Kullanıcıların %28,2’lik kısmı “Boğaçay mevcut hali ile Konyaaltı’nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır” önermesine cevap olarak kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%16,6’ı katılmıyorum, %22,8’i kesinlikle katılıyorum, %11,1’i katılıyorum ve %24,2’si ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir). Alan birçok bitki ve hayvan için önemli bir habitat durumundadır. Alanda oluşturulacak doğa müzeleri ve mahalli sivil toplum kuruluşları ile alan ve çevresindeki insanların bu konuda bilinçlenmeleri sağlanabilir.

Diğer taraftan kullanıcıların önemli bir çoğunluğu Boğaçay’ın mevcut halinin çevresine oturanlar için bir tehlike/sorun arz etmediğini düşünmektedir. Ancak buna rağmen azımsanmayacak bir kitle de bu önermeye kesinlikle katılmamaktadır. “Boğaçay mevcut hali ile çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir” önermesine kullanıcıların %27,5’i kesinlikle katılıyorum derken, %25,1’lik kısmı kesinlikle katılmıyorum şikkını işaretlemişlerdir. Kararsızların oranının azımsanamayacak düzeyde olması bu konuda kullanıcıların tam olarak bir görüş birliğinde olmadığını göstergesi olarak da değerlendirilebilir. (%12,7’si katılıyorum, %9,4’ü katılmıyorum ve %25,3’ü ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Kullanıcıların Boğaçay’ın yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olduğu yönündeki önerme karşısında kararsız kaldıkları, ancak büyük oranda katıldıkları söylenebilir. Ankete katılanların %27,5’i bu önermeye kesinlikle katıldıklarını,

%16,7'lik kısmı ise kesinlikle katılmadıklarını belirtmiştir (%16,7'si katıldığını, %9,2'si katılmadığını ve %29,8'i ise kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir).

Kullanıcıların %37,5'lik kısmı Boğaçay'ın mevcut hali ile çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil ettiğini düşünmektedir (%17,1'i katılıyorum, %13,6'sı kesinlikle katılmıyorum, %9,1'i katılmıyorum ve %22,8'i ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Diğer yandan yine kullanıcıların %36,1'i Boğaçay'ın mevcut durumunda gezinti yapmayı kesinlikle tehlikeli olarak değerlendirmektedir (%14,6'sı katılıyorum, %17,8'i kesinlikle katılmıyorum, %7,5'i katılmıyorum ve %24,0'ü ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir). Ancak kullanıcıların %39,7'si Boğaçay'ın mevcut durumda liman bölgesini kentten koparttığı önermesine kesinlikle katılmamaktadır (%9,6'sı katılmıyorum, %19,5'i kesinlikle katılıyorum, %10,3'ü katılıyorum ve %20,9'u kararsızım şikkını işaretlemiştir).

“Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır” önermesine kullanıcıların büyük çoğunluğunun kesinlikle katıldıkları saptanmıştır. Kullanıcıların %50,7'si kesinlikle katılıyorum şikkını işaretlemişlerdir (%13,4'ü katılıyorum, %22,0'ı kesinlikle katılmıyorum, %3,1'i katılmıyorum ve %10,8'i ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Kullanıcıların büyük çoğunluğu Boğaçay'ın üstünün kapatılarak ıslah edilmesine kesinlikle katılmamaktadır. Kullanıcıların %70,7'lik kısmı kesinlikle katılmıyorum şikkından yana fikir belirtmişlerdir (bunun yanında %11,0'i katılmıyorum, %3,8'i kesinlikle katılıyorum, %2,4'ü katılıyorum ve %12,0'ı ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Diğer yandan kullanıcıların büyük çoğunluğu Boğaçay'ın kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı olduğunu düşünmektedir (kullanıcıların %78,9'u bu önermeye kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir) ve iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünmektedirler (kullanıcıların %77,2 bu önermeye kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir).

Bu çoğunluktan daha az olmak kaydıyla ancak yine büyük bir kullanıcı topluluğu, Boğaçay'ın iyi bir düzenleme ile yurtdışındaki örneklerine benzer bir alan oluşturulabilecek bir potansiyele sahip olduğunu düşünmektedir. Kullanıcılara getirilen “Boğaçay uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon olanaklarına sahip olabilecek niteliktedir” önermesine kullanıcıların %60,6'sı kesinlikle katılmaktadır (%17,1'i katılıyorum, %3,1'i kesinlikle katılmıyorum, %2,1'i katılmıyorum ve %17,1'i ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekliliğine kullanıcıların büyük bir çoğunluğu kesinlikle katılmaktadır. Anket sonuçları değerlendirildiğinde görülmüştür ki kullanıcıların %70,4'ü “Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir” önermesine kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (%17,9'u katılıyorum, %2,1'i kesinlikle katılmıyorum, %1,2'si katılmıyorum ve %8,4'ü ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

“Boğaçay'ın yat turizmi için kullanılması gerekmektedir” önermesine kullanıcıların %42,3'ü kesinlikle katılmadıklarını belirtmiştir (%10,6'sı katılmıyorum, %14,6'sı kesinlikle katılıyorum, %7,8'i katılıyorum ve %24,6'sı ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir). Diğer bir önerme olan “Boğaçay kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir” önermesine ise kullanıcıların %51,4'ü kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir (%11,3'ü katılmıyorum, %9,8'i kesinlikle katılıyorum, %8,5'i katılıyorum ve %19,0'u ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Diğer yandan kullanıcıların büyük çoğunluğu Boğaçay'ın Konyaaltı beldesi için bir yeşil yol olarak kullanılabilir potansiyele sahip olduğunu düşünmektedir. Kullanıcıların %61,7'si ilgili önermeye kesinlikle katıldıklarını belirtmiştir (%20,9'u katılıyorum, %2,8'ü katılmıyorum, %2,3'ü kesinlikle katılmıyorum ve %12,4'ü ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir). Diğer taraftan kullanıcıların yine büyük bir çoğunluğu bu yeşil yolun etrafında araç yolu istememekte ve yaya yollarının alanda olmasını istemektedir. Kullanıcılara sunulan “Boğaçay'ın kıyısına yakın kesimde kıyıya paralel bir araç yolu kesinlikle olmamalı yaya kullanımına hizmet eden yollar

bulunmalıdır” önermesine kullanıcıların %59,1’i kesinlikle katıldıklarını belirtmiştir (%13,9’u katılıyorum, %5,9’u kesinlikle katılmıyorum, %5,2’si katılıyorum ve %15,9’u ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Kullanıcıların %81,5’lik kısmı Boğaçay’ın kente kazandırılmasında belediyenin aktif rol almasına kesinlikle katılırken, %67,9’u halkın aktif rol almasına kesinlikle katılmaktadır. Bu bir anlamda kullanıcıların halkın katılımından daha çok kamu kuruluşlarını sorumlu gördüklerinin bir göstergesi olabilir.

Fotoğraf I’e (modern yapısal ağırlıklı) verilen yanıtlar değerlendirildiğinde Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların %57,7’sinin bu görseldeki projeyi kesinlikle kullanacaklarını belirttiği görülmüştür. Bu sonuçlara göre kullanıcıların çoğunun bu öneri alanı kesinlikle kullanacaklarını belirttikleri söylenebilir.

Kullanıcılara gösterilen Fotoğraf II’ye (Geleneksel yapısal ağırlıklı) verilen yanıtlar değerlendirildiğinde Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların %34,3’ü öneri görseldeki alanı kesinlikle kullanmayacaklarını belirtmiştir (%14,5’i bu alanı kullanmam, %16,0’sı bu alanı kullanırım, %9,6’sı bu alanı kesinlikle kullanırım ve %25,6’sı ise kararsızım şikkını işaretlemişlerdir).

Fotoğraf III’e (doğal restoratif yapıda) verilen yanıtlar değerlendirildiğinde ise Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların %34,7’sinin öneri görseldeki alan hakkında kararsız şikkını, %21,6’sının ise bu alanı kesinlikle kullanırım şikkını işaretledikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara bakarak kullanıcıların bu görsel hakkında tam bir görüş birliği içerisinde olmadıkları ancak yine de gösterilen senaryoya olumlu yaklaştıkları söylenebilir.

Kullanıcılara gösterilen Fotoğraf IV’e (restoratif rekreasyonel yapıda) verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların %34,5’inin bu önermedeki alanı kesinlikle kullanacakları anlaşılmaktadır.

Diğer yandan Fotoğraf V'e (yat limanı düzenlemesi) verilen yanıtlar değerlendirildiğinde Konyaaltı bölgesindeki kullanıcıların %48,8'i bu görseldeki projeyi kesinlikle kullanmayacaklarını söylemişlerdir.

Anket verilerini istatistiksel olarak daha detaylı analiz edebilmek amacıyla faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz farklı önerme sayıları ile 3 kez tekrar edilmiş, faktör ortak skorları 0,5'ten düşük olan önermelerin çıkartılması sonucu kalan 26 önermeye ulaşılmıştır. Bu 26 önermeye uygulanan faktör analizi sonrasında çıkan faktör skorları MANOVA analizi ile test edilmiştir.

Başta yapılan iki faktör analizinin kümülatif olarak yüksek bir yüzdeyi temsil etmemesi analizi tekrarlama ihtiyacını doğurmuştur. 26 önerme ile yapılan analiz sonucu elde edilen altı faktörün toplam varyansın yaklaşık %63'ünü açıklaması, analiz sonuçlarının temsil oranının önceki analizlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Analiz sonucu 26 değişkenin %37'lik bir bilgi kaybıyla altı yapay değişkene (faktöre) indirgenmiş olması daha az bileşenle daha fazla değişkenin ölçülmesine olanak sağlamıştır.

Yapılan çalışma göstermiştir ki kullanıcıların sözel değerlendirmeleri ile görsel değerlendirmeleri arasında anlamlı bir şekilde farklılaşma ortaya çıkmaktadır. Yapılan Faktör analizi sonucunda geleceğe yönelik olarak geliştirilen doğal ekolojik tasarımı temsil eden görsellerle, "Boğaçay'ın doğal ekolojik onarıma ihtiyacı vardır" önermesi farklı faktör yüklenmeleri ile farklı faktörler altında toplanmıştır. Bunun yanında kullanıcıların alanda öngörülen yat limanı projesini hem görsel hem de sözel önerme olarak bir başlık altında toplamaları manidardır.

Yine değerlendirme sonucunda yat limanı önermesi ile aynı başlık altında toplanan "Boğaçay'ın kıyısında araç kullanımına hizmet eden yollar bulunmalıdır" önermesi bu projelerin araç yoğunluk bir yaklaşım olarak anlaşıldığını işaret etmektedir. Diğer yandan bu faktördeki bileşenlerle, "Boğaçay mevcut durumda doğal ekolojik bir değer taşımaktadır" önermesi ters yüklenmeli olarak ortaya çıkmaktadır. Bu da

kullanıcıların bu araç yoğunluklu projelerin alanın doğasına zarar vereceğinin bilincinde olduklarının göstergesi olarak yorumlanabilir.

Toplam varyansın yaklaşık %14,7'sini açıklayan birinci faktör, etrafında yirmi altı değişkenden yedisinin yoğunlaştığı genel bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Toplam varyansın yaklaşık % 13,8'ini açıklayan ikinci faktör etrafında ise 5 değişkeni açıklayan bir faktör olmuştur. Toplam varyansın yaklaşık %10,7'sini açıklayan üçüncü faktör yine 5 değişkeni açıklayan bir faktör olmuştur. Dördüncü faktör %9,4'ünü, beşinci faktör ise %7,4'ünü ve son olarak altıncı faktör ise %6,0'luk bir kısmı açıklamaktadır. Altı faktörün açıkladıkları toplam varyans ise %62,0'dır.

Faktörler anlamlı bir şekilde isimlendirilebilmiş bu da akarsular hakkında Konyaaltı halkının anlamlı bir tutum içerisinde olduğunu göstermiştir. Ankete göre kullanıcıların görüşleri altı başlıkta değerlendirilebilir. Bileşenler genel olarak,

- Mevcut durumda Boğaçay'ın Estetik/Doğallık/Rekreasyon/Kullanım tutumu,
- Mevcut durumda genel yeşil alan tutumu,
- Güvenlik algısı tutumu,
- Gelecek dönemde beklenen tasarım planlama
- Önceki dönemdeki yüksek maliyetli araç öncelikli Tasarım/Planlamalar,
- Doğal Ekolojik karakterde görseller, olarak isimlendirilmiştir.

Burada göze çarpan önemli nokta, sözel sorularda sorulan ekoloji ve doğa kavramlarının başka bir faktör altında değerlendirilirken, görsel olarak canlandırılmaya çalışılan bu senaryonun başka bir faktör altında değerlendirilmesidir.

Bu da kavramın tam olarak anlaşılmadığının bir göstergesi olabilir. Daha sonrasında yapılan MANOVA sorgulamaları da bu bulguyu destekler niteliktedir. Burada göze çarpan bir diğer konu, kullanıcıların mevcut açık yeşil alanlarla arasındaki ilişkinin ve bu yeşil alanları algılayışının geleceğe yönelik beklenti ve tutumlarını da etkilediğidir.

Yukarıda bahsedilen araştırma sonuçlarına dayanarak akarsu kıyısı rekreasyon alanı planlanması ve tasarlanması sürecinde peyzaj mimarlığı disiplinine yön gösterebilecek kriterler bu çalışmanın bulguları doğrultusunda mevcut yeşil alan kullanıcılarının algıları, peyzaj planlama ve tasarım sürecinde etkili olabilecek veriler içermektedir. Tezin sonucu olarak bu veriler değerlendirilmiş ve maddeler halinde sıralanmıştır.

Mevcut yeşil alanlar ve kullanıcıların bu alanlara karşı tutumu önemli olmakla beraber, akarsuların kullanımını belirleyen en önemli etmenlerden birisi akarsuyun mevcut durumunun kullanıcılar tarafından nasıl algılandığıdır.

Akarsularda güvenlik algısı, rekreasyonel kullanımda öne çıkan konulardan birisidir. Akarsuların gelecekteki kullanım biçimlerine kullanıcıların bakışını büyük ölçüde kullanıcıların demografik arka planları etkilemektedir. Bunun yanında mevcut durumu nasıl algıladığı da geleceğe yönelik beklentilerini şekillendiren en önemli etmenlerden birisidir.

Doğal tasarımlar genel olarak beğenilse de rekreasyonel kullanım öngörülere bakımından farklı anlamda sınıflandırılmaktadır. Faktör analizindeki gruplandırmalara bakılarak doğallığın ve akarsu kıyısındaki restoratif/rekreasyon senaryolarının ankete katılan kullanıcılara olumlu gelmediği söylenebilir. Anket kullanıcıları bu tip doğayla barışık senaryoları tasarım yapılmamış olarak algılamaktadır.

Bunun yanında eğitim durumuna göre bu önermelere katılım oranının değişmesi de bunun nedenini açıklayan bir etmendir. Eğitim durumuna göre yapılan ANOVA sorgulaması göstermiştir ki bu faktörün aldığı skorlar eğitim seviyesi yükseldikçe yükselmektedir. Bu da bir bakıma eğitimin doğallık algısında önemli bir bileşen olduğunun göstergesidir.

Bu çıkan sonucun, ileriki çalışmalarda daha detaylı olarak sorgulanması gerekmektedir. Eğitime bağlı olarak doğal görsellere dayanan faktörün aldığı puanların değişmesi anlamlıdır. Bu sonuç bir anlamda toplumdaki bilinç seviyesine bağlı olarak

açık yeşil alanlardan beklentilerinin de değiştiğini göstermektedir. Bu anlamda açık alanlarda doğallık beklentisi eğitim seviyesine göre değişmektedir.

Görsel önermenin dışında geleceğe yönelik olarak doğal/ekolojik onarım gerekliliği ise doğal tasarıma bağlı rekreasyon ve açık yeşil alanlar daha ziyade klasik park düzenlemeleriyle eş değer olarak bu yöndeki önermelerle beraber algılanmakta, doğal ekolojik tasarımlar ise güzel bulunsa da beğenilmemektedir.

Boğaçay'da akışta bulunan suyun miktarını arttırmak amacıyla Doyran'da bulunan göletten daha fazla su verilmesi; su ile ilişkili rekreasyon olanaklarını arttırılabilir. Bunun yanında akarsu yatağında seddeler ve sonucunda oluşacak olan yapay göletler ve yapay lateral kanallarla birlikte alandaki sedimantasyon probleminin önüne geçmek mümkündür.

Kullanıcılar açısından bir alanın nasıl tasarlanmış olduğu kadar mekânların kullanıcı öncelikli kullanılıp kullanılmadığı da önemli bir olgudur. Kullanıcıların erişimlerinin daha yüksek seviyede olduğu mekanların yaratılması tasarımcıların öncelikli kaygısı olmalıdır.

Anket sonucunda akarsuya erişimle ilgili soruya kullanıcıların büyük oranda kararsız kalması mevcut durumda erişimin olmadığına işarettir. Bunun için önümüzdeki dönemde yapılacak olan tasarımlarda erişim öncelikli konu olarak ele alınmalıdır.

Araştırma bulgularının uluslararası literatürde yer alan benzer çalışmaların sonuçları ile bazı yönlerden uyumluluk gösterdiği görülmüştür. Ancak alan üzerinde herhangi bir tasarım çalışmasının olmaması ve bu nedenle alanla ilgili fiziksel bilgilerle kullanıcı görüşlerinin çapraz sorgulanamaması, araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Akarsu kıyısı kullanımına dair beklentilerde demografik özelliklere bağlı farklılıklar olsa da insanların belirli önermelere karşı belirgin tutumlar ve toplumsal olarak belirli bilinç dâhilinde tutum gösterdikleri görülmektedir.

Araştırmanın konusu, kapsamı ve kullandığı yöntem bakımından, alan için ileride yapılacak çalışmalara paydaş görüşlerini temsil etmesi, diğer çalışmalara yol göstermesi ve elde edilen sonuçların peyzaj mimarlığı ve sosyal bilimler araştırma ve uygulama süreçlerine faydalı olması beklenmektedir. Türkiye’de çevresel algı konusundaki araştırmalar çok yetersizdir. Bu nedenle sonraki araştırmalar farklı fiziksel çevre ve iklimlerde bulunan akarsu kıyısı ve yeşil alanlarda kullanıcı algıları üzerinde yoğunlaşmak mümkün olabilir.

Daha sonraki çalışmalarda bu çalışmanın çıkardığı veriler ışığında bir takım çalışmaların yapılması düşünülebilir. Kullanıcıların oturdukları bölgelere göre algı ve tutumlarının değişip değişmediği, mevcut alan kullanımlarının kullanım sonrası değerlendirilmesi, yurtdışında yapılmış çalışmalara paralel oluşturulacak çalışmalar ile farklı kültürlerden kullanıcıların akarsu kıyılarına bakış açıları ve farklı alanlardaki fiziksel koşullar ile kullanıcıların tutumları arasında bir ilişkinin olup olmadığının sorgulaması, ileriki çalışmalarda üzerine değinilmesi gereken konulardır.

7. KAYNAKLAR

- AKKÖSE, A. C. 2007. Kentsel Kıyı Alanlarının Yeniden Değerlendirilmesi Kapsamında İstinye Tersane Alanının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir Planlama Anabilim Dalı, İstanbul.
- ANONİM 2007a. <http://www.kaliteliresimler.com/img2596.htm>
- ANONİM 2007b. <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=41784>, erişim tarihi: 02/08/2011
- ANONİM, 1983a. Antalya İli Verimlilik Haritası1/100 000 ToprakSu Kartoğrafya Md. 1983, No:112 Ankara
- ANONİM, 1983b. Antalya İli Verimlilik Envanteri ve Gübre İhtiyaç Raporu, Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı ToprakSu Genel Müdürlüğü Yayınları, TOVEP Yayın No: 08, Genel Yayın No: 736, Ankara.
- ANONİM, 1998. Riparian area management handbook. Oklahoma cooperative extension service division of agricultural science and natural resource, Oklahoma State University, E-952, Oklahoma.
- ANONİM, 2003. Metropolitan Greenbelt, ISBN: 7-5381-4076-X, s.272.
- ANONİM, 2007c. Antalya Büyükşehir Belediyesi Nazım Planlama Daire Başkanlığı Antalya Büyükşehir Belediyesi Bütünü 1/50.000 ölçekli çevre düzeni planı, Planlama raporu, Antalya.
- ANONİM, 2008. Hava Fotoğrafı, Aysun Çoşar Regnier arşivi.
- ANONİM, 2009a. T.C. Konyaaltı Belediyesi 2010-2014 stratejik planı, Konyaaltı Belediyesi, Antalya.
- ANONİM, 2009b. Menderes Türel seçim bildirisi, Antalya.
- ANONİM, 2009c. http://www.entelya.com/index.php?option=com_content&task=view&id=528&Itemid=101, Yazan: Oğuzhan ÖZENCİ, Yayın tarihi: 03.07.2009, Erişim Tarihi: 22.06.2011.
- ANONİM, 2010a. Beyin Zihin ve Duygu TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi, <http://www.biltek.tubitak.gov.tr/gelisim/psikoloji/beyin.htm#ofke> erişim tarihi: 22.12.2010.
- ANONİM, 2010b. Türkiye Ulusal İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Sayımı 2010.

- ANONİM, 2011a. http://images.travelpod.com/tripwow/photos/ta-0099-1f58-da04/beach-on-the-isar-river-munich-germany+1152_12735976273-tpfil02aw-13537.jpg
- ANONİM, 2011b. www.maps.google.com.
- ANONİM, 2011c. Antalya İli İklim Verileri, Meteoroloji Bölge Müdürlüğü Kayıtları, Antalya
- ANONİM, 2011d. Konyaaltı Belediyesi, İmar Müdürlüğü, Boğaçay Bölgesi 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı, Plan notları, Antalya.
- ANONİM, 2011e. Konyaaltı Belediyesi, İmar Müdürlüğü, Kent Bilgi Sistemi, http://harita.konyaalti.bel.tr/webgissdk_web/GenelHarita3.aspx?WorkSpaceName=KONYAALTI. Erişim tarihi: 22.06.2011
- ANONİM, 2011f. <http://www.antalyadto.org.tr/projeler.html>, Erişim tarihi: 22.06.2011
- ARSLAN, D. 2005. Kıyı alanların yeniden gelişim sürecinde kentsel açık alanların değerlendirilmesi: İstanbul örneği, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, 124 sayfa, İstanbul.
- ASAKAWA, S., YOSHIDA, K. and YABE, K. 2004. Perception of urban stream corridors within the greenway system of Sapporo, Japan; *Landscape and Urban Planning*; 68: 167-182.
- AYBAY, N. 2006. Üsküdar-Haydarpaşa Arası Kıyı Düzenlemesinin Rekreatif Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı, 134 Sayfa, İstanbul.
- BASCHAK, L.A. and BROWN, R.D. 1994. River systems and landscape networks. In: E. A. Cook H. N. Vanlier (Editors), *Landscape Planning and Ecological Networks*, Elsevier, pp. 179-199, Amsterdam.
- BELL, S. 1997. *Design for Outdoor Recreation*, Spon Press, ISBN: 0 419 20350 8, p. 218, London.
- BENNET, D. 2010. Korkunun Bilimi. Orijinal makale BBC Focus, Aktran; NTV Bilim 18 s.66-73, ISSN 1308-8637
- BOLU, E. 2007. Kentsel Alandaki Akarsuların Ekolojik Açısından Değerlendirilmesi; Meriç Nehri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 122 sayfa,

Tekirdağ.

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2010. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pegem Akademi Yayınevi, 11. Baskı, ISBN:978-975-6802-74-8, 201 sayfa, Ankara.
- CENGİZ, B. 2007. Bartın Çayı Peyzaj Özelliklerinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilimdalı, 290 sayfa, Ankara.
- CHIN, A., DANIELS, M. D., URBAN, M. A., PIÉGAY, H., GREGORY, K. J., BIGLER, W., BUTT, A. Z., GRABLE, J. L., GREGORY, S. V., LAFRENTZ, M., LAURENCİO, L. R. and WOHL E. 2008. Perception of Wood in Rivers and Challenges for Stream Restoration in the United States, *Environmental Management*, 41: 893-903.
- COŞAR, A. 2011. Meskun yerlerde dere ıslah çalışmaları ve Boğaçayı, www.e-kutuphane.imo.org.tr/pdf/11124.pdf, erişim tarihi: 31.05.2011
- DANIEL, T. C. 2001. Weither scenic beauty? Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 54: 267-281.
- DARBY, S. and SEAR, D. 2008. River restoriation: Managing the uncertainty in restoring physical habitat. John Wiley and Sons, Sussex, ABD. ISBN: 978-0-470-86706-8
- DÉCAMPS, H. 2001, How a riparian landscape finds form and comes alive, *Landscape and Urban Planning*, 57 (3-4):169-175.
- DINAR, A., KEMPER, K., BLOMQUIST, W. and KURUKULASURIYA, P. 2007. Whitewater: Decentralization of rive basin water managment, *Journal of Policy Modelling*, 29:851-867.
- DSİ, 2005. Boğaçay Taşkın Raporu, DSİ Antalya 13. Bölge Müdürlüğü.
- ERDOĞAN R., OKTAY H. E. ve YILDIRIM C. 2011. Antalya-Konyaaltı Parklarında Kullanılan Donatı Elemanları Tasarımlarının Kullanıcı Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, ISSN:2146-1880, 12(1):1-8, Artvin.
- FREEMAN, R. E. and RAY, R. O. 2001. Landscape ecology practice by small scale river conservation groups, *Landscape and Urban Planning*, 56 (3-4): 171-184

- GEZGİN, D. 2009. Su Mitosları, Sel Yayıncılık, ISBN:978-975-570-380-0, 136 sayfa, İstanbul.
- GOBSTER, P. H. and HULL, R. B. 2000. Restoring Nature: Perspectives from the Social Sciences and Humanities, Island Press, ISBN: 1-55963-768-4, Washington D.C.
- GOBSTER, P. H. and WESTPHAL L. 2004. The Human dimensions of urban greenways: planning for recreation and related experiences, Landscape and Urban Planning, 68:147-165.
- GOBSTER, P. H., NASSAUER, J. I., DANIEL, T. C. and FRY, G. 2007. The Shared landscape: what does aesthetics have to do with ecology?, Landscape Ecology, 22:959-972.
- GOLET, H. G., ROBERTS, M. D., LUSTER, R. A., WERNER, G., LARSEN, E. W., UNGER, R. and WHITE, G. G., 2006. Environmental Assessment: Assessing Societal Impact When Planning Restoration of Large Alluvial Rivers: A Case Study of the Sacramento River Project, Environmental Management, Vol: 37, No:6 pp. 862-879, California.
- GUNN, C. A. 1976. Urban Rivers as Recreation Resources, Joint Meeting of the American Water Resources Association and the American Society of Civil Engineers Fort Worth, Texas April 2, 1976 s.19-27, ABD.
- GÜÇLÜ, S. 2002. Kentleşme ve göç sürecinde Antalya'da kent kültürü ve kentlilik bilinci, Kültür Bakanlığı Yayınları, Kültür Eserleri Dizisi 366, 137 S.
- GÜL, A. ve KÜÇÜK, V. 2001. Kentsel Açık-Yeşil Alanlar Ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 2 (a): 27-48
- GÜNEŞ, F. 2010. Kentleşme, N. Suğur (Editör) Sosyolojiye Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 1951, s.244-267, Eskişehir.
- GÜNEY, A. ve HEPCAN Ş. 1994. Akarsu – Göl kıyılarında erozyon ve peyzaj onarımı. Çevre Dergisi, 12: 41-45.
- HASLAM, S. M., 2008. The Riverscape and The River, Cambridge University Press, ISBN: 978-0-521-83978-5, sayfa: 404, Cambridge İngiltere.
- HATTAPOĞLU, M. Z. 2004. Su Olgusunun Yerleşmeler Evrimindeki Yeri ve Günümüzde bir Kentsel Tasarım Elemanı Olarak Yeniden

- Yorumlanması. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi, İstanbul.
- HOPKINS, J. 2005. Music-Makers and the Dreamers of Dreams. “Eds: Sheila Harvey and Ken Fieldhouse. The Cultured Landscape, Design The Environment in the 21st century”, Taylor & Francis Group, New York, ABD., ISBN: 0-419-25030-1
- HOŞGÖREN Y. 1992. Hidrografiya'nın Ana Çizgileri I Yer altı Suları Kaynaklar Akarsular, İstanbul Üniversitesi Yayını No:2619 126 Sayfa İstanbul.
- HÖLZER, C, HUNDT, T., LÜKE, C. und HAMM, O. G. 2008. Riverscapes: Designing Urban Embankments, Ed: Montag Stiftung Urbane Raume and Regionale, Trans to English by: Wiethüchter, A., Herrlinger, R., Müller-Welt, C., Birkhauser, ISBN: 978-3-7643-8829-4, s:572, Basel, İsviçre.
- İSLAMOĞLU, H. 2009. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Beta Yayınevi, Yayın No: 2153, 311 sayfa, ISBN: 978-605-377-071-8, İZMİR.
- JEONG, J. S. 2006. Eco-landscape, CAPress Co., Ltd., s:312, Seul, Güney Kore.
- JEONG, K. Y. 2011. LANDSCAPE WORD, Vol. 43, ISBN: 1975-9444, s.167.
- JUNKER, B. and BUCHECKER M., 2006. Recreation Interests and Participation in River Restoration Projects; Participation Processes in Recreational and Protected Areas Symposium; s:266-267
- JUNKER, B. and BUCHECKER, M. 2008. Aesthetic Preferences Versus Ecological Objectives in River Restorations; Landscape and Urban Planning sayı: 85 s:141–154
- KAPANCI, M. 2008. Alanya Kaleiçi Evleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, 148 sayfa, Konya.
- KAPLAN R., KAPLAN S. and RYAN R. L., 1998. With People in Mind: Design and Management of Everyday Nature, Island Press, ISBN: 1-55963-594-0, s.225, Washington D. C., ABD.
- KAPLAN, R., 1977. Down by the riverside: influence factors in waterscape preference. In: Proceedings of the River Recreation Management and Research Symposium, Minneapolis, MN, 24–27 January 1977. North Central Forest Experiment Station, St. Poul, MN, pp. 265–289.
- KARADAĞ, A. A. 2007. Katılımcı Havza Yönetim Modelinin Oluşturulması: Kovada Gölü Örneği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Peyzaj Mim.

- KARAKÜÇÜK, S. 1997. Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram Kapsam ve Bir Araştırma, Seren Ofset, İkinci Baskı, ISBN:975-95084-1-9, 373 sayfa.
- KARAKÜÇÜK, S. 1999. Rekreasyon-Boş Zamanları Değerlendirme, Bağırhan Yayınevi, 3. Baskı, 410s., Ankara.
- KAYPAK, Ş. 2010. Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7 (14): 373-392.
- KESER, İ. 2006. Kentsel dinamikler ve kamusal alan farklılaşması: Adana Nusayrileri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, 333 sayfa.
- KONDOLF, G. M. and YANG, C. N. 2008. Planning River Restoration Projects: Social and Cultural Dimensions, River Restoration: Managing the Uncertainty in Restoring Physical Habitat, Ed:Darby and David Sear, John Wiley & Sons, Ltd., 43-60, ISBN: 978-0-470-86706-8
- KÖYLÜ, P. ve DOKUMACI KİPER, T. 2007. Kent Kimliğini Oluşturan Değerler ve Kimliksizleşme Üzerine Örneklemeler. TMMOB Peyzaj Mimarlığı Odası Peyzaj Mimarlığı 3. Kongresi Bildiriler Kitabı, Antalya 42-49 s.
- KURTASLAN, B. Ö. ve BİLSEL S. G. 2007. 3621 Sayılı Kıyı Kanunu'nda değişiklik öngören kanun tasarısı taslağının yasallık, kamu yararı ve sürdürülebilirlik ilkeleri açısından irdelenmesi, Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg., 38 (2): 215-223, Erzurum.
- KUŞAK, B. 2006. Su Kıyılarının Ekolojik Açından Değerlendirilmesi ve Restorasyonu, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü, Şehir ve bölge Planlama Anabilimdalı, 170 sayfa, İstanbul.
- KÜTÜK İNCE, E. 2006. Kentsel Dönüşümde Yeni Politika, Yasa ve Eğilimlerin Değerlendirilmesi "Kuzey Ankara Girişi (Protokol Yolu) Kentsel Dönüşüm Projesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge planlama Anabilimdalı, Ankara, 202 sayfa.
- LITTLE, C. E., 1995. Greenways for America. The Johns Hopkins University Press, 237 p. ISBN: 0-8018-5140-8, London, İngiltere.
- MADEN A. H. 1993. Yönetim ve kültür, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 36 (1,2): 137-143, Ankara.

- MANAVOĞLU, E. 2005. Konyaaltı Kentsel Alanında Bir Yeşil Alan Sistem Önerisi Geliştirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya, 158 sayfa.
- MANAVOĞLU, E. ve ORTAÇEŞME, V. 2007. Konyaaltı Kentsel Alanında Bir Yeşil Alan Sistem Önerisi Geliştirilmesi, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi,20(2):261-271, Antalya.
- MANNING, O. D. 1997. Design Imperatives for River Landscapes, Landscape Research, 22(1): 67-94.
- MANNING, R. E. and CIALI, C. P. 1981. Recreation and River Type: Social-Environmental Relationships, Environmental Management 5(2):109-120.
- MANSUROĞLU, S. , ORTAÇEME, V., KARAGÜZEL, O., YILDIRIM, E. ve BAYTEKİN, C. 2003. Antalya Kentinde Ekolojik Açından Önemli Biyotopların Haritalanması Üzerine Bir Araştırma. Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi, No: 21.04.0104.12, Antalya, 91 s.
- MAY, R. 2006. "Connectivity" in Urban Rivers: Conflict and Covergence between Ecology and Design; Technology in Society; 28: 477-488
- OĞUZ, H. 2001. Boğaçayı Havzasında Yapılan Faaliyetler Sonucu Antalya Körfezine Taşınan Kirlilik Yüklerinin Tespiti ve Çözüm Önerileri, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı; Antalya.
- ÖNEN, M. 2007. Kentsel Kıyı Mekânı Olarak Akarsuların Rekreatiyonel Kullanım Potansiyelinin İrdelenmesi: Eskişehir Porsuk Çayı ve İstanbul Kurbağlıdere Örneği; Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı; İstanbul.
- ÖZEL, A. E. 2004. Çanakkale İli Doğal ve Kültürel Potansiyelinin Turizm Ve Rekreatiyonel Kullanım Yönünden İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale ONSEKİZ MART Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 146 sayfa, Çanakkale.
- ÖZGÜR, H. 1992. Kent Ormancılığı ve Yeşil Kuşaklar, Ekoloji, Çevre Dergisi, Haziran, Yıl 1, Sayı 3, ss. 30-35.
- ÖZTÜRK, R. 2007. Porsuk Çayı Çevre Sorunları Ve Bunların Çözümlemesinde Havza

- Yönetimi Önerileri, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, sayfa: 133, Adana
- PEKİN, U. 2007. Kentsel Akarsu Koridorlarının Geliştirilmesi Ve Ankara Çayı Kavramsal Yeşil Yol Planı, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 283 sayfa, Ankara.
- PFLÜGER, Y., RACKHAM, A. and LARNED S. 2010. The Aesthetic Value of River Flows: an Assessment of Flow Preferences for Large and Small Rivers, *Landscape and Urban Planning*, 95: 68-78.
- SALICI, A. 2009. Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Potansiyelinin Araştırılması, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, s. 166, Adana.
- SALICI, A. ve ALTINKASA, F. 2010. Çatalan Baraj Gölü-Deli Burun Aksında Seyhan Nehrinin Yeşil Koridor Potansiyelinin Araştırılması,
- SARAÇEL, N., OZKARA B., KARAKAŞ, M., YELKEN, R. VATANDAŞ, C, BAYRAM, A.K., ALVER, K. ve KOÇAK, H. (2001). Afyon Kocatepe Üniversitesinin Kurumsal imajı, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını
- SAYAN, S. M. 2011. Peyzaj Projesi III Ders Notları, Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya.
- SELÇUK, Z. F., GÜLERSOY, N. Z., 2004. Boğaziçi'nin ekolojik peyzaj planlaması için bir değerlendirme yöntemi, *İTÜ Dergisi/A*, Mimarlık, Planlama, Tasarım, 3(1):89-102.
- SİVRİKAYA F. ve KÖSE S. 2004. Fonksiyonel planlamada su kenarı ormanları ve önemi. *KSÜ. Fen ve Mühendislik Dergisi*, 7(2): 54-59.
- ŞAHİN, Ş. 1996. Dikmen Vadisinin Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma; Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı; Ankara.
- TOPRAK, A. 2006. Adana İli Sarıçam Deresi Islahı Çalışmasının Peyzaj Tasarım Ve Planlaması Yönlerinden Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, s.95, Adana.

- TUNÇER, M., 2011, Dünya Cenneti Antalya'yı Korumak, [http:// mehmet-urbanplanning.blogcu.com/dunya-cenneti-antalya-yi-korumak/10214123](http://mehmet-urbanplanning.blogcu.com/dunya-cenneti-antalya-yi-korumak/10214123),
Yayın tarihi: 17/04/2011, Erişim tarihi:17/06/2011.
- TURNER, T. 2006. Greenway Planning in Britain: Recent Work and Future Plans, *Landscape and Urban Planning*; 76: 240-251
- TÜR, R. ve OĞUZ, C. 2011. Boğaçayı Havzasından İllegal Malzeme Alımı ve Çevreye Olumsuz Etkileri. <http://www.e-kutuphane.imo.org.tr/pdf/11126.pdf>,
erişim tarihi: 31.05.2011
- TÜRKOĞLU, H. D. BÖLEN, F., BARAN, P. K. ve MARANS, R. W. 2008. İstanbul'da Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi. *İTÜ Dergisi A Mimarlık, Planlama, Tasarım*, 7 (2): 103-113, İstanbul.
- UTTA, 1996. Bogaçayı Doğal Kaynak Kullanımı Ve Çevre Düzenleme Projesi Araştırma Raporu II, Antalya.
- UTTA, 1998. Antalya Konyaasta Belediyesi, Boğaçayı ve Çevresi Rekreatyonel Amaçlı Uygulama Planı (1/1000) Açıklama Raporu, Antalya
- UZUN O. 1990. Kentsel Rekreatyon Alan Planlaması, Çukurova Üniversitesi ziraat Fakültesi Ders Kitabı, No: 48, 100 sayfa, Adana.
- UZUN O. 1999. Asarsuyu Vadisi Alan Kullanım Potansiyelinin Düzce Kent Gelişiminde Su Kaynakları Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 243 sayfa, Bolu.
- UZUN, G. 1997. Çevre tasarımında su kullanımı, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Genel yayın no:179, 239 s., Adana.
- WILLIAMS, W.D. 1993, Australian inland waters: a limited resource, *Australian Biologist*, 6: 2-10.
- WINKLE, T. A. 1991. Evaluating the acceptability of recreation rationing policies used on rivers, *Environmental Management*, 15 (3): 389-394.
- WOHL E. E. 2004. *Disconnected Rivers*, Yale University Press, ISBN: 0-300-10332-8 301 sayfa, London.
- YAMASHITA, S. 2002. Perception and Evaluation of Water in Landscape: Use of Photo-Projective Method to Compare Child and Adult Residents' Perceptions of a Japanese River Environment, *Landscape and Urban*

Planning, 62: 3-17.

- YAZICIOĞLU, Y. ve ERDOĞAN, S. 2007. SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Detay Yayıncılık. Ankara, 360 sayfa.
- YERLİ, Ö. 2007. Kentsel Koridorların Estetik Ve İşlevsel Yönden İrdelenmesi: Düzce Örneği, Yüksek Lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilimdalı, 157 sayfa
- YORULMAZ, A. 2006. Harikalar Diyarı parkının kullanıcı profili ve beklentilerinin belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara, 74 sayfa.
- ZİZEK, S 2008. Yamuk Bakmak, Popüler Kültürden Jaques Lacan'a Giriş, çev: Tuncay Birkan, Metis Yayınevi, üçüncü basım, ISBN: 978-975-342-469-1, 233 sayfa, İstanbul.

8. EKLER

EK-1 Anket formu

Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı AKARSU KIYILARINA YÖNELİK HALKIN REKREASYONEL TERCİHLERİNİN BOĞAÇAY VE YAKIN ÇEVRESİ ÖZELİNDE İRDELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi Anket Çalışması

Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünde yapılmakta olan bu tez çalışması "Akarsuların Rekreatif Kullanım Olanaklarının Boğaçay ve Yakın Çevresi Örneğinde İncelenmesi" kapsamında sizin, doğayla, yeşil alanlarla, akarsular ve kıyılarıyla ve kentte yapılmış olan park çalışmaları ile ilgili düşüncelerinizi almak için yapılmaktadır. Ankette bulunan her sorunun herhangi bir doğru veya yanlış cevabı yoktur; ankette amaçlanan, yeşil alan tasarımının kullanıcıları olan sizlerin yargılarının saptanarak istek ve önerilerinizin tespit edilmesidir. Bu kapsamda ileriye yönelik tasarım çalışmalarının başarıya ulaşması ve mevcut tasarımlar için ne gibi öneriler getirilebileceği tartışılacaktır. Teşekkür ederim.

Hilmi Ekin Oktay

Genel Bilgiler:

Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Aylık Gelir
☐ 15-18 ☐ 19-29 ☐ 30-49 ☐ 50-65 ☐ 65 ve üstü	☐ Kadın ☐ Erkek	☐ Okur/yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans ☐ Lisans ☐ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Diğer	☐ İşçi ☐ Özel Sektör ☐ Serbest Meslek ☐ Memur ☐ Esnaf ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ Ev Hanımı ☐ İşsiz ☐ Diğer	☐ Asgari Ücret ve altı ☐ 577-1000 TL. ☐ 1001-1500 TL. ☐ 1501-2000 TL. ☐ 2001-2500 TL. ☐ 2501 TL. ve üstü

1. Bir park veya yeşil alanda aradığınız nitelikler nelerdir?

- Güvenlik Güzellik/Manzara Kullanışlılık Temizlik Aktiviteler
 Doğal olması Kalabalık olması Tenha olması Sakinlik Diğer.....

2. Parkları ve yeşil alanları hangi faaliyetler için kullanmaktasınız

- Yürüyüş Dinlenme Piknik Mangal yakma Spor Yapma Sosyalleşme
 Etrafı seyretmek Ailemle/Çocuğumla Vakit geçirmek Doğa ile buluşmak Diğer....

3. Sizce kentlerde doğal alanların Korunması ve geliştirilmesi için neler yapılabilir?

- Halkın sahiplenmesi Halkın görüşleri önemsenmeli Güvenlik elemanının olması
 Belediyelerin sorumlu davranması Bakım ve temizliğin sağlanması Eğitim çalışmaları
 Sivil toplum kuruluşlarının aktif faaliyeti Diğer.....

4. Antalya kentinde ne kadar süredir ikamet etmektesiniz?
 Burada doğdum 20 yıldan fazla 20-10 yıl arası 10 -5 yıl arası
 5-1 yıl arası 1 yıldan az Antalya'da ikamet etmiyorum

Lütfen aşağıdaki yorumlara katılıp katılmadığınıza ilişkin görüşünüzü 1 ile 5 arasında bir değer seçerek puanlayınız.

Soru 5	Kesinlikle Katılmıyorum		Karasızım		Kesinlikle Katılıyorum
Yaşadığım çevre bana ihtiyacım olan her türlü olanağı sunan temiz ve sağlıklı bir çevredir.	1	2	3	4	5
Yaşadığım çevredeki Açık Yeşil alanlar bireylerin sosyalleşebileceği nitelikte alanlardır.	1	2	3	4	5
Yaşadığım çevredeki yeşil alanlar bireylere güzel/estetik değerler sunan alanlardır .	1	2	3	4	5
Oturduğum bölgedeki parkları planlama ve tasarım bakımından yeterli bulmaktayım.	1	2	3	4	5
Yaşadığım çevredeki Açık yeşil alanlar bireylerin Doğaya olan ihtiyacı karşılama bakımından yeterli niteliktedir.	1	2	3	4	5
Antalya Kentinde akarsu kıyısında yapılan (Büklü dere, Düden Çayı, Kurşunlu vb.) düzenlemelerin yeterli olduğunu düşünmekteyim.	1	2	3	4	5

Soru 6	Kesinlikle Katılmıyorum		Karasızım		Kesinlikle Katılıyorum
Boğaçay mevcut durumuyla korunmalıdır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle Doğal/Ekolojik bir değer taşımaktadır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle balıkçılık, tekneyle gezinti gibi aktivitelere uygundur.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle dolaşma/gezinti/koşu gibi aktivitelere uygundur.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle güzel bir manzara/görüntüye sahiptir.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle yakın çevresindeki konutlar için önemli bir rant kaynağıdır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle kentli insanın ulaşabileceği alanlardan biridir.	1	2	3	4	5
Boğaçay ve çevresi mevcut haliyle birçok bitki ve hayvan türü için sığınaktır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle Konyaaltı'nda yaşayanlar için önemli bir doğa alanıdır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle çevresinde oturanlar için bir sorun/tehlike arz etmektedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle yağışlı havalarda taşkınlara ve sele neden olmaktadır.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevcut haliyle çevre sorunlarını ve kirlenmeyi temsil etmektedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay mevkiinde mevcut durumda gezinti yapmak tehlikelidir.	1	2	3	4	5
Boğaçay, liman bölgesini kentten kopartmaktadır	1	2	3	4	5

Soru 7	Kesinlikle Katılmıyorum		Karasızım	Kesinlikle Katılıyorum	
Boğaçay'ın taşkınlardan korunma amacıyla ıslah edilmesine ihtiyaç vardır.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın üstünün kapatılarak (toprak ile doldurularak) ıslah edilmesi gerekmektedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın kıyı kenarı boyunca bir park düzenlemesine ihtiyacı vardır.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın iyi bir düzenleme ile bir çekim yeri haline geleceği düşünülebilir.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın ekolojik/doğal yapısının tamir edilmesi gerekmektedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın yat turizmi için kullanılması gerekmektedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay Konyaaltı beldesi için bir Yeşil Yol olarak kullanılacak potansiyele sahiptir.	1	2	3	4	5
Boğaçayın kıyısına yakın kesimde kıyıya paralel bir araç yolu kesinlikle olmamalı veya kullanımına hizmet eden yollar bulunmalıdır.	1	2	3	4	5
Boğaçay uygun bir düzenleme ile yurtdışındaki akarsu kıyısı rekreasyon olanaklarına sahip olabilecek niteliktedir.	1	2	3	4	5
Boğaçay kıyısına paralel araç trafiğinin olması gerekmektedir	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında belediye aktif rol almalıdır.	1	2	3	4	5
Boğaçay'ın kente kazandırılmasında halk aktif rol oynamalıdır.	1	2	3	4	5

Soru 8. Lütfen size gösterilen fotoğrafları gözönüne alarak aşağıdaki tabloda puanlama yapınız

	Kesinlikle bu alanı kullanmam		Karasızım		Kesinlikle bu alanı kullanırım
Fotoğraf I	1	2	3	4	5
Fotoğraf II	1	2	3	4	5
Fotoğraf III	1	2	3	4	5
Fotoğraf IV	1	2	3	4	5
Fotoğraf V	1	2	3	4	5

EK-2 Ankette kullanılan fotoğraflar

Fotoğraf I

Fotoğraf II

Fotoğraf III

Fotoğraf IV

Fotoğraf V

ÖZGEÇMİŞ

H. Ekin Oktay, 18 Ekim 1984 tarihinde Antalya'da dünyaya gelmiştir. İlköğretim ve lise eğitimini Antalya'da tamamlamıŐtır. 2008 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümünden, mezun olmuş ve aynı yıl Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlamıştır.